

ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูร

เนตรทราย คงอนุวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยทักษิณ

2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชื่อวิทยานิพนธ์ ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร
ชื่อ – สกุล นางสาวเนตรทราย คงอนุวัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธานที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิดา มีสุข)

..... กรรมการที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยทักษิณ

.....
(รองศาสตราจารย์ประติษฐ์ มีสุข)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำเร็จการศึกษา เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพและภาพพจน์อันเป็นลักษณะเด่นของวัฒน์ วรรลยางกูร ในนวนิยาย ผลการศึกษาพบว่าวัฒน์ วรรลยางกูร นำจินตภาพมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน โดยใช้คำช่วยสื่อให้เห็นรายละเอียดของสี แสง กลิ่น รส อาการ การเคลื่อนไหว อารมณ์ ความรู้สึก และสัมผัส โดยแสดงจินตภาพเกี่ยวกับสีได้เด่นชัดเป็นพิเศษ ส่วนภาพพจน์ในนวนิยาย อันได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต อติพจน์ อธิพจน์ นามนัย สมพจน์ ปฏิภาคพจน์ ปฏิพจน์ ประชดและเห็บแนม สัทพจน์ ปฏิรูปพจน์ อาวัตพากย์ ปฏิวาทะและอุทาหรณ์ วัฒน์ วรรลยางกูรสามารถใช้ได้ดีในทุกลักษณะ จุดเด่นเฉพาะตัวคือ มีการใช้อธิพจน์ได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ทำให้เกิดภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง

ABSTRACT

This research aimed to study the art of language use in the novels by Wat Wanlayangkoon through an examination of the art of language use involving the mental image and figure of speech characteristic of the author's novels. Documents and research works were gathered on theoretical knowledge of language use, and the works by the author were studied. These were further subjected to analytical study. The findings were as follows. Wat Wanlayangkoon conjured up mental image for the reader to see harmoniously appropriate pictures, employing words to convey details of color, light, smell, taste, manner, movement, mood, feeling, and touch, with color evoking the most outstanding mental image. Wat Wanlayangkook was highly skilled in the use of all types of novelly figure of speech. His outstanding uniqueness was his interest in use of hyperbole. All these attributes of language use served to evoke pictures corresponding to the substances of the topics presented.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์นิดา มีสุข ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ แสงดวงแข กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาและให้กำลังใจมาโดยตลอด ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ยุรฉัตร บุญสนิทและรองศาสตราจารย์ปรีชา ทิชนิพนธ์ กรรมการเพิ่มเติมที่ได้ให้คำแนะนำ อีกทั้งแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตกของมหาวิทยาลัยทักษิณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน แนะนำแนวทางให้ความช่วยเหลือและให้ข้อคิด ข้อปฏิบัติในการครองตน ครองงานและการเรียนด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทวิชาเอกภาษาไทยภาคปกติรุ่น 2545 และทุกท่านที่คอยกระตุ้น ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ท้ายสุดขอกราบพระคุณคุณพ่ออุทิศและคุณแม่วรรณี คงอนุวัฒน์ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน และให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยสามารถส่งผลงานฉบับนี้ได้สำเร็จ

เนตรทราย คงอนุวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	9
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	9
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานของวัฒน์ วรรลยางกูร	49
3 ศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพ	59
คำบอกสี	60
คำบอกแสง	122
คำบอกกลิ่น	137
คำบอกรส	149
คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว	151
คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก	159
คำแสดงการสัมผัส	183
4 ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์	190
อุปมา (Simile)	191
อุปลักษณ์ (Metaphor)	221
บุคคลวัต (Personification)	231
อติพจน์ (Hyperbole)	242
อริพจน์ (Overstatement)	247

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
นามนัย (Metonymy)	248
สมพจน์ (Synecdoche)	256
ปฏิกาคพจน์ (Paradox)	259
ปฏิจา (Rhetorical Question)	261
ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm)	266
สัทพจน์ (Onomatopoeia)	269
ปฏิจาพจน์ (Allusion)	285
อาวตพากย์ (Synesthesia)	287
ปฏิจา (Oxymoron)	287
อุทาหรณ์ (Analogy)	288
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	290
บทย่อ	290
สรุปผล	291
อภิปรายผล	297
ข้อเสนอแนะ	298
บรรณานุกรม	299
ประวัติย่อผู้วิจัย	303

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นวนิยายเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่มีลักษณะการเขียนเนื้อหาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และเสนอความจริงอย่างละเอียดละไม ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบและศิลปะแห่งการเขียนนวนิยาย โดยมีการพัฒนา ดัดแปลงมาจนเป็นลักษณะเฉพาะและเป็นที่สนใจของบุคคลโดยทั่วไปมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการศึกษามีการขยายตัวไปถึงทุกชนชั้น ดังที่ จิตรลดา สุวัติกุล กล่าวว่ “นวนิยายเป็นเรื่องที่สมมติขึ้น โดยอาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเป็นพื้นฐาน แล้วนำมาปรุงแต่งให้มีความจริงจนจัดได้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ในสังคมได้ดีที่สุด”¹

นอกจากนี้นวนิยายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ถึงแม้ว่านวนิยายจะมีการเปลี่ยนแปลง มีความหลากหลาย ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ทุกยุคทุกสมัยยึดมั่นและพิถีพิถันที่สุด คือ การใช้ถ้อยคำ เพราะผู้ประพันธ์ต้องสรรหาถ้อยคำให้เป็นเครื่องแสดงความรู้สึก เสนอแนวคิดและสื่อความคิดนั้นออกมาในศิลปะการใช้ภาษา เพื่อให้ได้คำที่เห็นภาพอย่างชัดเจน การใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ทำให้เกิดพลังทางวรรณศิลป์และกระแทกใจผู้อ่านนั้นผู้ประพันธ์จะต้องมีความสามารถในการด้านศิลปะการใช้ภาษา ซึ่งเปลื้อง ณ นคร ได้แสดงทัศนะไว้ว่า “การที่จะทำให้ข้อเขียนเกิดพลังความประทับใจนั้นทำเฉพาะในข้อความที่ต้องการเน้นไม่ใช่ทำไปตลอดเรื่อง ส่วนการที่จะทำให้เกิดผลดังนี้ก็อยู่ที่ความสามารถในการเลือกสรรคำ การผูกประโยคและการใช้โวหาร”² ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะการเขียนของผู้ประพันธ์ และขึ้นอยู่กับว่าผู้ประพันธ์เล็งเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาในการสื่อสารมากแค่ไหน ดังที่ ยุธฉัตร บุญสนิท กล่าวว่

¹จิตรลดา สุวัติกุล. “สารพัฒนาคณ : มติหนึ่งของนวนิยาย,” ภาษาและหนังสือ. 2 : 64 - 74 ; ตุลาคม 2529 - มีนาคม 2530.

²เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา : วิวัฒน์และวิบัติของภาษาไทย. 2540. หน้า 85.

นักเขียนหลายคนอาจจะยังคงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้ภาษา เพราะถือว่าวรรณกรรมที่ดีย่อมต้องมีความประณีต การใช้ภาษาให้งดงามเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมมีคุณค่ายิ่งขึ้น แสดงฝีมือของผู้แต่ง ทั้งถ้อยคำยังมีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดพลังทางวรรณศิลป์ ภาษาที่กระทบอารมณ์ผู้อ่านเข้าถึงแก่นของเรื่องได้orroรสตามที่ผู้แต่งปรารถนาย่อมจะมีความสำคัญที่จะทำให้อวรรณกรรมเรื่องนั้นอยู่ในตำแหน่งวรรณกรรมที่ดีได้¹

ดังนั้นการเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงสิ่งต่าง ๆ ย่อมต้องพิถีพิถันในการเลือกใช้ให้เหมาะสม เนื่องจากผู้ประพันธ์ต่างมีลักษณะการเขียนหรือการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละท่าน และศิลปะการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดรวมทั้งทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่นำเสนอด้วย เพราะฉะนั้นผู้ประพันธ์ต้องมีความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ เห็นภาพ รวมทั้งความสามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่แสดงความคิดซ่อนเร้น ทัศนคติ เจตจำนงเพื่อทำให้อ่านรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ประพันธ์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาพแห่งความคิดหรือเป็นศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพ

จินตภาพ คือ Image อันเป็นศัพท์ทางจิตวิทยา ซึ่งราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้น และได้ให้ความหมายว่า "จินตภาพ น. ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น , ภาพลักษณ์ ก็ว่า. (อ. Image)"² กุหลาบ มัลลิกะมาส³ กล่าวถึง จินตภาพ สรุปได้ว่า เป็นภาพที่เกิดขึ้นในความรู้สึกของเราที่เคยมีประสบการณ์นั้นมา ซึ่งเป็นภาพที่เกิดจากใจคิด ความรู้สึก และไม่ได้หมายความว่ามองเห็นเท่านั้น แต่รวมถึงการได้ยิน ได้ลิ้มรส ได้กลิ่นก็ถือเป็นจินตภาพทั้งสิ้น อีกทั้ง ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา⁴ กล่าวถึง กระบวนการจินตภาพ (Imagery) สรุปได้ว่า จินตภาพเป็นภาษาของผู้ประพันธ์ที่ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นภาพ ทำให้อ่านมองเห็นและเกิดความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทั้งการมองเห็น การลิ้มรส การได้กลิ่น การได้ยินเสียง การสัมผัส ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว ดังนั้นคำที่ทำให้เกิดสิ่งดังกล่าวถือเป็น ภาพลักษณ์ (Image) ทั้งสิ้น

¹ ยุวฉัตร บุญสนิท. วรรณวิจารณ์. 2544. หน้า 122.

² ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า 313.

³ กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณวิจารณ์. 2524. หน้า 125 – 126.

⁴ ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. 2544. หน้า 11 - 13.

จากนิยามดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า จินตภาพ เป็นภาพที่เกิดจากการเลือกใช้ถ้อยคำของผู้แต่งในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพ ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทั้งการมองเห็น การสัมผัส การได้กลิ่น การได้ยินเสียง การสัมผัส ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว

จินตภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสื่อสารให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระตุ้นอารมณ์และเกิดความประทับใจ สร้างความจับใจ ชាប់ซึ่งให้แก่ผู้อ่าน ดังที่ ดวงมน จิตต์จางค์ ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของ ไอ.เอ. ริชาร์ด ไว้ว่า

จินตภาพเป็นปฏิกิริยาขั้นหนึ่งของผู้อ่าน ซึ่งจะนำไปสู่ปฏิกิริยาขั้นต่อไปคือความคิด อารมณ์ สะเทือนใจและทัศนคติ จินตภาพเป็นสื่อชักนำความคิดและเร้าอารมณ์สะเทือนใจ กล่าวได้ว่า จินตภาพ อาจปรากฏได้หลายรูป และแม้มีรูปต่างกันก็อาจก่อให้เกิดอารมณ์ สะเทือนใจอย่างเดียวกันได้ลักษณะสำคัญของจินตภาพก็คือพลังที่ก่ออารมณ์สะเทือนใจ¹

นอกจากจินตภาพแล้ว ภาพพจน์ก็เป็นส่วนช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งแสดงทัศนะไว้ว่า “นักประพันธ์ไม่ได้มีภาษาเป็นเครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียว แต่เขายังใช้จินตนาการในการสร้างภาพพจน์ให้เห็นชัดเจน และให้เห็นคล้ายตามความรู้สึกนึกคิดของตน”² กุหลาบ มัลลิกะมาส ก็กล่าวว่า “การใช้ภาพพจน์ในการแต่ง ทำให้ผู้อ่านได้ร่วมเข้าใจ คิด และรู้สึกอย่างเข้าถึงอารมณ์มากยิ่งขึ้นตามที่ถูกแต่งตั้งใจเสนอ”³

ส่วนสิทธา พินิจภูวดล⁴ กล่าวถึง ภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์เป็นสิ่งที่ทำให้มโนภาพมีความชัดเจนจนทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและทำให้ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนเข้าสู่ความคิดของผู้อ่าน

¹ดวงมน จิตร์จางค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย. 2536. หน้า 114.

²คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วรรณคดีศึกษา. 2544. หน้า 141.

³กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2524. หน้า 127.

⁴สิทธา พินิจภูวดลและคนอื่น ๆ. การเขียนและการพูด. 2514. หน้า 95 - 96.

นอกจากนี้ สว่าง ไชยสงค์¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์ เป็นกลวิธีการใช้ภาษาของกวีที่มีความสำคัญในการสื่อความหมาย การอ่านหรือการศึกษาวรรณคดี นั้น ถ้าผู้ศึกษาเข้าใจภาพพจน์ที่กวีนำมาใช้ก็จะสามารถเข้าใจวรรณคดีนั้นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาพพจน์จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสร้างภาพให้แก่ผู้อ่าน และผู้อ่านก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาพพจน์เช่นกันเพื่อจะได้เข้าใจ ชาบซึ่งถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งมากยิ่งขึ้น

เมื่อจินตภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารให้บรรลุเป้าหมาย คือ ประทับใจ สะเทือนใจ เจ้าอารมณ์ในวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาจินตภาพที่ปรากฏในนวนิยาย ซึ่งเป็นวรรณกรรม ประเภทหนึ่ง โดยมุ่งศึกษาการใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพแบบตรงไปตรงมาเกี่ยวกับการมองเห็น การได้กลิ่น การรับรู้รส อารมณ์ความรู้สึก การเคลื่อนไหวและการสัมผัส ส่วนภาพพจน์ก็เป็น อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ ชาบซึ่งและมองเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดย มุ่งศึกษาการใช้คำที่ทำให้เกิดภาพโดยการเปรียบเทียบ และจากการศึกษาวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ผู้ศึกษาส่วนใหญ่จะสนใจ และศึกษาเฉพาะในวรรณกรรมร้อยกรองหรือไมกัวรรณกรรม บันเทิงคดีประเภทเรื่องสั้น นอกจากนี้ยังศึกษาโดยรวมไม่ได้ศึกษาเรื่อง จินตภาพและภาพพจน์ อย่างลึกซึ้ง ทั้งที่นวนิยายก็มีความน่าสนใจ และเป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์จะต้องมีความสามารถ ด้านการใช้ภาษาอย่างยิ่งในการสื่อสารเพื่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

หากกล่าวถึงนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงอยู่ในระดับมาตรฐานและมีความสามารถในการใช้ ภาษาในด้านจินตภาพและภาพพจน์นั้น วุฒนิ วรลยางกูรเป็นนักประพันธ์ท่านหนึ่งที่มีคุณสมบัติ อย่างเต็มเปี่ยม ดังที่ ประทีป เหมือนนิล² แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วุฒนิ วรลยางกูร ว่า วุฒนิ วรลยางกูรเป็นนักเขียนวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่ลักษณะงานส่วนใหญ่ มัก เป็นงานร้อยแก้วประเภทเรื่องสั้นและนวนิยาย ซึ่ง วุฒนิ วรลยางกูรได้ผลิตงานเขียนของเขา อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเขียนครั้งแรกที่ได้มีผลงานเผยแพร่ตามนิตยสารต่าง ๆ เช่น ฟ้าเมืองไทย ชาวกรุง ลลนา ฯลฯ จนได้เขียนคอลัมน์ประจำเป็นคอลัมน์สัปดาห์หนังสือพิมพ์ “ผู้จัดการ” รายวัน และบรรณาธิการบริหารนิตยสาร GOOD LIFE นอกจากนี้วุฒนิ วรลยางกูรได้รับคัดเลือกเป็น นักเขียนเรื่องสั้นรางวัลดีเด่นของสมาคมภาษาและหนังสือในปี 2525 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วุฒนิ วรลยางกูรเป็นนักเขียนที่มีความสามารถทางด้านวรรณกรรมท่านหนึ่ง

¹สว่าง ไชยสงค์. การศึกษาภาพพจน์ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา โดยการ ตีความและการขยายความ. 2538. หน้า 18.

²ประทีป เหมือนนิล. 100 นักประพันธ์ไทย. 2542. หน้า 305 – 307.

ส่วนนี้ วิสุทธิศาสน์¹ ได้กล่าวถึงผลงานของวัฒน์ วรรณยางกูร สรุปได้ว่า วัฒน์ วรรณยางกูร ได้ผลิตผลงานที่ล้วนแต่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า เขาเป็นนักเขียนของประชาชนอย่างแท้จริง โดยผลงานเด่น ๆ ของเขามักจะเน้นภาพความคิดให้เด่นชัดซึ่งเป็นชีวิตของชาวชนบทล้วน ๆ

งานวรรณกรรมของวัฒน์ วรรณยางกูรที่ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทเรื่องสั้นระดับคุณภาพ สมควรยกย่อง คือ เรื่อง รถไฟสังกะสี 1 และนวนิยาย 3 เล่มที่ได้เข้ารอบสุดท้ายของรางวัลซีไรต์ คือ ปลายนาฟ้าเขียว ในปี 2534 ฉากและชีวิต ในปี 2540 และสิงห์สาโท ในปี 2543 อีกทั้ง นวนิยายเรื่อง “สิงห์สาโท” ยังได้รับรางวัลชมเชยหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติในปี 2544 ทำให้เห็นวาทะกรรมของวัฒน์ วรรณยางกูร มีความน่าสนใจ มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และโดดเด่นในการนำเสนอภาพชีวิตสังคมชนบท ไม่ว่าจะเป็นการแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาของความยากจน ความขัดแย้ง รวมทั้งสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความเจริญเริ่มเข้ามา โดยสื่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวผ่านทางการใช้ภาษา ไม่จะเป็นการบรรยายบรรยายภาพ ฉาก ลักษณะนิสัย พฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้งานวรรณกรรมของวัฒน์ วรรณยางกูร โดดเด่นยิ่งขึ้นด้วยความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงตามลักษณะของสิ่งที่กล่าวถึง หรือแฝงความหมายที่ต้องการสื่อมีความกระชับ คือ มีความพอเหมาะของการใช้คำในการทำให้ภาพพจน์สมควร และเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งคำแต่ละคำที่ วัฒน์ วรรณยางกูร ใช้สื่อนั้นจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพ ตลอดจนทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวถึง ทั้งด้านการมองเห็น ได้ยินเสียง ได้กลิ่น รับรู้รส อารมณ์ความรู้สึก การเคลื่อนไหวและการสัมผัส ดังตัวอย่าง

นกเอี้ยง นกกิ่งไคร้ปากเขาซอนหาน้ำที่ชอกกลางกลีบดอกทองหลวง อันมีรูปทรงคล้ายดอกทองกวาว (หรือดอกจาน) ต่างกันที่ทองกวาวสีจัดจ้านแดงเพลิงหรือแดงส้มเสี้ยวตากว่า

(ฉากและชีวิต : 25)

¹นิตินี้ วิสุทธิศาสน์. “วัฒน์ วรรณยางกูร,” ใน วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน. 2519. หน้า 118.

พินเรียกแท็กซีตรงดิ่งไปยังที่นัดหมาย เมื่อเขาไปยืนอยู่ตรงประตูและรื้อมานีเสื้อคนก
เข้าไปพบกับแสงไฟตระการตาทอประกายอ่อนเรืองจับใบหน้าผู้คนเป็นสีเขียว สีม่วง สีแดง บนเวที
นักร้องผมสีทองอยู่ในเสื้อผ้าสีจัดจ้านบาดตา ยาวรุ่มร่าม แขนเป็นสีฟองฟิ้ว โนนักดนตรีผิวดำ
ผมหยิกฟูเต็มหัว ใส่ชุดแดง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 86)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรลยางกูร ใช้คำบอกสีโดยการกล่าวถึงสีสัน
ของสิ่งต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาและกล่าวถึงการใช้คำบอกสีที่มาจากสิ่งต่าง ๆ เช่น “สีเสื้อคนก”
อีกทั้งอธิบายให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ใช้คำขยายเพื่ออธิบายอย่างกระชับ ไม่ฟุ่มเฟือย
ซึ่งอาจจะทำให้ข้อความสั้น แต่ไม่ขาดจินตภาพแม้แต่น้อยยังมีความสมบูรณ์ในแง่ของการมองเห็น
และบ่อยครั้งที่ วัฒน์ วรรลยางกูร นำสีที่ตัดกันมาเข้าคู่กันได้อย่างกลมกลืน อย่างในตัวอย่าง
ที่กล่าวถึง “นักดนตรีผิวดำ...ใส่ชุดแดง” ซึ่ง “สีดำกับสีแดง” เป็นสีที่ตัดกัน แต่วัฒน์ วรรลยางกูร
นำมาเข้าคู่กัน เพิ่มจินตภาพในการมองเห็นให้แก่ผู้อ่านได้อย่างลงตัว

ตัวอย่างการใช้คำบอกกลิ่น

ใกล้ถึงห้าทุ่ม เชือกเรือที่ผูกไว้หลวมก็รูดไปอยู่โคนเสาสะพานทำน้ำ กลิ่นโคลนไต้น้ำคว
นุนติดจมูก

(ฉากและชีวิต : 64)

กลิ่นฉุนยาสูบใบตองลอยไปในอากาศ ชายชราเชี่ยนกันยาปลิวหายไป แล้วปล่อยให้
ยาสูบไหม้ตัวเอง

(คือรักและหวัง : 22)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรลยางกูร ได้ขยายความเพื่อบอกถึงลักษณะของ
กลิ่น และสิ่งที่ทำให้เกิดกลิ่น ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพโดยสามารถรับรู้ถึงกลิ่นนั้นได้จริง ๆ และ
แสดงให้เห็นถึงความสามารถของ วัฒน์ วรรลยางกูร ในการนำคำหรือข้อความมาขยายได้สอดคล้อง
กับสิ่งที่กล่าวถึง

นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษานวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูรเบื้องต้นพบว่า วัฒน์ วรรณยางกูร ได้นำภาพพจน์ต่าง ๆ มาใช้ในนวนิยาย เพื่อสร้างจินตนาการให้ผู้อ่าน ดังตัวอย่าง การใช้ภาพพจน์อุปมา

มือคือสื่อสำคัญที่นำเอาแรงงานออกมาแลกข้าว มือขาดก็คล้ายเรียวแรงถูกขโมยจากร่างเหมือนเลือดเนื้อถูกสูบไปโดยเขี้ยวผีดิบ ชีวิตวิญญาณถูกรัดทาบยับเยินดังปลาหมึก และหัวใจจึงต้องแห้งกรัง อย่างปลาเค็มตากแดด ขาดมือเหมือนตายทั้งเป็น ความตายนี้ต้องแลกกับเงิน 150 บาท !

(ด้วยรักและอุดมการ : 213)

บ้านของเรายังมีชายหนุ่มรอคอยการกลับมาของสาวอดีตดาวเด่นไม่ถือสาว่าเป็นแม่ม่ายลูกติดเป็นแดงเถาตาย เป็นน้ำตาลกันแก้ว หรือว่าเป็นชานอ้อยที่ถูกดูดความหวานหมดสิ้นเหลือเพียงกาก หัวใจหนุ่มชนบทกว้างราวผืนน้ำในถุณน้ำหลาก

(ฉากและชีวิต : 29)

ขอให้บรรดาสิ่งที่คิดไว้ จงเป็นผลสำเร็จบริบูรณ์พูนเพื่umdั่งจันทร์เต็มดวง และส่องสว่างโชติช่วงดุจดวงมณี

(คือรักและหวัง : 155)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรณยางกูร ใช้คำและข้อความเปรียบเทียบที่มีทั้งส่วนขยายยาว และไม่มีส่วนขยาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัฒน์ วรรณยางกูร เลือกใช้คำ หรือข้อความเปรียบเทียบในแต่ละส่วนเพื่อความเหมาะสม เช่น ใช้ส่วนขยายยาวเมื่อต้องการเน้นย้ำความรู้สึกในเรื่องที่กล่าวถึงอย่างข้อความแรกของภาพพจน์อุปมา กล่าวถึง การสูญเสียมือของกรรมกร ซึ่ง “มือ” เป็นสิ่งที่ใช้หาเลี้ยงชีพ เมื่อสูญเสียมือก็เป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ อีกทั้งเสียกำลังใจในการที่จะมีชีวิตต่อไป วัฒน์ วรรณยางกูรจึงขยายความยาวเพื่อให้ผู้อ่านซาบซึ้ง และเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตซ้ำยังต้องสูญเสียมือจะมีความรู้สึกเช่นไร ส่วนข้อความอื่นๆ ยังไม่ต้องเน้นความรู้สึกมากนัก แคให้เห็นภาพเท่านั้นก็เหมาะสมแล้ว ทำให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีความหลากหลายในการนำเสนอ สื่อถึงสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงและทำให้ผู้อ่านทราบ ว่าส่วนใดเป็นส่วนที่เน้นย้ำ ส่วนใดกล่าวเพื่อบอกให้ทราบเท่านั้น ซึ่งวิธีการนำเสนอนี้ทำให้ผู้อ่านไม่

ที่ทำให้นวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรอ่านแล้วไม่เบื่อ แต่เกิดความเพลินเพลินในการอ่านจนจบเรื่อง

ดังนั้น สิ่งที่ถูกกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัฒน์ วรรลยางกูรมีความสามารถในการนำคำแสดงจินตภาพ และภาพพจน์มาใช้ให้เหมาะกับเนื้อหา และแนวคิดที่ต้องการนำเสนอ ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาจินตภาพ และภาพพจน์ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรเพื่อให้เห็นว่าศิลปะการใช้ ภาษาของวัฒน์ วรรลยางกูรในเรื่องจินตภาพและภาพพจน์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรน่าสนใจและที่สำคัญคือ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพทั้งการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาและการกล่าวเปรียบเทียบกับอย่างน่าประทับใจ และผ่านการกลั่นกรองพิจารณาอย่างพิถีพิถันแล้ว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. จินตภาพ
2. ภาพพจน์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร
2. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องจินตภาพและภาพพจน์ในวรรณกรรมประเภทอื่น และนักเขียนท่านอื่น ๆ
3. เป็นประโยชน์ในการนำความรู้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชา วรรณกรรม ปัจจุบัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตด้านข้อมูล

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตข้อมูล โดยเลือกศึกษาเฉพาะวรรณกรรมนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร จำนวน 10 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. ตำบลช่อมะกอก
2. ด้วยรักแห่งอุดมการ
3. มนต์รักทรานซิสเตอร์

4. คีอรั๊กและหวัง
5. บนเส้นลวด
6. จิ้งหรีดและดวงดาว
7. ปลายนาฟ้าเขียว
8. เทวีกองขยะ
9. ฌากและซีวิต
10. สิงห์สาโท

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ผู้วิจัยได้กำหนด
ขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. จินตภาพ
 - 1.1 คำบอกสี
 - 1.2 คำบอกแสง
 - 1.3 คำบอกกลิ่น
 - 1.4 คำบอกรส
 - 1.5 คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว
 - 1.6 คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก
 - 1.7 คำแสดงการสัมผัส
2. ภาพพจน์
 - 2.1 อุปมา (Simile)
 - 2.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)
 - 2.3 บุคคลวัต (Personification)
 - 2.4 อติพจน์ (Hyperbole)
 - 2.5 อธิพจน์ (Overstatement)
 - 2.6 นามนัย (Metonymy)
 - 2.7 สมพจน์ (Synecdoche)
 - 2.8 ปฏิภาคพจน์ (Paradox)
 - 2.9 ปฏิปจฉา (Rhetorical Question)
 - 2.10 ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm)

- 2.11 สัทพจน์ (Onomatopoeia)
- 2.12 ปฏิรูปพจน์ (Allusion)
- 2.13 อาวัตพากย์ (Synesthesia)
- 2.14 ปฏิวาท (Oxymoron)
- 2.15 อุทาหรณ์ (Analogy)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การนำตัวอย่างข้อความจากนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร มาอ้างในงานวิจัยเล่มนี้ นั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการอ้างอิงโดยบอกชื่อเรื่องของนวนิยาย และบอกเลขหน้าของข้อความไว้ในวงเล็บใต้ข้อความที่กล่าวอ้าง ดังตัวอย่าง

กลีบดอกทองกลางโค้งเรียงสีแดงหม่น หล่นเกลื่อน ผิวหน้าที่เจือปนด้วยสีดำคล้ำของน้ำ
เน่าจากโรงงานอุตสาหกรรม

(ฉากและชีวิต : 209)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศิลปะการใช้ภาษา หมายถึง การใช้ภาษาให้เกิดความประทับใจในด้านจินตภาพ และภาพพจน์

จินตภาพ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้งการมองเห็น การรับรู้รส การได้กลิ่น การแสดงอาการ การเคลื่อนไหว การแสดงอารมณ์ ความรู้สึกและการสัมผัส

ภาพพจน์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำให้เกิดภาพ โดยมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจซาบซึ้งใจในสิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสาร

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร มีขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 สืบค้นและรวบรวมนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นเล่มแล้ว จำนวน 10 เรื่องตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตด้านข้อมูล

1.2 ศึกษา รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของวัฒน์ วรรลยางกูร

1.3 ศึกษา รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการใช้ภาษาจินตภาพและภาพพจน์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรอย่างละเอียด โดยจัดบันทึกข้อมูลลงในบัตรที่ผู้วิจัยทำขึ้น จากนั้นจัด และแยกประเภทของข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหา และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตที่วางไว้

3. ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปและอภิปรายผล

3.2 เสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานของวัฒน์ วรรลยางกูร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา

คำว่า “ศิลปะการใช้ภาษา” จะปรากฏอยู่ในสไตล์ของผู้เขียนซึ่งมีผู้เรียกแตกต่างกันไป ว่า “ท่วงทำนองการแต่ง” “สไตล์” “ลีลาการเขียน” หรือ “ท่วงทำนองเขียน” ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชวน เพชรแก้ว กล่าวว่า สไตล์ (Style) หมายถึง “ท่วงท่าที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของกวีแต่ละคน กวีต่างก็มีแบบอย่างของตนเองปรากฏอยู่ซ้ำ ๆ จนสรุปได้ว่าการเขียนแบบนี้หรือสำนวนนี้เป็นของใคร เช่น สำนวนสามก๊ก คือ แบบที่ผู้แต่งสามก๊กก็ใช้เรียบเรียง”¹

กุหลาบ มลลิกะมาส² กล่าวถึง ท่วงทำนองแต่งสรุปได้ว่า ท่วงทำนองแต่งเป็นการแสดงลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งหรือกวีแต่ละคน ซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณคดีที่แต่ง หากนำมาเทียบกับมนุษย์อาจบอกได้ว่า ผู้เขียนเป็นคนเช่นไร อ่อนหวาน ขี้เล่น หยาดกระด้าง โดยพิจารณาจากถ้อยคำ และวิธีการที่ผู้ประพันธ์แสดงออกมาจะเป็นแบบเฉพาะตนตามการแสดงออกต่าง ๆ และกุหลาบ มลลิกะมาส เพิ่มเติมไว้ในหนังสือ วรรณกรรมไทย ว่า “สไตล์ (Style) เป็น ท่วงทำนองในการเขียนและลักษณะเฉพาะของผู้แต่งแต่ละคน ได้แก่ การเลือกสรรใช้คำ การใช้ประโยคแบบต่าง ๆ การใช้สำนวนโวหาร อุปมาอุปไมย (Imagery) การสร้างบรรยากาศ การใช้เสียงและลีลา เป็นต้น”³

¹ชวน เพชรแก้ว. การศึกษาวรรณคดีไทย. 2524. หน้า 19.

²กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2524. หน้า 122.

³กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. 2517. หน้า 182.

ธัญญา สังขพันธานนท์ กล่าวว่า “ลีลาการเขียน คือ แนวทางที่นักเขียนเลือกใช้และเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อที่จะแสดงความคิดหรือแก่นเรื่อง ลีลาการเขียนเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้คำ ประโยค วลี หรือการใช้ภาษาในเชิงความเปรียบ”¹

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ศิลปะการใช้ภาษา” เป็นส่วนหนึ่งของท่วงทำนองการเขียนแต่ละบุคคล เช่น การใช้ประโยคแบบต่าง ๆ การใช้สำนวนโวหาร การใช้เสียงและลีลาการเลือกใช้คำ วลี หรือการใช้ภาษาเชิงความเปรียบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้หรือเกิดภาพพจน์ได้ชัดเจน เรียกได้ว่าการสร้างจินตภาพและภาพพจน์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพ

เปลื้อง ณ นคร กล่าวว่า “จินตภาพ คือ Image อันเป็นศัพท์ทางจิตวิทยา ซึ่งราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้น”² และราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า “จินตภาพ น. ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น , ภาพลักษณ์ ก็ว่า. (อ. Image)”³

กุหลาบ มลลิกะมาส⁴ กล่าวถึง จินตภาพ สรุปได้ว่า เป็นภาพที่เกิดขึ้นในความรู้สึกของเราที่เคยมีประสบการณ์นั้นมา ซึ่งเป็นภาพที่เกิดจากใจคิด ความรู้สึก และไม่ได้หมายความว่าถึงการมองเห็นเท่านั้น แต่รวมถึงการได้ยิน ได้ลิ้มรส ได้กลิ่นก็ถือเป็นจินตภาพทั้งสิ้น

ในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานราชบัณฑิตยสถาน⁵ ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงคำว่า image จินตภาพ ในทางวรรณกรรม จินตภาพมีความหมายหลายอย่างและมีที่ใช้หลายกรณี

1. ภาพในจิตหรือข้อคิดที่เกิดขึ้นจากการอ่านงานเขียนชิ้นหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกวี
2. การพรรณนาในข้อเขียนซึ่งเราประสาธน์สัมผัสและสร้างภาพในจิตหรือข้อคิดให้เกิดขึ้น

¹ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. 2539. หน้า 208 - 209.

²เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา : วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. 2540. หน้า 61.

³ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. หน้า 313.

⁴กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณวิจารณ์. 2524. หน้า 125 - 126.

⁵ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2545. หน้า 218.

3. ภาพพจน์ชนิดหนึ่ง เช่น อุปลักษณ์ หรืออุปมา ซึ่งภาพในจิตถูกถ่ายทอดโดยการเปรียบเทียบ

4. สัญลักษณ์ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อคิดที่เป็นนามธรรม จินตภาพอาจเข้าประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง หรืออาจนึกเห็นไปได้โดยอาศัยพุทธิปัญญา ราชบัณฑิตยสถาน ยังกล่าวถึง imagery กระบวนจินตภาพ ว่า “เป็นวิธีการสร้างภาพในจิตด้วยถ้อยคำที่เลือกสรรเป็นพิเศษเพื่อแทนความคิด อารมณ์และประสบการณ์ด้านความรู้สึก และก่อให้เกิดภาพในจิตหรือข้อคิดตามธรรมดาการกระทำเช่นนี้จะเกี่ยวข้องกับภาษาจินตนาการ และภาษาภาพพจน์”¹

ทองสุก เกตุโรจน์² กล่าวถึง คำว่า Imagery กระบวนจินตภาพ สรุปได้ว่า จินตภาพ คือ ภาพที่สร้างขึ้นมาจากคำ และคำนี้มักใช้กัน 3 ความหมาย ได้แก่

1. กระบวนจินตภาพ คือ จินตภาพหลาย ๆ จินตภาพรวมกัน หมายถึงวัตถุสิ่งของ และลักษณะต่าง ๆ ที่ประสมสัมผัสจะรับรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวโดยตรงหรือการกล่าวโดยนัย นอกจากนี้กระบวนจินตภาพยังรวมถึงการได้ยิน การสัมผัสรู้สึกร้อนหนาว การได้กลิ่น การลิ้มรส หรือการเคลื่อนไหว
2. กระบวนจินตภาพ หมายถึง คำบรรยายของสิ่งของและฉากที่มองเห็นได้เท่านั้น
3. กระบวนจินตภาพ หมายถึง ภาษาภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเปรียบของอุปลักษณ์ และอุปมา

สายทิพย์ นุกูลกิจ กล่าวว่า “ภาพในจิต หรือจินตภาพ (Image) คือ ภาพที่บังเกิดขึ้นในความรู้สึกของคนตามที่ได้เคยมีประสบการณ์ กล่าวคือ เป็นภาพที่เห็นด้วยใจคิดด้วยความรู้สึก ประสบการณ์ดังกล่าวนี้ไม่จำกัดเฉพาะการเห็นเท่านั้น ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสอื่น ๆ เช่น จากการได้ยิน ได้ลิ้มรส หรือการได้กลิ่นก็ถือเป็นจินตภาพหรือภาพในจิตได้ทั้งสิ้น”³

¹ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2545. หน้า 218.

²ทองสุก เกตุโรจน์. อธิบายศัพท์วรรณคดี. 2529. หน้า 146 – 148.

³สายทิพย์ นุกูลกิจ. วรรณกรรมปัจจุบัน. 2543. หน้า 87.

ธัญญา สังขพันธานนท์ กล่าวถึง ประเภทของจินตภาพ ไว้ดังนี้

จินตภาพหรือภาพในจิตมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น จินตภาพที่เกิดขึ้นเป็นภาพ เหมือนกับการมองเห็นด้วยตา เช่น สวย สว่าง มีด สีดำ สีแดง เป็นต้น จินตภาพที่เกิดขึ้นเป็นเสียงเหมือนกับการได้ยินเสียงจากโสตสัมผัส เช่น ดัง ค่อย กึกก้อง จินตภาพที่เกิดขึ้นเป็นกลิ่น ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้ดมกลิ่นนั้นด้วยนาสิกสัมผัส เช่น เหม็น หอม หืน จินตภาพที่เกิดขึ้นเป็นอาการสัมผัสจับต้อง เช่น นุ่ม แข็ง กระด้าง สาก หยาบ เป็นต้น¹

สิทธา พินิจภูวดลและคนอื่น ๆ² ใช้คำว่า “มโนภาพ” แทนคำว่า “จินตภาพ” โดยอธิบายความหมายของคำว่า มโนภาพ สรุปได้ว่า คำว่า มโน หมายถึง ใจ ดังนั้น คำว่า มโนภาพ จึงหมายถึง “ภาพในใจ” ซึ่งใจในที่นี้หมายถึงความรู้สึกนึกคิด นอกจากนี้การที่เราจะกล่าวถึงสิ่งใดนั้นจะต้องมีมโนภาพที่ชัดเจนอยู่ในความรู้สึกนึกคิด แล้วจึงถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษร ถ้าการถ่ายทอดดีภาพในใจของผู้รับสารก็จะถูกต้องชัดเจนตรงกับภาพในใจของผู้ส่งสาร อีกทั้งมโนภาพไม่ใช่จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่ผู้เขียนต้องริเริ่มขึ้นเองด้วยการใช้สมองและจิตใจ ด้วยการฝึกคิด ฟังสามารถอธิบายสิ่งที่ได้ฟังนั้นได้ และสิ่งสำคัญต้องเกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นผู้อ่านจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ในการอ่านด้วยเพื่อการสื่อสารจะได้สัมฤทธิ์ผล

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา³ กล่าวถึง กระบวนการจินตภาพ (Imagery) สรุปได้ว่า กระบวนการจินตภาพเป็นภาษาที่ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นภาพ หรือการรับรู้โดยมโนคติ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ตามที่กล่าวถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว ดังนั้นคำทุกคำที่สามารถใช้บอกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็นได้หรือบอกให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในมโนคติได้ถือเป็นภาพลักษณ์ (Image) ในทางวรรณคดีทั้งสิ้น ซึ่งสามารถจำแนกภาพออกทางการรับรู้ทางประสาทสัมผัสได้เป็น 6 อย่างดังนี้

¹ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. 2539. หน้า 239.

²สิทธา พินิจภูวดลและคนอื่น ๆ. การเขียนและการพูด. 2514. หน้า 90 - 95.

³ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. 2544. หน้า 11 - 13.

1. ภาพที่เกิดจากการมองเห็น (Visual image)

เช่น "gray sea" ทะเลสีเทา

"yellow half - moon" พระจันทร์สีนวลครึ่งดวง

"Bare , ruined choirs" โบสถ์ที่รกร้างปรักหักพัง เป็นต้น
2. ภาพที่เกิดจากการได้ยิน (Auditory image)

เช่น "a tap at the pare" เสียงเคาะที่กระຈ

"two hearts beating each to each , "เสียงหัวใจเต้นขณะสวมกอด

"the noise of life" เสียงแห่งชีวิต เป็นต้น
3. ภาพที่เกิดจากการได้กลิ่น (Olfactory image)

เช่น "sea - scented beach " ชายหาดที่ฉวไปด้วยกลิ่นน้ำเค็ม

"cedar wood " ไม้สนหอมซีดาร์

"smoke stack" กองหม้อหรือฟางข้าวรวมคว้น เป็นต้น
4. ภาพที่เกิดจากการรับรส (Gustatory image)

เช่น "fresh and crisp" สดและกรอบ

"sweet white wine" ไวน์ขาวรสหวานละมุน

"they were delicious/so sweet and so cold "

มันมีรสอร่อยทั้งหวานทั้งเย็นซ่า เป็นต้น
5. ภาพที่เกิดจากการสัมผัส (tactile image)

เช่น "the slushy sand " ททรายแฉะ

"warm beach " ชายหาดที่ยังอุ่นไอร้อน

"Come to window , sweet is night air!"

มาที่หน้าต่างสิ อากาศค่ำคืนช่างสดชื่นเสียนี้

กระไร เป็นต้น
6. ภาพที่สื่อความรู้สึกและการเคลื่อนไหว (kinetic and kinesthetic images)

เช่น "startled" รู้สึกสะดุ้งตกใจ

"swinging , one by one" แกว่งทันที ทีละที

"I weep like a child for the past"

ฉันร้องไห้คร่ำครวญหาอดีตราวกับเด็ก เป็นต้น

จินตภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสื่อสารให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระทบอารมณ์และเกิดความประทับใจ สร้างความจับใจ ชาบซึ่งให้แก่ผู้อ่าน ดังที่ ดวงมน จิตต์จ้านงค์ ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของ ไอ.เอ. ริชาร์ด ไว้ว่า

จินตภาพเป็นปฏิกิริยาขั้นหนึ่งของผู้อ่านซึ่งจะนำไปสู่ปฏิกิริยาขั้นต่อไปคือความคิด อารมณ์ สะเทือนใจและทัศนคติ จินตภาพเป็นสื่อชักนำความคิดและเร้าอารมณ์สะเทือนใจ กล่าวได้ว่า จินตภาพอาจปรากฏได้หลายรูป และแม้มีรูปต่างกันอย่างก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจอย่างเดียวกันได้ลักษณะสำคัญของจินตภาพก็คือพลังที่ก่ออารมณ์สะเทือนใจ¹

ในงานวิจัยนี้จะศึกษาประเด็นด้านจินตภาพในเรื่องการใช้คำเพื่อแสดงภาพ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ตามที่กล่าวถึง ในเรื่อง สี แสง กลิ่น รส อาการ การเคลื่อนไหว อารมณ์ ความรู้สึก และสัมผัส โดยไม่วิเคราะห์ส่วนที่ซ้ำซ้อนกับภาพพจน์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์

วิภา กองกะนันท์² แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์เป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง คือ เป็นวิธีการพูดหรือเขียนอย่างหนึ่งแต่หมายความเป็นอย่างอื่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกให้มากขึ้นหรือน้อยลงตามสติปัญญาของผู้อ่านหรือผู้ฟัง ซึ่งโดยทั่วไปภาพพจน์เป็นภาษาที่ทำให้เกิดจินตภาพมากกว่าการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมาเพราะมีการเปรียบเทียบ ภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณคดีสามารถจัดประเภทได้ดังนี้

1. Metaphor (เมตาฟอว์) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบกันว่าเป็นสิ่งเดียวกันทุกประการ โดยใช้คำ “เป็น” “คือ” ในการเปรียบเทียบ เช่น

"แม่บ้านก็อย่างนั้น ต่อให้ใจดีเป็นแก้ว ถ้าไม่มีอำนาจให้คนใช้กลัวก็อย่าหวังเลยว่าคนใช้จะรัก"

(ผู้ดี หน้า 19)

¹ดวงมน จิตร์จ้านงค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย. 2536. หน้า 114.

²วิภา กองกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. 2533. หน้า 39 – 53.

"ในความรู้สึกของสุนีย์ รัชชาก็ภูเขา ที่ไม่มีวันเปลี่ยน ไม่มีวันเขยื้อน"

(รัชชา หน้า : 216)

2. Simile (ลิมิลี) เป็นโวหารที่เปรียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบกันว่าเหมือนกัน คำที่ผู้ใช้โวหารประเภทนี้ใช้ในการเปรียบเทียบ คือคำว่า เหมือน คล้าย ดุจ ดูราว กด ประหนึ่ง เพียง ดัง ราวกับ เจก ฯลฯ

"...เบื้องบนมีกลุ่มเมฆเป็นคลื่นซ้อนกันเป็นทิวแถวต้องแสงแดด จับเป็นสีระยิบระยับ วาว ประหนึ่งเอาทรายทองไปโปรยปราย"

(กามนิต หน้า 2)

"กรุแก้วหัวเราะน้อย ๆ เสียงเป็นกังวานเย็นราวกับกระดิ่งใบโพธิ์ที่ห้อยจากหลังคา พระอุโบสถ"

(กรุแก้วเรียนเรื่องรัก ใน ฉากหนึ่งในชีวิต หน้า 285)

3. Synecdoche (สมพจน์) คือ การกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดเพียงบางส่วน แต่ให้ความหมายคลุมหมดยกส่วน เช่น

"การพูดโดยใช้สายเป็นสื่อที่ดีที่สุดเท่าที่ความคิดวิไลจะอำนวยให้"

('รงค์ วงษ์สวรรค์ ใน "ความรู้สึกที่สี่" ใน ถึงป่าคอนกรีต หน้า 5)

"สาย" ในที่นี้หมายถึง โทรศัพท์

"กูจะไม่นั่งงอมืองอตีน อย่างไ้พวกคนหัวไม่มีเงาบางคนเป็นอันขาด"

(ไผ่แดง หน้า 317)

4. Metonymy (นามนัย) การใช้โวหารแบบนี้ คือ การเอ่ยถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น

4.1 เอ่ยถึงชื่อคนแต่หมายถึงผลงานของเขา เช่น

"ฉันรู้จักเจ้าฟ้ากุ้งมากกว่ารู้จักอังคาร กัลยาณพงศ์ ทั้ง ๆ ที่ฉันเป็นคนร่วมสมัยกับอังคาร"

หมายถึง รู้จักกวีนิพนธ์ของเจ้าฟ้ากุ้งมากกว่ากวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์

4.2 เอ่ยชื่อสถานที่ แต่หมายถึงคนที่อยู่ที่นั่น เช่น

“ไม่มีปฏิกิริยาจาก**ทับแก้ว**”

หมายถึงว่า ไม่มีปฏิกิริยาจากนักศึกษาหรืออาจารย์ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

4.3 เอ่ยชื่อผลิตภัณฑ์ หรือวัตถุ เมื่อหมายถึงผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน หรือหมายถึงสิ่งอื่น เช่น

“เวลาซักผ้าใส่**แป้บ**มาก ๆ หน่อย”

ผู้พูดอาจหมายถึงผงซักฟอกทั่วไปก็ได้

4.4 ใช้คำในภาษาธรรมดาที่มีความหมายอย่างหนึ่ง ให้ความหมายอีกอย่างหนึ่งในลักษณะคล้ายสัญลักษณ์ เช่น

“ยิ่งคืนข้าพเจ้ากับวาสนา**ผู้ประสบชุมทรัพย์**ใหม่ ๆ อันเกิดต่อความรักของเรา ยิ่งทวีความอยากพบกันมากขึ้นทุกที”

ในที่นี้ “ชุมทรัพย์” หมายถึง ความสุข

4.5 พูดหรือเขียนอย่างหนึ่งแต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น

“เขาถูกรุม**กินโต๊ะ**จนลุกไม่ขึ้น”

คำว่า “กินโต๊ะ” แปลว่า ทำร้าย หรือ โจมตี

5. Oxymoron (ปฏิวาทะ) คือ การนำคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือค้านกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งบ้าง หรือเพิ่มความให้แก่ความหมายของคำแรกบ้าง เช่น

น้อย + มาก = น้อยมาก (แปลว่า น้อยเหลือเกิน)

ปึก + แผ่น = ปึกแผ่น (แปลว่า มั่นคง)

6. Paradox (ปฏิกาดพจน์) คือ ข้อความที่มีความหมายขัดกัน ไม่ว่าใช้จะจริงหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้แต่เป็นไปแล้ว

"ชีวิตเขาเต็มไปด้วยความว่างเปล่า"

"ยังมีกรรมกรรมมากงานยิ่งซ้ำ"

7. Synesthesia (อาวัตพากย์) คือ การใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เช่น รสเป็นผลของการสัมผัสด้วยลิ้น กลิ่นเป็นผลสัมผัสจากจมูก การใช้โวหารแบบนี้จะใช้ข้อความ เช่น

"รสของความสุข" โดยปกติความสุขเป็นผลสัมผัสด้วยใจ หรือ กลิ่นของความรัก นิยายเปรียบเทียบ ฯลฯ

8. Hyperbole (อติพจน์) คือ การพูดเกินความจริง เพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกลวง เช่น

"ฉันรักเธอเท่าฟ้า"

"คิดถึงเธอใจจะขาดแล้วเลย"

9. Overstatement (อริพจน์) การใช้โวหารแบบนี้คือ การพูดหรือการเขียนประหนึ่ง ใช้อวด โดยมีเจตนาจะให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังรู้สึกขัน ต่างจาก Hyperbole ที่เจตนา คือ Hyperbole มุ่งเน้นความรู้สึกที่จริงจัง

10. Allusion (ปฎิรูปพจน์) เป็นการใช้อรรถาธิบายที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เช่น วาตะของนักปราชญ์ รัฐบุรุษ กวี หรือสุภาสิต คำพังเพย หรือผลงานของผู้อื่น ตัวอย่างข้อความที่เป็น Allusion มีดังนี้

"ฝนจะตก แดดจะออก พระจะลี้ก หญิงจะคลอดลูก นักศึกษาจะหลับใน ห้องเรียน ปรากฏการณ์ห้าอย่างนี้ท่านว่าห้ามไม่ได้"

11. Personification (บุคลาธิษฐาน) เป็นการใช้อรรถาธิบายในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่า สรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนเป็น คน โดยให้สรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงกิริยาอาการราวกับเป็นคน เช่น พุดได้ร้องไห้ได้ หรือกำหนดบทบาทให้สรรพสิ่งเหล่านั้น จนดูประหนึ่งว่าเป็นคนบ้าง เช่น

ข่าวในนาว่า "แม่โพสพ" เรียกความตาย "พระยามัจจุราช" หรือ "พระยม" เรียกแผ่นดิน ว่า "แม่พระธรณี"

12. Analogy (อุทาหรณ์) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่าคล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการอธิบาย คุณคล้ายวิธีใช้ simile เป็นการเปรียบเทียบถ้อยคำ ในขณะที่อุทาหรณ์เป็นการเปรียบเทียบข้อความ เช่น

“ไ้เรื่องความคิดของคนนี้ ผมเห็นว่ามันเหมือนกับตะเกียงที่จุดขึ้น เพื่อส่องทางให้พ้นความมืดในใจ”

(ไ้แดง หน้า 280)

13. Rhetorical Question (ปฏิจุณา) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือ เป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบ คำตอบนั้นก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ แม้ผู้ที่นิยมใช้โวหารประเภทนี้ คือ นักการเมือง แต่คนทั่วไป กวีและนักประพันธ์ก็ใช้ด้วยเหมือนกัน เช่น

“ข้าบรรดาษาอะไร อยากตายหรือ”

“ฝนแล้งอย่างนี้ชาวนาชาวไร่จะอย่างไรกัน”

ปรีชา ช้างขวัญยืน¹ กล่าวถึง ลักษณะของภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์เป็นการใช้ภาษาที่ไม่ได้มีความหมายตรงตามตัวอักษรที่เขียน แต่เป็นการใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพหรืออารมณ์ร่วม ซึ่งภาษาตรงไปตรงมาไม่สามารถทำได้ และแบ่งภาพพจน์ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความเปรียบ การเล่นคำ และการเลียนเสียง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ความเปรียบ

1. อุปมา (Simile) คือ ความเปรียบซึ่งเกิดจากการบอกความเหมือนกันของสิ่งสองสิ่งด้วยคำที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่น ราวกับ เหมือน ประหนึ่ง ดุจ เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่ต้องการอธิบายดียิ่งขึ้น เช่น

ท้องฟ้าที่เคลื่อนไปด้วยดวงดาวนั้นดูเหมือนผืนผ้าสีดำซึ่งมีรูเล็ก ๆ เต็มไปหมด

ใบหน้าของเธอดูสดใสเหมือนกุหลาบแรกแย้ม

¹ปรีชา ช้างขวัญยืน. ศิลปะการเขียน(ชุดการใช้ภาษา เล่ม 2). 2525. หน้า 215 – 231.

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนกับของสิ่งสองสิ่งโดยพูดเหมือนกับว่าสองสิ่งนั้นเป็นสิ่งเดียวกัน การเปรียบเทียบแบบนี้ไม่ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ เช่น

การแต่งงานทำให้เขาเห็นอะไรเกี่ยวกับเธอเพิ่มขึ้น ครั้งหนึ่งเธอเคยเป็นแม่ดอกกุหลาบที่น่ารัก มาบัดนี้เธอกลับเป็นหนามคมที่ฝังอยู่ในเนื้อของเขา

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการนำความคิดลักษณะ และความรู้สึกของบุคคลไปใส่ให้แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือนามธรรมซึ่งไม่มีคุณสมบัติเช่นนั้น เพื่อให้ปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้น เช่น

จันและซ็อนวิ่งกันขวักไขว่ไปทั่วห้อง
เปลวไฟกลืนกินบ้านทั้งหลังเข้าไปอย่างหิวโหย

4. สาธก (Allegory) เป็นความเปรียบอย่างยาว ใช้วิธีการยกเรื่องมาเล่าเพื่อใช้ความหมายที่แฝงอยู่ในเรื่องนั้นเป็นเครื่องอธิบายความคิดบางอย่าง ผู้ฟังจะเข้าใจความคิดได้เองด้วยการเปรียบเทียบ ไม่ต้องวิเคราะห์ความคิดที่ต้องการอธิบายนั้นโดยตรง

5. การเปรียบเทียบวิเคราะห์ (Analogy) คือ อุปมาที่ขยายความให้ยาวขึ้น โดยการวิเคราะห์คุณสมบัติหรือลักษณะที่เหมือนกันของสิ่งที้นำมาเปรียบเทียบกันหลายแง่ แทนที่จะเปรียบเทียบเพียงแง่เดียวอย่างอุปมา อาจกล่าวได้ว่า การอธิบายเปรียบเทียบก็คือ อุปมาเชิงซ้อน เช่น

ดนตรีกับภาษามักจะได้รับการนำมาเปรียบเทียบกัน การเปรียบเทียบดังกล่าวนับว่าใช้ได้ นอกจากดนตรีจะเข้ากับภาษาแท้ ๆ ได้ง่ายแล้ว ยังมีภาษาของตนซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสากล ถ้านำมาเปรียบเทียบภาษาก็จะช่วยให้เข้าใจเรื่องจังหวะกลมกลืน ระดับเสียงดนตรีมีพยัญชนะของดนตรีที่มี เจ็ดตัวซึ่งเทียบได้กับพยัญชนะของภาษา พยัญชนะแต่ละตัวก็คือตัวโน้ต พยัญชนะบางตัวเป็นคำได้ โน้ตบางตัวก็อยู่ตามลำพังได้เหมือนกัน โดยปกติโน้ตของดนตรีต้องมีความกลมกลืนด้วย และดนตรีสมัยใหม่โน้ตจะรวมกันเป็นคอร์ด จึงกล่าวได้ว่าคอร์ดดนตรีเทียบกับคำในภาษาคำหลาย ๆ คำรวมกันเป็นวลี วลีหลายวลีร่วมกันเป็นประโยค ดนตรีก็เหมือนกัน ดนตรีมีจังหวะเทียบกับร้อยกรอง ส่วนเพลงที่ไม่มีจังหวะแบบเก่าอาจเทียบได้กับร้อยแก้ว

6. การเปรียบเทียบ (Contrast) การอธิบายเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนกันของสิ่งสองสิ่ง การเปรียบเทียบเป็นการเปรียบเทียบชนิดที่ตรงกันข้ามกัน คือ อธิบายสิ่งหนึ่งโดยเทียบกับสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะตรงข้ามกัน เช่น

ความตายเป็นเรื่องเศร้าเสมอ แต่การตายที่ไหนก็ไม่น่าเศร้าเหมือนอยู่ในทะเล คนที่ตายบนบกนั้นศพก็ยังอยู่กับเพื่อนและพรรคพวกที่ยังแห่ศพได้ แต่เมื่อคนหนึ่งลงเรือออกทะเล แล้วหายไปเหตุการณ์นั้นเกิดอย่างกะทันหันยากจะรู้ตัว ทำให้บรรยากาศลึกลับน่ากลัว คนที่ตายบนบกนั้นท่านสามารถตามศพเขาไปได้จนถึงเชิงตะกอน ท่านมักจะเตรียมรับเหตุการณ์อยู่แล้ว มักจะมีบางอย่างที่ช่วยให้ท่านรู้ตัวเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น และจำได้เมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านไป เพื่อนคนหนึ่งถูกยิงตายอยู่ข้างตัวท่านในสนามรบร่างกายที่มีบาดแผลก็ยังอยู่จริง เหตุการณ์นั้นก็จริง แต่ในทะเลนั้น คนที่อยู่ใกล้ท่าน ช่าง ๆ ท่านยังได้ยินเสียงเขาอยู่เมื่อกี้ เดียวนี้หายไปแล้ว มีแต่ความว่างเปล่าเท่านั้น ไม่มีอะไรอื่นที่แสดงว่าเขาจากไปที่ทะเลนี้อีกเหมือนกันที่ท่านคิดถึงคนมากที่สุด คนสิบกว่าคนถูกกักอยู่ด้วยกันในเปลือกไม้เล็ก ๆ บนผืนทะเลอันแสนกว้าง เดือนแล้ว เดือนเล่าไม่ได้เห็นรูปร่างไม่ได้ยินเสียงร้องของใครนอกจากเสียงตัวเอง แล้วอยู่ ๆ คนหนึ่งก็จากไปอย่างกะทันหัน พวกที่เหลือก็คิดถึงเขาอยู่ทุกขณะเหมือนกับแขนขาไปข้างหนึ่ง ไม่มีหน้าใหม่ ๆ ทิวทัศน์ใหม่ ๆ ที่จะมาเติมช่องว่างนั้นให้เต็ม มีแต่ที่นอนซึ่งว่างเปล่าอยู่ที่หนึ่งบนดาดฟ้า และคนหนึ่งหายไป เมื่อนาฬิกาแห่งรัตติกาลเดินไปคนถือพังก้าน้อยไปคนหนึ่ง คนที่นอนอยู่ดาดฟ้าน้อยไปคนหนึ่ง ท่านไม่ได้เห็นหน้าตาเขา ไม่ได้ยินเสียงเขา อย่างที่ท่านเคยได้เป็นนิสัยจนเกือบเป็นความจำเป็น ประสาทสัมผัสแต่ละอย่างของท่านรู้สึกถึงความสูญเสียนี้

การเล่นคำ

1. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการใช้คำพูดเกินจริง คือ เกินกว่าความหมายที่ผู้พูดต้องการ จะมากเกินไป น้อยเกินไป ใหญ่เกินไป เล็กเกินไป ดีเกินไป เลวเกินไปก็ได้ การพูดเกินจริงนี้ต้องเกินจนกระทั่งเป็นจริงตามคำพูดไม่ได้ เช่น

เขาโกรธเธอจนอกระเบิด

เมื่อใดที่เขาพูดกับท้องฟ้าดาวจะร่วงหล่น เมื่อใดเขาพูดกับมหาสมุทรน้ำจะเหือดแห้ง

2. อุตมณัย (Climax) เป็นวิธีการลำดับความคิดหรือถ้อยคำ โดยนำผู้อ่านจากสิ่งที่สำคัญน้อยไปหาสิ่งสำคัญมากขึ้นตามลำดับจนถึงสิ่งสำคัญที่สุดอันเป็นจุดยอด เช่น

ดินรนไปก็ไม่มีประโยชน์ นอกจากไม่มีประโยชน์ยังเป็นอันตรายแก่ตัว นอกจาก
อันตรายแก่ตัวยังทำให้ชาติล่มจมด้วย

3. การหักมุม (Anticlimax) เป็นวิธีนำผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ติดตามความคิดหรือสิ่งที่
สำคัญน้อยไปหาความคิดหรือสิ่งที่สำคัญมากขึ้นโดยลำดับ เช่นเดียวกับอุตุนัย จนผู้อ่านหวังว่า
จะไปถึงความคิดหรือสิ่งอันเป็นจุดยอด แต่แล้วยังไม่ทันที่จะถึงจุดนั้น ผู้พูดหรือผู้เขียนก็หักมุม
กลับลงไปหาสิ่งที่ต่ำ สามัญ ไร้สาระหรือน่าขันอย่างที่สุด ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ทันทีว่าเป็นการพูด
ถากถาง เยาะเย้ย ทำให้ขบขันหรือเห็นว่าไร้สาระ เช่น

เขาคูทศชีวิตให้แก่สิทธิ เสรีภาพ ประชาธิปไตยและลูกปืนราคา 3 บาท

ถ้าท่านอยากเป็นนักวิชาการสมัยนี้ ท่านต้องรู้จัก สติ มติ อุดมคติ อคติ

4. ปฏินัย (Antithesis) เป็นวิธีนำสิ่งที่ขัดแย้งกันมาพูดคู่กัน เพื่อย้ำความขัดแย้งกัน
ของความคิด วัตถุ หรือบุคคล โดยการเรียงเรียงคำหรือข้อความให้อยู่ในแบบเดียวกัน เช่น

รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย

สิ่งที่เราทำได้มีน้อย สิ่งที่เราทำไม่ได้มีมาก

5. ปฏิพจน์ (Antimetabole หรือ Chiasmus) เป็นวิธีพูดถึงความคิดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด
โดยสลับตำแหน่งของคำแล้วทำให้ความหมายกลับเป็นตรงข้าม เช่น

อย่าเรียกร้องให้ชาติช่วย จงเรียกร้องจะช่วยชาติ

ผู้พูดไม่รู้ ผู้รู้ไม่พูด

6. ปฏิปท (Oxymoron) เป็นวิธีใช้ข้อความที่ดูเฝื่อน ๆ มีความหมายขัดแย้งกัน แต่ใน
บริบทซึ่งคำที่ขัดแย้งกันนั้นปรากฏอยู่ กลับไม่ขัดแย้งกันและได้ความหมายดี เช่น

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่ไม่สำคัญ

เขาฟังคำสารภาพของเธอพร้อมทั้งยิ้มอย่างขมขื่น

7. ปฏิอรรถ (Paradox) เป็นวิธีใช้ข้อความที่แย้งตัวเอง แต่ในบริบทที่ใช้ข้อความนั้น
สิ่งที่ขัดแย้งดังกล่าวเป็นจริงหรือเป็นไปได้ เช่น

โลกเดี๋ยวนี้มีขนาดเท่าเดิมแต่เล็กลงมาก

8. การเยาะเย้ย (Irony) เป็นการใช้คำซึ่งมีความหมายตามตัวอย่างหนึ่ง ผู้พูดหรือผู้เขียนมีเจตนาแปลความหมายเป็นตรงข้าม ความหมายตามเจตนานี้เป็นเรื่องเยาะเย้ยถากถาง แดกดัน คำว่า เหยียดหยาม หรือดูหมิ่น เช่น

ถ้าท่านเป็นคนฉลาดก็แสดงว่าคนทั้งโลกฉลาดหมด
คนที่เหมาะจะวิจารณ์งานของเขาก็มีแต่ตัวเขาคนเดียว

9. ปูจฉา (Interrogation) เป็นการใช้ข้อความซึ่งเป็นคำถาม แต่คำถามนั้นบอกคำตอบอยู่ในตัว ไม่ต้องการคำตอบ คือคำถามนั้นทำหน้าที่บอกเล่า เช่น

เสรีภาพเพียงน้อยนิดนั้นหอมหวานนักหรือเมื่อเราต้องเชื่อมั่นด้วยเลือดของพี่น้อง
ร่วมชาติ

10. ปรนามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำแทนคำอื่นซึ่งมีความหมายสัมพันธ์กันกับคำนั้น เช่น พูดถึงภาชนะแทนสิ่งที่บรรจุในภาชนะ พูดถึงเหตุแทนผล พูดถึงผลแทนเหตุ พูดถึงนามธรรมแทนรูปธรรม เช่น

แก้วใบเล็ก ๆ นั้นปลิดชีวิตเขาในไม่กี่วินาที (ยาพิษ)
เลือดของวีรชนจะจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ (การต่อสู้เป็นเหตุ)

11. ปรภาคนามนัย (Synecdoche) มีลักษณะคล้ายปรนามนัย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปรนามนัยชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีพูดถึงส่วนรวมแต่หมายถึงบางส่วน พูดถึงบางส่วนแต่หมายถึงทั้งหมด พูดถึงสิ่งเฉพาะแทนสิ่งทั่วไป พูดถึงสิ่งทั่วไปแทนสิ่งเฉพาะหรือพูดถึงวัตถุแทนสิ่งที่ทำด้วยวัตถุนั้น เช่น

มันสมองเหล่านั้นมีค่าแก่ประเทศชาติอย่างยิ่ง (หมายถึงคน)
เธอชอบใส่ทองมากกว่าใส่เพชร (หมายถึง เครื่องประดับที่ทำด้วยทอง)

การเล่นเสียง

1. สัมผัสพยัญชนะ (consonance) เป็นการซ้ำเสียงพยัญชนะของคำที่อยู่ใกล้กัน เช่น

ทุกคนต้องทำงานหาเงิน

2. สัมผัสสระ (assonance) เป็นการซ้ำเสียงสระของคำที่อยู่ใกล้กัน เช่น

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญเชิดไว้
ปากเป็นเอก เลขเป็นโท โบราณว่า

3. สัมผัสวรรณยุกต์ เป็นการซ้ำเสียงวรรณยุกต์ของคำที่อยู่ใกล้กัน จันท์ลักษณะของคำประพันธ์ที่สำคัญชนิดหนึ่งของไทย คือ โคลง กำหนดบังคับสัมผัสวรรณยุกต์ไว้เป็นแบบแผนตายตัว เช่น โคลงสี่สุภาพ ต้องมีเสียงวรรณยุกต์เอก 7 แห่ง เสียงวรรณยุกต์โท 4 แห่ง เป็นต้น

4. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) การเลียนเสียงธรรมชาติเป็นวิธีสร้างคำอย่างหนึ่ง คำชนิดนี้บอกความหมายซึ่งเป็นธรรมชาติชนิดนั้น ๆ อย่างชัดเจน เพราะคนเราได้ยินเสียงเหล่านั้นคุ้นหูอยู่แล้ว การใช้คำเหล่านี้ในการเขียนหรือพูดนอกจากทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนึกถึงเสียงในธรรมชาติแล้ว ยังนึกถึงภาพซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ได้อีกด้วย เช่น

แพะแพะเอ๋ยเสียงร้องแพะแพะ ฉันทบมือ เปะแปะ เรียกแพะก็มา

สายทิพย์ นุกุณกิจ¹ กล่าวถึง ภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์ ได้แก่ วิธีการใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดเป็นภาพขึ้นมา วิธีสร้างภาพพจน์มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น

1. อุปมาอุปไมย (Simile) เป็นโวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง ผู้แต่งต้องนำของสองสิ่งซึ่งเหมือนกันมาเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า เหมือน คล้าย รวากับ ดูราว ดุจ เพียง ประหนึ่ง เทียบ ดัง ฯลฯ เป็นคำเชื่อม เช่น

เพียงมีนางข้างเรียงอยู่เคียงชิด

แรงเทียนริบระยิบหรือยังปรีดีเปรอ

กระท่อมพิศเพียงปราสาทผาดผล่อ

ประการเพื่อเพียงดาวสกาสดวง

(มิ่งมิตรยามยาก : อุชเชณี)

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นโวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง มักใช้คำว่า เป็น , คือ , เท่า ในการเปรียบเทียบ เช่น จีระนันท์ พิตรปรีชา กล่าวเปรียบเทียบว่า

¹สายทิพย์ นุกุณกิจ. วรรณกรรมปัจจุบัน. 2543. หน้า 79 - 87.

สอยดอกสนต้นร้อยเป็นสร้อยป่า

คือกำนัลกลั่นฝากจากดวงใจ

แซมผกาพายักลอนซ่อนไสว

เส้นทางไกลมโหฬารกันสัมพันธ์เรา

(ใบไม้ที่หายไป : จีระนันท์ พิตมปริชา)

3. สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นวิธีการที่ผู้แต่งคิดหาคำมาใช้แทนสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม และคำที่นำมาใช้นั้นมีความหมายแตกต่างไปจากความหมายตามตัวอักษรด้วย เช่น ใช้ "ฝน" เป็นสัญลักษณ์แทนความสดชื่น ใช้ "แมลงและดอกไม้" เป็นสัญลักษณ์แทน "บุรุษและสตรี" เป็นต้น ตัวอย่างบทร้อยกรองที่ใช้สัญลักษณ์เช่น ในบท "ฝนมาแล้ว" ศิวกานท์ ปทุมสูติ ใช้ "กระดุกชีโครงชาติ" แทน ชาวนา ว่า

เศรษฐกิจบัดนี้ผันทุกวันนี้

การปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง

กระดุกชีโครงชาติอาจผุแหง

ของแจ็กแพงของไทยถูกทุกประเด็น

(ฝนมาแล้ว : ศิวกานท์ ปทุมสูติ)

4. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่มีความหมายต่างกันคล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้แต่งต้องการจะเสนอ มักจะนิยมใช้สุภาษิต คำพังเพย หรือเพลงกล่อมเด็กเพื่อช่วยสรุปใจความสำคัญหรือช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง การเปรียบเทียบแบบนี้จะต่างจากวิธีเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย ตรงที่โวหารอุปมาอุปไมยเป็นการเปรียบเทียบคำ แต่โวหารอุทาหรณ์เป็นการเปรียบเทียบข้อความดังตัวอย่าง เช่น

ชีวิตตนจนบัดนี้ไม่มีแผก

เริ่มละอายเริ่มเพียรเริ่มเปลี่ยนแปลง

แสวงหาอย่างสับสนบนทางผ่าน

หลายแนวทางได้ค้นคว้ามาลองชม

สวะที่รอแตกตามกระแส

ต่อตัวเองตั้งข้อแม้ - แก่สังคม

หายวิญญาณบนแปดประเศประสม

หากเหมือนมเงาใสในธาร

(ความเข้าใจจากภุษา : จีระนันท์ พิตมปริชา)

5. คำถามชวนคิดหรือปฏิบัติ (Analogy) เป็นศิลปะการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบของผู้แต่ง เพราะมุ่งจะให้คำถามนั้นเป็นสื่อนำความคิดของผู้อ่านหรือเป็นเครื่องเร้าหรือความสนใจของผู้อ่านมากกว่าต้องการคำตอบ แต่ถ้าจะตอบ คำตอบนั้นมักออกมาในรูปคำตอบปฏิเสธ นอกจากนั้นบางครั้งอาจถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะรู้คำตอบกันดีอยู่แล้ว

เช่น กานติ ณ ศรัทธา มีความชื่นชมในความงามของธรรมชาติ จึงตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเอาเองว่า

มือใดถักรังทอฟ้า

ใครดั่งเมฆมาทบมาน

ใครจัดเม็ดทรายรายลาน

ใครเป่าลมผ่านทะเล

(ขวัญฟ้าทะเลฝัน : กานติ ณ ศรัทธา)

หรือ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ให้แม่ถามลูกที่เป็นนักรบชายแดนว่า

กินข้าวเย็นแล้วยังลูกลม

ว่ากินนอนร่อนนจริงลูกรัก

ฟังกระแสข่าวลูกแม่ทุกซั่หนั้

รบไม่พักสักเพลหรืออย่างไร

(คืนฝนตก : ศิวกานท์ ปทุมสูติ)

6. การกล่าวทำความหรือปฏิรูปพจน์ (Allusion) เป็นวิธีการเขียนแบบหนึ่งที่ผู้แต่งนิยมอ้างถึงบุคคลหรือเหตุการณ์หรือพฤติกรรม หรือข้อความที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายดีแล้ว เพื่อเปรียบเทียบกับตัวผู้แต่งหรือพฤติกรรมบางประการจะได้ช่วยโยงความคิดให้แก่ผู้อ่านและทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวตัดพ้อว่าทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนเกิดมาคู่กันทั้งสิ้น เช่น เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ เกิดมาคู่กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ แมลงผึ้งเกิดมาคู่กับดอกไม้ แต่เหตุไฉนตัวเขาเองกลับไร้คู่ ดังคำประพันธ์

ธรรมธิเบศร์มหาภิ

มอดด้วยแรงรักนั้น

แม้แต่บุหงาลดาวัลย์

ฟ้าเมตตามีกล้ำให้ระทม

แต่ฟ้าปั้นฉันเดียว

หนวกบอดไปเสียก็ดี

มีหญิงสังวาลย์เป็นมิ่งขวัญ

ทุกชีวันพบคู่ชม

อัศจรรย์ผึ้งสู่สม

บรมสุขทุกจุลินทรีย์

เปล่าเปลี่ยวใจฉันจะนี้

ควรมีฤาหฤทัย

(ฟ้าปั้นฉันเดียว : อังคาร กัลยาณพงศ์)

7. การกล่าวถึงความขัดกันเข้าคู่กัน หรือปฏิภาคพจน์ (Paradox) เป็นวิธีการกล่าวถึงข้อความที่มีความหมายขัดกัน เพื่อให้เป็นเครื่องดึงความสนใจของผู้อ่านอีกวิธีหนึ่ง เพราะ

ความตรงกันข้ามดังกล่าวนี้ อาจดูเหมือนว่าไม่น่าเป็นไปได้แต่ก็เป็นไปแล้ว ทำนอง "น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย" ตัวอย่างเช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กล่าวถึงการตายของจิตร ภูมิศักดิ์ ว่าแม้ชีวิตจิตร จะถูกทำลายไปพร้อมกับกาลเวลาที่ผ่านไปก็จริง แต่ชื่อเสียงของจิตร กลับเป็นที่ประจักษ์แก่ตาคนทั่วไปมากยิ่งขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไปด้วย ดังคำประพันธ์

กาลเวลาฆ่าจิตร ภูมิศักดิ์

กาลเวลาฆ่าคนดีทุกที่มา

กาลเวลาก็ตระหนักประจักษ์ค่า

แต่เวลาก็ตูมเห็ดเห็ดคนดี

(ใบไม้ป่า : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

8. ปฏิภาวะ (Oxymoron) เป็นวิธีการกล่าวข้อความด้วยการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือค้านกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งหรือเพิ่มความเข้มให้แก่ความหมายแรก เช่น **นักบุญ ใจบาป รามสูรเดินดิน ขอทานบรรดาศักดิ์** เช่นในบท "ขอทานบรรดาศักดิ์" ของคมทวน คันธนู กล่าวว่า

หน้าเขาหนาหน้าเขาด้านมานานัก

"ถือคันไถถือเตารีดเดินกรีดกราย"

งานเขาเหนียวงานเขาหนัก(หนักชิบหา-)

บารมี! บา! กระจายครอบคลุมเมือง

(ขอทานบรรดาศักดิ์ : คมทวน คันธนู)

9. การใช้คำตรงกันข้าม (Antithesis) เป็นวิธีการใช้ถ้อยคำที่มีความกลับกัน เพื่อให้เกิดความสนใจ เช่น ถนนม ไซยวงษ์แก้ว กล่าวถึงชีวิตของคนเราว่า ต้องพบกับทุกข์และสุข เสี่ยงร้องไห้และเสียงหัวเราะ ดังคำประพันธ์

ชีวิตก็เป็นเช่นนี้

เดี๋ยวก็มีทุกข์เดี๋ยวก็มีสุข

เดี๋ยวหัวเราะเดี๋ยวร้องไห้รำพัน

เดี๋ยวแข็งขันเดี๋ยวอ่อนแรง แกร่งกร้าน

(ชีวิต : ถนนม ไซยวงษ์แก้ว)

10. อติพจน์ (Hyperbole) หรือโวหารกล่าวเกินจริง มักกล่าวเพื่อให้ได้คุณค่าด้านอารมณ์เป็นสำคัญ จึงไม่เพ่งเล็งข้อเท็จจริงแต่ประการใด เช่น นภลัย (ฤกษ์ชนะ) สุวรรณธาดา กล่าวถึงความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ของคนที่ต้อง "สูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รัก" ด้วยโวหารเกินจริงว่า

เสียงฟ้ากรีดหวีดไหวตอนใกล้ค่ำ
น้ำตาฟ้าท่วมโลกเพราะโศกคด

เสียงคนร่ำร้องให้แข่งสายฝน
น้ำตาคนท่วมฟ้าเพราะอาลัย
("แต่...มาลัย" ในดอกไม้ใกล้หมอน)

11. อวัตพากษ์ (Synesthesia) คือ โวหารที่ใช้คำเรียกของการสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน เช่น ตามปกติเราใช้คำว่า "รส" เรียกผลสัมผัสจากลิ้น ใช้คำว่า "กลิ่น" เรียกผลสัมผัสจากจมูก เป็นต้น แต่การใช้โวหารแบบอวัตพากษ์นี้ ผู้แต่งเจตนาจะใช้ภาษาให้ดูเหมือนผิดไปจากการใช้คำตามธรรมดา เพื่อให้คำดังกล่าวนี้เป็นจุดกระพริบใจของผู้อ่าน

ลายสือขวัญหลังไหลหอม
พร้อมคติธรรมลึกซึ้งคมคาย

ย่อมเป็นภาพยกลอนอันเฉิดฉาย
ซ่อนไว้ประเสริฐสวยด้วยอารมณ์
(ภาพยกลอน : อังคาร กัลยาณพงศ์)

ในที่นี้ อังคาร ใช้คำว่า "หอม" ซึ่งเป็นคำแทนผลการสัมผัสทางจมูกกับตัวหนังสือ เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน

12. สัทพจน์ (Onomatopoeia) เป็นภาพพจน์เปรียบเทียบด้วยวิธีการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติหรือบ่งให้เห็นสี แสง ท่าทางจากเสียงของคำ เช่น แรคำ ประโดยคำ เลียนเสียงใบไม้ที่แห้งกรอบขณะถูกคนเหยียบว่า มีเสียงดังแกรบแกริบ ดังคำประพันธ์

แกรบแกริบเมื่อเหยียบใบไม้กรอบ
กระจ่างฟ้ากว้างกว้างก็ว่างงาน

แล้งได้รุ่มรอบทุกกรอบกร้าน
แรงร้อนตะวันฉานอยู่ขาดไซน
(แล้งที่ร่วงราย : แรคำ ประโดยคำ)

13. การเลียดคำ หรือสมพจน์ยหรืออนุนามนัย (Synecdoche) เป็นโวหารที่กล่าวถึงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของจำนวนเต็ม แต่มีความหมายครอบคลุมหมดทุกส่วน เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวถึงชีวิตที่อดอยากแร้นแค้นของตนไว้ในลำนำฎกระดิ่งโดยใช้คำว่า "ได้" ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายมาใช้เป็นคำแทนตัวเองว่า

เกิดเป็นกวีที่ไซง์เขลา
รักรู้ปรัชญาศึกษาไป

เบาปัญญาเอกาน้ำตาไหล
จนไล่แห่งรากฐานะยา
(ลำนำฎกระดิ่ง : อังคาร กัลยาณพงศ์)

14. การแทนคำหรือนามนัย (Metonymy) เป็นโวหารที่เกิดจากการเรียกชื่อสิ่งหนึ่งแต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น โดยชื่อที่เรียกนี้มักเป็นคำแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในความหมายรวม ๆ เช่น ในบทร้อยกรองของ ป. ถิ่นนคร เรียกชื่อเด็กกลุ่มที่เรียนเก่งสามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ว่าเป็นพวก "เนื้อ" ส่วนเด็กกลุ่มที่เรียนไม่เก่งและไม่สามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันใดได้เลยนั้น เรียกว่าเป็นพวก "เปลือก" ดังคำกลอน

สอบเคยสอบคัดลอก	ร่อนทิ้งเปลือกเลือกแต่เนื้อเหลือหลักเลียง
คัดแต่คนเรียนเก่งก็พอเพียง	หวังชื่อเสียงเกียรติก็องสิ่งต้องการ
แล้วเปลือกละทิ้งที่ไหนใครรับบ้าง	ต้องปลิวคว้างร่อนไปไกลสถาน
ก่อคดีปัญหาเหลือประมาณ	นักวิชาการช่วยด้วยเถิดเถย
	(สตรีสาร : ป. ถิ่นนคร)

15. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นโวหารที่มีวิธีการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายไม่ใช่คนเป็นคน โดยให้สรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงออกกับกิริยาต่าง ๆ รวากับเป็นคน เช่น พุดได้ ร้องให้ได้ รู้สึกได้ หรือกำหนดบทบาทและฐานะให้สรรพสิ่งเหล่านั้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม จนดูประหนึ่งว่าเป็นคน เช่น เรียกแผ่นดินว่า "แม่พระธรณี" เรียกข้าวในนาว่า "แม่โพสพ" เรียกความตายว่า "พระยามัจจุราช" หรือ "พระยายม" ทั้งนี้เพราะผู้แต่งมีเจตนาจะสร้างเรื่องราวธรรมดาให้ดูมีชีวิตชีวาอ่าน และช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจ คล้อยตามไปด้วย แบ่งย่อยออกได้เป็น

15.1 วิปโนนเพทนา (Pathetic Fallacy) ได้แก่ การกำหนดให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มีกิริยาอาการประหนึ่งมนุษย์ เช่น จินตนา ปิ่นเฉลียว กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนเสียกรุงครั้งที่ 2 ไว้ในอุคยยาวสาน ว่าทรัพย์สินของคนไทยถูกพม่าทำลายอย่างยับเยิน คนไทยถูกพม่าฆ่าตายเป็นจำนวนมากที่เหลือรอดอยู่ก็ได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ต้องหลบหนีเข้าป่าให้พ้นจากสายตาของทหารพม่า ผู้แต่งได้บรรยายให้ผู้อ่านร่วมรู้สึกที่ไม่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้นที่รู้สึกถึงถึงความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของคนไทย แม้แต่พระเสื้อเมือง พระภริณี และพระโลกบาลเองก็พลอยหวนไห้ไปด้วย เราจะสังเกตได้จากการที่ผู้แต่งต้องการให้เทพเหล่านั้นแสดงอาการเสียใจ ตกใจและทนต์ไม่ได้ ดังคำประพันธ์

เสียงร้องไห้ร่ำหาเหมือนฟ้าร้อง	พระเสื้อเมืองเมิลมองแล้วร้องไห้
พระภริณีตีกด้วยตักใจ	โลกบาลถอนฤทธิ์ไม่อาจมอง
	(อุคยยาวสาน : จินตนา ปิ่นเฉลียว)

15.2 นิเพทนา (Empathy) ได้แก่ การที่ผู้แต่งเอาอารมณ์ของตนเองไปใส่ให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ ประหนึ่งว่าสิ่งเหล่านั้นมีอารมณ์ความรู้สึกเหมือนตนในขณะนั้น เช่น จินตนา ปิ่นเฉลียว กล่าวถึงความรู้สึกของคนที่ต้องสูญเสียคนรัก ด้วยการมองธรรมชาติรอบข้างว่า พลอยมีอารมณ์เศร้าตามผู้มองไปด้วย เพราะผู้แต่งนำอารมณ์ของตนเองไปใส่ให้กับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

ทำไมฟ้าวันนี้คล้ำดำหนักหนอ

ทำไมดอกไม้เจ้าเศร้าเกินพิศ

ทำไมพ้อเพลงไม่หลุบใบปิด

ขวัญคนคิดเปลี่ยนกมลเป็นคนไกล

(ดอกหญ้ากับอารมณ์ : จินตนา ปิ่นเฉลียว)

15.3 การสร้างเรื่องประกอบความคิด (Allegory) ได้แก่ การสมมุติให้สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คนหรือไม่มีตัวตน (นามธรรม) ทำกริยาอาการอย่างคน โดยมีเรื่องราวเล่าประกอบ เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น

ความบัดซบเสนียดจัญไร

จุดประลัยกัลป์ทำลาย

ไปชวนชมความวินาศฉิบหาย

ล้างโลกใหม่พรึบตามเอย

(โศกนาฏกรรม : อังคาร กัลยาณพงศ์)

15.4 สัตว์เล่านิทานสอนใจมนุษย์ (Fable) ได้แก่ การสมมุติให้สัตว์เป็นผู้เล่านิทานเทียบกับมนุษย์ในเชิงสอนใจต่าง ๆ เช่น ในเรื่อง "เต่ากับปลา" เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ต้องใช้พฤติกรรมของเต่ากับปลาเป็นเครื่องสอนใจมนุษย์ให้ได้คิดว่า การที่คนเราจะวัดหรือประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองเพียงอย่างเดียวนั้นเป็นการถูกต้องหรือไม่ และการที่คนเราหรือสังคมของเรายังไม่รู้จักรักคุ้นเคยกับสิ่งต่าง ๆ แล้ว ย่อมแสดงว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไม่มีอยู่ในโลกนี้ใช่หรือไม่ ดังความในคำประพันธ์ที่ว่า

เพื่อนไปไหนเสียนาน นะท่านเต่า

บกนั้นเป็นอย่างไร ไหนลองยก

อ้อ ที่บกเป็นที่ที่งามมาก

มีอาหารมีลมร่มเย็นจ้ง

ฉันไม่เข้าใจเลย

บกคงอ่อนละมุนได้ตั้งใจจ้ง

เต่าคลอนหัวตอบปลาวาว่า ไม่ใช่

เต่าว่า เราจะได้ไปเที่ยวบก

เต่ายืดอกเล่าไปให้ปลาฟัง

สิ่งสวยหลากแปลกสีมีพร้อมพรั่ง

มีเสียงดังที่เราไม่เคยได้ยิน

บกเป็นที่กระดิกพลิกผันผืน

และแหวกว่ายได้สิ้น เช่นถีนี

จ้งบกคงเอ่อไหลไปได้ ทุกที

เต๋าตอบว่า ไม่ใช่ อย่างใจดี	หรือบอกมีระลอกขาบเอบาบเย็น
เต๋اهدหัวตอบปลาว่า ไม่ใช่	ปลาจะถามอย่างไร เต๋าไม่เห็น
ตอบไม่ใช่ ไม่ถูก ทุกประเด็น	ปลาจึงเล่นงานเต๋าอย่างเศร้าใจ
สหายเอ๋ยท่านมีน้ำมาโกหก	อวดอ้างยกสิ่งที่มีไม่ได้
ไม่มีจริงเป็นจริงเหมือนสิ่งใด	อย่าหลงไหลเลอะเลว เลยเต๋านา
	(เต๋ากับปลา : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ผะอับ โปะษกฤษณะ¹ กล่าวถึง ภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์ เป็นการใช้คำให้เกิดความเด่นชัด ประทับใจ และมองเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การใช้ความตรงกันข้าม (Antithesis) ตามธรรมชาติความตรงกันข้ามจะทำให้เห็นภาพชัดเจนแม้แต่ในโทรทัศน์ก็ต้องมีเส้นขาวดำ ถ้าต้องการปรับให้ภาพชัดก็ต้องปรับความตรงข้าม (Contrast) การเขียนก็เหมือนการแสดงภาพ ฉะนั้นถ้าใช้ความตรงกันข้ามก็จะช่วยภาพความนึกคิดชัดเจนขึ้น เช่น

"ความรักทำให้ความชั่วร้ายกลับเป็นความงาม ความโง่กลับเป็นความฉลาด ความแก่กลับเป็นความหนุ่ม บ้ากลับเป็นบุญ ความซึมเศร้ากลับเป็นความแจ่มใส ใจแคบกลับเป็นใจกว้าง ความรักเป็นไอโรดอย่างเอก ชักให้ความตรงข้ามมาลงรอยเดียวกัน"

(นิทานเวตาล ของ น. ม. ส.)

2. การใช้ความเปรียบเทียบ (Simile) ตามธรรมชาติเราจะเห็นอะไรได้ชัดเจนถ้ามีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคยหรือรู้จักมาก่อน การใช้ประโยคเปรียบเทียบจะทำให้เกิดความชัดเจนขึ้น แม้ในวรรณกรรมที่เป็นร้อยกรองก็ใช้การเปรียบเทียบมาก การเปรียบเทียบนี้ถ้าจะใช้จำนวนให้เห็นภาพชัดเจนก็ยิ่งทำให้เกิดความซาบซึ้ง เช่น

"เมื่อยชนิดจับผิดผิวผู้ชายกระเบนผัว เหมือนเขากระป๋องผูกหางหมา มันจะวิ่งเหยียดสี่ขาหนีไปสักก็โยชน์ กระป๋องก็ยังดังอยู่นั่นเองเป็นเครื่องรำคาญยิ่งนัก"

(จดหมายจางวางหั่ว ของ น.ม.ส.)

¹ผะอับ โปะษกฤษณะ. ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. 2538. หน้า 76 - 80.

3. การเปรียบเทียบโดยนัย (Metaphor) แทนที่จะใช้คำตรง ๆ แต่ใช้คำที่มีความหมายเป็นนัยไว้คิด ทำให้เกิดความคิดนี้กลึกกว่าธรรมดา เช่น

"ความว่างเปล่าประโยชน์เป็นของแพงที่สุด และเป็นของหาง่าย"

(จดหมายจากวางหรีว ของ น.ม.ส.)

4. การใช้ถ้อยคำที่มีการเล่นเสียง เล่นจังหวะ (Alliteration) การเล่นเสียงของคำ ทำให้เกิดอารมณ์ได้ง่าย ฉะนั้นถึงแม้จะเป็นภาษาความเรียงก็สามารถทำให้เกิดเสียงอันโน้มน้าวอารมณ์ได้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงดนตรี มีจังหวะ มีสัมผัสอยู่แล้ว ยิ่งเขียนได้ง่าย ถ้ารู้จักเลือก เช่น

"วันนี้ท้องฟ้างาม มีเมฆสีขาวและสีแดง ต้องแสงพระอาทิตย์"

(พระราชนิพนธ์ "ไกลบ้าน" ร. 5)

"มีไม้ต้นต่ำออกดอกดกดูดังดาได้" ส่งกลิ่นหอมฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณ

(วาสิฎฐี ของ เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป)

5. การใช้ประโยคที่ตั้งเป็นปัญหา (Interrogation) การตั้งปัญหาทำให้เกิดความคิด เพราะฉะนั้นการใช้ประโยคที่เป็นปัญหา จึงเป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้อื่นเกิดความคิด แต่จะใช้บ่อย ๆ ไม่ได้ ประโยคปัญหานี้จะต้องวางให้เหมาะสม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดวิธีการใช้ประโยคแบบนี้ จะเห็นได้จากบทความเรื่อง "โคลนติดล้อ" มีประโยคเช่นนี้อยู่มาก เป็นการปลุกให้อ่านเกิดความคิดว่าควรจะเป็นอย่างไร บางครั้งพระองค์ท่านทรงตั้งปัญหาแล้วก็ปล่อยให้ผู้อ่านคิดเอง แต่บางครั้งทรงตั้งประโยคปัญหาแล้วก็ทรงตอบเอง เช่น

"การที่เรายอมหลับตา ยอมเชื่อข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ โดยมีได้พิจารณา ความมุ่งหมาย และความปรารถนาแห่งผู้แต่งเสียก่อนนั้นจะไม่ใช่การดูหมิ่นสติปัญญาของเราเองอยู่หรือ?"

(โคลนติดล้อบทที่ 3 "การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ")

6. การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีตัวตน มีอาการกริยาเช่นสิ่งมีชีวิต (Personification) เท่ากับเป็นการปลุกให้มีชีวิตขึ้น ทำให้การเขียนเป็นที่น่าสนใจกว่าจะเขียนอย่างธรรมดาทำให้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจน เช่น

"เขากินว่าหิวแล้วกินหวาน ๆ ยิ่งหิวมาก เขากินขนมเสียก่อนจึงกินข้าวก็มี ในกำลังนี้กินอยู่นั่นเอง ข้าวกลับแฉะก็โผล่ขึ้นมาในนัยน์ตาที่หลับ ๆ ประเดี๋ยวไขเจียวจิ้มน้ำพริก ประเดี๋ยวทอดมันกุ้ง ปลาแห้งผัดอะไรกันมาลือลือลือใหญ่ หลับตาไม่ได้ต้องลืม ลืมก็แลเห็น แสงเทพโหลกได้ทั้งกำลังตื่น ๆ เช่นนั้น จนชั้นยำแฉะกวาก็พลอยกำเริบ ดีแต่ปลาร้า ขนมจีน น้ำยาหรือน้ำพริกสงสารไม่ยกมาหลอกมีแต่เจ้ากะปิควัมาเมียงอยู่ใกล้ ๆ เห็นจะไม่ได้การ สู้มันไม่ไหว"

(พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 เรื่อง "ไกลบ้าน" ตอนบันทึกความหิว เมื่อประทับในเรือตอนใกล้ประเทศพม่า ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน)

7. การใช้ข้อความเกินความเป็นจริง (Hyperbole) การใช้ข้อความเกินความจริงบางทีก็เป็นทีสบอารมณ์ และทำให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง เช่น

"หากผู้ใดได้เห็นมันเหยียบย่ำไปบนดอกอโศก ซึ่งจมหายอยู่ใต้ผืนอันโลมของ มัน ข้าพเจ้ารู้สึกปวดร้าวคล้ายกับมันเหยียบย่ำกลางหัวใจ"

(วาสิฏฐี ของ เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป)

8. การใช้คำที่ได้จากเสียงธรรมชาติ ภาษาไทยมีคำที่เลียนเสียงธรรมชาติเป็นสื่อให้เห็นภาพ เกิดความรู้สึก เช่น

"พอลมพัดกิ่งมะพร้าวระหลังคางแกรกแกรก ฟังแล้วน่ากลัว"

9. การโยงความคิดจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง (Metonymy) เช่น

"ชีวิตคือการต่อสู้ นับตั้งแต่ในเปลจนเข้าโลง"

"เงินนี้ได้มาหยาดเหงื่อของแม่"

10. การเล่นคำ (Pun on Words) คือการใช้คำคำเดียวในความหมายต่างกัน เช่น

"ชีวิตของเขาไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน"

11. การใช้คำให้เบาลง (Euphemism) เช่น

"เด็กคนนี้ปัญญาอ่อนจริง ๆ" ("ปัญญาอ่อน" แทนคำว่า "โง่")

"อย่ามาเล่านิยายให้ฉันฟังเลย" ("นิยาย" แทนคำว่า "พูดเท็จ")

12. การเขียนเรื่องสมมุติเปรียบเทียบ (Allegory) การสมมุติเรื่องขึ้นโดยอาศัยความคล้ายคลึง เช่น

นิทาน นิยายต่าง ๆ บทละคร (แบบอนุภาษาด) ฯลฯ

เปลื้อง ณ นคร¹ กล่าวถึง ภาพพจน์ สรุปได้ว่า ภาพพจน์ หมายถึง การกล่าวคำอันมีนัยชวนให้คิด แทนที่จะกล่าวความจริงไปตรงมา โดยมุ่งหมายให้คำกล่าวนั้นมีผลกระทบกระเทือนความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ฟัง และเปลื้อง ณ นคร ได้กำหนดลักษณะโวหารไว้เป็นชนิดต่าง ๆ ตามตำรา Senior Course of English Composition ของเนสฟิลด์ สรุปได้ดังนี้

1. อุปมาหรือเทียบเคียง (Simile) อุปมา แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ มักใช้คู่กับอุปไมย แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น เช่น

นางนั้นหน้าเหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ มีผมหงอกเหมือนเส้นโลหิต

- นิทานเวตาล น. ม. ส.

พฤติกรรมของพระนางดังประหนึ่งฟ้าผ่าลงมาบนกิจการของแผ่นดิน

- สามก๊ก ฉบับวณิก ยาขอบ

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) อุปลักษณ์โดยศัพท์แปลว่า ตามลักษณะรองหรือลักษณะใกล้เคียงโวหารลักษณะนี้คล้ายโวหารอุปมา ต่างกันที่อุปลักษณ์กล่าวเปรียบเทียบเพียงฝ่ายเดียว ไม่ยกสองฝ่ายเปรียบเทียบกัน เช่น

เล่าปี่ขึ้นไปอยู่ในตำแหน่งประมุขของสมัครพรรคพวก กลายเป็นพินเสน ไม่สมควรแลกกับเกลื้อ

- สามก๊ก ฉบับวณิก ยาขอบ

พินเสน คือ ของมีค่า เป็นอุปลักษณ์ของเล่าปี่ เกลื้อ คือ ของสามัญไม่มีค่าเป็นอุปลักษณ์ของทหารไม่มีฝีมือ

3. นิทานเทียบหรือนิทานอุปมา (Allegory) เป็นโวหารที่ยกนิทานมาเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมากมุ่งในการสอนศีลธรรมหรือแสดงผลแห่งความประพฤติ นิทานที่ยกมานั้นอาจสั้น

¹ เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา : วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. 2540. หน้า 62.

บ้างยาวบ้าง บางทีก็เป็นภาพิต คำสอนหรือคำเตือนใจ ที่ได้จากเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม ก็มีนิทานอันเป็นที่มาของภาพิตนี้ ภาพิตบางข้อก็ค้นที่มาไม่ได้ เช่น จับปลาสองมือ รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา เมื่อสองคนขี่ม้าตัวเดียว คนหนึ่งต้องนั่งข้างหลัง ฯลฯ

4. อรรถาณดรหรือขัดแย้ง (Antithesis) คือ โวหารที่ยกภาวะสองอย่างที่มีลักษณะตรงข้ามหรือขัดแย้งกันมาเทียบกัน เช่น “ที่รักกันสรรเสริญเจริญขึ้น ที่ชังกันหาแสงทุกแห่งหน” ซึ่งมีความขัดกัน เหมือนเอาสีดำกับสีขาวมาวางเคียงกันทำให้เห็นเด่นชัด

5. วิภาพิต (Epigram) หมายถึง คำกล่าวสั้น ๆ ที่ขัดกับความเป็นจริง แต่ชวนให้คิดว่าเป็นจริงได้ในแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น คำกล่าวอันลือชื่อที่ว่า เด็กคือบิดาของผู้ใหญ่ ซึ่งขัดกับความเป็นจริง แต่อาจเป็นไปได้ในข้อที่ว่า ตอนเด็กมีนิสัยอย่างไร โตเป็นผู้ใหญ่ก็มีนิสัยอย่างนั้น วิภาพิตจึงเป็นโวหารยั่วให้คิด

6. ประโยคความ (Condensed Sentence) คือ การรวมประธานหรือคิดใด ๆ ไว้กับกริยาตัวเดียว พบมากในहिโตปเทศ เช่น

การนอน ความกลัว เมถุน เหล่านี้เป็นของทั่วไป มีแก่คนกับดิรัจฉาน ความมีใจสะอาดงดงาม ความมีใจเหี้ยมแผ่ ความมีใจเด็ดเดี่ยว ความมีใจคงที่ในสุขและทุกข์ ความมีแก่ใจ ความกรุณาเมตตา ความมีสัตย์ คุณสมบัตินี้เป็นองค์ของมิตร

7. วิกตภาวะ (Climax) การกล่าวความต่อเนื่องกัน ความที่ตามมาจะเร่งความหมายให้แรงขึ้นจนสุดข้อความ ทำให้ข้อความที่ต้องการพูดเกิดความเข้มข้นขึ้น เช่น ในहिโตปเทศ ที่ว่า “ผู้ใดเห็นภรรยาผู้อื่นเสมอมาตาตน เห็นทรัพย์ผู้อื่นเสมอก่อนตน เห็นสัตว์โลกทั้งหลายเสมอตน ผู้นั้นเป็นบัณฑิต”

8. ปฏิกตภาวะ (Anti – Climax หรือ Pathos) เป็นลักษณะตรงข้ามกับวิกตภาวะ คือ จากที่สูงลงมาที่ต่ำ โดยมีจุดหมายให้รู้สึกขบขันหรือดูหมิ่น เช่น ที่มาร์ค ทเวน พูดว่า “จอมเผด็จการแห่งรัสเซียนั้นแม้จะมีอำนาจยิ่งใหญ่กว่าใคร ๆ ในโลกนี้ แต่ห้ามจามไม่ได้”

9. อุปนาม (Metonymy) คือ การเรียกชื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือคนหนึ่งคนใดเสียอีกอย่างหนึ่ง โดยอาศัยลักษณะที่มีเกี่ยวพันกับสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น แทนที่จะออกชื่อตรง ๆ เราใช้กันมาก เพราะชวนให้เกิดความนึกคิดและทำให้รู้ลักษณะเด่นของสิ่งนั้น เช่น

หวงเก้าอี้ยิ่งกว่าเกียรติยศ

ปากกามีอิทธิพลมากกว่าดาบ

10. เทียบนาม (Synecdoche) คือ การพูดส่วนเดียวแต่หมายถึงสิ่งทั้งหมด เช่น หมู่นี้มี 24 หลังคา คำว่า “หลังคา” หมายถึง เรือน

11. เทียบฉายา (Transferred epithet) ฉายาคือชื่อรองของบุคคล ตั้งขึ้นตามลักษณะที่หมายรู้กัน เช่น เรียกนายสุข นักมวยร่างยักษ์ มาจากนครราชสีมาว่า ปราสาทหินพิมาย

12. บุคลาธิษฐาน (Personification) อารมณ์นึกไปไม่ยึดเหตุผลความเป็นจริง เช่น “พระอาทิตย์ดวงเดียวเปลี่ยวเหมือนเรา”

13. อัปปาลปนะ (Apostrophe) ผู้พูดหรือผู้เขียนเปลี่ยนจากพูดกับผู้ฟังไปพูดกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่ได้ฟังเราอยู่ เช่น เรื่องกามนิธ กามนิธร้องเรียกพวกโจรซึ่งไม่มีตัวตนอยู่ที่นั่นว่า “เชิญเข้ามาเถิด พวกโจร มาเร็ว ๆ เข้า องค์ลีมาล ! เผาผลาญให้ราบลงเป็นถ้ำถ่านเถิด เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นศัตรูร้ายกาจที่สุดต่อข้าพเจ้า”

14. จินตทัศน์ (Vision) มักใช้ในการอธิบายปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้พูดจะให้เหตุผลต่าง ๆ ที่จะโน้มน้าวผู้ที่ยังไม่เห็นด้วย หรือยังลังเลใจเห็นด้วยตามความคิดของผู้พูด

15. อติพจน์ (Hyperbole - Exaggeration) คือ คำกล่าวเกินจริง เช่น ในงานของศรีปราชญ์ที่เขาพรรณนาถึงนางอันเป็นที่รักว่า “เรียมร่ำน้ำเนตรท่วมถึงพรหม”

16. อุปนัย (Enuendo) หมายถึง การพูดเป็นนัยให้คิดเอาเองว่าหมายถึงอะไร โดยอาศัยลักษณะที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น “ผมไม่ได้ไปให้หมอตรวจหรอกเพราะคิดว่าจะตาย โดยไม่ต้องให้หมอเข้ามาเกี่ยวข้อ” ผู้พูดต้องการให้รู้ว่าเขาไม่ศรัทธาในตัวหมอ

17. ประชด (Irony) การพูดที่มีความหมายตรงข้ามกับความเป็นจริง มุ่งหมายจะติ แต่พูดไปในทางชมยกย่อง ซึ่งผู้ฟังนึกเข้าใจได้เอง เช่น “เขาทำดีจริง ๆ” หมายความว่าเขาทำเลวจริง ๆ

18. เหน็บแนม (Sarcasm) คล้าย ๆ กับประชด แตกต่างที่ว่าเป็นคำพูดตรงไปตรงมา แต่ทำให้ผู้ฟังรู้ว่าเป็นการแดกดัน เหน็บแนมหรือดูหมิ่น เยาะหยันอยู่ในที่

19. เสาวพจน์ (Euphemism) หมายถึง การเคลือบคำที่ฟังขัดหู หรือหยาบคายไม่สุภาพ ให้ฟังไม่ระคายหู เช่น เรียกคนแก่ว่า ผู้สูงอายุ การเงินไม่คล่องตัว หมายถึง ไม่มีเงิน

20. นิประติขญา (Litotes) เป็นโวหารเชิงปฏิเสธในข้อเท็จจริง เพื่อให้ข้อเท็จจริงนั้นเด่นขึ้น เช่น เมื่อพูดว่า เขาเป็นคนรวยมากทีเดียว จะพูดว่า เขารวยไม่น้อย ถ้าเก่งมาก ก็บอกว่า เก่งไม่ย่อย

21. ปุจฉพจน์ (Interrogation) เป็นการตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ปลอ่ยให้ผู้ฟังนึกตอบเอง หรืออาจตั้งคำถามชวนให้เกิดความสนใจเสียก่อน แล้วตอบคำถามนั้นเสียเอง เช่น

ท่านอาจารย์ขงจื๊อได้กล่าวไว้ว่า ถ้าไม่มีผู้ใดที่จะช่วยกู้เมืองอันกำลังล่มจมแล้ว
อำมาตย์จะทำประโยชน์อะไรได้?

- การเขียนรูปอย่างสมัยใหม่ในเมืองจีน อัสวพาหุ

22. อัสเจอร์รี่ (Exclamation) คือ คำอุทาน จะเป็นคำเดียว วลี หรือประโยคก็ได้ ถ้าเป็น
การเขียนมักใช้เครื่องหมายอัสเจอร์รี่ (!) กำกับ เป็นการพูดแสดงความรู้สึกประหลาดใจ ตกใจ เน้น
เสียงเพื่อเร้าอารมณ์

23. ซ้ำกันความ (Identical Statement) กล่าวคำที่ซ้ำกับคำเดิม เท่ากับเป็นการเสริม
ความเดิมที่ยังไม่ชัดเจนนัก เพื่อให้เห็นว่าคำที่กล่าวนั้นมีความจริงอยู่ในตัว เช่น

“หน้าที่ของผู้นำคือการนำ รับผิดชอบต่อกรรม. มีแต่เสียกับเสีย”

หมายความว่า การที่จะเป็นผู้นำสมชื่อหรือไม่ ก็คือความสามารถที่จะกำหนด
นโยบายของตนขึ้นเองไม่ใช่เป็นเพียงเสียงสะท้อนของพรรคที่เขาเป็นหัวหน้า

24. คำเลียนเสียง (Onomatopoeia) เมื่อเราได้ยินเสียงอะไรก็มักเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับ
เสียงนั้น ๆ เช่น ทหารเดินตบเท้ากันพื้บพื้บ ปืนใหญ่แผดเสียงกระหึ่มฟ้า

25. เสียงสัมผัส (Assonance) เสียงสัมผัสมี 2 อย่าง คือ เสียงสัมผัสอักษร เช่น
เพิ่มพูน ปกป้อง ชอกช้ำ แข็งขัน และสัมผัสสระ เช่น ใหม่ – ไส น้อย – ต้อย ยืน – ตื่น

26. เล่นคำ (Pun) การใช้คำคำเดียว แต่ความหมายต่างกัน เช่น ในนิราศพระบาท
สุนทรภู่เล่นคำว่า “จาก” ว่า

“ถึงคลองขวางบางจากยิ่งตรมจิต นี่ใครคิดชื่อบางไว้angkั้น ว่าชื่อจากแล้วไม่รัก
รู้จักกัน พิศวาระห์ครันฤมาพ้องกับคลองบาง ทั้งจากที่จากคลองเป็นสองข้อ ยังจากกอนั้นก็
ขึ้นในคลองขวาง โอ้อ้อจากช่างมารวบรวมประจบทาง ทั้งจากบางจากไปใจระบม”

เอกสารที่เกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ
ศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพและภาพพจน์ และผู้วิจัยสามารถนำความรู้ ความเข้าใจเหล่านี้
ไปใช้ประโยชน์ คือ ผู้วิจัยนำความรู้เหล่านี้เป็นแนวทางในการพิจารณาและวิเคราะห์ศิลปะการใช้
ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรด้านจินตภาพและภาพพจน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพ

เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์¹ ได้วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษฎณา อโศกสินสรุปได้ว่า การสร้างจินตภาพโดยใช้คำของกฤษฎณา อโศกสินเป็นการเลือกใช้คำที่ช่วยให้เห็นรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งคำเหล่านั้นจะทำให้ผู้อ่านนึกคิดจินตนาการภาพได้อย่างชัดเจน ได้แก่ การใช้คำบอกสี การใช้บอกค่าแสง การใช้คำบอกกลิ่น การใช้คำบอกรส การใช้ คำเพื่อแสดงอาการ การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหว และการใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ส่วนการสร้างจินตภาพโดยใช้ภาพพจน์ เพื่อสื่อถึงฉาก บรรยากาศ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ของตัวละคร ตลอดจนนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งพบว่ามีการใช้อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย ปฏิภาคพจน์ ปุจฉาและการเลียนเสียง จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่ากฤษฎณา อโศกสิน ใช้ภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

วรรณะ หนูหมื่น² ได้ศึกษาจินตภาพในรวมบทกวีนิพนธ์ มือนั้นสีขาว ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ สรุปได้ดังนี้ ศักดิ์ศิริ มีสมสืบสามารถสร้างจินตภาพของแสง สี เสียง กิริยาอาการ เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการสื่อ ซึ่งจินตภาพในมือนั้นสีขาวที่เกี่ยวกับจินตภาพนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ จินตภาพที่สร้างด้วยความเปรียบ ได้แก่ แสง สี เสียง กิริยาอาการ ปริมาณและการเคลื่อนไหว จินตภาพที่สร้างด้วยสัญลักษณ์ ได้แก่ การสร้างสรรค์กับการล้มเหลว ภาษาส่วนใหญ่เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างกลมกลืนและผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์และความคิดได้เป็นอย่างดี

สุวัฒนา วรรณรังสี³ ศึกษาเรื่องภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี สุคนธา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ ซึ่งสุวรรณี สุคนธานำคำความเปรียบและสัญลักษณ์มาใช้สร้างจินตภาพได้อย่างประณีตงดงามและจินตภาพที่ปรากฏยังสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดของเรื่องอย่างมีเอกภาพช่วยสื่อให้เห็นถึงแนวคิดสำคัญของเรื่องอย่างมีศิลปะชัดเจนงดงาม สรุปได้

¹เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์. วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษฎณา อโศกสิน. 2546. 240 หน้า.

²วรรณะ หนูหมื่น. จินตภาพ ในรวมบทกวีนิพนธ์ มือนั้นสีขาว ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ. 2545. 127 หน้า.

³สุวัฒนา วรรณรังสี. ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี สุคนธา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ. 2540. 399 หน้า.

ดังนี้ คำที่สุวรรณี สุคนธานำมาใช้มากที่สุด คือ คำบอกสี ส่วนความเปรียบและสัญลักษณ์ สุวรรณี สุคนธามักใช้ภาพธรรมชาติเป็นความเปรียบและสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นความเปรียบและสัญลักษณ์ที่มีความกลมกลืนกันระหว่างภาพและความหมายที่ลึกซึ้ง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ สุวรรณี สุคนธานำเน้นที่การให้ สี แสง เสียง กลิ่น รส ความเคลื่อนไหวและอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนความเปรียบและสัญลักษณ์ที่นำมาสร้างประกอบเป็นชื่อเรื่อง ชื่อตัวละคร ลักษณะตัวละครและฉาก มาใช้เป็นกลวิธีสำคัญในการเสนอแนวคิดด้วยความต้องการที่ว่าการต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพก่อน โดยนำภาษามาสร้างภาพแล้วสื่อแนวคิดของเรื่อง

ดลฤทัย ขาวดีเดช¹ วิเคราะห์ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ซึ่งสรุปได้ว่า การสร้างภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติเป็นลักษณะเด่นอันทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม ผลการศึกษาพบว่า ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติมีลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทำให้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนลึกซึ้ง และทำให้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจ อันได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองและจังหวะการใช้คำซ้ำ การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำทำเนียบกวี การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การใช้คำซ้ำ การใช้ประโยคซ้ำความ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระของเรื่อง มีสัมพันธ์ภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความ และเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน ได้แก่ จินตภาพของความโหดร้าย ความน่าสะพรึงกลัว ความทุกข์ ความเศร้า ความเหงา ความท้อแท้และ ความสิ้นหวัง จินตภาพเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในชื่อเรื่องและฉาก อัศศิริ ธรรมโชติเลือกใช้สภาพธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรง เช่น “พายุ” “มรสุม” และ “ไฟ” เป็นสื่อแสดงความโหดร้ายที่มนุษย์ได้รับ ใช้ภาพพจน์แบบบุคคลาธิฐาน คือ ให้ธรรมชาติและสถานที่ทำปฏิกิริยาอาการและมีความรู้สึกเศร้า เช่น “ต้นหญ้าเืองหงอย” “ลมครางเศร้า ๆ” “คลื่นลมหวนไห้” “ทะเลร่ำไห้” “ซอຍเหงาอ้างว้าง” และใช้ภาพพจน์แบบอติพจน์ คือ “ทะเลน้ำตา” เพื่อสื่อความรู้สึกเศร้าที่มีปริมาณมากมายมหาศาล รวมทั้งใช้ “บทเพลงเศร้า” “ฝน” เป็นสัญลักษณ์ของความเหงาเศร้า ใช้ “รถไฟ” และ “เครื่องจักร” เป็นสัญลักษณ์ของสังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความโหดร้าย และใช้ “หมาบ้า” เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรมใน

¹ดลฤทัย ขาวดีเดช. ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. 2540. บทคัดย่อ.

การควบคุมความประพฤติของตนเอง จินตภาพต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้สาระสำคัญที่ อัศศิริ ธรรมโชติ สื่อมายังผู้อ่าน โดดเด่นและเข้มข้นด้วยพลังความคิด โดยสื่อผ่านความงดงามแห่งวรรณศิลป์

จำเอย ไชยสินธุ์¹ ได้วิเคราะห์กระบวนการจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน พบว่า กวีอีสานใช้กระบวนการจินตภาพ 2 ลักษณะ คือ การกล่าวตรงไปตรงมา และการสร้างภาพพจน์ ซึ่งภาพพจน์ที่ปรากฏมี 9 ประเภท ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ภาพพจน์อุปมาและอุปาทน นอกจากนั้นก็มีอติพจน์ อุปลักษณะ การนำสิ่งที่มีและไม่มีชีวิตมาแสดงอาการปฏิกิริยาล้ายคน ปฏิรูปพจน์ อวตัพพจน์ นามนัยและสมพจน์ ซึ่งกวีอีสานสามารถเลือกใช้กระบวนการจินตภาพได้เหมาะสมกับเนื้อความและเหตุการณ์ ส่วนการสรรคำมาใช้ในการกระบวนการจินตภาพพบว่า ในการสรรคำใช้เพื่อสร้างจินตภาพนั้นมีคุณค่าด้านเสียง และความหมายที่สัมพันธ์กับจังหวัด กวีอีสานนิยมใช้เสียงสัมผัสอักษรมากกว่าสัมผัสสระ การสรรคำที่เด่นมาก คือ การใช้คำซ้ำและการหลกคำ และคำที่ใช้เปรียบเทียบเพื่อสร้างจินตภาพพบว่า กวีอีสานใช้คำที่เกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด เช่น น้ำ ไฟ ฟ้า ไร่ ลักษณะของจินตภาพและทัศนะกวีเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดคำนึงของกวีเกี่ยวกับธรรมชาติและความเป็นไปของชีวิต อีกทั้งเป็นการแสดงความสามารถในการจินตนาการของสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง โดยเลือกใช้ 2 ลักษณะ คือ จินตภาพความเคลื่อนไหว ให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกและแสดงทัศนะกวีเกี่ยวกับธรรมชาติ มนุษย์ และสังคม จึงทำให้เห็นได้ว่ากระบวนการจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสานเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมในด้านวรรณศิลป์เชิงเปรียบเทียบได้เป็นอย่างดีทำให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวรรณกรรมแต่ละท้องถิ่น

รัชดา เสพมงคลเลิศ² ศึกษาจินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า การวิเคราะห์มุ่งศึกษาวิธีการสร้างจินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้ และสภาพสังคมจากจินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้ จำนวน 14 เรื่อง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. กวีภาคใต้ใช้กลวิธีการสร้างจินตภาพ 2 แบบ คือ การกล่าวตรงไปตรงมาและการใช้โวหาร 9 ประเภท ได้แก่ โวหารอุปมา โวหารอุปลักษณะ โวหารปรามนัย โวหารอติพจน์ โวหารสาธก โวหารปฏิรูปพจน์ การเปรียบเทียบวิเคราะห์ โวหารปฏิญญา และการเคลือบคำ ส่วนการเลือกใช้คำในการสร้างจินตภาพ ได้แก่ การเล่นเสียงของคำ ความหมายของคำ และการใช้คำเฉพาะถิ่น

¹จำเอย ไชยสินธุ์. กระบวนการจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน. 2527. 278 หน้า.

²รัชดา เสพมงคลเลิศ. จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้. 2539. 282

2. จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้ได้แสดงถึงสภาพสังคมของชาวใต้ 2 ลักษณะ คือ ภาพสะท้อนสังคมและภาพสะท้อนวัฒนธรรม ภาพสะท้อนสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพความเป็นอยู่ สถาบันครอบครัว และหลักธรรมในสังคม และภาพสะท้อนวัฒนธรรม ได้แก่ การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ อาหาร ประเพณี มหรสพและการละเล่น ความเชื่อและค่านิยมของสังคม จึงกล่าวได้ว่าจินตภาพมีความสำคัญในการประพันธ์นิทานประโลมโลกของท้องถิ่นภาคใต้ คือ ช่วยสื่อความหมายได้สัมฤทธิ์ผลและแสดงลักษณะเฉพาะของนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้ได้อย่างดียิ่ง

สุชาดา ลาวัลย์กุล¹ ได้วิเคราะห์ลีลากระบวนความร้อยแก้วในหนังสือกามนิต พบว่าในการสรรคำใช้ มีการใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ 6 ด้าน ดังนี้ คือ จินตภาพด้านการเห็น จินตภาพด้านการได้ยิน จินตภาพด้านการได้กลิ่น จินตภาพด้านการสัมผัส จินตภาพด้านการเคลื่อนไหว จินตภาพด้านความรู้สึก และจินตภาพลักษณะผสมผสาน ซึ่งสรุปได้ว่า

จินตภาพด้านการเห็นเป็นการใช้คำที่มักมีเสียงสระ พยัญชนะคล้องจองกันเพื่อให้ผู้อ่านนึกภาพ เช่น กามนิตกล่าวชื่นชมความงามของบรรดาสาว ๆ ที่มาเดาะคลีปฐาพระลักษมีเทวี แห่งทิวเขาวินชัย ณ อุทยานนอกกรุงโกสัมพีว่า

ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่าที่ได้มาเห็นนางแน่นน้อย แต่ละคนทรงโฉมควรพิศวง สวมพัสดว
ภรณ์ล้วนแพรวพรรณพริ้งพราวด้วยเครื่องถนิมอลังการแลลานตา ดังนี้

(กามนิต หน้า 29)

จินตภาพด้านการได้ยิน มักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

สงหอกเหล็กนับไม่ถ้วนแกว่งไกวกระทบกันไปมาอยู่ขาดฉานเหมือนกองพลในสงครามผี

(กามนิต หน้า 367)

เป็นข้อความซึ่งแสดงจินตภาพด้านการได้ยิน “ขาดฉาน” เน้นให้นึกถึงเสียงอาวุธที่ทำด้วยโลหะและลับไว้นคมกริบแกว่งกระทบกันไปมา

¹สุชาดา ลาวัลย์กุล. ลีลากระบวนความร้อยแก้วในหนังสือกามนิต. 2532. หน้า 60 –

จินตภาพด้านการได้กลิ่น เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายให้เข้าใจและรับรู้ได้ด้วยจมูก เช่น บทที่ 9 “ใต้ดาวโจร” กามนิตได้บรรยายถึงสถานที่ที่ร่มรื่นแห่งหนึ่ง ที่ขบวนเกวียนสินค้าของตนแวะพักว่า

รอนแรมมาได้ถึง 12 เวลาประมาณเที่ยงวันก็ถึงหุบเขาร่มรื่นมาก อยู่ในแดนหญ้าไม้แห่ง แคว้นเวทิศ มีแม่น้ำน้อย น้ำใสดั่งแก้ว ไหลเอื่อย วกเขียวไปในทุ่งอันเขียวชอุ่มตรงที่ลาดน้อย ๆ ซึ่งมีต้นไม้ต่ำออกดอกดกดูงดงามได้ ส่งกลิ่นหอมฟุ้งกระจายทั่วบริเวณ

(กามนิต หน้า 253)

“หอมฟุ้ง” เป็นคำขยายกลิ่นสร้างจินตภาพด้านการได้กลิ่น ซึ่งเน้นให้นึกถึงกลิ่นหอมที่ค่อนข้างแรงกระจายอยู่ทั่วบริเวณ

จินตภาพด้านการสัมผัส เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายให้เข้าใจและรับรู้ได้ด้วยอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น มือ เท้า แขน ขา ดังข้อความบทที่ 9 “ใต้ดาวโจร” กามนิตเล่าถึงการกระทำขององค์ลีมาลที่แสดงแก่ตน ครึ่งเมื่อถูกจับเป็นเชลยว่า

องค์ลีมาลเห็นก็โกรธแยกเขี้ยวเคี้ยวฟันเข้าคำคอข้าพเจ้า ถ้าไม่มีโจรศิระไล้นหน้าเกลี้ยงไม่มีใครเข้ามามีแล้ว ข้าพเจ้าเห็นจะถูกเค้นคอตายแน่ โจรศิระไล้นพูดสองสามคำ องค์ลีมาลก็ปล่อยมือซึ่งแข็งแรงกระด้างอย่างเหล็กออกจากคอข้าพเจ้า

(กามนิต หน้า 95)

“มือซึ่งแข็งแรงกระด้างอย่างเหล็ก” ทำให้นึกถึงมือที่แข็งแรงมาก

จินตภาพด้านการเคลื่อนไหว เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายให้เข้าใจและรับรู้ได้ถึงการเคลื่อนที่ เช่น บทที่ 5 “บัวบาน” การอุปติภพของบรรดาเทพและเทพอัปสรในแดนสวรรค์ ว่า

ทันใดนั้นกามนิตรู้สึกเหมือนว่าชีวิตอินทรีอย่างหนึ่งเคลื่อนไหวอยู่ใต้พื้นสระ มองดูน้ำใสปานแก้ว เห็นอะไรเป็นเงา ๆ ขยับเขยื้อน น้ำเดือดพล่านพลุ่งเป็นฟองปุดโต ๆ ปรากฏดอกบัวแดงขนาดใหญ่ พุ่งสูงลอยอยู่เหนือหน้า ดังว่าปลาผุดแล้วกระโดดขึ้นว่ายลอยอยู่ ที่ผิวน้ำเป็นลูกคลื่นขึ้นลงขยายปริมาตรแผ่กว้างออกไปทุกที แล้วก็สงบลงเคลื่อนไหวเพียงริ้ว ๆ เป็นแสงแวววาวราวกับน้ำเพชร ฉายเอาเงาแห่งดอกบัว เสื้อผ้าและวงพัคตร์ของผู้เสวยสุขลงไปเป็นรูปจำลองเห็นวอบ ๆ แวม ๆ

(กามนิต หน้า 271)

“ขยับ” เป็นการเคลื่อนที่ ที่เคลื่อนจากจุดเดิมเล็กน้อย ๆ และเกิดขึ้นค่อนข้างรวดเร็ว “เขยื้อน” เป็นการเลื่อนไปหรือเคลื่อนไป อันเป็นการเคลื่อนที่ที่เห็นได้ชัด “ขยับเขยื้อน” จึงน่าจะให้เห็นภาพเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกัน ฯลฯ

จินตภาพด้านความรู้สึก เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น บทที่ 21 “วงช้าง” กามนิตเล่าถึงความรู้สึกของตน เมื่อทราบว่าเจ้าสาวของสาตาเคียร์ คือ วาสสิฐีคู่รักของตนว่า

ทันใดนั้นใจข้าพเจ้าหายวาบเย็นเยือกขึ้นทันที เพราะหญิงที่เข้าใจว่าเป็นสาวใช้หรือเพื่อนเจ้าสาวนั่นคือ เมทินี ข้าพเจ้ายังไม่ทันจะนึกตกลงว่า ที่เห็นนั้นเป็นนางร้ายหรืออย่างไร พอดีเจ้าสาวของสาตาเคียร์ก็เปิดผ้าที่คลุมหน้าออก เจ้าสาวนั่นคือ วาสสิฐีของข้าพเจ้าเอง

(กามนิต หน้า 121)

“ใจ ... หายวาบเย็นเยือก” “วาบ” เป็นความรู้สึกร้อนยิ่งที่แล่นเข้าสู่หัวใจโดยเร็ว “เย็นเยือก” เป็นความรู้สึกที่ค่อย ๆ แผ่ซ่านซึมอยู่ทุกซอกซอก “ใจ ... หายวาบเย็นเยือก” จึงเป็นความรู้สึกร้อนและเย็นที่แล่นสลับกันอยู่ภายในกาย ด้วยความตกใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพบเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง

จินตภาพลักษณะผสมผสานเป็นการนำจินตภาพด้านต่าง ๆ มาใช้ร่วมกัน ทั้งจินตภาพด้านการมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การเคลื่อนไหวและความรู้สึก จินตภาพต่าง ๆ เหล่านี้ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนเป็นอันดี ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการนึกเห็นภาพได้อย่างแจ่มชัด

จินตภาพในกามนิตนั้นผู้ประพันธ์ได้ใช้จินตภาพทั้งหมดผสมผสานกันเกือบตลอด โดยให้จินตภาพด้านใดด้านหนึ่ง แล้วนำจินตภาพด้านอื่นมาเสริม เพื่อเสริมจินตภาพหลักให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวกับจินตภาพ ซึ่งเป็นการใช้คำอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพ และเพิ่มอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ คำที่สร้างภาพที่ได้จากการมองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รับรู้รส การสัมผัส ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์

พิศมร ้วยวุฒิ¹ ได้วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของสุจิตต์ วงษ์เทศ ซึ่งแสดงความสามารถในเชิงกวีที่สร้างสรรค์วรรณกรรมอย่างมีศิลปะ โดยผู้วิจัยกำหนดประเภทภาพพจน์รวม 14 ประเภท สรุปได้ว่า สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้ใช้ภาพพจน์ครบทั้ง 14 ประเภท คือ การเปรียบเทียบโดยตรง การเปรียบเทียบโดยนัย การใช้สัญลักษณ์ การสมมุติให้มีตัวตน การกล่าวทำความ การกล่าวเกินจริง การกล่าวขัดแย้งคู่ขนาน การกล่าวเสียดสีเหน็บแนม การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ การใช้คำที่มีรสความ การเล่นคำ การใช้คำซ้ำ การเล่นเสียงเล่นจังหวะ การเลียนเสียง โดยสุจิตต์ วงษ์เทศ ใช้การเล่นเสียงเล่นจังหวะมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้คำซ้ำลำดับที่สามเป็นการใช้คำที่มีรสความ ส่วนภาพพจน์ใช้น้อยที่สุด คือ การเลียนเสียง

สว้าง ไชยสงค์² ได้ศึกษาภาพพจน์ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา โดยการตีความและการขยายความ พบว่า ภาพพจน์ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มีทั้งหมด 9 ประเภท คือ การใช้อุปมา การเปรียบเทียบ การใช้บุคลาธิษฐาน การกล่าวเกินจริง การใช้อุทาหรณ์ การใช้คำถามชวนคิด การใช้สุภาพนิพนธ์ การกล่าวเย้ยกล่าวประชด และการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งมีการใช้โวหารสัญลักษณ์มากที่สุด รองลงมา คือ การใช้อุปมา และการเปรียบเทียบ และใช้คำถามชวนคิดน้อยที่สุด ส่วนการตีความภาพพจน์ที่มีความหมายเหมือนกันมากที่สุด คือ การเปรียบเทียบ ความหมายเหมือนกันน้อยที่สุดคือ การใช้อุทาหรณ์ ความหมายที่มีความถี่ของภาพพจน์สูงที่สุดเป็นความหมายที่ได้จากการใช้อุปมา รองลงมา คือ การใช้บุคลาธิษฐาน และการขยายความ เป็นการอธิบายความหมายให้ละเอียดยิ่งขึ้น มากที่สุดคือ การใช้สัญลักษณ์ รองลงมาคือ การใช้อุปมา น้อยที่สุด คือ การใช้คำถามชวนคิด จากการใช้ภาพพจน์นั้นจะเห็นว่า การใช้สัญลักษณ์จะเป็นภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุด ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา เพราะเป็นสิ่งที่สร้างความคิดความรู้สึก ความเข้าใจและจินตนาการได้อย่างชัดเจน และสัญลักษณ์คือสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่นำมากล่าวแทนนามธรรม หรือหลักพุทธธรรม ดังนั้นจึงพบสัญลักษณ์มากที่สุด ส่วนการใช้คำถามชวนคิดน้อยที่สุด เพราะวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถาเป็นวรรณคดีพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาแนวการอธิบายหลักพุทธธรรม การใช้

¹พิศมร ้วยวุฒิ. วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของ สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2530. 389 หน้า.

²สว้าง ไชยสงค์. การศึกษภาพพจน์ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา โดยการตีความและการขยายความ. 2538. 467 หน้า.

คำถามชวนคิดเป็นภาพพจน์ที่ไม่มีคำอธิบายจึงไม่เหมาะแก่การนำมาใช้ ทั้งการใช้ภาพพจน์ การตีความและการขยายความล้วนเป็นการอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเหตุผลและรายละเอียดของความหมาย หากเข้าใจความหมายก็เท่ากับว่าเข้าใจหลักธรรมที่มีอยู่วรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา นั่นเอง

โสภี รัมมณีย์¹ ได้วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ พบว่า ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ในวรรณคดีเรื่อง นันทิพนันทสูตรคำหลวง มีการใช้ภาพพจน์ 13 แบบ ภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุด คือ การใช้คำที่มีรสความ ร่องลงมา คือ การใช้อุปมาอุปไมย และการใช้อุปลักษณ์ ภาพพจน์ที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ การกล่าวเย้ย กล่าวประชดและการเล่นคำ และที่ไม่ปรากฏการใช้เลย คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ส่วนพระมัลลย์คำหลวง มีการใช้ภาพพจน์ 12 แบบ ภาพพจน์ที่มีปรากฏใช้เป็นจำนวนมาก คือ การเล่นเสียงเล่นจังหวะ ร่องลงมาคือ การใช้อุปมาอุปไมย ภาพพจน์ที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ การกล่าวขัดแย้งคู่ขนานและการเล่นคำ และภาพพจน์ที่ไม่ปรากฏเลย คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบและการกล่าวเย้ยกล่าวประชด

จุดมุ่งหมายการใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ เพื่ออธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะการอธิบายนามธรรมที่ยากแก่การเข้าใจ แต่ผู้ทรงพระนิพนธ์ก็ทรงเลือกสรรภาพพจน์แบบต่าง ๆ มาใช้ประกอบการอธิบายได้อย่างเหมาะสม ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและเห็นศิลปะการใช้ภาษาที่ไพเราะงดงาม ลักษณะการใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์มีลักษณะเด่นในเรื่องการใช้คำ โดยเฉพาะการเล่นเสียง เล่นจังหวะ และการใช้คำซ้ำจะมีลักษณะเป็นกลบท ลักษณะการใช้ภาพพจน์ที่เด่นอีกประการหนึ่ง คือ การเปรียบเทียบในภาพพจน์แบบอุปมา อุปไมย ซึ่งการเปรียบเทียบที่หลากหลาย สร้างความเข้าใจ ความรู้สึก และจินตนาการให้เกิดอย่างชัดเจน แสดงถึงพระปรีชาสามารถอันสูงส่งของผู้ทรงพระนิพนธ์

งานวิจัยเกี่ยวกับโวหารภาพพจน์ เห็นได้ว่านักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายและประเภทของภาพพจน์แตกต่างกันไป อันได้แก่ อุปมาอุปไมย (Simile) อุปลักษณ์ (Metaphor) บุคลาธิษฐาน (Personification) อนุนามนัย (Synecdoche) นามนัย (Metonymy) อธิพจน์

¹โสภี รัมมณีย์. วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์. 2534. 343 หน้า.

(Hyperbole) ปฏิพจน์ (Paradox) สัทพจน์ (Onomatopoeia) การเขียนเรื่องสมมุติเปรียบเทียบ (Allegory) การเลียนเสียงธรรมชาติ การทำความ ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดรายละเอียดของการศึกษาเรื่องภาพพจน์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจินตภาพและภาพพจน์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ คือ

1. ผู้วิจัยนำความรู้เหล่านี้เป็นแนวทางในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องศิลปะการใช้ภาษา
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา ประกอบด้วยจินตภาพและภาพพจน์ ทำให้ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้ไปประมวล หาแนวทางในการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาว่าควรจะศึกษาในประเด็นใดบ้าง ศึกษาอย่างไร แล้วนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และขอบเขตด้านเนื้อหา นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางในการศึกษาได้ชัดเจน และไม่ทำซ้ำประเด็นที่มีผู้ทำได้แล้ว

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานของวัฒน์ วรรลยางกูร

เสถียร จันทิมาธร¹ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมของวัฒน์ วรรลยางกูร สรุปได้ว่า หลังจากนิทานสะท้อนความผิดหวังยุค “คนป่าคืนเมือง” เรื่อง “นกสีแดง” ตีพิมพ์ในนิตยสาร “โลกหนังสือ” ฉบับวรรณกรรมบาดแผลแล้ว “ขอบคุณค่ะ” นับเป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องของวัฒน์ วรรลยางกูรที่น่าสนใจไม่น้อยทีเดียว

สำหรับเรื่องสั้นเรื่องนี้ สุวรรณี สุคนธ์เที่ยง บรรณาธิการ นิตยสาร “ลลนา” เขียนถึงในคอลัมน์ “บก. แกล้ง” ทำยล่เมว่า “...ตั้งแต่ออกจากป่ามา (วัฒน์) ก็ขยันเขียนเรื่องให้ “ลลนา” อยู่เรื่อย ๆ ด้วยสำนวนซึ่งดีวันดีคืน...” ไม่ว่าจะเมื่อตอนติดปีก “นกสีเหลือง” เหมินบินเข้าไปในป่าเหนือเทือกภูพานด้วยความเข้าใจว่า ตนอาจเป็น “นกสีแดง” ได้เมื่อปลายปี พ.ศ. 2519 หรือเมื่อตอนเดินทางลงจากภูสنگกลับเข้าเมืองในตอนต้นปี พ.ศ. 2524 ความน่าสนใจอย่างยิ่งของวัฒน์ วรรลยางกูร เจ้าของ “ตำบลช่อมะกอก” ก็คือ ความสามารถในการสรุป และปรับตัวเข้ากับ

¹เสถียร จันทิมาธร. “วรรณกรรมรณเมธจากพิบูลย์ ละครพล ถึง วัฒน์ วรรลยางกูร,” ใน คนอ่านหนังสือ. 2525. หน้า 156 – 162.

สถานการณ์ใหม่ได้ค่อนข้าง “เร็ว” จะเห็นได้จาก เพียงไม่กี่วันที่เดินทางสู่ภูพาน เขาสามารถเขียนบทกวี “จากลานโพธิ์ถึงภูพาน” หรือที่รู้จักในชื่อ “ดินสอธรรมศาสตร์เด่นสู่ศึก...” ได้อย่างถึงอารมณ์ และต่อมาเขียนเรื่องสั้นอีกมากมาย เช่น หน่อไม้สีเลือด , แนวร่วมหลังภู , บักย่าน เป็นต้น ตลอดจนเรื่องสั้นขนาดยาว “ใต้เงาปืน” และ “ดงไฮ” สะท้อนชีวิตชาวบ้านชนชาติบาลูหรือโซร่ และเรื่องสั้นที่รวมอยู่ในหนังสือ “กลับมาเมื่อฟ้าค่ำ” เสมือนจะตั้งชื่อเชิงขานรับ “ขุนทอง..เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าแสง” ของอัศศิริ ธรรมโชติ

นอกจากนั้นยังมีนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง “มนตร์รักทรานซิสเตอร์” ลงตีพิมพ์เป็นตอนๆ ใน นิตยสาร “บางกอก” และอีกเรื่อง “คือรักและหวัง” ลงตีพิมพ์ในนิตยสาร “ลลนา” ด้วยสำนวนการเขียนแบบกวีชาวบ้านและการเดินเรื่องอันรวดเร็วและฉับไว นี่เท่ากับแสดงว่า คนดีมีฝีมือนั้น ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่แห่งใดก็ย่อมทำงานได้เสมอ คนที่ใฝ่รู้อยู่เสมอเช่นนั้นจะไม่มีวันอัปยศงานเขียนอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าคนผู้นั้นจะชื่อ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล หรือ จิระนันท์ พิตรปรีชา หรือวัฒน์ วรรลยางกูร ก็ตาม

สำหรับเรื่องสั้น “ขอบคุณค่ะ” ของวัฒน์ วัฒนอาศัย “รถเมล์” เป็นตัวแทนของสังคมไทยทั้งสังคม และทำให้คนอ่านเกิดภาพเปรียบเทียบไปได้ไกล คือ เป็นทั้งสังคมไทยโดยส่วนรวม และสังคมที่เป็น “ขบวนการปฏิวัติ”

สภาพของ “รถเมล์” ที่วัฒน์ วรรลยางกูรมองเห็นและสะท้อนผ่านเรื่องสั้นชื่อ “ขอบคุณค่ะ” ของเขา คือ เวลาวิ่งก็คว้างออกมาว่า ผุพัง - ผุพัง - ผุพัง - ผุพัง , ในยามเร่งเครื่องก็ดังอย่างน่ากลัวว่า พัง ง ง ง ง ง ง ง ง ง !

ขณะที่รถแล่นดัง ผุพัง - ผุพัง - ผุพัง ไปตามทาง แหนบรถก็ร้องดัง หนักแฉ่ - หนักแฉ่ - หนักแฉ่

กระบอกเหล็กในมือของกระเป๋าก็ดังแต่ เงินก๊ับ - เงินก๊ับ - เงินก๊ับ ไม่ขาดปาก ...

สภาพความเป็นไปภายในรถผุพัง - ผุพัง - ผุพัง คั่นนั้น วัฒน์ใช้ “จิตสำนึก” ของแต่ละคนเป็นคนเดินเรื่อง จึงอาจถือได้ว่า เรื่องสั้นเรื่องนี้นอกจากเป็นงานแบบสัญลักษณ์นิยม แล้วยังอาศัยวิธีการเขียนแบบ “เหนือจริง” มาช่วยให้น่าสนใจยิ่งขึ้นอีกด้วย

วัฒน์ วรรลยางกูร มีความถนัดเป็นพิเศษ ด้วยวิธีการที่ดูเหมือนว่าจะใช้สายตาของเด็กที่ “ไร้เดียงสา” มองดูการเคลื่อนไหวของสรรพสิ่ง เมื่อก่อนสายตาของเขาอาจจะ “ไร้เดียงสา” แต่วัฒน์ วรรลยางกูรในขณะนี้ ภาษาและสำนวนดูเหมือนจะ “ไร้เดียงสา” แต่ทัศนะในการมองปัญหาและพยายามอธิบายปัญหาไม่ได้ “ไร้เดียงสา” ไปด้วย หากแต่แฝงความแหลมคม

เมื่อเขียนกลอนเปล่าชื่อ “เรื่อล่ำสุดท้าย” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ หมายถึง “ขบวนปฏิวัติ” เขาเขียนในฐานะที่ตนยังเป็นส่วนหนึ่งของ “เรื่อ” ที่เล่นในทะเลพายุคืนที่ 38

“เราจะช่วยกันอุดรูรั่ว เร่งฝีพายสุดแรงเกิด ฝ่าคลื่นลมพายุ สู้ฝั่งทะเลสีทองเรื่อไว” แต่ดูเหมือนว่า “ความหวัง” นั้นเป็นเพียง “ความเพ้อฝัน” ดังนั้น จาก “เรื่อ” สู่ “รถเมล์” เต็มไปด้วย “ราวแห่งความคับแค้น” ภาพ “รถเมล์” ด้านหนึ่งของเขาคือ ความเป็นจริงแห่งการมีชีวิตอยู่ในสังคมอันทรมันทวย แต่ก็ประหวัดถึง “เรื่อ” ที่เขาจากมา แล้วบทสรุปของเขาคือ แทบจะไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย ทุกอย่างจึงล้วนแต่ไม่มีความหวังอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่า “เรื่อ” หรือ “รถเมล์” อนาคตของมันยังเล่นไปก็ยิ่ง หนักแฉ่ - หนักแฉ่, ยิ่งผูก - ผูก, ยิ่งหลุด - หลุด และในที่สุดก็ต้อง พัง ง ง ง ง ง ง ง ง ง ง !

เรื่องสั้นเรื่องนี้ของวัฒน์ วรรลยางกูร จึงเป็นวรรณกรรมสะท้อนความรู้สึกอัดอัดและความคับแค้นเจ็บปวด สิ้นหวังของคนจำนวนไม่น้อยแห่งยุคสมัยได้อย่างงดงามด้วยรูปแบบ และนำพิจารณาต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิ่งที่ผู้เขียนได้สรุปและคาดทำนายไว้ เป็นเรื่องที่ควรอ่านอย่างสุขุม และควรนำไปพิจารณาไตร่ตรองเพื่อหาทางออกอันเหมาะสม ไม่ว่าคนอ่านจะนั่งอยู่ในท่าเนียบรัฐบาล, บนตึกสูงของสถาบันทางการศึกษา, ตามชอกเล็กชอยน้อย, หรือแม้แต่บนภูสูงทะเลฟ้าเหนือก้อน เมฆขาวก็ตาม

ลำเพา เฟ่งวรรณ¹ กล่าวถึง เรื่องสั้น เรื่อง “ลูกพ่อคนหนึ่ง(ถ้าไม่เหมือนหมาเลย)” สรุปได้ว่า มีความซับซ้อนซ่อนอยู่ในความเรียบง่าย หากพิจารณาก็จะพบว่า “สาร” ในรวมเรื่องสั้นนี้มีภาพพอสสมควรที่เห็นเด่นชัดคือสารที่เสนอทัศนะเกี่ยวกับชีวิต ดูเหมือนวัฒน์จะหาคำตอบว่าชีวิตและสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงไร ความพยายามจะเข้าใจชีวิตโดยเทียบเคียงกับธรรมชาติไม่ใช่เรื่องง่ายนัก วัฒน์ค่อนข้างเชื่อว่า “ชีวิต” นั้นเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลาย และในความหลากหลายนั้นก็มีความเป็นหนึ่งด้วย อีกทั้งวัฒน์มองเห็นความซับซ้อนของชีวิต ชีวิตไม่ได้แบนราบอย่างกระดาษที่มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างตัดสินว่าผิด - ถูก ดี - เลวกันได้ง่ายๆ การคำนึงถึงความเป็นหนึ่งของชีวิตท่ามกลางความหลากหลายของสรรพสิ่ง จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นพิจารณา “ชีวิต” ในแง่มีอารมณ์ความรู้สึกอันเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์อย่างแท้จริง ธรรมชาติเป็นสภาวะของสรรพสิ่ง ฉะนั้นการจะเข้าใจชีวิตจึงต้องเข้าใจธรรมชาติ

¹ลำเพา เฟ่งวรรณ. “การแสวงหาความหมาย ‘ชีวิต’ ของวัฒน์ วรรลยางกูร,” ถนนหนังสือ. 4(2) : 89 – 91 ; สิงหาคม 2529.

“ลูกพ่อคนหนึ่ง (ถ้าไม่เหมือนหมาเลีย) เป็นเสมือนบทสรุปความคิดของวัฒน์ทั้งหมดในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เป็นองค์ประกอบที่ซับซ้อน หลากหลาย จิตใจของมนุษย์ยังไม่ถึงทำให้คิดว่า การที่จะรู้เท่าทันชีวิตนับเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ซึ่งวัฒน์ เป็นผู้พิจารณาถึง “ชีวิต” เป็นแนวคิดในทางปรัชญาที่น่าสนใจ

ธเนศ เวศร์ภาดา¹ แสดงทัศนะเกี่ยวกับ “สื่อวรรณศิลป์” ของวัฒน์ วรรลยางกูร สรุปได้ว่า “สื่อวรรณศิลป์” ที่กล่าวถึงนั้น หมายถึง ภาษา ความเปรียบ และสัญลักษณ์ ซึ่งภาษาของวัฒน์ เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มีเสน่ห์ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพคล้อยตามได้ชัดเจน ในเรื่อง ฝุ่นรอฟ่น วัฒน์เปิดเรื่องอย่างสวยงาม เป็นภาพสวนร่มรื่น มีฝนโปรยปราย สัมผัสได้ถึงกลิ่นไอความเย็นช้ำ ส่วนความโรแมนติกของท้องทุ่งเรื่อง ฝนในฤดูเก็บเกี่ยว การถ่ายทอดภาษาเต็มไปด้วยความละเอียดของจังหวะของคำ เช่น “กลิ่นฟางข้าวหอมขึ้น ดูเหว่าเฝ้าร้อง จันทรเจ้าค้างฟ้าแสง จืดจางลงทุกที กองข้าวเปลือกโพลนบนลานนวด มองเห็นได้จากบางมุมของเพิงพัก” และงานช่วงหลัง ๆ วัฒน์ใช้ภาษาพริ้งพวราย มีแสงสี มีความเคลื่อนไหว เพียบพร้อมด้วยจินตนาการฝัน

ส่วนความเปรียบ เช่น “แม่กำเงินไว้ในมือพร้อมกับบอกว่า ดงไฮอยู่ในมือเราแล้ว” วัฒน์ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความหวังที่จะสร้างบ้านหลังใหม่ หลังจากเก็บเงินกันมานานของสามพ่อแม่ลูกและสัญลักษณ์ เช่น เรื่อง ภูกินนา วัฒน์ใช้คำว่า “งู” เป็นสัญลักษณ์แทน “นายทุน” โดยสื่อถึงงูนับหมื่นนับพันจะมารุมกินข้าวของชาวนาให้เสียหาย เปรียบได้กับนายทุนที่มาขูดรีดชาวนานั่นเอง

ที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้เห็นถึงลักษณะงานของวัฒน์ทั้งด้านภาษา ความเปรียบและสัญลักษณ์ ซึ่งความซับซ้อนของงานนั้นเริ่มจากการใช้ภาษาสื่ออย่างตรงไปตรงมา มาเป็นมีสีสัน ความเปรียบและสัญลักษณ์ที่สามารถตีความได้ไม่ยากนัก

นอกจากนี้ ธเนศ เวศร์ภาดา² กล่าวถึง การใช้ภาษาของวัฒน์ วรรลยางกูร เปรียบเทียบกับการใช้ภาษาของไพฑูรย์ ัญญา และมาลา คำจันทร์ สรุปได้ดังนี้

เมื่อกล่าวถึง ก่อกองทราย ก็มีประเด็นน่าสนใจ คือ มีสีสันด้านการใช้ถ้อยคำและการใช้ฉาก ภาษาของไพฑูรย์ ัญญามีลักษณะกวี อุดมด้วยถ้อยคำที่ให้จินตภาพประทับใจด้วยสี แสง และเสียง แต่ ลมเหนือและป้าหนาว ของมาลา คำจันทร์ และลูกพ่อคนหนึ่ง (ถ้าไม่

¹ธเนศ เวศร์ภาดา. "มองทะลุสิบเรื่องสั้นในสิบปี," ถนนหนังสือ. 3(6) : 44 - 46 ; ธันวาคม 2528.

²ธเนศ เวศร์ภาดา. "ภาษากวีในนวนิยาย," ใน ดินสอขอเขียน. 2535. หน้า 47 – 56.

เหมือนหมาเลีย) ของวัฒน์ วรรณยางกูร มีความเด่นด้านลีลาภาษาตามประเด็นข้างต้นทุกประการ และอาจเด่นกว่างานของไพฑูรย์ ธีธัญญาเสียด้วย

ภาษาของวัฒน์เป็นภาษาเรียบ ๆ แต่ไม่ตรงไปตรงมา ฉากในงานของวัฒน์ แม้จะไม่อลังการเท่าฉากในงานของมาลา แต่กลับมีนัยแฝงให้ผู้อ่านชวนตีความ เช่น

"แดดอันกราดเกรี้ยว" ในเรื่องแดดกรรม "เนื้อเนียนแดด" ในเรื่อง ไม้เฒ่า และ "แสงแดดกล้าที่สาดตรงทางหยั่งลึกลงเงืงน้ำ" ในเรื่องลูกพ่อคนหนึ่ง (ฉากไม้เหมือนหมาเลีย) ล้วนเป็นสัญลักษณ์ในระดับลึกและกว้างทั้งสิ้น หรือฉากบนยอดมะขาม ในเรื่องบนยอดไม้ วัฒน์พรรณนาทิวทัศน์อย่างละเอียดลออ ตั้งแต่ภาพหมู่บ้านซึ่งดูสวยงามอบอุ่น ภาพศาลาการเปรียญและปล่องเมรุสูงชะลูด ภาพสะพานคนบาป ภาพคนกับความกรำแดดทำงานในไร่นา และทั้งหมดนี้ไม่ใช่การจัดวางตำแหน่งของภาพให้ถูกที่ถูกทางด้วยปากกาอย่างไร้สาระ แต่เป็นการมองเห็นความตาย การฆ่าฟัน การดำรงชีวิต ซึ่งวนเวียนอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นฝีมือของวัฒน์ วรรณยางกูร

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช¹ กล่าวถึงงานเขียนของวัฒน์ วรรณยางกูรในด้านสัญลักษณ์สรุปได้ดังนี้ วัฒน์เสนอทั้งตัวละครและฉากที่เป็นสัญลักษณ์นับว่าเป็นการใช้กลวิธีการบรรยายได้อย่างแยบยล เช่น ฉากฝนตกต้อนรับการกลับมาฉันผัวเมียของไก่เถื่อน และศิลาในตอนจบของเรื่อง คือ สัญลักษณ์บ่งบอกถึงความสุขของชีวิตหนุ่มสาว ซึ่งวัฒน์บรรยายภาพฝนตกไว้ว่า

ตาลต้นเดียวฟากตะวันตกของแดนนายีนกรำฝน เรือนน้อยกลางนาข้าขึ้น น้ำฝนใหม่พรูพรุ่งลงโองใหญ่ได้ขายคาเต็มเร็วจนล้นนองดิน เสียงแห่งฤดูหรรษาภายในเรือนกลมกลืน จากดินฟ้านานานึกไม้ อ้อมแขนยังอบอุ่นโอบเย็นจำของวสันตสงกรานต์²

การบรรยายดังกล่าวเป็น "บทอัศจรรย์" เพื่อสื่อความหมายในเรื่องเพศ และฝนยังเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งวัฒน์บรรยายไว้ได้อย่างมิดชิด นอกจากนี้ "ฝน" ในท้ายเรื่องยังเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความร่มเย็นเป็นสุขของชีวิตในชนบท ความเจริญของสังคมเมืองในปลายนาฟ้าเขียว มีทั้งภาพลักษณ์ของความหายนะและภาพลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์

¹ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. "ปลายนา ฟ้าเขียว ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสาของชนบท," ใน คนกับหนังสือ. 10.(208) : 187 - 193 ; 2536.

²แหล่งเดิม

วัฒน์พยายามจำแนกแยกแยะภาพลักษณ์ทั้งสองนี้ออกจากกันอย่างชัดเจน โดยการใช้รถแทรกเตอร์ และถนนเป็นภาพลักษณ์ของการทำลายและศิลา คือ ภาพลักษณ์ของการสร้างสรรค์ แม้ว่าปลายนา ฟ้าเขียว จะจับด้วยภาพฝนของความหวังและความฝันอันสดใส แต่เบื้องหลังภาพแห่งความสุข คือภาพของความตาย ความหายนะ

ส่วนยุรฉัตร บุญสนิท กล่าวแสดงทัศนะเกี่ยวกับการใช้ภาษาของนักเขียนที่ศิลปะแห่งการ ใช้ถ้อยคำของวัฒน์ วรรณยางกูร ว่า

ภาษาไทยเป็นภาษาที่ร่ำรวยถ้อยคำ เป็นภาษาที่มีความไพเราะเมื่อเขียนเป็นร้อยกรอง ทำให้ ภาษาไพเราะรื่นหู นักเขียนบางคนนำวิธีการสร้างสัมผัส จังหวะคล้องจองมาใช้ในภาษา ร้อยแก้ว ทำให้เกิดความไพเราะมองเห็นความละเมียดละไมในการใช้ถ้อยคำบรรยาย เป็น ศิลปะประเภทหนึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศ สีสันและความงามได้มากกว่าการใช้ภาษาร้อยแก้ว ธรรมดา เช่น การบรรยายฉากในเรื่องสั้นของวัฒน์ วรรณยางกูร เป็นภาษาที่ทำให้เกิด สีสันเฉพาะถิ่น (Local Colour) ผู้อ่านมองเห็นศิลปะการใช้ถ้อยคำที่เลือกสรรได้ไพเราะ¹

ธัญญา สังขพันธานนท์² ได้วิเคราะห์ลีลาการเขียนและท่าทีของผู้เขียนในเรื่องสั้น “ขอบคุณค่ะ” ของวัฒน์ วรรณยางกูร สรุปได้ว่า เรื่องสั้น “ขอบคุณค่ะ” ของวัฒน์ วรรณยางกูร เป็นเรื่องสั้นที่มีจุดเด่นมากในการแสดงอารมณ์และความรู้สึกในเชิงประชดประชันต่อสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมืองหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตบนรถประจำทาง จุดเด่น ของเรื่องสั้นเรื่องนี้ นอกจากจะเป็นการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมได้อย่างน่าสนใจแล้ว ยัง อยู่ในลีลาการเขียนและการใช้ภาษา ซึ่งแสดงความรู้สึก และน้ำเสียงของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน

วัฒน์ วรรณยางกูร มีความถนัดมากในการใช้ภาษาเลียนเสียงต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ เสียง ของความเคลื่อนไหวและชีวิตบนรถเมล์ เช่น คำว่า “ผูก – ผูก – ผูก” แทนเสียงครางของ เครื่องรถที่เกาจัด หรือเสียง “เงินก๊บ – เงินก๊บ” แทนเสียงขยับกระบอกตัวจากกระเป๋ารถเมล์ เสียง “หนักแอ – หนักแอ” แทนเสียงดังของแหนบรถ เสียง “หลุด – หลุด” เป็นเสียงที่ลอดเข้ามาทาง ช่องตรงหลังคา รวมทั้งเสียงอื่น ๆ อีกหลายชุด ซึ่งชุดเสียงที่เลียนแบบนั้น เป็นถ้อยคำที่แม้จะใช้ ความหมายโดยตรง ขณะเดียวกันก็เป็นคำเปรียบประชดโดยคำพูด แสดงถึงสภาพที่ย่ำแย่ อย่างยิ่งของรถเมล์โดยสาร บ่งบอกน้ำเสียงเย้ยหยันของผู้เขียนเป็นอย่างมาก

¹ยุรฉัตร บุญสนิท. วรรณวิจารณ์. 2544. หน้า 122 – 124.

²ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. 2539. หน้า 218 – 219.

ท่วงทำนองหรือลีลาการเขียนของวัฒน์ วรรณยางกูร ในเรื่องสั้นเรื่องนี้จึงเป็นการเล่นกับเสียงและภาษาอย่างเต็มที่ การใช้รูปประโยคสั้น ๆ ตรงไปตรงมาแบบภาษาของเด็กก็ดี มีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของเรื่องให้สนุก ครึกครื้น และความสมจริง การใช้ประโยคในรูปของภาษาพูดที่ว่า “หนูก็สะสมเปลือกหลาย ได้ตุ้ตัสักคีนจะไม่ลืมพระคุณ” หรือ “แม่งสร้างไม่เสร็จซักที ขุดแล้วถม ถมแล้วขุด ขุดแล้วฝัง” คำพูดเหล่านี้ช่วยทำให้บรรยากาศของเรื่องมีสีสันเร้าใจมากยิ่งขึ้น

วัฒน์ วรรณยางกูร จัดได้ว่าเป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการบรรยายอย่างเห็นภาพการณ์ แสดงถึงความเป็นคนช่างสังเกต และสามารถถ่ายทอดออกมาโดยถ้อยคำที่ชัดเจน ดังเช่นตอนที่เขาบรรยายว่า “คนที่มีความสุขมากที่สุด เห็นจะเป็นคนนั่งหลับริมหน้าต่าง เหงื่อเขาไหล น้ำลายย่อยมูมปาก หัวสั้นหัวคลอน พอโงกไปกระแทกพนักข้างหน้าก็ตื่นเสียทีหนึ่ง นั่งลืมตาศึระะตั้งตรง แล้วตาค่อยหรี ศึระะเอนลงอีก” จะเห็นได้ว่าประโยคนี้สั้นกระชับ แต่ก็ให้ภาพที่ชัดเจน

หากเคยอ่านงานของวัฒน์ วรรณยางกูร หลาย ๆ เรื่องจะเห็นว่าเขาเป็นนักเขียนที่พิถีพิถันในการใช้ภาษามาก แต่ภาษาในเรื่องนี้ค่อนข้างเรียบง่าย และดูธรรมดา อาจเป็นเพราะเขาตั้งใจให้กลมกลืนกับบรรยากาศและแนวเรื่องก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามเรื่องสั้น “ขอบคุณค่ะ” ของวัฒน์ วรรณยางกูร เรื่องนี้นับว่าน่าสนใจในการใช้ถ้อยคำและแนวเรื่องเชิงประชด และความหมายแทบทั้งหมดของเรื่องก็อยู่ที่ลักษณะการใช้ภาษานี้เอง ผู้อ่านสามารถจับน้ำเสียงและท่าทีเยาะหยันแกมอารมณ์ขันของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี

นศินี วิฑูรธิศานต์¹ กล่าวถึง ววัฒน์ วรรณยางกูร สรุปได้ว่า ววัฒน์ วรรณยางกูรเป็นนักเขียนของประชาชน เนื่องจากเขามีพื้นเพเป็นชาวชนบทที่สมวัฒนธรรมพื้นบ้านและความเป็นไทยไว้ในตัวอย่างเต็มเปี่ยม และเรียนรู้การต่อสู้ในเมือง ทำให้วัฒน์สามารถเล่าถึงชีวิตชนบทได้อย่างเห็นภาพ โดยไม่ต้องสร้างภาพใหม่เพราะเป็นภาพที่เขารู้จักมาตั้งแต่เกิด ทั้งธรรมชาติ ชีวิตชาวบ้านชนบท ซึ่งเป็นภาพที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกของเขา

ในเรื่อง “คนอย่าง” ววัฒน์บรรยายภาพธรรมชาติที่ผ่านความนึกคิดของชาวบ้านออกมาได้อย่างสะท้อนใจ โดยมีองค์ประกอบของเรื่องเป็นการย่างลูกกะบุดของเด็กชายเล็ก ๆ คนหนึ่ง ซึ่งมีความหมายซ่อนชวนให้นึกถึงคนอย่าง เพราะแดดซึ่งร้อนอย่างที่ว่าวัฒน์บรรยายอย่างเห็นภาพมันร้อนพอที่จะย่างคนได้แล้ว ววัฒน์บรรยายภาพแดดได้ชัดเจนมาก

¹นศินี วิฑูรธิศานต์. “วัฒน์ วรรณยางกูร,” ใน วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน. 2519. หน้า 103 – 118.

“แดดเป็นตัวเดินยิบเหมือนมีตีน และตีนของมันกระทบลงบนผิวหนังสร้างสัมผัสร้อนร่ำ
ผลคือผิวหนังไหม้เกรียม”

แต่อย่างไรก็ตาม “คนอย่าง” เป็นเพียงงานที่ให้ความสะเทือนใจเท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับ “งูกินนา” ซึ่งเป็นงานที่อวดฝีมือของวัฒน์อย่างเต็มภาคภูมิ วัฒน์เขียน งูกินนา ให้เป็นกระบวนการทางความคิดเหมือนเดิม แต่มีความซับซ้อนทางความฝันเข้าไปผสมเป็นงานสัญลักษณ์ที่ไม่ยากเกินกว่าจะเข้าใจ

ส่วนงานร้อยกรอง ถึงแม้ว่าจะไม่โดดเด่นเหมือนเรื่องสั้น แต่วัฒน์ก็มีพัฒนาการและฝีมือเช่น

ดอกข้าวโพดเหี่ยวแห้ง

ดอกเบี๋ยแพงผลิบาน

ดอกไม้จันทร์ส่งสัญญาณ

แห่งความตาย แห่งความตาย

วัฒน์แสดงสัญลักษณ์ง่าย ๆ ไว้ โดยให้ธรรมชาติที่หม่นหมองเป็นสัญลักษณ์ร่วมเศร้ากับชาวไร่ ดอกข้าวโพดแห้งเหี่ยว โดยมีดอกเบี๋ยเป็นความจริงที่สอดคล้องกับดอกไม้ สัญลักษณ์ดอกสุดท้ายคือ ดอกไม้จันทร์อันเป็นดอกไม้แห่งความตาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลงานของวัฒน์ วรรณยางกูรเป็นผลงานที่โดดเด่น และวัฒน์ผลิตผลงานที่ล้วนแต่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า เขาเป็นนักเขียนของประชาชนอย่างแท้จริง โดยงานเด่น ๆ ของเขามักจะเน้นภาพความคิดให้เด่นชัดซึ่งเป็นชีวิตของชาวชนบทล้วน ๆ

ภาคย์ จินตณมัย¹ แสดงทัศนะเกี่ยวกับ “สิงสาโท” ของ วัฒน์ วรรณยางกูร สรุปได้ว่า สิงสาโท เป็นนวนิยายที่อ่านสนุกเพลิดเพลินด้วยมีอารมณ์ขันยั่วให้ยิ้มได้เป็นระยะไปตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ตัวละครมีบุคลิกภาพน่าประทับใจ ไม่ว่าจะเป็น “ลุงราม” “ลุงผล” ซึ่งเป็นตัวละครประกอบเรื่องที่มีบทบาทในการสร้างสีสันและบรรยากาศในเรื่องไม่น้อย รวมไปถึง “สิงห์” และ “นก” และตัวละครอื่น ๆ อีกมากมายในเรื่องที่มีบทบาทในการสร้างเรื่องราวและบรรยากาศของเรื่องให้มีความโดดเด่นมาก ทั้งนี้ด้วยฝีมือของผู้เขียนที่เต็มไปด้วยความชัดเจน และเข้าใจในชั้นเชิงลีลาทาง

¹ภาคย์ จินตณมัย. “ปลายทางของความฝัน,” ใน รวมพลคนอ่านนวนิยายประกวดรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2543. 2544. หน้า 155.

วรรณศิลป์ ซึ่งทำให้นวนิยายเรื่องนี้สามารถอ่านไปได้เรื่อย ๆ สบาย ๆ สนุกสนานเต็มรสชาติโดยไม่
 เคร่งเครียดซึ่งซัง และได้เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ซึ่งสอดแทรกอยู่ในเรื่องเป็นอย่างดี

สิงห์สาโทได้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตคนเรานั้นเริ่มต้นที่ความใฝ่ฝันอันแสงงดงาม จากนั้นก็
 เดินทางแสวงหาความงดงามของความใฝ่ฝันนั้นจนในที่สุดการเดินทางนั้นก็ต้องมาถึงซึ่งปลายทาง
 ของความฝัน นั่นก็คือ การได้พบกับความเป็นจริงและความจริงของชีวิต และเมื่อได้พบกับ
 ความจริงนั้นแล้ว ก็หาได้ทำความใฝ่ฝันแสงงามต้องแตกดับสูญสลายหายไป แต่เป็นการทำให้
 ความเพ้อเจ้อเลื่อนลอยอันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของความฝันทั้งหมดได้หยั่งรากลึกลงไปในชีวิตที่
 เต็มไปด้วยการต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการ แล้วเติบโตบนความจริงที่เป็นไปได้ ทำให้สามารถ
 ดำเนินชีวิตไปได้ด้วยความหนักแน่นมั่นคง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒน์ วรรลยางกูรทำให้ทราบว่า วัฒน์ วรรลยางกูรมีความโดดเด่น
 ทางด้านการใช้ภาษาเป็นอย่างมากทั้งด้านการเลือกสรรคำมาใช้ ทั้งจินตภาพ ภาพพจน์รวมถึง
 สัญลักษณ์ และแนวคิดของวัฒน์ วรรลยางกูรที่ถ่ายทอดผ่านนวนิยายของเขาที่ทำให้ผู้อ่านหวน
 คิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำ การดำเนินชีวิต และสิ่งสำคัญในชีวิต ซึ่งผู้ที่กล่าวถึงก็ได้ยกตัวอย่าง
 ผลงานของวัฒน์ที่ได้รับการยอมรับมาเผยแพร่และมีผู้ที่เขียนกล่าวถึงผลงานของเขา นี่ก็เป็นอีก
 ส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่างานของวัฒน์น่าสนใจ ทำให้ผู้วิจัยสนใจการใช้ภาษาของวัฒน์ วรรลยางกูร
 ที่สามารถสร้างภาพในใจได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยคาดว่าเอกสารดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการ
 กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร
 ต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร
 ดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาในด้านจินตภาพและ
 ภาพพจน์และศิลปะการใช้ภาษาในงานเขียนของวัฒน์ วรรลยางกูร ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปใช้
 ประโยชน์ คือ

1. ผู้วิจัยนำความรู้เหล่านี้มาเป็นแนวทางในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าและขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพและภาพพจน์
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา ประกอบด้วยจินตภาพและภาพพจน์ทำให้ผู้วิจัยนำไปประมวล หาแนวทางในการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาว่าควรศึกษาในประเด็นใดบ้างศึกษาอย่างไร แล้วนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าและขอบเขตด้านเนื้อหา

นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางในการศึกษาได้ชัดเจนและไม่ทำซ้ำประเด็นที่มีผู้ทำไว้แล้ว

3. ผู้วิจัยนำความรู้เกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา อธิบายและวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร

บทที่ 3

ศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพ

“ภาษา” เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนนำเสนอความรู้ ความคิดต่าง ๆ ผ่านไปถึงผู้อ่านแต่ “การใช้ภาษา” นั้นสำคัญยิ่งกว่าผู้เขียนจะต้องรู้จักวิธีการใช้ภาษาให้สามารถสื่อถึงผู้อ่านให้ได้รับความรู้สึกนึกคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ได้มากที่สุด ดังที่ บุญยงค์ เกศเทศ ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า

ภาษาเป็นพาหะสำคัญที่จะนำความคิดไปสู่ผู้อ่าน ความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียนจึงเป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่อย่างยิ่ง นับตั้งแต่การรู้จักเลือกเฟ้นถ้อยคำ การผูกประโยค การลำดับความหรือการทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ่งประทับใจ การใช้ภาษาที่ดีควรมีความชัดเจน มีความกระชับ มีอำนาจในการปลุกเร้าอารมณ์ มีความไพเราะและมีความเหมาะสมเจาะในเนื้อหา¹

นอกจากนี้ ผู้แต่งยังต้องเลือกใช้ภาษาให้มีค่าในการสื่อสารมากที่สุด โดยเลือกใช้ถ้อยคำให้สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน และในขณะเดียวกันถ้อยคำนั้น ๆ ต้องให้ความเข้าใจและภาพแห่งความรู้สึกนึกคิดแก่ผู้อ่านให้ใกล้เคียงกับความความรู้สึกนึกคิดของตนด้วย ประสิทธิ์ กาพย์กลอน² ได้ย้ำถึงความสำคัญของการเป็นนักเขียนสรุปได้ว่า ถ้าเป็นผู้ที่มีความรู้และฝีมือ ก็จะใช้ความรู้และฝีมือนี้ ซึ่งเรียกว่า เทคนิคทำให้เกิดเป็นรูป เสียง สี และตัวหนังสือปรากฏขึ้น ทำให้เราเข้าใจได้ว่า ภาษาที่นำมาใช้นั้นจะต้องเป็นภาษาที่มีพลังและมีการโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้เกิดความรู้สึกนึกคิดตามผู้เขียนได้และผู้เขียนจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งนี้วัฒน์ วรรลยางกูร ก็เป็นนักเขียนที่มีความสามารถในด้านศิลปะการใช้ภาษาผู้หนึ่ง ซึ่งศิลปะการใช้ภาษาของเขายังเป็นเอกลักษณ์ นวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรยังได้รับการยอมรับจากแวดวงวรรณกรรมในเรื่องการใช้ภาษาของเขา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะศิลปะการใช้ภาษาวัฒน์ วรรลยางกูรเป็นนักเขียนที่มีลักษณะเฉพาะในด้านการใช้ภาษา คือ การเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับเรื่องราวที่เขาต้องการถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย อธิบายสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

¹บุญยงค์ เกศเทศ. แลลดอดวรรณกรรมไทย. 2536. หน้า 92.

²ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. แนวทางการศึกษาวรรณคดี ภาษา กวี การวิจักษ์และวิจารณ์. 2518. หน้า 8.

ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านต่าง ๆ และสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนเหมือนผู้อ่านได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วยจริง ๆ จินตภาพที่วัฒน์ วรยางกูร เลือกใช้มีดังนี้

1. คำบอกสี
2. คำบอกแสง
3. คำบอกกลิ่น
4. คำบอกรส
5. คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว
6. คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก
7. คำแสดงการสัมผัส

คำบอกสี

การใช้คำบอกสีในนวนิยายจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตามประสบการณ์ของผู้เขียน ผู้อ่านมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมกับสิ่งที่อ่าน และทำให้เกิดมโนภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า คำบอกสีที่วัฒน์ วรยางกูร นำมาใช้มีลักษณะดังนี้ คือ การใช้คำบอกสีเดียว การใช้คำบอกสีสองสี การใช้คำบอกสีมากกว่าสองสี การใช้วัตถุบอกสี การใช้คำขยายบอกสีและ การใช้คำบอกสีโดยการซ้ำคำ

1. การใช้คำบอกสีเดียว

การใช้คำบอกสีเดียวเป็นการนำคำบอกสีที่มีสีสันต่าง ๆ มาใช้อธิบายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ให้ผู้อ่านได้เกิดภาพ หรือจินตนาการอย่างเห็นชัดเจนคล้อยตามเนื้อเรื่อง จำแนกการบอกสีเดียวได้เป็น 3 วิธี คือ คำบอกสีเดียวไม่มีคำขยาย คำบอกสีเดียวมีคำขยาย และคำบอกสีเดียวมีลักษณะแถม เหลือบหรือเปลี่ยนแปลง

1.1 คำบอกสีเดียวไม่มีคำขยาย เป็นคำบอกสีที่ไม่มีการขยายความเพิ่มเติมว่าสีมีลักษณะเป็นเช่นไร เพียงแค่บอกสีของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงเท่านั้น ดังตัวอย่าง

ชายร่างอ้วนใหญ่ ผิวขาว ไร้หนวดแพะ ยืนตะโกนที่ท่าวัด

(คือรักและหวัง : 10)

เมล็ดข้าวสุกขาวเกลื่อนพื้น

(คือรักและหวัง : 33)

อีเขียวโง่หัวขึ้น ตาวาว ปากด้ายนแยกเผยให้เห็นเขียวขาว มีเสียงซู่อยู่ในลำคอ

(คือรักและหวัง : 82)

วันนี้แดดจ้ากระจายเหนือท้องน้ำ สายเบ็ดไนลอนสีขาวดูชัดใสอยู่เหนือพื้นน้ำที่ขุ่นไหลริน

(คือรักและหวัง : 143)

เขาหายจากเรือนปั้นไปได้ไม่ถึงปีก็กลับคืนมาพร้อมด้วยหญิงสาวคนหนึ่ง ผิว
ขาวร่างอวบ ยิ้มง่าย พูดจาอ่อนหวาน

(ฉากและชีวิต : 36)

คนงานหญิงจะมีผ้าสีขาวคาดปิดปากจมูก

(ฉากและชีวิต : 74)

คนขายผลไม้เป็นหม้าย ผิวขาวเปล่งปลั่ง

(ฉากและชีวิต : 77)

มีแต่ความร้อนพอเหมาะกับความขาวบาง ๆ ลอยลม

(ฉากและชีวิต : 152-153)

พยาบาลชุดขาวเดินผ่านไปมา ดูสับสน

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 24)

พินเห็นร่างของเธอเป็นจุดเล็ก ๆ สีขาวอยู่ไกล

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 44)

เมล็ดข้าวเหล่านี้จะถูกรแปรเป็นข้าวสารสีขาวแข็งเรียวยาว

(ตำบลช่อมะกอก : 12)

หนูแหวนเก็บดอกพุทป่าสีขาวเล็ก ๆ กลีบหนากลิ่นหอมมาร้อยมาลัยคล้องคอ อวดใคร
ต่อใคร

(ตำบลช่อมะกอก : 13)

หลังจากนั้นเด็กวัดนั่งเกยคางกับเข่าเสียบเฉย ไม่สนใจกับดอกพิกุลสีขาวเล็กที่ร่วงลง
บาตรเป็นครั้งคราว

(ตำบลช่อมะกอก : 48)

เรือเข้าเกียร์เดินหน้าต่อไปในเวียงน้ำขาวเบื้องหน้า

(บนเส้นลวด : 54)

แดดหายไปแล้ว สีสนสายรุ้งจืดจางจนหายไปกับฟ้าขาว

(บนเส้นลวด : 55)

สาวน้อยมีแก้มซีดเผือกยัดสีขาวมาเย็บปักถักร้อยให้ผมใส่

(บนเส้นลวด : 118)

ลอยหวิวกกลางปยุเมษขาว.. ใ้ดาวแดงทศพรดี

(บนเส้นลวด : 161)

ม้าแก่หอบหายใจแรงขึ้นเมื่อต้องลากสังขารขึ้นเนินป่าดอน อ้อมโค้งผ่านก้อนหินสีขาว
ประจำถิ่น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 16)

เถื่อนมาเยี่ยมหลานชาย แล้วดูอาการควาย โดยเฉพาะควายตัวดื้อที่สุดคือไฉ่เงิน มี
รอยแผลตรงจมูก หลายวันเข้าก็มีหนองสีขาวเท่าเส้นด้ายไต่ยิบ ๆ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 56)

พบชายร่างขาวท้วมสูงใหญ่นั่งอยู่เงียบเฉียบ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 129)

ถึงหน้าสงกรานต์ หนุ่มปากคลองลงเรือสปอร์ตสีขาวออกหาเล่นสงกรานต์ตามหมู่บ้าน
ริมคลอง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 16)

เย็นวันต่อมา แพนเห็นหัวหน้าวงพานักร้องหญิงร่างขาวที่ชนะประกวดร้องเพลงไปตัดชุด
สวย ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 76)

ขณะนี้หล่นตั้งใจฝึกซ้อม ไม่สนใจใคร ขาขาวเรียวนั้นเคลื่อนไหวตลอดเวลา

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 81)

ไม่น่าเชื่อว่าเป็นแววตาของเด็กสาวผิวขาวร่างเล็กท่าทางเยือกเย็น

(สิงห์สาโท : 15)

มีกล้วยไม้ป่าเกาะอยู่เป็นกอใหญ่ออกช่อสีขาวอยู่ลิบ ๆ

(สิงห์สาโท : 48)

จากสำนักงานในตัวเมือง หญิงสาวมาถึงหน้าโรงพักประจำอำเภอเร็วเกินขาดด้วยรถ
กระบะสีขาวคันเดิม

(สิงห์สาโท : 74)

บ้านใหม่ของกำนันเสร็จแล้ว เป็นตึกใหญ่สามชั้นสีขาว

(สิงห์สาโท : 78-79)

แล้วรถกระบะสีขาวของกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติก็แล่นผ่านพุ่มกระถิน

(สิงห์สาโท : 104)

พนักงานผิวขาวผอมยาวอวบอัด

(สิงห์สาโท : 142)

แพ็คตบเป็นแถบสีดำอยู่ในความมืด

(คือรักและหวัง : 116)

คราวนี้ได้ปลาใหญ่สองตัว เห็นเด่นชัดในแสงตะเกียงตัวหนึ่งเป็นปลาตะโกก รูปร่างเหมือนปลาตะเพียนแต่ตัวใหญ่กว่า อีกตัวหนึ่งเป็นปลาเพี้ยเกล็ดดำเหมือนปลากา

(คือรักและหวัง : 117)

น้ำเซาะดินพังลงไปจนถึงรากมะพลับ ส่วนหนึ่งต้องแช่น้ำรากสีดำนั้นคดเคี้ยวเกะกะ หายลงไปใต้น้ำไม่ไฉน

(คือรักและหวัง : 143)

น้านายท้ายในวัยชรา ใบหน้ายังมีเค้าคมสัน ผมยังดกดำ ถ้าไม่หลังโกงด้วยโรคประจำตัวเขาจะดูสง่าไม่น้อย

(ฉากและชีวิต : 21)

บางวันอุตุส่าหกรำแดดจนหน้าดำ

(ฉากและชีวิต : 41)

เขาอาจเป็นคนขาวที่ชอบคนดำ

(ฉากและชีวิต : 78)

น้ำเน่าสีดำได้ฤๅนตลอดปี

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 47)

ลมจากแม่น้ำเจ้าพระยาพัดมาหวิว ๆ พร้อมละอองฝุ่นจากเหนือท้องถิ่น เป็นฝุ่นดำจับ
ธุจธุก เมื่อเอานิ้วปาดธุจธุกจะมีคราบฝุ่นดำติดออกมา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 65)

บ้างผมยาวถึงกลางหลัง มีสายสร้อยสีดำสั้น ๆ คล้องคอ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 126)

พนักงานปฐพีพลิกกลับคาเก้าอี้เหวี่ยงไคลจับคอปกเสื่อเป็นคราบดำ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 162)

กางเกงขายาวสีดำเปรอะไปด้วยโคลน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 257)

เสื่อแขนยาวสีดำหมักเหม็นถูกถอดขยี้น้ำเปล่า บิดพอมมาด สลัด ๆ แล้วตากลมสำหรับ
ใส่ในวันต่อไป

(ตำบลช่อมะกอก : 10)

แรงเหยียบจากกีบดินสีดำของเจ้าทุยรวมกับน้ำหนักตัวเหยียบร้อยกิโลกกรัมของตัวมัน
ทำให้เมล็ดข้าวหลุดจากฟางตกลงสู่ชั้นล่างขณะฟางลอยขึ้นเพราะไม่มีน้ำหนักเมล็ดข้าวถ่วงแล้วก็
พานฟาง

(ตำบลช่อมะกอก : 11)

พ่อมักนุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำตัวเดียว

(ตำบลช่อมะกอก : 25)

ภาพบุตรสาวหัวดีพร้อมกับกลุ่มเพื่อน มีทั้งสาวแสบและแม่หม้าย ช่วยกันจับไอ้หนุ่มมอมหน้าซำงขัดตานายเลียง อันที่จริงขัดตั้งแต่เรื่องแต่งเนื้อแต่งตัว เขาปรารถนาให้สตรีในชายคาตนนั่งผ้าพันคอก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 58)

คนทำนาอย่างนั้นมิอะไรน่าสนใจหรือ ไม่มีความรู้ ไม่มีเงินเดือน ทำนาจนตัวดำ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 59)

ในจำนวนนั้นมีเจ้าคนร่าเริงผิวดำ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 114)

เขาก้าวเข้ามาในร้านด้วยมามันตามประสาบุรุษผู้กำลังมือขึ้นกับธุรกิจและมีผู้หญิงแวดล้อมอยู่หลายคน แพรเป็นหนึ่งในจำนวนนั้น ในมือมีโทรศัพท์มือถือขนาดค่อนข้างใหญ่ แต่ก็เหมาะสมกับเรือนร่างเขา มืออีกข้างถือกล่องสีด้าบรรจุวิกี้ชั้นดี

(สิงห์สาโท : 14-15)

ความเพี้ยนของสิงห์หุตสนธิ เมื่อรถสีด้าราคาเงินล้านคันนั้นเข้ามาจอดที่บ้านพร้าว

(สิงห์สาโท : 95)

จนกระทั่งน้อยได้ไปทำงานและไปเรียนเย็บผ้าในซานกรุง ย่านที่เต็มไปด้วยหนุ่มในเครื่องแบบสีเทา

(ฉากและชีวิต : 29)

น้ำพรยังอยู่ในเครื่องแบบสีเทา ได้เลื่อนยศเป็นจ่าโทแล้ว

(ฉากและชีวิต : 71)

เขานิ่งเงียบทั้งที่มีถ้อยคำอีกไม่น้อยหลังไหลอยู่ในใจ ได้แต่มองตามนางนวลสีเทาบินไปในเว็จฟ้ากว้าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 70)

ถ้าฉันเป็นกวีฉันจะเขียนบทกวีสักบท เขียนถึงนกสีเทาที่บินหลงในฟ้ากว้าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74)

ส่วนเด็กพอเห็นแผงหนวดสีเทาบนริมฝีปากชายร่างอ้วนจะพากันวิ่งหลบไกล ๆ

(ตำบลซ่อมมะกอก : 47)

สำหรับมู่ย มันคือคฤหาสน์หลังคาแดงที่มีทางรอยหินสีเทา

(เทวีกองขยะ : 188)

ผมหยิบหัวของชิ้นลิฟท์มะโรงโตงเตงมาถึงห้องที่หมาย เห็นกัญแจสีเทาลือคประตู่ไว้

(บนเส้นลวด : 88)

ตรงหน้าผมคือโต๊ะสีเทาปูกระจุกหนา

(บนเส้นลวด : 95)

บนโต๊ะมีกล่องสีเหลี่ยมมนสีเทา

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 91)

“เรานี้ลูกเต้าเหล่าใคร อยู่บ้านไหน?” ปลัดเฒ่ามองลอดแว่นตากกรอบสีน้ำตาล

(คือรักและหวัง : 35)

ที่เด็ดของหนุ่มโรงครัวไม่มีอะไรมากไปกว่าแม่นยำกับข้าวใส่ถุงกระดาษสีน้ำตาลมิดชิดไว้ส่งให้สาวคนงานทางหน้าต่าง

(ฉากและชีวิต : 75)

เขาหยุดเดินช่วยดึงคอปกเสื้อกันหนาวสีน้ำตาลที่ใหญ่หนานุ่มของเธอปิดคอกระชับขึ้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 193)

แผ่นกระดาษสีน้ำตาล

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 123)

ข้างกายเธอมีเป้สีน้ำตาล

(สิงห์สาโท : 166)

คมเขี้ยวฉีกเนื้อน้องเป็นแผล เลือดไหลแดง

(คือรักและหวัง : 86)

วันนี้ตาเชื้อใส่เสื้อยัดสีแดง มีตัวอักษรภาษาอังกฤษที่กลางหลังเสียด้วย

(คือรักและหวัง : 119)

ร่างที่มีขนาดใหญ่โตกว่าปลาช่อน มีแถบสีแดงพาดลำตัวเป็นริ้วก็สิ้นฤทธิ์ติดอยู่กับคมขวาน

(ฉากและชีวิต : 101-102)

น้ำฝนที่รองใส่โถงไว้กินมักมีรุสีสีแดงที่ฝนชะมาจากกระเบื้องหลังคา

(ฉากและชีวิต : 125)

มะขามเทศสุกแดงเป็นฝักงอน่ากิน

(ฉากและชีวิต : 153)

ปีใหม่นี้เขาส่ง ส.ค.ส. รูปดอกไม้สีแดงให้เธอ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 72)

บัวสายที่ปลูกไว้ตามท้องร่องออกดอกแดงแซมในป่าช้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 180)

ร่างของผู้รักษาชาติล้มลงเป็นแถบ ๆ เลือดสีแดงนองพื้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 244)

แม่ค้าหยิบดอกกุหลาบสีแดงให้ดอกหนึ่ง ดอกไม้สีสวยในมือคนสวยทำให้เจ้าหนุ่มตะลึงมอง
(เทวีกองขยะ : 141)

ถ้านกตัวนั้นบินใกล้เข้าไปอีกหน่อย มันจะเห็นสังกะสีน่านาชนิด ต่าง ๆ สี ที่ฐานะดี
หน่อยสังกะสีก็วาววับ แล้วค่อย ๆ หมองหม่นลงไปตามระดับฐานะ จนถึงสังกะสีสีแดงสนิมผุพัง
ซ้ายังซ่อมแซมด้วยวัสดุอื่น เช่น กระจกพลาสติกขนาดใหญ่ หรืออะไรอื่นตามแต่จะหาได้
(เทวีกองขยะ : 186 -187)

เราทั้งสองเหยียบย่างบนพรมสีแดง
(บนเส้นลวด : 122)

ชะนียึดแขนคว่ำลูกไม้ป่าสีแดงเข้าปาก
(ปลายนาฟ้าเขียว : 53)

คืนยุงชุม รุ่งเช้าจะปรากฏรอยแดงเปรอะยอदन้าตรงที่นอนไต้ตาลและพวก
(ปลายนาฟ้าเขียว : 84)

โรคนี้ระบาดครั้งแรกฝูงควายนานอกตายเรียบทั้งฝูง และยังระบาดถึงเด็กชายไก่เถื่อน
แผลถลอกหัวเข้าติดเชื้อจากควาย มีอาการบวมขอบแผลแดง
(ปลายนาฟ้าเขียว : 159)

นกเอี้ยงหงอนตัวดำที่มีหงอนสวยไล่จากโคนปากขึ้นไปจนกลางศีรษะบินขึ้นรอยไถพร้อม
ไล่เคียนแดง
(ปลายนาฟ้าเขียว : 159)

กางเกงตัวเก่าเข้าเปื่อยแดงมอมด้วยฝุ่นเช่นเดียวกับแจ๊คเก็ตที่ใส่คลุมกันฝุ่น
(ปลายนาฟ้าเขียว : 165)

หลวงตาทักพลงเคี้ยวหมากปากแดง

(สิงห์สาโท : 91)

นั่งอิงกันบนผ้าไม้ยาว ขนาดนั่งได้ 2-3 คน จิบไวน์หอมฟาดจนแก้มแดงผิวคอก็แดงด้วย
เลือดสาว เธอขบศิระกับไหล่อันอบอุ่น

(สิงห์สาโท : 121)

ขณะนี้ร่างของ 'เล้ง ร้อยล้าน' นอนอยู่บนเตียง มีผ้าห่มสีแดงหนาใหม่เอี่ยมคลุมอยู่

(สิงห์สาโท : 150)

รถไฟถึงหัวหินในเวลาที่ต้องทะเลสาบอันสีส้มของท้องฟ้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 79)

แม่หยิบไข่ปลาตะเพียนสีส้มใส่จานข้าวข้าว

(ตำบลช่อมะกอก : 24)

สะเดากับแผนช่วยกันจับตัวเพ็ญ แม่ทองและแม่อีกบางชนิดปีกสีส้มที่คอยกินยอด
แดงอ่อน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 65)

ไฉ่หนุ่มหลังวัดในชุดยีนส์สุดหล่อมาลงเรือท่าวัด ปากฮัมเพลงฝรั่ง มีหัวใจได้สีชมพูเสียบ
กระเป๋าล้าง

(คือรักและหวัง : 60)

มันเป็นยากลมแบนสีชมพู

(คือรักและหวัง : 202)

นาน ๆ ปากสีชมพูของมันจะส่งเสียงร้อง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 112)

ผู้ที่อยู่สลัมดั้งเดิมแจกบัตรสีชมพู อันบัตรหมายผู้มีสิทธิอยู่แฟรตที่จะสร้างต่อไป
(เทวีกองขยะ : 15)

เมื่อนั่งสูบยาพออารมณ์ดีสักหน่อย เขาจะทักทายแม่กล่องกระดาษเข็ดหน้าสีชมพู
ดวงตาในกรอบหน้าสีชมพูนั้นมีประกายภาคภูมิ หล่อนคงพอใจรูปโฉมตัวเอง ในกองขยะนี้หาสี
ชมพูไม่ถนัดนักหรอก คู่แข่งสำคัญของมันเห็นจะมีแต่แม่ถุงก๊อบแก๊บสีชมพู
(เทวีกองขยะ : 21)

เขาไล่แวนตากันลมสีชมพู
(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 43)

เจ้าหน้าที่งานติดโบสีชมพูที่กระเป๋าสี้อ
(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 147)

ส่วนใหญ่เป็นเพลงยุคทศวรรษ 1960 ก็คงเป็นรสนิยมของหญิงสาวผู้ชอบสวมกางเกง
ยีนส์ประดับนกสีชมพู
(สิงห์สาโท : 119)

สำหรับพินไม่ได้พับขากางเกง ขากางเกงสีน้ำเงินจึงเปื้อนคล้ำ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

บ้านสองชั้นหลังนี้เป็นบ้านทันสมัย หลังคากระเบื้องซีแพคโมเนียสีน้ำเงิน
(สิงห์สาโท : 119)

ตาหวังหลังโกงพอรู้ข่าวว่ายามเมามาถึงบ้าน แกร็บถือหม้ออวยสีเขียว เดินหลังโกง
ลัดเลาะตลิ่งแฉะ ๆ มาหา
(ตำบลช่อมะกอก : 37)

นาฬิกาบนผนังสีเขียวดูพราเลือน

(บนเส้นลวด : 30)

ที่เสาสะพานมีคราบตะไคร่น้ำสีเขียวแห้งบอกระดับน้ำปกติ

(บนเส้นลวด : 54)

หญ้านานาชนิดที่สวามีเข้าไปตั้งแต่เข้ายันเย็นบัดนี้ถูกแปรสภาพเป็นก้อนเขียวละ ๆ

(ปลายนาฬิกาเขียว : 95)

ไอ้ไก่เถื่อนของพ่อยังต้องหาหญ้ามาเลี้ยงควาย ฝนลงแล้ว แนวนินลำนามีหญ้าสด เขียวสั้น ๆ เห็นแล้ว คอยเลื่อนหลักควาย

(ปลายนาฬิกาเขียว : 155)

ด้านที่เป็นกระจกมีม่านสีเขียว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 90)

สายตาสอดสายดูว่ามีสิ่งใดเคลื่อนไหวอยู่ด้านหลังต้นไม้ระเกะระกะและหลังพุ่มไม้ใบเขียว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 120)

คงดื่มเหล้าหมักในอ่างกระเบื้องสีเขียว โบราณจนเมาหลับชนิดไม่ลืมหูลืม

(สิงห์สาโท : 3)

เวลานี้ ห้องนี้ทั้งรกทั้งเหินหนาว (สำหรับนาฬิกาโตของเขา) เพราะมีกลิ่นหอมจากอ่าง กระเบื้องเคลือบสีเขียว

(สิงห์สาโท : 7)

มีรถกระบะเก่า ๆ สีเขียวกับจักรยานเด็กจอดอยู่คู่กัน

(สิงห์สาโท : 37)

บายวันนั้นพินกับแหลมกลับมาพบรหัสฟ้าจอดอยู่หน้าบ้าน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 55)

รถเมล์รหัสฟ้าที่มีปลายทางอยู่ที่สนามหลวงจอดป้ายพอดี

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 86)

เด่นรวีใส่เสื้อขาวเลรหัสฟ้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 157)

เขาใส่เสื้อยัดวันละสี่ วันศุกร์เขาจะใส่รหัสฟ้า

(เทวีกองขยะ : 90)

ผู้หญิงใส่เสื้อเชิ้ตรหัสฟ้าคนนั้น จะไม่เป็นที่สนใจของเพศตรงข้ามมากนัก หากเธอไม่ยิ้ม
และพับแขนเสื้อ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 15)

เสียน้อยขอบโค้งผู้หญิงคนที่ใส่เสื้อเชิ้ตรหัสฟ้าบ่อยครั้ง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 17)

วิทยุทรานซิสเตอร์หน้าปัดรหัสฟ้าเครื่องนั้น วางอยู่ที่โคนมะม่วง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 59)

แผนแอบมองสาวหางเครื่องในชุดอาบนํ้ารหัสฟ้าคนนั้น

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 81)

สายลมรำพายพัดผ่านกลีบดอกจำเอย - สีเหลือง

นั้นทางนกยูงไทย ปลายกลีบหยักระบาย - สีแดงเหลือง

ดอกเข็มเป็นพุ่ม - สีเหลือง

ดอกขี้เหล็ก - สีเหลือง

นั้นดอกส้มพม่ามีตาสี่ดำตรงกลาง กลีบเหมือนผิวสาวพม่าเนียน - เหลือ
 ดอกข้างนาว คงนาวใจข้างให้หลงนาวถึงข้างนาวที่กลางดอก - เหลือ
 ดอกคุณห้อยระย้างามน่าดู ลมพัดร่วงพริกليب - เหลือ
 ดอกหนาดคำคล้ายทองคำอร่าม - เหลือ
 ผกากรองเรืองรองสะดุดตา - เหลือ
 ทานตะวันราวจะแข่งแสงตะวันาว - เหลือ
 แสมสานเป็นช่อใหญ่ - เหลือ
 แล้วดอกไม้สี่เหลือทั้งหมด ก็กลายเป็นฝูงผีเสื้อสี่เหลือบินเต็มท้องฟ้า
 (คือรักและหวัง : 150-151)

มีกิจกรรมต้องหันหน้าลงคลอง เช่น ตักบาตรพระที่พายมาเป็นสายสี่เหลือ ล้างถ้วย
 ชาม ล้างผัก ล้างปลา
 (ฉากและชีวิต : 48)

แล้วออกแรงหมุนโมหัน จนได้น้ำแบ่งไหลออกมา กะทิ ผงฟูและสี่เหลือ ก็จะได้แบ่ง
 สำเร็จสำหรับหยอดลงในเตาปิ้งขนมปังผึ่ง เมื่อแบ่งสุกแล้วจะเป็นวงกลมสี่เหลือสวยราวกับรังผึ้ง
 (ฉากและชีวิต : 107)

รถเปอร์โยสี่เหลือเลี้ยวมาจากมหาวิทยาลัยมาหยุดริมถนน
 (ด้วยรักแห่งอุดมการ : 123)

บานบุรีออกดอกสี่เหลือ
 (ด้วยรักแห่งอุดมการ : 123)

เลื่อยสี่เหลือมีรูปสิงโตที่หน้าอก
 (ด้วยรักแห่งอุดมการ : 148)

เมื่อรถเมลล์แล่นมาพินมองสวนขึ้นไปพบบันยันทาหลายคู่มองมาที่สี่เหลือ
 (ด้วยรักแห่งอุดมการ : 177)

โคมไฟสีเหลืองตรงห้องนอนให้แสงนุ่มนวล

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 231)

เมล็ดข้าวสีเหลืองกองฟางต้องแสงดาวผสมแสงตะเกียง

(ตำบลซ่อมะกอก : 11)

ต้นสะแกขายละเมาะเริ่มเปลี่ยนสีใบออกเหลือง

(ตำบลซ่อมะกอก : 13)

ย่ำวากอกดอกสีม่วงแต้มด้วยจุดเหลืองลอยเรื่อยตามแรงลม บางแห่งเป็นพวงพวงหญ้า
แซมกอไผ่ที่ออกดอกสีเหลืองยอดโหนดโหนด

(ตำบลซ่อมะกอก : 32)

“.....

คุณ , แคน..เล่นแต่แล้ว

ดอกดกดวงเหลือง

งานดอกคุณเดือนสาม

(เทวีทองขะ : 31)

เมื่อเขาตื่นขึ้นนั่งสูบยาเขาเห็นถุงพลาสติกสีเหลือง กลายเป็นดอกทานตะวัน

(เทวีทองขะ : 22)

รองเท้าผ้าใบยาพรมสีเหลืองเพื่อกรอยเท้าปรากฏทันตาเห็น

(บนเส้นลวด : 38)

ที่จริงเดี๋ยวนี้ เด็ก ๆ บ้านผมไม่คุ้นเคยกับคำว่า ‘ดง’ แล้วละเพราะคำว่า ‘วอร์ม’
(WARM) และปุ่มสีเหลืองมาแทนที่ได้อย่างสนิทและสะดวกสบายกว่า

(บนเส้นลวด : 89-90)

ในวันไม่มีเด็ก ๆ นานอกก็ไม่เจียบเจียบอะไรนัก แทรคเตอร์สีเหลืองของเจ้าแก่นุญชัย
ครางกระหึ่มอยู่ในนามมรรคนายกฟอง ทำให้รู้สึกว่าคุณทำงานปีนี้ไม่เหมือนปีก่อน ๆ เปลี่ยนไป
ชัดเจน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 177)

บางคนกลัวเป็นออजारะไม่กล้าจับพยาธิไปล้างเอาไม้คืบใส่ถุง มีก้อนออजारะติดเป็น
คราบสีเหลือง

(มนตรีรักษานซิสเตอร์ : 139)

เขาแต่งชุดสีเทาก็เครื่องแบบยามในโรงงานปั่นฝ้าย

(ฉากและชีวิต : 109)

เขายังนั่งกางเกงขาสั้นสีเทาก็กันปะ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 138)

แผนหิ้วถุงกระดาษสีเทาก็ออกจากประตูทีม ๆ ของมหาวิทยาลัย 'ทรงช้าง'

(มนตรีรักษานซิสเตอร์ : 149)

อยู่ไปหลาย ๆ วันถึงมองเห็นว่าเบื้องหลังความงามของดอกตะแบกสีม่วงคือสีเลือดของ
คนยากไร้ในชนบท สีเลือดของลูกคนขายนก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 181)

สตีกเกอร์ติดข้างม้วนเทปเป็นรูปนกสีม่วงขาวาวยื่นคอตก

(บนเส้นลวด : 72)

เราเคยขึ้นไปเล่นเพลง ล่องลอยไปกับหมอกสีม่วง

(บนเส้นลวด : 94)

สาวน้อยของผมลูปคำตะเกียงสีม่วงดวงน้อยอย่างพึงพอใจ

(บนเส้นลวด : 124)

วันนี้เขาใส่เสื้อตัวเก่งเป็นเสื้อคอกลมแขนสั้น ผ้าบางไหวตามลม มีลายดอกกรักสีม่วง
มันคงจะร่วงโรยตามหัวใจคนใส่ไปแล้วกระมัง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 20)

การใช้คำบอกสีเดียวไม่มีคำขยายของสิ่งต่าง ๆ จากตัวอย่างข้างต้น ทำให้เห็นภาพของ
สิ่งที่กล่าวว่ามีสีใดบ้าง

1.2 การใช้คำบอกสีเดียวมีคำขยาย เป็นการนำคำขยายคำอื่น ๆ ทั่วไปมาใช้เป็น
คำขยายบอกลักษณะของสี แต่บางครั้งก็เป็นคำขยายที่มีลักษณะเฉพาะคือ ใช้ขยายเฉพาะสีใด
สีหนึ่งเท่านั้น ซึ่งคำขยายที่วัฒน์ วรลยางกูรนำมาใช้มี 2 ลักษณะ คือ คำขยายบอกลักษณะ
และคำขยายบอกปริมาณ

คำขยายบอกลักษณะ เป็นคำขยายบอกลักษณะความเข้ม อ่อนและความสว่างของสี
และคำขยายเฉพาะสีนั้น ๆ อันได้แก่

การใช้คำว่า “แก่ เข้ม จืด จ้ำ จืดจ้าน ฐูดขาด ทึบ สนิท ” ความหมายของคำ
คือ ยิ่ง เต็มที่ เกินปกติ หรือหนักไปทางใดทางหนึ่ง เมื่อนำมาใช้กับสีต่าง ๆ ทำให้เกิดจินตภาพ
ความชัดเจนของสีและสิ่งที่กล่าวถึง ดังตัวอย่าง

นั่งเฉยอยู่ไยนางเอย กลับคืนกระท่อมทุ่งสะแบง แล้วดอกสะแบงจะบาน ดอกจานจะ
แดงจ้ำ ดอกคูณจะเหลืองลอร่าเต็มทุ่ง ทุ่งที่ยังมีเสียงแคนเล่นโลดโผนเดี่ยวรอชีวิตใหม่

(เทวีกองขยะ : 139)

วินาทีนี้เองที่มุ่มมองเห็นสันจุมูกสูงลิ่วมีแว่นตาค้างอยู่ คุ้ยคุ้นตา จะแปลกไปบ้างตรงคิ้วคู่
นั้นทำไมดำเข้ม แต่จุมูกนั้นใช่แน่

(เทวีกองขยะ : 183)

เสมียนบนอำเภอจำชายฉกรรจ์ร่างสูงโปร่งเกือบจะแก่งก้างได้ดี ผิวของเขาดำ ผม
หยักศก จมูกเป็นสัน แนวคิ้วและโหนกแก้มสูงทำให้ดูตลกอีกด้านนี้

(คือรักและหวัง : 34)

ต้นมะขามริมคลองดูเขียวที่มากกว่าเพื่อน

(คือรักและหวัง : 88)

น้ำลดแล้ว ดอกทองหลางสีแดงเข้มโรยเกลื่อนผิวน้ำ

(ฉากและชีวิต : 25)

เมฆเป็นทิวแดงที่บ่เมื่อตะวันตกดิน

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 15)

ต้นไผ่ยืนเรียงแถวริมทะเลออกดอกสีแดงดูงดงามเหมือนหญิงสาวประมวงนุ่งโจงกระเบน
คอยรับผัวนางที่จะกลับมาพร้อมลมทะเล ทะเลสีเขียวหม่น กระบอกคลื่นซัดสาดอยู่ตลอดเวลาเป็น
ประกายขาวอยู่ไม่ขาด

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 27)

ฟ้าเป็นสีน้ำเงินเข้ม เสียงน้ำไหลเป็นเพลงซบกล่อม ริวเมฆบางขาว ซึ่งเกาะเป็นกลุ่มดู
ยิ่งขาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 98)

ผมเหยียบขึ้นบันไดตะไคร้เขียวเข้มอย่างระวังเท้า

(บนเส้นลวด : 55)

กรอบหน้าต่างจะเป็นเสมือนกรอบรูปเก่า ๆ ลอยเหนือใบตองขจีและเขียวจัด

(บนเส้นลวด : 120)

หญิงสาวควบขี่รถเครื่องสีน้ำเงินเข้มจนถึงน่านอกตามลำพัง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 139)

ไม้เลื้อยรสอร่อยยืดยอดตามซากไม้แห้ง ใบเขียวเข้มหนานุ่มกระดะ สั่นไหวว่าเงียวาม
เมื่อดฝนร่วงพรู เข้มเขียวจริงจังยามแดดร้อนลนแสง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 154)

ขณะที่ผลแดงใหญ่ขึ้น สีผิวเขียวเข้มขึ้นทุกที

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 65)

ห้องทำงานของกำนันติดกระจกหนาดำที่บมองเข้าไปข้างในไม่เห็น

(สิงห์สาโท : 79)

‘รวมกฎหมายสรรพสามิต’ เป็นหนังสือรวมเล่มขนาดเล็กขนาดถือมือเดียวสะดวก ปก
พื้นแดงสีเข้ม

(สิงห์สาโท : 188)

ห้องฉายภาพยนตร์เป็นห้องไม้แดงเลื่อมและเก่า

(บนเส้นลวด : 146)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรใช้คำวิเศษณ์บอกลักษณะความเข้มของสีขยายคำ
บอกสีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้มของสีที่หลากหลาย โดยเลือกใช้คำขยายที่แตกต่างกันไปแต่ละสี
สังเกตได้ว่าถ้าเป็นสีเข้ม ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีเขียว สีดำ จะใช้คำว่า “เข้ม ทึม สนิท” เป็นส่วนใหญ่
ส่วนสีที่มีความสว่าง เช่น สีแดง แล้วต้องการเพิ่มความเข้มของสี จะใช้คำว่า “จัด จ้า ฉูดฉาด”

การใช้คำว่า “จาง บาง อ่อน” หมายความว่า น้อย น้อยลง ไม่เข้ม ดังตัวอย่าง

ไข่ปลาสีส้มอ่อน ๆ ย่อมเป็นของโปรดสำหรับเด็ก ๆ ลูกน้อย

(ฉากและชีวิต : 49)

เธอมองไปที่คราบเหงื่อบนคอปกเสื้อสีน้ำตาลอ่อนแขนยาวพับแขน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 67)

สำหรับเด็กหนุ่มที่นุ่งกางเกงยีนส์ใส่เสื้อเชิ้ตสีน้ำตาลอ่อน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 123)

โถเลี้ยงตั้งแต่กลางวันกลายเป็นสีดำนาง ๆ ตะกอนดำเข้มที่สุดอยู่กันแก้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 162)

เธอมองร่างเขาในชุดกางเกงยีนส์ที่เก่าจนเป็นสีฟ้าอ่อน เสื้อเชิ้ตสีเทาแกมครามตัวเก่า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 193)

ไม่กี่วันหลังจากนั้น โถเลี้ยงสีเขียวอ่อน รูปร่างเหมือนเมล็ดมะขามโผล่ขึ้นมาจากดินสีดำ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 64-65)

ตรงต่อไม้ใหญ่มีไผ่โคนสีเหลืองอ่อน ๆ เช่นเดียวกับบนก้อนหินมีมอสแห้ง ๆ เพียงแต่นก
กวักขวัดน้ำจากเปรี๊นรดให้มันดูชุ่มชื้นทันตาเห็น ไผ่โคนสีบางส่วนเริ่มเปลี่ยนจากเหลืองเป็นเขียว
อย่างมหัศจรรย์

(สิงห์สาโท : 177)

การใช้คำว่า “จาง บาง อ่อน” วัฒน์ วรรลยางกูรต้องการกล่าวถึงลักษณะของสิ่งที่มี
ว่ามีลักษณะสีไม่เข้มตามลักษณะของสิ่งกล่าวถึง หรือต้องการบอกให้ทราบถึงความเก่า

การใช้คำว่า “ขจี ชุ่ม แจ่ม สด ใส อร่าม” คำว่า “สด ชุ่ม ขจี” หมายความว่า
ใหม่ ผลิตออกมาใหม่ สดชื่น สดใส เมื่อนำคำดังกล่าวมาขยายคำบอกสีทำให้เกิดภาพสีที่ไม่ซีด
จาง ไม่มัว ดังตัวอย่าง

แฟรต...ตึกสูงเป็นช่องพรุณเหมือนรังผึ้ง รูปแฟรตที่หล่อนเคยเห็นในหนังสือ ดูสวย
สะอาด เป็นสัดส่วน มีต้นไม้เขียวชอุ่ม มีรถจอด รถเก๋งสีตะกั่ว

(เทวีกองขยะ : 85)

ป่าเขาลำเนาไพรก็ดูจะเขียวขจีกระจ่างตา พรรณไม้นานา สัตว์ป่านองเนื่อง

(เทวีกองขยะ : 152)

โรงศพแม่ทรัพย์ตั้งชิดด้านขวา มีผ้าขาวคลุม บานหน้าต่างเปิด ลูกสลักหล่นเอียง มอง
ออกไปเห็นร่องข้าวโพดเขียวชอุ่ม ท้องร่องเปี่ยมน้ำ

(คือรักและหวัง : 18)

เย็นวันนี้ใบผักตบชวาสีเขียวสด อาบแดดสีแดงสะท้อน

(คือรักและหวัง : 55-56)

หน้าเขียวสดชะง่อนยอดกระจายกลืนเขียวยามไชโยไรยทุ่งกลิ่นชวนชื่น

(จึงหรีดกับดวงดาว : 25)

“ดื่มสักหน่อยไหม เอาสี” เธอจัดการรินให้ เขามองดูน้ำสีเหลืองใสสวย มีฟองขาวฟู
ฟอง แต่สีสันและรสชาติของมันไม่อาจเบนความสนใจของเขา

(จึงหรีดกับดวงดาว : 63)

“น่าจะดีเหมือนกัน ที่นี้มีภูเขาท้องทุ่ง” นิศาเสริม แล้วก็เสียบหายใจไปนานในห้อง
ความประทับใจต่อน้ำเงินของท้องฟ้าและสีเขียวสดของท้องทุ่ง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 99)

ถ่วงอกขาวใสโรยอยู่ขอบจาน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 170)

หมาหอนรับเสียงระฆังห่าง ๆ พระห่มจีวรเหลืองอร่าม

(ตำบลช่อมะกอก : 49)

วงกลมเหลืองแจ่มใสยังมีพลังนุ่มนวลคล้ายค้ำน้ำหญิงสาวสักคน

(บนเส้นลวด : 14)

แรงไฟกระหน่ำยอดตาลไหม้แห้งไปส่วนหนึ่งก่อนจะค่อยกลับคืนเขียวขจีดังเดิม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 34)

เปิดดอกปล่อยควายลงกินหญ้าด้วยความรู้สึกชัดเจนว่าดินสนิมและหญ้านานาใน
บริเวณนี้สะอาดปราศจากพิษภัย มันเขียวขจีชุ่มฉ่ำน่าภาคภูมิใจ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 182)

ผักกาดไร่ที่จริงคือ ต้นหญ้าชนิดหนึ่งในไร่ข้าวโพด ลำต้นสีเขียวใส

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 115)

ส่วนที่แบ่งขายไป ดูเขียวขจีไปด้วยผักกาด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 161)

แม่มองสร้อยคอทองคำ จับเหลืองอร่ามขึ้นมาดูอย่างดีใจ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 167)

ร้านเหล้าบนถนนเล็ก ๆ บนถนนเก่าแก่สายสั้น ๆ อยู่ตรงหัวโค้งฝั่งตรงข้ามเป็นป้อม
กำแพงโบราณ หน้าร้านเป็นกระจกใสในกรอบและโค้งไม้ทาสีเขียวเข้ม ให้คนในร้านมองเห็นผู้คน
เดินผ่านไปมาได้อย่างเพลินตาหน้าร้านมีต้นไม้กระถางวางประดับพอให้เขียวขจีสดชื่น

(สิงห์สาโท : 10)

ลมฝนจากอ่าวมะตะมะทะเลอันดามันเป็นส่วนประกอบของมหาสมุทรอินเดียพัดเป็น
แนวลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ให้น้ำฝนหล่อเลี้ยงป่าเขาและแม่น้ำแถบนี้ให้ขี้เขียวครามและเทา
ทะมีนจนแยกไม่ออกระหว่างท้องฟ้ามีเมฆฝนกับทิวเขาลำเนาไพร

(สิงห์สาโท : 31)

หน้าโบสถ์มีทางลูกรังแยกไปทางซ้ายและขวาของโบสถ์ ตรงกลางระหว่างทางแยก
ตรงหน้าโบสถ์มีพุ่มไม้เขียวขม

(สิงห์สาโท : 91)

บางทีเขาก็ยกแก้วไว้นั่งส่องเห็นลูกหัวแดงใสสวยชวนชม

(สิงห์สาโท : 213)

ด้วยความหมายของคำที่นำมาขยายทำให้เกิดความรู้สึกสว่าง สดชื่น สดใส และสังเกต
ได้ว่าคำขยายที่นำมาใช้ คือ คำว่า “ขี้ ขมู่ม แจ่ม สด ใส อร่าม” นั้น วัฒน์ วรรลยางกูร
นำมาใช้ขยายกับสีที่สว่าง สดใสทั้งสิ้น คือ สีแดง สีเขียว สีเหลืองและสีขาว

การใช้คำว่า “ขึ้น ชุ่น คร่ำ ครึ้ม คลัก คล้า ซีด ทึม มอ หม่น” หมายความว่า มัว
ไม่ใส ไม่สดใส เก๋ามาก ทำให้มองเห็นภาพของสีที่ไม่สดชื่นสดใส ดังตัวอย่าง

กระท่อมหลังนั้น หนุ่มสาวสลัมหลายคนคุ้นเคย กลางกระท่อมมีหลอดไฟอมฝุ่นห้อย
อยู่ดวงเดียว สายไฟสีขาวที่เปลี่ยนสีเป็นสีเหลืองคร่ำ

(เทวีกองขยะ : 76)

สถานีรถไฟแห่งนี้เป็นสถานีรถไฟเล็ก ๆ ด้านหน้าเป็นทุ่งกว้างไกล ส่วนตัวสถานีก็ไม่ต่าง
จากสถานีรถไฟอื่น ๆ คือ ทาสีเหลืองมอ ๆ กับน้ำตาล มีรั้วมะขามเทศตัดยอด ตาพึมพำเห็นอย่าง
นี้มาตั้งแต่หลายสิบปีแล้ว

(คือรักและหวัง : 156)

ในป่าหญ้าใกล้ ๆ มีรถกระบะสีเหลืองโทรมสนิม หญ้าขึ้นท่วมรถ

(จึงหนีกับดวงดาว : 25)

ไม้เต็งรังยืนต้นเทาทึม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 50)

ม้วยเดินกว้างไปจนพบเทวีประจำสลับ เป็นเทวีผิวเหลืองซีด

(เทวีกองขยะ : 42)

สำหรับที่นี่ ที่ที่เรียกว่าสลับ จะมีเทวีอยู่บ้างก็เจ้าหล่อนคนที่บอกชื่อคณะหมอลำแก่เขา
ในคืนนั้นต่างหาก- เทวีผิวเหลืองซีด

(เทวีกองขยะ : 70)

แม้แต่ดอกผักตบชวายังพลอยถูกความร้อนแล้งจนเหี่ยวเฉา กลีบสีม่วงซีดชบ

(เทวีกองขยะ : 191)

ชายชรายกเจ้าตัวเล็กวางบนบ่า เขาขย่มร่างไปมา น้ำซุนเป็นโคลนไหลพรังทางปาก
จมูก มีเนื้อลำไยขาวซุนทะลักตามออกมา

(คือรักและหวัง : 28)

ต้นหญ้าถูกเหยียบเป็นทางสีเขียวซีด

(คือรักและหวัง : 41)

ให้ตายเถอะ...มีสีม่วงคล้ำ ซ่อนลึกในตาดำของแม่ เปลือกตาแม่บวมแดง

(คือรักและหวัง : 56)

เขานอนอยู่ตรงนั้นนานแล้ว เสื้อขาวดูหม่นคล้ำ

(คือรักและหวัง : 59)

“มึงใส่เสื้อตัวนี้หรือ?” ขณะที่เจ้าหนูใส่เสื้อยืดตัวเก่า มีคราบยางกล้วยดำคล้ำเป็นดวง
(คือรักและหวัง : 115)

มันเป็นวัตถุแข็ง สีเหลืองคล้ำ มีคราบเลือดแดงติดเป็นยางเหนียว คือพื้นที่โยกคลอน
อยู่เมื่อวันก่อนนั่นเอง
(คือรักและหวัง : 148)

วันหนึ่งในฤดูที่ดอกทองหลางโรยกลีบแดงหม่นลอยเกลื่อนผิวน้ำ
(ฉากและชีวิต : 28)

เขานั่งมองยาสูบด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์หยาบ ๆ เส้นยาใหญ่หนาเป็นสีน้ำตาลคล้ำ
ซึ่งปลูกเอง
(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 112)

นักศึกษาหญิงสองคนชอบผ้าสีขาวหม่นชอบใหญ่
(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 172)

บรรดาแม่เฒ่าห่มสไบเฉียงสีขาวมอ
(ตำบลช่อมะกอก : 46)

ดอกจำปีสีขาวหม่น
(บนเส้นลวด : 130)

ผิวน้ำเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเขียวคล้ำ
(บนเส้นลวด : 170)

จู่ ๆ บ่ายวันหนึ่งผมก็ได้รับบัตรอวยพรปีใหม่เป็นรูปดอกจำปีขาวหม่นกลางกลุ่มใบเขียว
สดเย็นตา
(บนเส้นลวด : 179)

บนร่างกายแม่มีเพียงรอยผิปกติตรงใต้ขากรรไกรสองข้าง มีตุ่มฝีเขี้ยวคล้ำ

(บนเส้นลวด : 185)

มือของเขาด้านหนา เล็บแข็ง มีคราบสนิมน้ำจืดจนแดงคล้ำราวกับโบราณวัตถุ

(ปลายนาฬิกายาว : 24)

และขึ้นตะไคร้เขี้ยวคล้ำคลุมดินจนเย็นลื่นชวนแสงยงฝ่าเท้า

(ปลายนาฬิกายาว : 53)

เห็นไหมเหลืองซีดลงทุกที

(ปลายนาฬิกายาว : 66)

ควายเจ็บปวดขนาดไหนเด็กชายไก่อ่อนพอเข้าใจตนเองเคยถูกเห็บคนกัดในรูหูจนเจ็บ
ปลาบตะตองหูไม่ได้เลยถึงใช้ขี้เห็บสีด้าคล้ำหลุดออกมาจากหู

(ปลายนาฬิกายาว : 161)

ผู้เฒ่าพอใจยิ่งเห็นฟันเหลืองกระดำกระด่าง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์:33)

แผนเปลี่ยนหลังใหญ่ผู้แดดจนดำคล้ำ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 60)

สะเดาเอาพันธุ์แดงโมสีเขี้ยวคล้ำ คลุกยาฆ่าแมลงกันมดและแมลงอื่น ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 64)

วันนี้เธออยู่ในชุดผ้าฝ้ายขาวหม่น

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 90)

ขณะนี้เขามองเห็นแต่ชุดนอนสีขาว มันค่อยเปลี่ยนจากสีขาวหม่นเป็นขาวเนียนมี
ประกายแจ่มจ้าหรรษาที่ถักทอจากเลือดเนื้อ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 90)

สภาพในเรือนดูคล้ายภาพถ่ายเก่า ๆ ที่ถูกเก็บไว้จนเหลืองซีด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 165)

สิงห์มองเห็นมือขาวซีดของลุงเลี้ยง

(สิงห์สาโท : 150)

การใช้คำว่า วอก ผ่อง โพลน ขยายเฉพาะสีขาว ดังตัวอย่าง

ไฉนหมู่โหล่นทางหน้าต่างหน้าเศร้า ๆ ไม่พูดอะไร ไฉนดูเทียบเรือใกล้หน้าต่าง มันใส่
เสื้อลายบานบุรีสีเหลือง กลิ่นใหม่กรุ่นมาจากเนื้อผ้า ผมแดงหยักหยิกหวีแฉกเรียบร้อย ประแป้ง
หน้าขาววอก

(คือรักและหวัง : 115)

สาวก็ใส่เสื้อบาง ๆ เนียนเนื้อผัดหน้าขาวผ่อง

(ตำบลขอมะกอก : 46)

ผมเผลอมองลำแขนขาวผ่องไล่เรื่อยถึงต้นแขน ไรขนตรงรอยคอใดใกล้ต้นแขนลู่ลงทาง
เดียวกันดูเป็นเงาเขียวครีมน ส่องผิวขาวให้นวลตา

(บนเส้นลวด : 20)

ร่างขาวโพลนนั้นเอนลงมาหาผม

(บนเส้นลวด : 86)

มันจะเป็นอย่างไรนะ ถ้าผมนั่งอยู่ในห้องนี้จนผมขาวโพลน

(บนเส้นลวด : 165)

เถื่อนเห็นทุ่งข้าวเผไพศาลหอมล้อมตนไว้ ไผ่ยืนตอนแถบลำเนาไม้ บ้างยืนตายเปลือก
หลุดล่อนจนเห็นเนื้อไม้ขาวโพลน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 34)

มองดูคอกปูกเลื้อยที่วาดโค้งจากด้านหลังลงไปท่ามุ่มแหลม แล้ววกเข้าหาคอกขาวผ่อง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์:31)

ตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น คำว่า “วอก” มีความหมายว่า เรียกหน้าของคนที่ถูกเผ
จนขาวเกินไปว่า หน้าวอก ส่วนคำว่า “ผ่อง” หมายถึง ปลั่ง ไม่ขุ่นมัว ปราศจากมลทิน และ
คำว่า “โพลน” เป็นคำขยายที่ใช้ประกอบกับ “สีขาว” โดยเฉพาะ หมายถึง ขาวมาก ขาวทั่ว
ทั้งหมด มักใช้กับสีผม ซึ่งวัฒน์ วรรลยางกูรนำข้างต้นมาใช้ในการบรรยายภาพของสีผิว สีผม
และเนื้อไม้ ทำให้เกิดภาพของสีขาวที่ทำให้ทราบว่า ขาวมาก ทั้งผิวขาวมาก เนื้อไม้ขาวและผม
นอกสีขาวไปทั่วทั้งหมด

การใช้คำว่า ก่ำ แจ้ เป็ด เรือ ขยายเฉพาะสีแดง ดังตัวอย่าง

เสื้อยืดสีแดงตราจะเข้ตัวนั้น เปลี่ยนเป็นเงินแล้วกลายเป็นแป้ง ลิปสติก แป้ง และ
บราเซียสีดำแหลมงามตัวหนึ่ง...แหลมงามใกล้เคียงจินตภาพเมื่อหล่อนอ่านนิยายบู๊ที่ตัวละครสาว
สวยมักใส่ บราเซียสีนี้ริมฝีปากซีดเขียวกลับแดงแจ้ เหมาะกับหน้านวลแป้ง

(เทวีกองขยะ : 80)

ขนตาแต่ละเส้นแยกจากกันเด็ดขาด ขนคิ้วก็แห้งแล้ว เส้นเลือดแดงเรื่อในตาขาวปาก
เผยอขึ้น

(คือรักและหวัง : 29)

เธोजึงเงยหน้ามองเหมือนพบคนแปลกหน้า นัยน์ตาแดงก่ำ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 63)

บางช่วงรถแล่นผ่านสะพานข้ามคลองเล็ก ๆ ความแออัดจอบจะลุกคืบมาแค่ไหน
อย่างไร ลำคลองเช่นนี้ยังดูสงบ มีผักแพงพวยทอดยอดแดงเรืออยู่ชานน้ำ

(ฉากและชีวิต : 16)

เธอเดินไปแอบยืมให้บานประตู ลาดแก้มและลำคอแดงเรือ

(บนเส้นลวด : 115)

ชายหนุ่มนักวาดรูปเก็บกวาดข้าวเย็นในหม้อทำเป็นข้าวผัดได้อย่างน่าทึ่ง โดยเทน้ำ
ซอสมะเขือเทศคลุกกับข้าวในกระทะ คลุกเคล้าเติมน้ำมันเพิ่มบ้าง จนข้าวผัดออกสีแดงเรือ ๆ

(สิงห์สาโท : 106)

ดนตรีบรรเลงมีนกรังสอย ๆ ออกมาร้องเพลง บ้างนั่งกระโปรงยาวกรุยกราย บ้างนั่ง
สิ้นเห็นน้องขาว ทาปากแดงเปิด ทาตาเขียวอ้อ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 146)

ตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น คำว่า “ก่ำ” มีความหมายว่า สุกใส เข้มจัด ส่วนคำว่า
“แจ้” หมายถึง จัด “แปด” ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “แปร็ด” ซึ่งหมายถึง จัด มาก
เมื่อนำมาขยายสีแดงทำให้เห็นภาพของสีส้มที่สดสว่างมากเป็นพิเศษ และคำว่า “เรือ” หมายถึง
อ่อน ใช้กับสีแดงและสีเหลืองเท่านั้น ซึ่งวัฒน์ วรรลยางกูรนำคำข้างต้นมาใช้ในการบรรยายภาพ
ลักษณะสีของอวัยวะ เป็นการเน้นเพิ่มความเข้มของสีและความอ่อนของสีแดง ทำให้เกิดภาพ
ของสีแดงที่ทำให้ทราบว่า มีความเข้มของสีมากน้อยเพียงใด

การใช้คำว่า เรือ ขยายเฉพาะสีเหลือง ดังตัวอย่าง

ปลาตุ๊กขนาดกำลังมันหัวออกสีเรือเหลือง

(ฉากและชีวิต : 27)

การใช้คำว่า ป้อ อื้อ ขยายเฉพาะสี่เขียว ดังตัวอย่าง

บุรุษไปรษณีย์กับเรือลำเดิมผ่านไปในสายน้ำ แม่ค้าพายเรือรีบร้อน ตาสอดสายหา
ลูกค้าตามทำน้ำในลำเรือมีกระจาดกับข้าวเรียงราย มีกองผักเขียว ๆ เต้าหู้สี่เหลี่ยม ผงชูรสเป็น
แผงสีขาวแกมแดงที่หัวเรือมีกล้วยสุก ห้ายเรือมีพวกหมากดิบเขียวอื้อ แม่ค้าใส่เสื้อแขนยาวสีน้ำ
เงินและใส่สบ

(คือรักและหวัง : 206-207)

มองในกระจกเงาเห็นภาพสะท้อนของแพผักปอดเขียวป้อ

(บนเส้นลวด : 60)

สักครู่เขาถือมะละกอสี่เขียวอื้อ มียางขาว ๆ ไหลเป็นทาง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 31)

ดนตรีบรรเลงมีนักร้องสวย ๆ ออกมาร้องเพลง บ้างนั่งกระโปรงยาวกรุยกราย บ้างนั่ง
สั้นเห็นน้องขาว ทาปากแดงเป็ด ทาตาเขียวอื้อ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 146)

การใช้คำว่า ขลับ เมื่อม สนธิ ป้อ ทะมิน ขยายเฉพาะสี่ดำ ดังตัวอย่าง

ดวงตาดำขลับคู่นั้นนิ่งมองชื่อ ๆ คอยฟังอย่างตั้งใจ

(คือรักและหวัง : 154)

ทหารใต้บงการของเผด็จการสวมหน้ากากกันควันพิษ สวมชุดปราบจลาจล ถือปืนแล้ว
สับหกด้าเมื่อมราวกับงูเห่า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 21)

ตาดีเหลือบเห็นหม้ออตุมิเนียมขาวเป็นเงางามแก้วสี่ประกายใจไม่น้อยเพราะเคยเห็น
แต่หม้ออตุมิเนียมที่มีดินหม้อจับดำป้อ หนาเตอะด้วยเขม่าไฟฟันปีเดือนไม่เคยขัดสี

(ตำบลด้อมมะกอก : 34)

ผู้หญิงในภาพเป็นสาวแรกรุ่น คุคล้ายเพิ่มขึ้นจากน้ำ ผิวเนื้อยังไม่สะเด็ดน้ำ เส้นผม
เปียกเกาะกลุ่มลงเคลียไหลดำขลับ

(บนเส้นลวด : 85)

ร่างดำทะมึนถลันออกมาถึงลานดินไต้ต้นหว้า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 71)

ตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น คำว่า “ขลับ” มีความหมายว่า เลื่อม เป็นมัน ส่วนคำว่า
“ป้อ” หมายถึง จืด มักใช้ประกอบสีดำ “เมื่อม” ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “เมียม” ซึ่ง
หมายถึง มากกว่าปกติ เมื่อนำมาขยายสีดำทำให้เห็นภาพของสีดำมีความมืดทึบมากยิ่งขึ้น “สนิท”
ก็เช่นเดียวกัน และคำว่า “ทะมึน” บอกถึงลักษณะดำ สูงใหญ่ ซึ่งวัฒน์ วรรณยางกูรนำคำดังกล่าว
มาใช้ขยายสีดำ เพื่อใช้ประกอบกับสิ่งที่เป็นสีดำ คือ ผม ปิ่น ดินหม้อ ตา ล้วนแล้วแต่สีดำแต่
มีลักษณะการใช้คำที่นำมาขยายแตกต่างกัน

การใช้คำว่า เนียน แสบร้อน ขยายคำบอกสี ซึ่งมีลักษณะสัมผัส ดังตัวอย่าง

เขาฝันเห็นผู้หญิงสาวคนหนึ่ง ได้ถูกเนื้อต้องตัวหญิงคนนั้นด้วย หล่อนถือดอกกระดังงา
ที่เปิดกลีบเหลืองเนียน กระจายกลิ่นหอมละมุน

(คือรักและหวัง : 101)

ชายชราลอบมองผิวเหลืองเนียน ท่วงท่าพุดจาคล่องแคล่ว รอยยิ้มที่อ่อนหวาน หาดู
ไม่ได้ในหมู่ผู้หญิงชาวบ้านละแวกนี้

(คือรักและหวัง : 102)

เพียงแค่ฝันแล้วลืมเลยไป ที่จำได้ชัดเจนมีเพียงดอกกระดังงาเปิดกลีบเหลืองเนียน
(คือรักและหวัง : 102)

ดวงหน้าแห่งรักจมหายไปในสีส้มแสนร้อน
(เทวีกองขยะ : 189)

การใช้คำว่า เกรียม เกรอะ โขมง ฉาน ชาน เด่น เดือด ตะคุ่ม ฟอง ฟู่ฟอง
ลึกลับ สะพรั่ง ขยายสืบทอดลักษณะอาการ การเคลื่อนไหวของสี ดังตัวอย่าง

จะด้วยฤทธิ์เปี้ยวหรือด้วยสะเทือนอายุไม่แน่ ยองโยลาดแกมจิ้งจางชาน
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 36)

“ดื่มสักหน่อยไหม เอาสี” เธอจัดการรินให้ เขามองดูน้ำสีเหลืองใสสวย มีฟองขาวฟู
ฟอง แต่สีสันและรสชาติของมันไม่อาจเบนความสนใจของเขา
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 63)

ดอกโสนบานเข้าเหลืองสะพรั่ง ลำต้นอันอ่อนโยนเอนเมื่อต้องลม
(ตำบลดงมะกอก : 9)

วันนี้ จำปียังยืนต้นแถมกลีบดอกโชยกลิ่นหอม เสร้า ใบเขียวสดสะพรั่ง
(บนเส้นลวด : 157)

ฝุ่นจับขนตาม้าแดงเกรอะ
(ปลายนาฟ้าเขียว : 11)

ในวันฟ้าแจ่มใสเมฆหมอก ยืนสูงมองไกลไปยังขอบฟ้าทิศตะวันตก แลเห็นทิวเขาคราม
เขียวตะคุ่ม
(ปลายนาฟ้าเขียว : 31)

ดอกไม้สีบานเย็นบนคันนาที่ดอน ดอกไม้สีม่วงบนคันนาที่ลุ่ม ดอกไม้สีครามในแอ่งน้ำ
รากหญ้าขาวฟองตรงน้ำและชุ่ม ดอกไม้สีขาวแถบละเมาะไม้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

ฝั่งแตกร้างหายวับไปในป่าเหลืองเกรียม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 49)

เถื่อนกลับรู้สึกว่าคุณเองไม่ใช่แค่นั้น มีเรื่องอื่นพัวพัน ถ้าจะรอแต่ข้าวได้ผลดี ดูทำป็นี่จะ
สมหวัง ดำนาแล้วไม่เข้าต้นกล้าก็ทรงตัว รากจับดินดี ยอดและใบแปรจากเขียวแกมเหลืองเป็น
เขียวขจี ปลายใบสะบัดปลิวลมฝน น้ำในนาองใส ไม่ช้าเกษตรสีขาวสะพรั่ง มองดูยามค่ำเหมือน
ท้องนาเป็นทะเลนม รวงข้าวชูไสว แล้วค่อยโน้มงอลง น่าอึ้งใจ แต่ไม่มีโอกาสจะกระโดดร้องว่า
'ได้แล้ว' อย่างในเรื่องเล่าตลก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 180)

การใช้คำบอกสีนั้นนอกจากจะกล่าวถึงสีสันของสีที่ต้องการสื่อแล้ว วัฒน์ วรรลยางกูร
ยัง สอดแทรกความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นด้วย ซึ่งการใช้คำบอกสีควบคู่กับคำที่แสดงความรู้สึก เป็น
การเพิ่มอารมณ์ความรู้สึกของสีสัน ช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึง มีส่วนร่วมอารมณ์ความรู้สึกนั้น ๆ ตาม
ผู้เขียนไปด้วย อีกทั้งวัฒน์ วรรลยางกูรยังสรรหาคำและนำมาใช้ได้อย่างกลมกลื่น ทำให้ผู้อ่าน
เกิดจินตภาพของสีสันประกอบกับให้อารมณ์ความรู้สึกที่มีได้อย่างลึกซึ้งด้วย ดังตัวอย่าง

วันต่อมาเด่นวีได้พบกับแวตาสีดำอ่อนโยนใต้คิ้วคดหงายของพิน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 167)

เขาเห็นภาพต้นหญ้าสีเหลืองระทมอยู่ในแวตาเธอ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 192)

คันเบ็ดของตาเพ็ญเป็นคันเบ็ดไม้ไผ่สีหมากสุก ปล้องยาวผิวเป็นมันใสสวย ยามน้ำเจิ่ง
ท่งต้นข้าวแตกรวงเขียวไสวเย็นตา

(คือรักและหวัง : 143)

เมื่อสิงห์ทำสีผนังห้องด้วยสีม่วงเสร็จ ก็ถามถึงความเห็นกว่าชอบไหม “เดอะ เบดรูด แอ็ท อาร์เลส” เขาเอ่ยชื่อภาพเขียนห้องนอนศิลปินที่มีผนังห้องสีม่วงหม่นเศร้า

(สิงห์สาโท : 177)

น้ำมันเปิดใหม่ที่ปากทางตลาดสุขาภิบาล ติดธงสีเขียวสดขึ้น

(สิงห์สาโท : 199)

กอกกล้วยไม้ที่เก็บมาโยนทิ้ง ๆ ไว้ ไม่ยอมเหี่ยวตายง่าย ๆ รักษาสีเขียวสบายตาไว้จนถึงวันถูกหยิบยกไปไว้ในที่เหมาะสม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 138-139)

ตัวอย่างข้างต้น “สีเขียว” เป็นสีที่วัฒน์ วรรณยางกูรให้ความรู้สึกสดใส สบายตา เย็นตา ส่วน “สีเหลือง สีม่วง” ให้ความรู้สึกหม่นเศร้า ระทม และ “สีดำ” ที่ขยาย “แหวดตา” ให้ความรู้สึกอ่อนโยน จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวัฒน์ วรรณยางกูร สามารถนำคำบอกสีมาใช้ควบคู่กับการแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างกลมกลืน

คำขยายบอกปริมาณ เป็นคำที่นำมาใช้ขยายคำบอกสีเพื่อบอกจำนวน ซึ่งคำขยายที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้นั้นส่วนใหญ่ไม่ได้บอกจำนวนที่แน่นอน แต่ให้ความหมายในจำนวนที่มากและไม่สามารถนับจำนวนได้ คือ คำว่า “**ครี๊ด พรี๊ด โขม่ง และระตะ**” ดังตัวอย่าง

ในลำเรือเขียวครี๊ดไปด้วยต้นถั่วแระที่ยังไม่ทันปลิดใบ ทั้งใบถั่วและฝักถั่วเป็นสีเขียวกลืนกันไป

(คือรักและหวัง : 120)

สีที่ปรากฏผ่านเลนส์ดูสดสวยยิ่งกว่าของจริง สีจีวรผ้าสดตากับสีเขียวแมกไม้ริมคลอง แดดจ้ำกระจ่าง ลมวีลละล่อง เมื่อพระนักร้อยรูปจากหลายวัดลอยเรือรับบาตรเป็นแถวเรียงลำดับกันมาตามหมายเลขดูเหลืองพรี๊ดลำคลองยืมแจ่มกระจ่าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 179-180)

ไ้เถื่อนหรือนายไ้เถื่อนตามความหมายเพลงหลังเขาแข่งกับผีสาวโดยเก็บบวบอันงาม
อุดมบนดินขี้ควายข้างเคียงกันบวบแตกผล เส้นมือยาวเอื้อมพันรัดเสาไม้และแนวรั้ว แน่นเหนียว
ย้วยเยี้ยเผยยอดขึ้น พร้อมเอื้อมมือหนุนนั่งจับยึดราวไม้ แล้วเลื้อยลงใต้พันลำเสา ดอกตัวเมียยืนยาว
ดอกตัวผู้เหลืองอุไร และขาวระดะอยู่ในแสงยามสาย พร้อมเป็นภาพสะท้อนในแก้วตาความวาวของ
เพื่อนผู้มีเขา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 154)

ทะเลสังกะสีกลายเป็นทะเลวันสีดำ และเมื่อใกล้เข้าไปยิ่งเห็นทะเลเพลิงแดงฉาน สี
ดำกับสีแดงแยกชั้นกันอย่างชัดเจนตรงที่มีควันดำโขมง ไม่ช้าจะถูกแทนที่ด้วยเพลิงแดง ควันดำ
จะเคลื่อนตัวต่อไป ขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว

(เทวีกองขยะ : 188)

1.3 คำบอกสีเดียวมีลักษณะแถม เหลือบหรือเปลี่ยนแปลง เป็นลักษณะของสัมผัสกัน
อยู่เป็นการแสดงรายละเอียดของสีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ตาเพี้ยมมุ่งส่องตาหมากรุกตัวเก่ง คาดเอด้วยเข็มชดนักเรียนสีน้ำตาลหัวทองเหลือง
สีเหลือง มีคราบเขียวแถมดำคล้ำ

(คือรักและหวัง : 18)

มันว่ายวนดูไ้จิตกินหางสีแดงตรงผิวน้ำแล้วก็พุ่งเข้าไป คว้าหลังแดงจัดขึ้นทุกที่ ริวสี
เขียวระยับ ข้างลำตัวสีแดงเลื่อมพรายแรงเงาดำลงไปตรงใกล้หลังและท้อง คว้าท้องแดงแผ่ยาว
เหมือนผืนธง ขายน้ำคว้าได้เห้งออกเป็นสีแดง ไม่ยาวอย่างปลาทั่วไป มีรอยขยักดูเหี้ยดยาวลง
ไปคล้ายเนกไท ปลายเนกไทมีจุดเหลือง ข้างละจุด ตาสีเขียวมรกต

(คือรักและหวัง : 47)

อีกวันหนึ่ง น่องที่มีกลิ่นเนื้อมัดตึงของเจ้าหนูขยับเขยื้อนอยู่เหนือขาที่นอนบน ตาเพี้ยม
มองเลขที่นอนข้านั้นออกไปยังใบมะนาวเขียวขจี มะขามออกดอกเล็ก ๆ สีเหลืองอมแดงกลีบเล็ก ๆ
นั้นร่วงพราวดิน

(คือรักและหวัง : 65)

นิศาซื้อเสื้อเชิ้ตแขนยาวสีเทาแถมครีมให้เขาใส่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 68)

พินกลับมามองเสื้อเชิ้ตสีเทาแถมครีมพับแขนคร่ำเหงื่อกับกางเกงยีนส์และรองเท้า
ผ้าใบสีน้ำเงินของตน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 86)

มองไกลไปในท้องกว้าง ต้นข้าวเริ่มสีเหลืองแถมเขียว รวงหนักด้วยเมล็ดโค้งอ่อนลง
จรดปลายรวงกับฝิวน้ำเป็นอาหารโอชะของเจ้าตะเพียนตัวแบนเกล็ดขาวประกายเงิน

(ตำบลดมมะกอก : 9)

เธอนั่งกระโปรงสีเหลืองใส่รองเท้าส้นสูงสีขาว น่องเธอดูเนียนขาวแถมเหลือง

(บนเส้นลวด : 25-26)

เป้าตาดำแจ่มใสจนสะท้อนแสงไฟในคอก ยิ่งเวลาอาบน้ำใหม่ ๆ ฝิวน้ำดูดำแถมเทามี
เส้นขนดำเป็นมัน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 46)

แดดสว่างจับร่างบิกินีในคอกใต้ถุนชัดเจนเสียจนฝิวน้ำที่เคยเห็นว่าดำนั้นแท้จริงแถม
สีเทาเข้มคดหน้าแถวหน้าแข้งและหน้าตาแถมด้วยสีทองละเอียด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 153)

กะทกรกไร้ค่า ฝิ้วยังขยับขม ถึงลุ่มลำธารอีกสายสลับด้วยอินทนิลน้ำ และกุ่มน้ำ ป่า
โปร่งมีกรวยดอกแดงคล้าของเถาหยิ่งสมุทร ลึกเข้าป่าที่บอกว่าเดิมมีดอกขมิ้นแดงเรียงรายชูช่อจาก
พื้นดิน พญาปล้องทองพาดเลื้อยชูช่อแดงส้มแซมเหลือง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 185-186)

หมวดของแกยาวโค้งเหมือนแนวควี้สีเทาแถมขาว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 44)

เดือนกว่าแล้วเป็นหนุ่มเป็นสาวทอดยอดเลี้ยงเข้าเกี่ยวกัน ไม่ซ้ำมีดอกสีขาวและมีลูก
เล็กเท่าหัวแม่มือสีเขียวอมขาว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 65)

ยอดเขาสีน้ำเงินปนม่วงชะเง้อมขึ้นมาเหนือเกาะ
ชายฝั่งเรียงรายด้วยหมู่มะพร้าว
มีกระท่อมปรากฏอยู่เป็นหย่อม ๆ ในเงาไม้
เรือแคนูของชาวเกาะแล่นไปเหนือพื้นน้ำสีน้ำเงินอมเขียว

(สิงห์สาโท : 26)

หอดูปลาเก็ดเป็นฟองขาวแบบน้ำลายคน แต่เหนียวกว่าน้ำลาย เป็นที่สำหรับปักไข
ปลาเก็ดและจะมีปลาเก็ดตัวผู้ว่ายวนเวียนอยู่ใต้หอดสิงห์สามารถใช้มือช้อนปลาเก็ดมาเลี้ยงได้
อย่างไม่ว่ากัน เป็นปลาเก็ดลูกทุ่ง ลำตัวสีเทาแกมเขียว หางเป็นรูปใบโพ

(สิงห์สาโท : 44)

ลมหนาวช่วยเปลี่ยนสีป่าไผ่จากสีเขียวเข้มเมื่อฤดูฝนเป็นเขียวแกมเหลืองและคราม ไม่ช้า
ใบไม้ก็จะเปลี่ยนสีตามปกติของฤดูกาล ความเปลี่ยนแปลงของความชื้นในอากาศและในดิน มีส่วน
ทำให้ใบไม้เปลี่ยนสี

(สิงห์สาโท : 94)

สีส้มของไวน์ลูทวี่ข้างเข้มน้ำด้วยสีม่วงแกมดำใกล้เคียงไวน์องุ่น

(สิงห์สาโท : 187)

ตัวอย่างข้างต้นทำให้ทราบว่าพรรณ วรรณยางูมีความละเอียดอ่อนในการให้สีกับสิ่งที่
เขาต้องการกล่าวถึง อีกทั้งทำให้ผู้อ่านเห็นภาพที่แจ่มแจ้งขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังเห็นสีส้มที่งดงาม
ของการนำสีมาผสมกัน เพราะบางสีเป็นสีที่ตัดกัน บางสีเป็นสีที่อยู่ในโทนสีเดียวกัน แต่สามารถ
อยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

2. การใช้คำบอกสีสองสี

การใช้คำบอกสีสองสี ส่วนใหญ่จะเป็นการบอกถึงสีต่างกันของสิ่งสองสิ่งทีวางอยู่ใกล้กันแต่บางครั้งก็เป็นการบอกสีทั้งสองที่อยู่ในสิ่งเดียวกัน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพชัดเจนขึ้น

สีขาวเป็นสีที่ให้ความสว่าง ส่วนสีดำเป็นสีที่บ่งบอกความมืด ครั้น เมื่อนำมาเข้าคู่กัน จะทำให้เกิดจินตภาพของสิ่งที่กล่าวถึง โดยสีขาวจะเด่นและสีดำเป็นพื้นที่ส่งเสริมความเด่นของสีขาวให้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่าง

ต้นคอขาวกลมกลิ้งประดับด้วยไผ่ผมดำขลับ

(เทวีกองขยะ : 26)

เขามักเคาะช้อนข้างซาม จนสีขาวเคลือบเริ่มหลุดจากขอบซามเห็นเนื้อสังกะสีดำๆ

(คือรักและหวัง : 24)

ส่องกระจกดูอีกครั้ง เส้นผมดำเป็นเงา มันขับผิวเนื้อขาวเนียนดูยิ่งขาว

(คือรักและหวัง : 163)

เป็นพิจารณาสันจุมุกคมเฉียบอันเด่นขึ้นมาจากลาดแกมขาว คิ้วดำดกขมวดก่ายไปมา
แถบบนวาดเส้นเฉียงลง แถบล่างวาดเส้นเฉียงขึ้นไปบนแนวดำเข้ม

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 13)

มือขาวๆ อย่างคนกรุงเทพฯ ของเด่นรวียื่นหายไปบนขันโตก ขณะที่มืออันเหี่ยวดำคล้ำ
ของแม่เฒ่าเอื้อมหยิบฝ้ายสีขาวเส้นเล็ก ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 108)

ตาดีเหลือบเห็นหม้ออลูมิเนียมขาวเป็นเงางามแกล้งลึกลับระหลาดใจไม่น้อยเพราะเคยเห็น
แต่หม้ออลูมิเนียมที่มีดินหม้อจับดำปื้อ หนาเตอะด้วยเขม่าไฟฟืนปีเดือนไม่เคยขัดสี

(ตำบลช่อมะกอก : 34)

พินสีขาวที่ใหญ่ลอยเด่นออกมาจากผิวคล้ำ

(ตำบลดอหมะกอก : 47)

ขอบตาดำลึกเพราะมักนอนหลับไม่สนิท ตาขาวจึงโดดเด่น

(สิงห์สาโท : 71)

มองเฝิน ๆ เป็นนกหน้าขาวตัวดำ แต่เมื่อมาเห็นใกล้ มีสีสันรายละเอียดมากกว่านั้น

(สิงห์สาโท : 85)

ตัวอย่างข้างต้น วัฒน วรรณยางกูร นำสีขาวและสีดำมาเข้าคู่กันบอกลักษณะของสีผิว คือ สีขาว ควบคู่กับสีผม คือ สีดำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความงามของหญิงสาว หรือสีผิว คือ สีดำ ควบคู่กับสีผม คือ สีขาว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของหญิงวัยชรา หรือใช้ “สีขาว” กับมือของหญิงสาวและใช้ “สีดำ” แสดงลักษณะมือของหญิงชรา ทำให้เห็นชัดเจนว่าวัฒน วรรณยางกูรมีการเลือกใช้คำบอกสีให้เข้ากับสิ่งที่กล่าวถึง ทั้ง ๆ ที่เป็นคำบอกสีคำเดียวกัน อีกทั้งนำคำบอกสีขาวและสีดำกล่าวถึง คนผิวขาวกับคนผิวดำ คนผิวดำมักมีพินสีขาว หรือแม้กระทั่งสิ่งของ เช่น จานสังกะสี ที่มีของเคลือบสีขาวและเมื่อใช้ไปนาน ๆ หรือมีการเคาะทำให้หลุดลอกจะมองเห็นเนื้อข้างในเป็นสีดำ สิ่งเหล่านี้ย่อมชี้ชัดได้ว่าวัฒน วรรณยางกูรสามารถเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่เขาต้องการกล่าวถึง พร้อมทั้งทำให้ผู้อ่านจินตนาการถึงสิ่งนั้นได้อย่างชัดเจน

สีดำเป็นสีที่บ่งบอกความมืด ครีမ် ส่วนสีแดงเป็นสีแห่งความร้อนแรง เมื่อนำสองสีนี้มาเข้าคู่กันจะทำให้สีแดงเด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่าง

ทะเลสังกะสีกลายเป็นทะเลควันสีดำ และเมื่อใกล้เข้าไปยิ่งเห็นทะเลเพลิงแดงฉาน สีดำกับสีแดงแยกชั้นกันอย่างชัดเจนตรงที่มีควันดำโขมง ไม่ช้าจะถูกแทนที่ด้วยเพลิงแดง ควันดำจะเคลื่อนตัวต่อไป ขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว

(เทวีกองขยะ : 188)

มันเป็นเวลาที่ครอบครัวควรจะได้พร้อมหน้ากันที่วงข้าว มะขามดูเป็นสีดำบนฟ้าแดง

(คือรักและหวัง : 55)

มองพื้นน้ำนาน ๆ จึงเห็นอาการเคลื่อนไหวของลูกไร ดูเป็นจุดแดง เจ้าสิ่งมีชีวิตสีแดง กลายเป็นแรงดึงดูดให้สิ่งมีชีวิตสีดำเคลื่อนเข้ามาหา รูปร่างทรงกลมมีแผ่นสีดำคลุมหน้า มันคือ 'ไฉ่โม่' เป็นลูกของแมลงปอรูปร่างช่างผิดพ่อแม่ บัดนี้แผ่นสีดำกลายเป็นปากที่เปิดออกได้

(คือรักและหวัง : 136)

ร่างจิ๋วรลุ่มกลิ้ง เลือดแดงจากศีรษะไหลนองพื้นถนนสีดำ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 21)

การใช้คำบอกสีดำ – แดงของวัฒน์ วรรลยางกูร เป็นการบอกสีของสิ่งของต่าง ๆ ที่มี ลักษณะแตกต่างกันตัวอย่างข้างต้น วัฒน์ วรรลยางกูร นำสีดำกล่าวถึงสิ่งของอย่างหนึ่งนำมาสีแดงมากล่าวถึงสิ่งของอีกอย่างหนึ่งแต่นำมาอยู่รวมกัน เช่น ทะเลควันดำ กับ ทะเลเพลิงแดงฉาน , เจ้าสิ่งมีชีวิตสีแดงกลายเป็นแรงดึงดูดให้สิ่งมีชีวิตสีดำเคลื่อนเข้ามาหา , มะขามดูเป็นสีดำบนฟ้าแดง เป็นต้น ทำให้เห็นถึงภาพของสิ่งที่ใช้สีดำกันแต่นำมาเข้าคู่กันแล้วเข้ากันได้อย่างกลมกลืน แสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการเลือกใช้สีมาเข้าคู่กันของวัฒน์ วรรลยางกูร

สีขาวเป็นสีที่ให้ความสว่าง ส่วนสีแดงเป็นสีแห่งความร้อนแรง เมื่อนำมาเข้าคู่กันจะ ทำให้เกิดจินตภาพของสิ่งที่กล่าวถึง โดยสีแดงจะเด่นและสีขาวเป็นพื้นที่ส่งเสริมความเด่นของสีแดง ให้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่าง

ทิดดำพาลูกเมียมาเที่ยวงานวันนี้ เจ้าหนูผิวขาวเหมือนแม่ ใส่เสื้อยืดสีแดง หวีผมเป๋ สูงแค่อะพ้อ เจ้าหนูมักยืนเกาะซองปิ่นสั้นของพ่อ – ซองหนังสือน้ำตาลเป็นมัน

(คือรักและหวัง : 39)

ตัวหนังตะลุงปักบนต้นกล้วยที่วางนอนยาวชิดข้างฝา เงามันทาบจอสีขาวขอบแดง มีตัวพระราม พระฤาษีและทศกัณฐ์ ตามลำดับ

(คือรักและหวัง : 66)

ครูมองรอยยิ้มของนักเรียนคนเก่ง เส้นผมดูอ่อนนิ่มน่าลูบได้ เขาหัวผมเสียบเป็
เรียบร้อย แก้มขาว ปากแดง คงเหมือนแม่ของเขา

(คือรักและหวัง : 92)

มองเห็นผิวขาว ๆ ปากแดง แววดาซูกชนแกมเศร้านั้นแล้วชายชราก็ตัดสินใจ

(คือรักและหวัง : 113)

คุณยายคนนั้นนั่งมองใบหน้าขาว ๆ ปากแดง ๆ ของเจ้าหนู แล้วก็ว่า “อ้อ หลานเพี้ยม
เบญจกายหรือ อาภัพพ่อนะไอ้หนู”

(คือรักและหวัง : 122)

หากเธอไม่หงายพับในข้อแขนขาวผ่องให้เขาเห็น ขณะนั้นในพับแขนกลายเป็นรอยแดง
เพราะเจ้าตัวปีบนวดเวียนแฉวนั้น ดูยิ่งเด่นเรื่อแดงน่ามอง

(จึงหรีดกับดวงดาว : 23)

ผัวะ ! ฝ่ามือกระทบหน้าขาว ๆ นั้นเต็มรัก เกิดรอยแดงผื่นขึ้นมาทันที

(จึงหรีดกับดวงดาว : 39)

เธอชักขากลับไปนั่งขัดสมาธิ ผิวเนื้อเหนือเข่าซึ่งขาวกว่า บัดนี้ดูแดงเรื่อเช่นกัน

(จึงหรีดกับดวงดาว : 63)

การใช้คำบอกสีขาว – แดงของวัฒน์ วรรลยางกูร ส่วนใหญ่ให้ “สีขาว” บอกสีของผิว
และ “สีแดง” เป็นสีของปาก ดังอย่างข้างต้น ซึ่งเป็นลักษณะของหญิงสาวแรกรุ่ง หรือลักษณะ
ของเด็กเล็ก ๆ หรือการเกิดผื่นสีแดงบนผิวสีขาว ทำให้เกิดภาพของรอยแดงชัดขึ้น “สีแดง” ที่ให้
ความรู้สึกสดใส

3. การใช้คำบอกสีมากกว่าสองสี

การใช้คำบอกสีมากกว่าสองสี เป็นการบอกสีของสิ่งเดียวกันมีหลายสี หรือบางครั้งเป็น
สิ่งของต่างกัน แต่อยู่ในที่เดียวกัน เมื่อสังเกตแล้วพบว่า สีที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้เป็นสี
สดใสแทบทั้งสิ้น เช่น สีเหลือง สีฟ้า สีชมพู สีเขียว ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ขณะจำพวกกระดาดมักถูกลมพัดปลิว เจ้าถุงพลาสติกสีสวยหรือที่เรียกว่า ถุงก๊อบแก๊บ
ปลิวเกลื่อน ถ้าจะดูให้สวยก็สวย สีสนของมันอาจคล้ายดอกไม้บานรับอรุณ สีเหลือง ชมพู ฟ้า
เขียว

(เทวีกองขยะ : 31)

แต่คราวนี้ เจ้าความรู้สึกประหลาด ๆ ทำเอามุ่ยเดินตะลึงอยู่ต่อหน้าแถวเสื้อยืดชนิดมี
คอปกที่อกมีรูปจระเข้ สีเขียวสวย สีเหลืองก็สวย เจ้าจะเข้ตรงอกเสื้อนอนแยกเขียวเหมือนจะ
ถามว่า แกมีเงินหรือเปล่า ฮะ ๆ ถามอะไรอย่างนั้น เจ้าจะเข้เงินจะเข้ทองไม่มีนะสิ มุ่ยรู้สึกว่
สีสนของเสื้อยืดสีแดงจะสดเข้าตาเป็นพิเศษ ถ้ามันสวมร่างของเขาคงมีแรงดึงดูดสายตาคน
คอปกเสื้อเดินเส้นขอบขาวดูเจียบบคมเอาตัวนี้ เขาตัดสินใจ แล้วเอื้อมมือหยิบเสื้อยืดสีแดง

(เทวีกองขยะ : 60-61)

ปลาทั้งคู่วิ่งเข้าประจันหน้ากัน ครีบหางแผ่เต็มเหยียด ไข่จิตเกล็ดลำตัวสีม่วงอ่อน
หางสีม่วงมีสีแดงคัน ครีบหลังสีม่วงอมดำแกมเขียว ขายน้ำเหยียดยาวสีแดงคล้ำ เกล็ดหมองไม่
ค่อยสะท้อนแสง

(คือรักและหวัง : 47)

เจ้านกกะลิงหิวมาจับยอดมะขาม ปีกเขียวคล้ำขนนกแก้ว ปากบนสีแดงปากล่างสีเหลือง

(คือรักและหวัง : 65)

ลมว่าวลู่ได้เร็วไว ว่าวสีเหลือง สีฟ้า สีแดง โฉบอยู่กลางฟ้า ด้วยว่าวตกท้องช้าง
แล้ว ลิบ ๆ หายมองไม่เห็น

(คือรักและหวัง : 80-81)

แมลงปอสีส้มบินร่อนน้ำ ปลาเลื้อยตามริ่ไปตามผิวน้ำ เกล็ดสีเหลืองคาดดำและขาวดู
น่าเกรงขาม

(คือรักและหวัง : 88)

ฉันเห็นไหลสีแดง ๆ เห็นเสื้อผ้าสีกรมท่า เห็นหน้าขาว ๆ เหมือนทาแป้งนวล เห็นรอย
ยิ้มที่คั่นเคย

(คือรักและหวัง : 150)

ตอนนี้รู้งหลายตัวคาบเกี่ยวกัน บางตัวสีแดงอยู่ข้างบน บางตัวสีเหลืองอยู่ด้านบน
บางตัวสีม่วงอยู่ด้านบน บางตัวสีเขียวอยู่ด้านบน สายรุ้งเหล่านี้ถ้าเพียงแค่พลิกกลับลงมันจะ
กลายเป็นชิงช้าสอดสีสดสวย

(คือรักและหวัง : 150)

พ่อกำลังมองผีเสื้อสีเหลือง บินอยู่เหนือท้องน้ำสีเขียว ฉันจึงมองฝูงผีเสื้อดูดซับภาพ
เหล่านั้นไว้ มองไปในน้ำสีเขียวก็เห็นปลากาดสีแดง

(คือรักและหวัง : 151-152)

วันนี้นางใส่เสื้อผ้าลูกไม้สีชมพูดูโปรงบางเหมือนปีกแมลงปอ ระบายที่อกและคอดูฟูฟ่อง
นางนุ่งขึ้นสีไพล ตีนขึ้นคาดขวางสีชมพู เหลืองและเขียว

(คือรักและหวัง : 185)

กลิ่นแกงหอมดูย น้ำแกงสีเหลืองอมเขียว ผิวน้ำน้ำแกงมีน้ำมันกะทิขาวไขลากเส้นโค้ง
ใสเป็นกลุ่มเกาะของถ้วย บางส่วนเป็นดวงกลมเล็กอยู่ใกล้ใบโหระพาสีเขียวสด พริกชี้ฟ้าหั่น
แฉลบลอยยอดสีแดงปลั่ง สวยลึ้มเฝ็ด

(คือรักและหวัง : 185)

บุรุษไปรษณีย์กับเรือลำเดิมผ่านไปในสายน้ำ แม่ค้าพายเรือรีบร้อน ตาสอดสายหา
ลูกค้าตามทำน้ำในลำเรือมีกระจาดกับข้าวเรียงราย มีกองผักเขียว ๆ เต้าหู้สีเหลือง ผงชูรสเป็น
แผงสีขาวแฉกแดงที่หัวเรือมีกล้วยสุก ทำยเรือมีพวกหมากดิบเขียวอ้อ แม่ค้าใส่เสื้อแขนยาวสี
น้ำเงินและใส่อบ

(คือรักและหวัง : 206-207)

ผักบุ้งนาทอดยอดแดงอวบ ยื่นยาวบนทางโรยกรวด นำห่วงใยยอดผักบุ้งเมื่อลือสีด้า
หมุนลิ่วผ่านไปก่อนกรวดบ้างสีเทา สีเหลือง สีแดงปลิวกระเด็นเสียบกรอบแกร็บ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 25)

เสียงเพลงพากไปไกลยังห้วยลำธาร ทิวป่า ก่อนกรวดสีแดง น้ำตาล ตลอดจนสีขาว สี
น้ำเงิน พากันก้อยกลิ้งตามแรงน้ำ ผ่านเทือกตะไคร้เขียวอันเกาะก่อนศิลากลางน้ำ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 44)

ตรงที่เคยเป็นเรือนปั้นหยาของพ่อแม่น้ำพรบัดนี้กลายเป็นดงกล้วย เรือนปั้นหยาหายไป
บ้านผมเองก็ดูเล็กลง जूสีฟ้าเก่าๆ หลังคากระเบื้องสีแดงชำรุดทรุดโทรมและไม่มีขุมบานบุรีสีเหลือง
อีกแล้ว

(ฉากและชีวิต : 22)

เบื้องหลังแว่นตาขาวใสกรอบทองของเธอมีแววชื่นชม ยินดีอยู่ได้ขอบโค้งเปลือกตาที่
อาบอายแชโดว์สีม่วงคู่นั้น มือขาวผ่องยื่นมาจับแขนเขาอย่างสนิทสนม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 71-72)

เมชขาวติดกับฟ้าสีน้ำเงิน ข้าวในนากำลังสดเขียว น้ำขังในขอบคันนาใสจนเห็นปูปลา
ตัวเล็กที่ชายทุ่ง ดอกตะแบกสีม่วงบานต้อนรับอาคันตุกะจากเมืองหลวง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

ถ้ามาหน้าแล้งคุณจะได้เห็นต้นคุณออกดอกสีเหลืองกับต้นจานออกดอกสีแดงเต็มไปหมด
ฟ้าสีน้ำเงิน แดดแจ่มแจ่มมองไปทางไหนสีส้มมันจัดจ้าจนตื่นตาไปหมด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 98)

เสื้อกองบนพื้นเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จากสีขาว สีเหลือง สีแดง สีชมพูและสีฟ้า ก่อนจะถูก
สีดำกลืนหายไป

(บนเส้นลวด : 87)

สายฝนเป็นใจให้เราใกล้ชิดกันได้ร่วมสีสวย ฤดูนี้คนอย่างเธอมีร่มติดตัวไปด้วยเสมอ พบ
มาอย่างกะทัดรัดสอดไว้ในกระเป๋าหนังสีน้ำตาลเล็ก ๆ ร่มสีแดงเด่น เธอใส่เสื้อสีออกไปทางแดง
ก่ำ นุ่งกระโปรงสีดำ ฟ้ายังขาวจ้า ฝนยังพรหมพราย อิทธิพลแสงเบื่อบนทำให้สีแดงจากร่มเรื่อง
ไรบนผิวหน้าเธอ ใ้สาวน้อยได้ร่วมสวยแดงเรื่องกลางสายฝน ในสวนที่ต้นไม้อรรมณดี ต้นหญ้า
ร่าเริงและชายหนุ่มรื่นรมย์

(บนเส้นลวด : 105)

นักดนตรีจะ ดีแล้วที่เธอไม่มาเห็นคุณแม่ของฉัน มิฉะนั้นคุณจะไม่สบายใจไป
ด้วย บนใบหน้าของคุณแม่มีสามสี ..คือ เหลือง เขียว และแดง..สีเหลืองอยู่ที่ผิวหน้าซีดโทรม
โดยเฉพาะโหนกแก้มสีเขียว ตรงบ่าตาลึกและเงาจางริมฝีปากสีแดงแผ่ชาน ในตาขาว ร่างก็
ผอมซูบซีด

(บนเส้นลวด : 139)

ลูกโป่งสวรรค์ลอยหวิว..พลิกคว่ำพลิกหงายไปในฟ้าสวย โนนสีเหลืองเรือง นันสีแดง
ยังสีม่วงสลบัสลับเปลี่ยนยังมีดวงสีเขียว สีเหลือง

(บนเส้นลวด : 168)

แล้วผมก็มองเห็นหุบเหวสีที่บเย็นเยือกออกไปทางสีม่วง สีเขียวและสีน้ำเงิน

(บนเส้นลวด : 169)

ดอกไม้สีบานเย็นบนคันนาที่ดอน ดอกไม้สีม่วงบนคันนาที่ลุ่ม ดอกไม้สีครามในแอ่งน้ำ
รากหญ้าขาวฟองตรงน้ำและชุ่ม ดอกไม้สีขาวแถบละเมาะไม้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

เดือนเพ็ญพืชนุ่มเมฆ กลายเป็นดวงกลมแปรีสี ม่วงหม่น เทาทึม เขียวเย็น แดงซ้ำ
น้ำเงินหมอง ขาวซีด สายรุ้งพาดอยู่ตรงเหนือศีรษะ ฟุ้งตัดกันทุกทิศทุกทาง แล้วพลันซีดสลดไป
เสียทุกสายรุ้ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 53)

ร่างชายหนุ่มคนหนึ่งนอนอยู่ในเกวียน มีใบตองรองร่าง เบื้องบนมีเดือนเพ็ญสีแดงหม่น
ดวงดาวเขียวซีด ดวงตะวันสีน้ำ ทะเลหมอง เมฆเป็นม่านโรงคลุมจนมืดดับไปทั้งหมด เกวียนสี
ขาวเคลื่อนสู่ฝั่งทะเลสีน้ำผึ้ง ชายหนุ่มนั่งนิ่งบนเกวียนรอยยิ้มอาบอ้อมมิตรภาพ แล้วโดนลมพัดหายไป

(ปลายนาฟ้าเขียว : 54-55)

ช่วงเดือนที่พระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษเป็นเริ่มต้นปี เหมือนเริ่มชีวิตใหม่ ทำบุญร่วมกัน
สนุกสนานด้วยกัน เสื้อผ้าสีดำหรือสีครามอันเคยใส่ประจำทำงานในไร่นาถูกเปลี่ยนเป็นชุดสีสวย
เตรียมย้อมผ้ากันแต่เนิ่น ๆ เลอะไปทั้งลานบ้านย้อมเองด้วยสีธรรมชาติหาเองได้ หรือที่ขบวน
เกวียนจากหลังเขานำข้าวจำพวกลูกพุดลูกคำ ก้านดอกกรรณิการ ขมิ้นชันล้วนแต่ได้สีออกไปทาง
เหลืองสดแดง ส่วนจำพวกสีเขียวสีเขียวอ่อนย้อมด้วยใบแคและใบยอเป็นหลัก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 56-57)

ดอกเต็มรังเขียวอ่อนพรวนกับฝูงผึ้ง ดอกคูนห้อยระย้าเหลืองพรวนดอกประดู่เหลือง
ระยิบ ตะแบกดอกม่วงแกมขาวหล่นเกลื่อนกลาด ทองกวาวยังแดงดก หลากสีในแดดใส

(ปลายนาฟ้าเขียว : 116-117)

สำหรับเด็ก ๆ ควายเหล็กพวกนี้มีสีสันว่าควายเนื้ออย่างที่มาอวดโชว์ในงาน
สงกรานต์ตำบลบ้านไร่มีทั้งสีเหลือง สีแดง สีน้ำเงินและยังมีส่วนที่เลื่อมวาว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 143-144)

ไ้เถื่อนหรือนายไ้เถื่อนตามความหมายเพลงหลังเขาแข่งกับพี่สาวโดยเก็บบวบอันงามอุดม
บนดินชี้ควายข้างเคียงกันบวบแตกผล เส้นมือยาวเอนพันรัดเสาไม้และแนวรั้ว แน่นเหนียวย้วยเยี้ยเผย
ยอดขึ้น พร้อมเอื้อมมือหนึ่งจับยึดคราวไม้ แล้วเลื้อยลงใต้พันลำเสา ดอกตัวเมียยืนยาว ดอกตัวผู้
เหลืองอุไร และขาวระดะอยู่ในแสงยามสาย พร้อมเป็นภาพสะท้อนในแก้วตาตัววูวของเพื่อนผู้มีเขา
(ปลายนาฟ้าเขียว : 154)

นกเกาะหลังควายพลางสะบัดปากกินไล่เดือนยังไม่อ้อมก็ได้จิกกินแมลง ไม่ก็ตักแตนเต้น
เกาะหลังควาย พ้องกันราวกับช่วยเอื้อเพื่อการกิน ยิ่งควายลุยเข้าดงหญ้าเขียวระบัดขน ตักแตน
หนวดสั้นบินตรูเกาะหลังควาย จิ้งหรีดสีน้ำตาลก็มา ตักแตนพุ่มไม้ก็มี เอี้ยงหงอนจิกกิน
เพลิดเพลิน ยังมีตักแตนหลาย ๆ ตัวบนใบพืชพันธุ์เขียวสดอุมฝน เจ้าตักแตนหนวดสั้นเรียงปีก
แนบลำตัว คุณเป็นสีน้ำตาลอ่อนสลับกับน้ำตาลแก่ปีกสลับลายเหลือง
(ปลายนาฟ้าเขียว : 159)

เห็ดในปามีนานาชนิด ละลานตา หลากสี แดง ขาว ดำ เหลือง น้ำตาล ต้องใช้
ความรู้อันชัดเจนจำแนก
(ปลายนาฟ้าเขียว : 169)

เถื่อนกลับรู้สึกว่าคุณเองไม่ใช่แค่นั้น มีเรื่องอื่นพัวพัน ถ้าจะรอแต่ข้าวได้ผลดี คุณทำป็นีจะ
สมหวัง ดำนาแล้วไม่เข้าต้นกล้าก็ทรงตัว รากจับดินดี ยอดและใบแปรจากเขียวแกมเหลืองเป็น
เขียวขจี ปลายใบสะบัดปลิวลมฝน น้ำในนาองใส ไม่ช้าเกสรสีขาวสะพรั่ง มองดูยามค่ำเหมือน
ท้องนาเป็นทะเลนม รวงข้าวชูไสว แล้วค่อยโน้มลง น่ำอิมใจ แต่ไม่มีโอกาสจะกระโดดร้องว่า
'ได้แล้ว' อย่างในเรื่องเล่าตลก
(ปลายนาฟ้าเขียว : 180)

อ้อยลำอวบตั้งตรง ผิวสีเขียวนวลของลำต้นเริ่มออกเหลืองนวลและเป็นมัน ตรงข้อมี
แป้งขาว ๆ จับ
(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 60)

ตรงทางเข้าออก มีเด็กยืนขายหนังสือพิมพ์หัวสีเขียว สีบานเย็นและสีแดง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 100)

ฝ่ามือขีดเหลือง ปากเขียวคล้ำ ตาแดงก่ำ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 118)

เจ้ามือจับลูกไฮโลเรียงเป็นสามมุมหันด้านสีแดงขึ้นเหมือนกันหมดดูแดงหรือตัดกับลาย
สีน้ำเงิน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 123)

ดนตรีบรรเลงมีนักร้องสวย ๆ ออกมาร้องเพลง บ้างนั่งกระโปรงยาวกรุยกราย บ้างนั่ง
สิ้นเห็นน้องขาว ทาปากแดงเปื้อน ทาตาเขียวอื้อ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 146)

อุจจาระใหม่จะมีสีเหลืองสด เกาหน้อยก็สีคล้ำ สีน้ำตาล

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 155)

ลมหนาวพัดล่องใต้ฟ้าสีคราม ดอกอ้อแห้งเป็นชั่งสีน้ำตาลอมขาว โคนลู่ตามแรงลม
เหนือ ทองเหลืองทั้งใบเหลืองเหลืองแต่ดอกสีแดงประดับกิ่ง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 161)

ว่าพลางเด็กสาวก็พับแขนเสื้อ เผยให้เห็นลำแขนเล็ก ๆ ขาวผ่อง เต็มไปด้วยไรขน และ
ยังปลดกระดุมเม็ดบนของเสื้อยีนส์ผิวเนียนวลละเอียด ส่วนบนของทรวงอกตัดกับผ้ายีนส์สีเนื้อ
หยาบสีน้ำเงินเข้ม สิ่งนี้เหลือบมองแล้วก็เพลινตาโดยไม่ทันระวังใจ เธอตั้งชายเสื้อที่เคยนุ่งทับใน
กางเกงยีนส์ให้ลอยชายออกตามสบาย กางเกงตัวนั้นเก่าซีดอย่างจงใจ ต้นขามีรูปนกเสีรภาพสี
ชมพูเย็บติดโดยบินไปพร้อมจิ้งหะก้าวดิน

(สิงห์สาโท : 15-16)

การคิดออกไปสู่ชนบท นอกจากเพราะการชักชวนของพี่วีแล้ว สิ่งยังนึกไปถึงภาพท้องทุ่งของศิลปินคนโปรด “Harvest Landscape with Blue Cart” ภาพแห่งปี 1888 ที่แลเห็นเกวียนสีน้ำเงินอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของภาพ โพรกราวเป็นแนวรั้วและต้นหญ้าสีน้ำตาลแล้ง ไกลออกไปในท้องทุ่งบ้านสีม่วงอมน้ำเงิน หลังคาสีแดงอมแดงสองสามหลัง ตรงเส้นขอบฟ้าคือ ทิวเขาไม่สูงนักกับท้องฟ้าสีเขียวตื้น ๆ ที่เรียบสนิทราวกับชิงช้าเอาไว้

(สิงห์สาโท : 24)

ตื่นขึ้นมาตอนเย็นเห็นท้องฟ้าในฤดูฝนเป็นสีเหลืองแสงส้มสวย กาแฟร้อน ๆ ส่งกลิ่นหอมกรุ่น ล้นทมิใบเขียวสดสมบูรณ์ ส่งกลิ่นจากเกสรดอกสีขาวลอยลมมาเป็นสาย

(สิงห์สาโท : 33)

ยิ่งกว่านั้น แสงแดดจากด้านหลังกองฟางที่สาดลงมาตรงกึ่งกลางภาพพอดี ช่วยให้การจัดน้ำหนักภาพลงตัว ด้านหลังเป็นท้องฟ้าสีน้ำเงินหนัก ด้านหน้าเป็นหญ้าและฟางในเงาร่มสีน้ำตาลหนัก เหลือตรงกลางสีน้ำตาลสว่างของแสงแดดกระทบฟางหญ้า

(สิงห์สาโท : 71-72)

ไก่ต่อของลุงรวมเป็นไก่ป่าตัวผู้ลักษณะดีเหมือนไก่ชนเพียงแต่ตัวเล็กปราดเบรียวกว่า เป็นพันธุ์ไก่ป่าดุ่มหูแดง ส่วนหัวและคอตอนบนเป็นสีทองค่อนข้างแดง ถัดลงมาถึงมีสีเหลืองมากขึ้น ถัดลงมาก็อีกหน่อยจึงค่อนข้างแดง ส่วนขนบนหลังตอนบนสีน้ำตาลแกมแดงและดำ ถัดมาค่อยเป็นสีทองแกมแดง ขนปีกสีแดงเลือดหมูคล้ำ ก่อนจะค่อยกลายเป็นสีดำเหลืองเขียว ปลายปีกดำแกมน้ำตาล โคนหางดำเหลืองเขียวสีน้ำเงิน โดยตรงโคนหางเป็นจุดขาวเห็นเด่นชัดพอ ๆ กับดุ่มหูสีแดง

(สิงห์สาโท : 83)

บางวันสิงห์เห็นนกกวักเดินลงมาจากเนินป่าสงัดคน ลงมาเดินท่องบนทางลูกรัง เห็นได้ชัดว่าด้านข้างของลำตัวมีสีนวล ๆ ขนหางเป็นสีน้ำตาลแกมแดง ปากมีทั้งสีแดง สีเขียวและฟ้าแกมม่วงน้ำตาลที่เดียว

(สิงห์สาโท : 85)

บริเวณบ้านลุงรวมเต็มไปด้วยกรงนกป่า เช่น นกเขียวป्लीตัวเขียว หัวสีเหลือง ใต้คางสีม่วงคราม ตาดำ

(สิงห์สาโท : 85)

นกเล็ก ๆ ชนิดที่ลุงรวมเลี้ยงไว้ว่ามีราคาคือโปรดหัวโขนแถมหม่อมหรือแถมแดง
นั่นเอง ตรงกันมีจุดสีส้ม ท้องขาว ตัวสีน้ำตาล มันส่งเสียงร้องไม่หยุด

(สิงห์สาโท : 85)

ที่เด็ดของลุงรวม คือ นกกิ่งโครงคอดำ ที่สามารถเลียนเสียงสัตว์ เสียงคนได้ ส่วนหัว
ขาวล้วน รอบคอดำ หลังและปีกสีน้ำตาลแกมดำ ท้องดำ หนังรอบตาสีเหลือง

(สิงห์สาโท : 85)

สิงห์ตอบเรื่อยเปื่อยขณะพิจารณาขวดไวน์ที่ชลซื้อมา เป็นไวน์ขวดเขียวฉลากดำแดงบน
พื้นขาว

(สิงห์สาโท : 213)

ผู้อ่านจะสังเกตเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรลยางกูร ใช้คำบอกสีที่ตัดกันมาเข้าคู่กัน แบบ
หลากสีมีจำนวนมากกว่าแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมา เพราะวัฒน์ วรรลยางกูรต้องการบรรยายสิ่งต่าง ๆ
ไม่ว่าจะเป็นสีของเสื้อผ้า ถู วัว รุ้ง สัตว์ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งอาหาร ให้ผู้อ่านเกิดภาพของสิ่งที่
เขากล่าวถึงนั้นและเหมือนกับผู้อ่านได้เห็นจริง สัมผัสได้ถึงสิ่งที่กล่าวถึงนั้นจริง ๆ ทั้งนำมาเข้ากัน
แล้วทำให้ตัดกันหรือทำให้กลมกลืนกัน นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบรรยาย
และการนำคำบอกสีมาใช้ให้เข้ากับสิ่งที่กล่าวถึงแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ
ที่เขากล่าวถึงด้วย อาทิเช่น เรื่องลักษณะสีของปลากัด ปลาเสือ นกกระลิง นกกิ่งโครงตัวดำ ไก่
ต่อ นกโปรดหัวโขน นกเขียวป्ली และอื่น ๆ ดังตัวอย่าง นอกจากนี้ยังมีลักษณะของอาหารที่บอก
สีของสิ่งที่ใส่ เช่น แกง หรือบางอย่างกับบอกสีสันของดอกไม้หลากสีเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสด
ชื่นสดใส หรือบอกสีสันของการแต่งหน้าของนักร้องที่ใช้สีที่ตัดกันมาเข้าคู่กัน คือ น้องขาว ทาปาก
แดงเปิด ทาตาเขียวอ้อ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าวัฒน์ วรรลยางกูรเป็นผู้ที่มีความสามารถ ในการเลือก
คำบอกสีและเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องราวที่นำมาเขียนอย่างดียเยี่ยม

4. การใช้วัตถุดิบบอกสี

การใช้คำบอกสีโดยใช้วัตถุดิบที่มีสีต่างกัน บ่งบอกสีแทนที่จะระบุสีโดยตรง วัฒนธรรม ยางกูร เลือกคำบอกสีโดยใช้วัตถุดิบมาเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงสีที่กล่าวถึงได้ โดยอาศัย ประสบการณ์ของผู้อ่านเอง ดังตัวอย่าง

เขาขับรถเก๋งสีตะกั่วมาจอดที่หน้ากระท่อมของหล่อน

(เทวีกองขยะ : 81)

บนเวทีมีผู้ทรงคุณวุฒิกำลังอภิปรายตามหัวข้อที่ใช้โคมติดเป็นตัวหนังสือติดไว้บนม่านสีเลือดหมูว่า “ด่วน ! ไฉนที่ชาวสลัมใคร่รับผิดชอบ”

(เทวีกองขยะ : 167)

“อ้อเดือนก่อนสีม่วง เดือนนี้เดะสีประกายรุ้งเขียว เป็นไฉนร่อยกว่าเก่าไหม”

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 5)

เหนือท้องทุ่งที่รวงข้าวเริ่มเปล่งประกายสีทอง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 15)

คนที่เฝ้าประตูมองด้วยสายตาแปลก ๆ ผ่านประตูและรั้วม่านสีเลือดนกเปิดประตูเข้าไป ก็พบแสงไฟระการทอประกายอ่อนเรืองจับใบหน้าผู้คนเป็นสีเขียว สีม่วง สีแดง บนเวทีนักร้อง ผสมสีทองอยู่ในเสื้อผ้าสีจัดจ้านบาดตา ยาวรุ่มร่ามแขนเป็นสีฟองพลั่ว โฉมนักดนตรีผิวดำผมหยิก พูเต็มหัวใส่ชุดแดง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 86)

ผมเพลินมองค็อฟฟีเมตผสมกาแฟ ลีลาเคลื่อนไหวระหว่างสีขาวกับสีกาแฟขายนุ่ม นวลจนกาแฟเปลี่ยนเป็นสีสวยละมุน

(บนเส้นลวด : 77)

เอี่ยมมือขึ้น แขนชิดท่อนเหนือพื้นน้ำสีมรกต

(บนเส้นลวด : 162)

คราวนี้บนโต๊ะมีแต่แก้วสีเบียร์สองใบ

(บนเส้นลวด : 171)

ร่างชายหนุ่มคนหนึ่งนอนอยู่ในเกวียน มีใบตองรองร่าง เบื้องบนมีเดือนเพ็ญสีแดงหม่น ดวงดาวเขียวซีด ดวงตะวันสีน้ำ ทะเลหมอง เมฆเป็นม่านโรยคลุมจนมืดดับไปทั้งหมด เกวียนสีขาวเคลื่อนสู่ฝั่งทะเลสีน้ำผึ้ง ชายหนุ่มนั่งนิ่งบนเกวียนรอยยิ้มอาบอัมมิตรภาพ แล้วโดนลมพัดหายไป

(ปลายนาฟ้าเขียว : 54-55)

ชายหนุ่มผิวสีสนิม ร้องเตือนให้ผู้อยู่เบื้องหลังยับยั้งสักหน่อยจะปลอดภัยกว่า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 72)

เขาเก็บของใช้ที่จำเป็นสองสามชิ้นใส่ถุงกระดาษสีฟางแห้งลงเรือโนไปเงียบ ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 71)

โอกาสที่ไผ่ฝันมาถึงแล้ว แผนตัดสินใจเก็บข้าวของส่วนตัวใส่กระเป๋าสีเขียวขี้ม้า

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 76)

เขารู้สึกว่าม่านสีเลือดหมูช่างสูงใหญ่ดูกำแพง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 85)

เด็กสาวชาวเกาะสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีนํ้าเงินมาก เขาแลเห็นผิวเนื้อสีน้ำผึ้งของสาวชาวเกาะ

(สิงห์สาโท : 27)

การที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำคำบอกเล่าที่เป็นวัตถุดิบบอกเล่ามาใช้นั้น ทำให้ผู้อ่านต้องใช้จินตนาการในการนึกคิดถึงภาพของสิ่งที่กล่าวถึง หรือผู้อ่านโดยทั่วไปอาจจะสามารถนึกภาพสีสันเหล่านั้นหากมีประสบการณ์และความคุ้นชินกับสีนั้น ๆ เช่น “มรกต” ทำให้ผู้อ่านนึกถึงภาพของ

สีเขียวเข้มที่มีแสง และสองประกายล้าลึก “สีอำพัน” นึกถึงสีเหลืองที่มีความสดใส ส่วน “สีเบียร์” ทำให้นึกถึงสีเหลืองขุ่น ๆ “สีน้ำผึ้ง” นึกถึงสีน้ำตาลเข้มแต่มีความใส “สีเลือดนก” จะทำให้นึกถึงสีแดงสด แต่ “สีเลือดหมู” จะทำให้นึกถึงสีแดงเข้ม เป็นต้น ทำให้เห็นถึงความสามารถในการเลือกสรรคำมาใช้ให้เข้ากับสีและสิ่งที่กล่าวถึง

5. การใช้คำขยายบอกสี

การใช้คำบอกสีในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร บางครั้งไม่ได้ระบุสีให้ชัดเจนว่าเป็นสีอะไร หากแต่ใช้คำขยายที่ทำให้เกิดภาพ โดยผู้อ่านสามารถคาดเดา จินตนาการและสัมผัสได้ว่าภาพของสีนั้นที่วัฒน์นำเสนอขึ้นนั้นน่าจะเป็นสีอะไร ดังตัวอย่าง

มู่เห็นมือคล้ำผอมเกร็ง ก้นบูหรู้ก้นกรองไปเสียแล้ว

(เทวีกองขยะ : 23)

“มึงแขกหรือคนไทยวะ...?” ชายร่างอ้วนตะโกนเสียงดังกว่าเก่าแต่คนผิวคล้ำยังยืนหลังตรงถือคันเบ็ด

(คือรักและหวัง : 10)

ขณะเขาโงกศีรษะขึ้นได้ตอบ สายตาปะทะกับน้องคล้ำเนียนซึ่งห่างศีรษะของเขาราวศอก

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 6)

เขาถูกชักนำไปทำงานที่ ‘โรงงานประจำหมู่บ้าน’ ของพวกเราในตำแหน่งคนเฝ้าหน้าประตูใหญ่ เป็นตำแหน่งที่เหมาะสมเพราะเขาเป็นคนผิวคล้ำ ปึกป็น

(ฉากและชีวิต : 73)

เสียงเพลงเคล้ากีตาร์โปร่งจากฝีมือของเพื่อนผิวคล้ำคนนั้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 13)

โอเลี้ยงเก่า ๆ ที่น้ำแข็งละลายเหลือแต่สีคล้ำตั้งอยู่บนโต๊ะ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 64)

พ่อแก่หรือตา ซึ่งเป็นพ่อของแม่ เป็นชายชราผิวคล้ำ มีรอยสักเต็มหน้าอก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 145)

พันธุ์ขาวซีใหญ่ลอยเด่นออกมาจากผิวคล้ำ

(ตำบลซ่อมะกอก : 47)

เขาก้านคล้ำผอมผ่าย

(บนเส้นลวด : 150)

น้ำฝารินไหลเบา ๆ ไปไม่เนาได้น้ำละลายยางจนน้ำออกสีคล้ำ ยังโผล่เห็นพื้นไต้
บางตอนผงทรายถูกน้ำพัดมาทับถมหน้าก้อนหินสีแดง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 23)

เด็กหญิงคำขวัญก็ปล่อยตัวไถลปัดลงหัวอึ้งเฝือกวางผอมบางผิวคล้ำ รอดลงมาระหว่าง
ช่องคมเขาควยอย่างชัดเจน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 39)

ผิวคล้ำแต่ก็ดูสะอาดน่ามอง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 20)

กระจกสีคล้ำดูครึมน่าหวั่นเกรง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 107)

ระหว่างตึกสีสวยที่วาดไว้กับบ้านเรือนโกโรโกโสราวกับเล่าเปิดและรั้งหนูในสลัมนั้น

(เทวีกองขยะ : 165)

เขาก้าวเข้ามา พ่อรูปหล่อในอดีตและไ้ไม้เสียบผีในปัจจุบันหน้าซีดคล้ำของเขาดูน่า
กลัวยิ่งนัก

(คือรักและหวัง : 33)

ขณะที่ทิดขาลทำหน้าตาย มีแต่ปากขีดคล้ำที่สั่นระริกเล็กน้อยเป็นบางครั้ง

(คือรักและหวัง : 173)

เขาสังเกตเห็นริมฝีปากของหญิงสาวเริ่มคล้ำลงและสีหน้าดูขีดลง

(สิงห์สาโท : 180)

งชาติสีหรูปหูกับเสื้อเก่า ๆ ถูกชักขึ้นยอดเสา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 211)

มันไม่ได้กินอาหารมาหลายวัน ดูซูบผอม สีสันจางลง

(คือรักและหวัง : 46)

ที่ว้อย่างถูกที่สุดก็สามถึงสี่พันบาทและถ้าชอบดูแบบสีสวย ๆ ราคาก็ปาเข้าไปตั้งหมื่น
สองหมื่นบาท

(คือรักและหวัง : 109)

นายชายเรือนทองไทยหลังเดิมให้กับนายหน้าจากกรุงเทพฯ เพราะอยากได้บังกะโลสีสวย

(คือรักและหวัง : 212)

พ่อค้าเย็นไอสติมแห่งสีสวยให้ เด็ก ๆ จะรีบคว้าวิ่งตื้อสุดใจขาดดิน

(ตำบลช่อมะกอก : 42)

เขาชื่นชมยาเม็ดและหมอกควันสีสวย

(บนเส้นลวด : 170)

วันนี้เด็กหญิงใส่รองเท้าสีสวยคู่ใหม่อีกแล้ว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 46)

ฝันเห็นภาพตัวเองถูกตีพิมพ์เป็นภาพโปสเตอร์สุดสี่สวยงาม

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 76)

เกล็ดเหงื่อเกาะแก้มเรื่อ แขนเสื้อพับเหนือศอก นาฬิกาเรือนน้อยโอบกอดแขนขาวผ่อง

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 21)

น้ำน้อยมักหาดอกไม้หอมมาบูชาแม่ย่านางเรื่อ เพื่อจะได้ทำมาค้าขึ้น มีพวงมาลัยพลาสติก
แขวนห้อยสองชายไว้ตรงหัวสุดเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาแด่ผู้ล่วงลับ สี่สุด แบบเดียวกับใช้หุ้มไมโครโฟน

(ฉากและชีวิต : 56)

เด่นรวีในชุดกางเกงขาบานสี่ขาว เสื้อแขนยาวสี่สุดตา ผ้าเบาพลิ้ว ส่วนพินยังคงนุ่ง
กางเกงยีนส์ตัวเก่ากับเสื้อขาวเลืกด้ายับ ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 37)

ทั้งสองเดินเลียบบริเวณสนามนาฬิกาไกลโข ผ่านหาดทรายเจียบร้าง มีเพียงเปลือกมะพร้าว
แห้งและซากหอยสีขาวบนพื้นทรายแดง ลมทะเลพัดมาจนรู้สึกเหนียวตามแขนและใบหน้า เดิน
เลยไปจนเกือบถึงเขตบังกะไลตากอากาศที่คนกระเป๋านักจากกรุงเทพฯ มาเช่าพักผ่อน มีสี่สุดตา
เคลื่อนไหวอยู่ที่ชายแดน คนกลุ่มหนึ่งบ้างเดินบ้างวิ่งไล่กันมา

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 42)

คนที่เฝ้าประตูมองด้วยสายตาแปลก ๆ ผ่านประตูและรั้วม่านสี่เลื้อยจนเปิดประตูเข้าไป
ก็พบแสงไฟตระการทอประกายอ่อนเรืองจับใบหน้าผู้คนเป็นสี่เขียว สีม่วง สีแดง บนเวทีนักร้อง
ผสมสีทองอยู่ในเสื้อผ้าสี่จัดจ้านบาดตา ยาวรุ่มร่ามแขนเป็นซี่ฟองพลิ้ว โนนักดนตรีผิวดำผมหยิก
พู่เต็มหัวใส่ชุดแดง

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 86)

ตกเย็นลานหลังบ้านมีคนมาเที่ยวเล่นหน้าตา ผัดหน้าทาแป้งใส่เสื้อผ้าสีสด ดูละลานตาไปหมด

(ตำบลช่อมะกอก : 13)

ตาก็จ้องเป่งที่สร้อยคอของผู้หญิง คนที่แต่งชุดราตรีสีสด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 145)

เธอเล่าว่าพอเข้าไปก็พบหญิงสาวแต่งตัวดูสะอาดและโอบเอี้ยวหลายคน

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 52)

เขายังฟังรายการเพลงมนต์รักตัวชิบ่า มองเห็นภาพนักร้องชื่อดังแต่งตัวดูสะอาดโก้หรูมา ยืนแอ็คท่าร้องเพลงอยู่กลางสวนแดง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 63)

มองเข้าไปเห็นป้ายชื่อวงดนตรี เป็นตัวหนังสือลวดลายสีสะอาดเรียงรายสลอนเป็นลึบ ๆ ป้าย

(มนต์รักทรานซิสเตอร์: 106)

จิตรกรอีกผู้หนึ่งซึ่งคลีคลายการเขียนแบบอิมเพรสชันนิสม์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นในทางใช้ สีสะอาดมีชีวิตชีวา

(สิงห์สาโท : 7)

ผมนี่ก็ออกซัดแจ่วเลย ถ้าไปสเตอร์เกี่ยวกับการล่าสัตว์ผมจะวาดด้วยสีสะอาด

(สิงห์สาโท : 107)

“กลัวอย่างเดียวเรื่องสไตล์ ใคร ๆ ก็บอกว่า คุณ ... เอ้อ พี่สิงห์ชอบวาดภาพแบบพวกจิตรกรอิมเพรสชันนิสม์ มันไม่เหมาะกับภาพประกอบหนังสือเด็กที่ต้องการความอ่อนโยนสวยงาม จะมาวาดต้นไม้บิดเป็นเกลียว หรือว่านกเงือกเป็นจุด ๆ สีร้อนแรงไม่ได้แน่”

(สิงห์สาโท : 105)

ในร้านแบกะดินของแกมีเสื้อผ่านานาพรรณ มุ่ยเดินเมียงมองเสื้อผ่าหลากสีแถวหน้าสุด
เสื้อผ่าแต่ละตัวเปล่งสีสันทันอยู่กับไม้แขวน

(เทวีกองขยะ : 60)

ผู้คนใส่เสื้อผ่าหลากสี

(คือรักและหวัง : 228)

หุบเหวลอยตัวขึ้นกลายเป็นทุ่งราบสีประหลาด

(บนเส้นลวด : 169)

วัฒน์ วรรลยางกูรได้นำกลุ่มสีที่กล่าวถึงสีโทนมืด คือ คำว่า คล้ำ ซึ่งมีความเข้มของสี
มาก และคำว่า “หุบหู้” มีความเข้มของสีน้อย ส่วนกลุ่มสีโทนสว่าง คือคำว่า งดงาม สีสวย
สีสด สีร้อนแรง สีจัดจ้าน เรื่อ

6. การใช้คำบอกสีโดยการซ้ำคำ

นอกจากการบอกสีต่าง ๆ ข้างต้นแล้ววัฒน์ วรรลยางกูรยังใช้การซ้ำคำในการบอกสี
เพื่อเน้นสีนั้น ๆ ดังตัวอย่าง

เมื่ออยู่ตามลำพัง มุ่ยนั่งเจียบในกระท่อม รวากับไร่ตัวตน ใบกระท้อนที่เคยเห็นเขียว ๆ
เมื่อวันก่อน วันนี้เริ่มออกสีเหลือง

(เทวีกองขยะ : 52)

สิ่งที่ดึงดูดความสนใจของมุ่ยคือ สีเหลือง ๆ คล้ายแขนคนในล้ง สีเหลืองนั้นเคลื่อนไหว
ไปมารวกับไม้กระดุก ถ้ามันเป็นแขนก็ช่างเป็นแขนที่ยาวประหลาด แขนนั้นเลื่อนไปเรื่อย ๆ
จากส่วนใหญ่สุดถึงส่วนที่เล็กลงมาตามลำดับ จึงเห็นชัดเจนขึ้นว่า แขนนั้นมีเกล็ดเหลือง ๆ ทอง ๆ
ความประหลาดใจสิ้นสุดลงเมื่อปลายแขนนั้นมีตาสองตากับปากแหลม ดูอย่างไรก็ต้องเป็นงู

(เทวีกองขยะ : 64)

ทิวหนองควราเขียวเด่นตามรอยยิ้ม มือขาว ๆ ของผู้กองตบไหล่คู่สนทนา

(คือรักและหวัง : 16-17)

ปลาเกล็ดขาว ๆ ดิ้นดุ๊กดิ๊กจนแหไหว

(คือรักและหวัง : 117)

เจ้าดูเหวว่าตัวผู้สีดำนวลดตัว จะบินไปล่อให้แม่อากออกมาจากรังบินไล่ แล้วแม่อูเหว่าชน
สีน้ำตาลแก่ลายขาว จะรีบบินเข้าไปวางไข่ในรังแม่อาก เปลือกไข่นกดูเหว่าสีออกฟ้า ๆ คล้ายไข่อีกา

(คือรักและหวัง : 131)

เขาได้แต่ใช้ไม้เขี่ยสิ่งสกปรกและสนิมสีเขียว ๆ ในเครื่องจักร

(คือรักและหวัง : 134)

นี่สมมุตินะ อย่าคิดมาก เพราะฉะนั้นขาว ๆ อย่างเธอคู่กับแพร่น้ำดีแล้ว เหมือนกันไว้
แหละดี'

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 9)

หล่อนพูดเหมือนพี่สาวหรือมารดา ชอบลงท้ายว่า 'นะทิว' 'น่าทิว' มีเพียงบางครั้งก็
กลายเป็น 'ไอ้ตี๋' เป็นเพราะผิวขาว ๆ และตาที่ดูเล็กไปสักนิด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 9)

มีริ้วแดง ๆ ตรงโหนกแก้ม ใต้ตา บริเวณอื่นทั่วใบหน้า ลำคอและต่ำลงไป ขนาดหล่อน
ผิวคล้ำยังเห็นชัด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 62-63)

เด็กหนุ่มจากมหาวิทยาลัยแถวท่าพระจันทร์ หน้าขาว ๆ ใส่แว่น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 28)

พริกแดง ๆ หายวับไปจากถาด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 48)

พริกสดเขียว ๆ ในกระจาดและตระไคร้มัดเป็นกำตกเกลื่อนกลาด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 73)

กว่าจะเสร็จเหนื่อยแทบขาดใจ วิ่งเวียนอาเจียนจนตัวโก่ง มีเพียงน้ำสีเหลือง ๆ ชม ๆ

ออกมา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

ผักกระเฉดมีอยู่มากหลายหรือไม่ก็ผักตบชวาหรือพืชน้ำบางชนิดที่ขึ้นอยู่ใต้น้ำออกดอกสีขาวขึ้นมาเหนือน้ำ พ่อแก่พายท้าย เจ้าพินั่งหัวเรือ เก็บดอกขาว ๆ นั้นไปตามทางเอาไปให้แม่แกงส้ม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 146)

พินเห็นมือขาว ๆ มือหนึ่งหยิบหนังสือปกสีเหลือง – น้ำตาลขึ้นมาพลิก ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 157)

พินขาว ๆ ของเขาขบกัดถั่วดิบสด ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 170)

ข้ามันก็คนบ้านนอกตัวดำ ๆ มีแต่แรงกายจากสองแขนกำยำ

(ตำบลช่อมะกอก : 17)

สรุปแล้ว ‘เกี้ยว’ คือ คนหน้าดำ ๆ

(บนเส้นลวด : 93)

บัดนี้...ดวงหน้าในกรอบหน้าต่างไม่ใช่เธอที่เคยรักและผมเพิ่งสังเกตเห็นว่าพุ่มไม้เขียว ๆ นั้นไม่ใช่จำปี

(บนเส้นลวด : 178-179)

ไฉ่หมาน้อยมองเห็นถุงแดง ๆ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 40)

คราวนี้ถุงหุ้มชีวิตใหม่แดงๆ นั้นไหลออกมามากขึ้น แลเห็นผิวหนังส่วนใดส่วนหนึ่งของ
ลูกควายอยู่ภายในถุงหุ้ม ดูดำคล้ำยากจะแยกแยะ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 41)

นั่นไงจุกดำๆ มันทำจุกย่นด้วย นั่นไงปุมเขามีเยื่อสีขาวหุ้มไว้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 41)

การป็นปายฝรั่งขึ้นกลมเล็ก ๆ ใสแดงๆ อาจสนุกและอร่อยบนต้นสูงกิ่งเหี่ยว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 171)

ภาพที่คุ้นตานายไก่อ่อนคือ ได้เห็นโคนหางขาวๆ กับตุ้มหูขาวๆ วิ่งลดเลี้ยวหายไปเร็ว
ไว จังหวะดี ๆ จึงได้เห็นขนหัว สร้อยคอ ตลอดจนสีเลื่อมพรายตามปีกขน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 174)

บนคมมะเกลือต้นเก่า กล้วยไม้โกโรโกโสเจนนตาจนไม่รู้สีที่ว่ามันเกาะอยู่ตรงนั้น งอก
งามเติบโตอยู่เงียบ ๆ แดกซอลับ ๆ ล่อ ๆ ให้เห็นสีสันออกไปทางส้มๆ เหลืองๆ แล้วชูช้อยาวอย่าง
คาดไม่ถึง เบ่งบานคงทนแน่น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 168)

มันมองดูแขนเสื้อเข้ตสีฟ้าที่พับขึ้นไปตามสบาย เนื้อแขนขาวๆ ฉ้นเคลื่อนไหวว่าเรียงตาม
จังหวะกลอง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 17)

วันนี้มีสาวสวยมาด้วยสามคน ต่างนั่งกางเกงขาสั้นตามสบาย เห็นขาขาวๆ แต่ไกล

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 44)

หลายครั้งคมกกดบาดมือเป็นรอยเว่อ เห็นหนังกำพร้าแดงๆ บางที่ถึงเลือดซึมเหมือนมีด
บาด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 54)

ชาวอนชาว ๆ เรียงรายเคลื่อนไหวอยู่ข้างหน้า

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 82)

คนที่อ้วน ๆ ดำ ๆ ใส่ชุดทหารขั้วรถจี๊ป แก่ชื่อกำนันบุญธรรม

(สิงห์สาโท : 33)

จากตัวอย่างข้างต้น วัฒน์ วรรลยางกูร ได้นำสิ่งที่กล่าวถึงมาซ้ำคำ เพื่อบอกลักษณะดีของสิ่งที่กล่าวถึง ซึ่งบางคำต้องการเน้นให้มีสิ่งที่ชัดเจน บางคำต้องการบอกลักษณะว่าคล้าย ๆ สีนั่น ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการสีสันของสิ่งที่กล่าวถึงนั้นได้

การใช้คำบอกสีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวัฒน์ วรรลยางกูร นำคำบอกสีมาใช้ในนวนิยายของตนอย่างหลากหลายและแสดงถึงความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้รอบตัว ที่อธิบายสิ่งที่ต้องกล่าวถึงอย่างละเอียด เช่น อธิบายสีของนก บอกลักษณะได้อย่างชัดเจนทุกรายละเอียด ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในเรื่องนกด้วย และที่สำคัญ คือ เกิดภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรลยางกูรพิถีพิถันในการใช้คำบอกสี เลือกใช้คำในการขยายเพื่อให้รายละเอียด อธิบายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงเพราะคำบอกสีบางคำจะต้องเลือกใช้คำให้เข้ากัน หรือลักษณะของสีที่มีการผสมกันอยู่ หรือภาพตัดกันของสี หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกควบคู่ไปกับการใช้คำบอกสี ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและเข้าถึงบรรยากาศได้เป็นอย่างดี

คำบอกแสง

คำบอกแสงเป็นการให้แสงเงา ความสว่างของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งช่วยผู้อ่านเกิดจินตภาพที่งดงามเกี่ยวกับบรรยากาศและสถานที่ที่นำเสนอเกี่ยวกับฉาก คำบอกแสงที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้เป็นดังนี้ คือ การใช้คำบอกแสงที่กระปริบ ส่องประกาย การใช้คำบอกแสงที่เป็นแสงอ่อน ๆ ที่ค่อย ๆ สว่างขึ้น การใช้คำบอกแสงที่ส่องสว่าง เจิดจ้า การใช้คำบอกแสงที่อ่อนแสง การใช้คำบอกแสงที่หม่นมัว และมีด และการใช้คำสัมผัสบอกลักษณะของแสง

1. การใช้คำบอกแสงที่กระปริบ ส่องเป็นประกาย เป็นการเคลื่อนไหวของแสงที่ทำให้เกิดจินตภาพที่งดงามเกี่ยวกับแสง ดังตัวอย่าง

ดาวสกาหวพรวาเด่นล้ำ

คำคีนเหมือนทิวทุ่งแว่วพลอยเหงา

(จึงหรีดกับดวงดาว : 27)

แฟลชจากช่างภาพ นสพ.สว่างแวบวาบอยู่ไม่ขาด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 159)

ช่างภาพคู่หูของคุณประทีปบรรณข่าวก็กดชัตเตอร์แสงแฟลชสว่างแวบขึ้น ไฟดับมืดลง
ทันที

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 165)

ปลาเกล็ดขาว ๆ ติดเบ็ดดินว๊อบแว็บอยู่กลางอากาศ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 267)

ดวงดาวประกายวาวแววทางของฟ้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 285)

แสงไฟฝั่งท่าพระจันทร์วอมแวมหลังม่านฝน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 263)

เสื้อผ้าเนื้อดีสะท้อนแดดระยับ กางเกงทรงสากลลิบไฉ่

(ตำบลด้อมมะกอก : 47)

ยายจันทร์ได้พลงแขนหน้าไปบนฟ้า ดวงตะวันส่องแสงแว็บ ๆ อยู่หลังม่านไม้ไผ่
กำลังตรงหัวพอดี

(ตำบลด้อมมะกอก : 82)

มองออกไปตามลำน้ำ แสงตะเกียงวอมแวมขึ้นทีละดวงจนสว่างพราวตลอดลำคลอง

(ตำบลด้อมมะกอก : 83)

เห็นเกล็ดขาววูบวับ เมื่อปลาแกว่งไปมายามเดิน

(ตำบลดงมะกอก : 106)

แต่ก่อนพอน้ำหลากปลาสร้อยว่ายมาจากทางเหนือเป็นฝูงยกยอที่หนึ่งขาวไปทั้งยอเกล็ด
เงินของมันสะท้อนแสงวับ ๆ เหมือนกระจกดินได้

(ตำบลดงมะกอก : 154)

แสงตะเกียงสว่างขึ้นที่ละดวงที่โน่นที่นี่ บางดวงวอมแวมอยู่หลังพงไม้

(ตำบลดงมะกอก : 188)

พันเงาใบกำมปูและปลายไผ่ปรากฏดวงดาวเหลือคณานับส่งแสงระยิบระยับแทนถ้อย
สนทนา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 75)

กล่อมหมากทำจากไม้ไผ่ขึ้นมันวาว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 83)

เรารู้สึกว่าตัวเองเคลื่อนไหวสูงขึ้นก็ตอนลิฟท์เริ่มคราว หลังจากนั้นก็เฉย ๆ ตัวเลขบอกชั้นที่
หมายสว่างวาว

(บนเส้นลวด : 26)

ดอกไม้บางชนิดที่พลีสีม่วงอ่อนไหวทำแดดดม เมื่อย่ำค่ำมีแสงไฟไฉ่วับแวม ใน
แก้วตาควาย

(บนเส้นลวด : 54)

แดดหายไปแล้ว สีสนสายรุ้งจืดจางหายไปกับฟ้าขาว เสาโทรทัศน์ดูเป็นโลหะขาววาว
เหนือหลังคาบ้าน

(บนเส้นลวด : 55)

เจ้าผีเสื้อปีกขาดกลืนหายไปกับความมืดข้างฝา ผมคว่ำหน้าลงกับหมอน ดิ่งลึกลงไปใน
ความมืดจนเห็นแสงสีเขียวระยิบระยับ แล้วผมก็เห็นผีเสื้อแสนสวย ปีกประดับสีส้ม กรีดกรายออกมา
จากความมืดล้าลึก ผมเฝ้ามองลึลลว่าเงาของมันอย่างปลื้มปีติน้ำตาเอ่อซึม ขอขอบคุณความมืดที่มืดที่สุด
(บนเส้นลวด : 86)

ผมเห็นสร้อยข้อมือมีรูปผีเสื้อแวววาว หยิบมาทาบข้อมือหญิงสาว สวยงาม เหมาะสม
จ่ายเงิน
(บนเส้นลวด : 119)

ป้อมไฟข้างหน้าห้องวาบ เมล์ด่วนหือเหยียดหมายหนีไฟแดง ไฟแดงวาบ
(บนเส้นลวด : 119)

กลับถึงบ้านเมื่อย่ำค่ำตรงหลังบ้าน ต้นพุทรา มะม่วง มะพร้าวทอดเงาดำลงน้ำขณะฟ้า
ขาวโพลนแสงขาวสะท้อนลงน้ำตัดกับเงาไม้ สีสนทั้งปวงที่เคยมีลดเหลือลงเป็นเพียงเงาขาวดำไม่
ซ้ำแสงไฟจะสว่างวาม
(บนเส้นลวด : 121)

มีแสงแว็บ ๗ ขวณลายตา
(บนเส้นลวด : 123)

เราพากันมายืนดูโคม่ไฟ มันมีรายละเอียดสวยงามดูซ้ำได้ไม่เบื่อ แสงไฟขาววาวจับเสื้อสี
ฟ้า ตาคู่นั้นสะท้อนแววผืนเพื่อลิวลอยไปกับกลุ่มสีขาววาวอันเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ แสงขาวยัง
วับแวมบนพรมแดงปลายเท้า
(บนเส้นลวด : 124)

ดาราระยิบระยับ
ไฟนีออนกะพริบแปลบปลาบและปร่า
กระเจิงกระเจาดังไฟพะเนียง
(บนเส้นลวด : 163)

ไฟรดเคลื่อนไหวแวบวับ เช่นเดียวกับหลอดนีออนตรงมุมลึกของร้าน

(บนเส้นลวด : 171)

เจ้าปอกน้อยพุ่งเข้าไป ปลายร้อยพลิกตัวหนีดูแวบวับอย่างกระฉกเงามีเสียงดังจ๋อมแจ๋ม

(คือรักและหวัง : 23)

หัวเข็มขัดทองเหลืองสีเหลี่ยมผืนผ้าสะท้อนแดดวับ

(คือรักและหวัง : 39)

พ่อพาแม่และเจ้าหนูไปไหว้ผู้กองซึ่งอยู่ในชุดสีทากี้ ดาวเงินบนบ่าทำมุมสะท้อนแดดแวววับมันถูกสอดเข้าใต้อินทรีสีแดงเด่นกลางแดดจ้า

(คือรักและหวัง : 39)

เจ้าหนูถอดกางเกงกระโดดลงน้ำ เขาดำน้ำหายเงียบแล้วโผล่ขึ้นมา ผมลูติดหนังศีรษะสะท้อนแดดเป็นมันวับ

(คือรักและหวัง : 103)

คุณยายมองดูศีรษะขนาดใหญ่ ตาแวววาว มองลึกลงไปในแวววาวนั้น

(คือรักและหวัง : 123)

บรรดาเจ้าของนาฬิกาเห็นนาฬิกาซ่อมเสร็จ เดินดี เรือนหรือหน้าปัดขัดใหม่แวววาว

(คือรักและหวัง : 131)

ทานตะวันราวจะแข่งแสงตะวันวาวว-เหลือง

(คือรักและหวัง : 151)

มีชายสามคนเดินคุ้ยเสียงดังใกล้เข้ามา ใคร ๆ ก็ต้องมองเขา หนึ่งในสามเป็นชายร่างอ้วนขาว ใส่รองเท้าขัดมันวับ

(คือรักและหวัง : 156)

เสียงพลุดังก้องสะท้อนสะเทือน โรงแห่งเยือกโหว ที่เมรุระดับไฟแสงสีระยิบระยับ
(คือรักและหวัง : 197)

ผู้ถูกถามมองเห็นอาการรูปโหวในดวงตาขุนขาว มัวแวววาวสะท้อนแสงเป็นพิเศษ จน
รู้สึกว่าจะมีน้ำคลอขัง
(คือรักและหวัง : 235)

แสงไฟฝังท่าพระจันทร์วอมแวมหลังม่านฝน
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 263)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า แวววาว ระยิบระยับ วับ แวววาม แวววับ วอมแวม ว้อบแวบ
เป็นคำบอกแสงที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของแสงที่ส่องประกาย
เคลื่อนไหว หรือส่องแสงเป็นประกาย โดยวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกคำมาใช้อย่างหลากหลาย
ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเลือกใช้คำ

2. การใช้คำบอกแสงที่เป็นแสงอ่อน ๆ ที่ค่อย ๆ สว่างขึ้น เป็นการแสดงให้เห็น
ถึงการเคลื่อนไหวของแสงจากแสงที่ยังไม่สว่างแล้วเริ่มสว่างขึ้นเรื่อย ๆ ดังตัวอย่าง

ไม่ช้าตะเกียงสว่างเรืองขึ้น พร้อมกับกลิ่นน้ำมันก๊าด
(ตำบลช่อมะกอก : 84)

แสงตะเกียงเริ่มสว่างขึ้นทีละดวงบนฝั่งน้ำ
(ตำบลช่อมะกอก : 118)

พวกเขานั่งอยู่อย่างสงบตั้งแต่บ่ายจนเย็น จนค่ำ ตั้งแต่แดดอ่อนจนแดดกล้า
(ตำบลช่อมะกอก : 170)

เมฆสว่างขึ้นเรื่อย ๆ จากสีขาวมีสีชมพูอ่อน ๆ ทิศตะวันออกสีชมพูเข้มกว่า จนสว่างเรือง
อยู่ไกล ๆ บ้านเรือนบางแห่งเปิดไฟนีออนขาวสว่าง

(คือรักและหวัง : 21)

ไฟเรืองเขียว

(คือรักและหวัง : 236)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า เรือง เป็นคำที่แสดงให้เห็นว่าแสงกำลังสว่างขึ้นเรื่อย ๆ

3. การใช้คำบอกแสงที่ส่องสว่าง **เจิดจ้า** เป็นการนำคำบอกแสงต่าง ๆ มาใช้อธิบายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้ผู้อ่านได้เกิดภาพ หรือจินตนาการอย่างเห็นชัดเจนคล้ายตามเนื้อเรื่องว่าเป็นแสงที่สว่างมาก ไม่ว่าจะเป็นแสงไฟ แสงแดดจากดวงอาทิตย์หรือแสงจันทร์ ดังตัวอย่าง

ฟ้าแจ่มกระจ่างอีกครั้ง ต้นไม้ใบหญ้าเขียวใสสะอาด

(จึงหรีดกับดวงดาว : 44)

แดดใสจ้าเปลี่ยนเป็นเหลืองอมแดง แดงมัวลง ทุกที่ จนจึงหรีดกริดเสียง

(จึงหรีดกับดวงดาว : 44)

แดดแจ่มแจ้ง มองไปทางไหนสีส้มมันจัดจ้านตื่นตาไปหมด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 98)

คราวนี้เธอยอมให้เขาจับมือเดินคลอเคลีย ไฟฟ้าส่องสว่างเป็นช่องไฟยิ่งสว่างฟ้ายิ่งมืด ดวงตาคนจึงมองไม่ถึงดวงดาว แต่จะเดือนร้อนไปไย เมื่อมี “ดาวสกาพราวเด่นล้ำ” อยู่ในใจกันและกัน

(จึงหรีดกับดวงดาว : 70)

คืนที่ฟ้ากระจ่างด้วยแสงจันทร์

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 107)

แสงไฟสองข้างราวกับสะพานสว่างจ้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 196)

สนามฟุตบอลจ้ากระจ่างด้วยแสงไฟแรงสูงรอบ ๆ ด้านหลังเห็นยอดโคมเด่นสูงทะมึนใน
ยามค่ำ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 268)

หนุ่ม ๆ สาว ๆ พวกกันมายังลานประชุมประจำหมู่บ้านจุดตะเกียงเจ้าพายุสว่างจ้าไปทั้งลาน

(ตำบลดงมะกอก : 11)

พระจันทร์ 13 ค่ำแจ่มจ้า สองแสงระริกไหวบนผิวน้ำเดือนสิบสอง

(ตำบลดงมะกอก : 22)

ฉันแน่ใจว่าไม่มีที่ไหน จะอบอุ่นเท่าตำบลเล็ก ๆ ริมคลองมะกอกอีกแล้ว ที่นี้ไม่ได้อบอุ่น
เพราะเพียงแต่มีแสงแดดเจิดจ้า

(ตำบลดงมะกอก : 127)

แดดเปรี้ยง

(ตำบลดงมะกอก : 66)

เสียงคนขับเรือหางยาวตะโกนเสียงแหบเสียงแหวกกลางแดดเปรี้ยง

(ตำบลดงมะกอก : 131)

เสียงปืนครั้งล่าสุดดังขึ้นที่กระท่อมติดหาด วันนั้นท้องฟ้าสะอาดเรียบ แดดจัดจ้า

(ตำบลดงมะกอก : 165)

ครันจันทร์แจ่มจ้าข้าก็ลืมสัญญาใจ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 99)

แสงไฟและเสียงเพลงจากตำบลบ้านไร่กระจ่างตรงฟากทุ่งข้างหน้า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 104)

แดดบ่ายส่องจ้า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 123)

แดดสว่างจับร่างบึกบึนในคอกไต้ถุน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 153)

ความฟุ้งซ่านหวั่นไหวทำนองนี้ค่อยมลายไปเมื่อบุตรสาวเจ้าของบ้านเดินมาหา นั่งลงบน
ม้านั่งเดียวกันแดดจะส่องใบหน้าที่ข้าง แสงแดดจ้าจับเงาจุมูกันชัดเจน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 129)

ฟ้าโปร่งแดดแจ่มใสไร้เมฆฝน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 185)

นั่งในห้อง สมอมีดตื้อ แสงแดดยามเช้าแจ่มจ้า

(บนเส้นลวด : 73)

ที่บ้านเช่าย่านบางรัก ผมจำได้ว่าวันหนึ่งตื่นเช้ามีดเป็นพิเศษ จึงออกเดินเล่นตามซอย
ย่านชุมชนโรงฆ่าไก่ไฟสว่างจ้า

(บนเส้นลวด : 91)

ที่หัวหมาก...ผมต้องเดินผ่านกองขยะหลังชุมชนแหล่งนั้นเป็นประจำ บางวันผมเห็นกอง
ขยะใต้ฟ้างาม แสงฟ้าสว่างจ้า

(บนเส้นลวด : 92)

ฟ้ายังขาวจ้า ฝนยังพรอมพราย อิทธิพลแสงสว่างเบียดบน

(บนเส้นลวด : 104)

คืนนี้แสงจันทร์กระจ่างจ้าจันทร์ทรงกลดเปล่งรัศมีหลากสี ดูกลมโค้งอ่อนหวาน
(คือรักและหวัง : 189)

เมื่อจุดตะไลหรือไฟพะเนียงมันจะส่องจ้า
(คือรักและหวัง : 198)

สีดำเหล่านั้นค่อยหายไป มีแสงสว่างจ้า เข้ามาแทนพร้อมความมรร้อน
(คือรักและหวัง : 201)

แดดลับพยับฝน เมฆดำมืดเป็นทิวอยู่ทางทิศตะวันตก ฝนโปรยชุ่มลงมาพักหนึ่งก่อนจะซา
แดดแจ่มออกมาอีก
(บนเส้นลวด : 184)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า จ้า แจ้ เรืองรอง กระจ่าง สว่าง ใส เจิดจ้า พราว แจ่ม
แจ่มแจ้ง อร่าม เป็นคำบอกแสงที่วิเศษ วรรณยางกูรนำมาใช้ได้เลือกคำมาใช้อย่างหลากหลาย
แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเลือกใช้คำในการให้แสงของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ไม่ว่าจะ
เป็นแสงดวงอาทิตย์ในตอนกลางวัน หรือจะเป็นแสงดวงจันทร์ในตอนกลางคืน หรือแสงสว่างจาก
หลอดไฟนีออน ตะเกียง ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของแสงที่ส่องแสงสว่าง

4. การใช้คำบอกแสงที่อ่อนแสง เป็นการบอกแสงที่แสงน้อยแต่ก็ยังมองเห็น
ดังตัวอย่าง

พอแดดร่มลมตก เรือนกระจุกริมปากคลองยิ่งคึกคักเป็นพิเศษอีกวันหนึ่ง
(ตำบลดงมะกอก : 116)

ออกเดินทางตอนแดดร่มลมตก
(ปลายนาฟ้าเขียว : 100)

ไม่กี่ชั่วโมงต่อมา แดดเริ่มอ่อน ลมตกชายทุ่ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 17)

ขณะอากาศเริ่มเย็นลง แดดอ่อนสู่สายัณห์

(ตำบลช่อมะกอก : 71)

เสียงระฆังดังแว่ว แดดอ่อนรอนแสง สีเหลืองจืดจางจืดจางตรงซุ้มผกากรองหน้าหมู่บ้าน

(คือรักและหวัง : 169)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า แดดอ่อน รอนแสง แดดร่มลมตก เป็นคำบอกแสงที่วิวัฒน์
วรรณยางกูรนำมาใช้นั้นเป็นการบอกแสงของแสงแดดที่มีแสงน้อย ไม่เจิดจ้า ทำให้ผู้อ่านนึกเห็น
ภาพของบรรยากาศที่มีแสงแดดน้อย

5. การใช้คำบอกแสงที่หม่นมัว และมีด เป็นการบอกแสงที่ทำให้การมองเห็นลด
น้อยลงและมองไม่เห็นเลย ดังตัวอย่าง

หลอดไฟแดงมัวชั่วเป็นสิ่งเดียวที่ให้แสงสว่าง ไฟสีซีดจากหลอดไฟเก่ามอดดับลงมืดสนิท

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

แสงไฟสลัวลง จนแทบจำกันไม่ได้

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 87)

ถ้าฉันรอเวลาให้ท้องฟ้ามืดมัวด้วยเมฆฝน เสียงเพลงแผ่วเบาต้านในร้านที่มืดสลัวคุณจะไม่
รู้เลยว่า น้ำตาฉันพร่างพรูผสมหยาดฝน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 93)

ถนนดำมืดไฟมัวชั่ว กลิ่นน้ำเน่าโชยฉุนในคืนหนาวเย็น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 167)

เมฆอีมครีมฟาดความเข้มของแสงแดด- ดูสลัว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 211)

พินถ่ายรูปที่ปักคนงานที่แออัดมืดสลัวทั้งวัน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 214)

ในความสลัวลางนั้น ผมมองเห็นคนถือปืนเอ็มสิบหกดำเมี่ยมเหมือนงูเห่า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

กลางแสงตะเกียงแดงมัวชั่ว

(ตำบลดมมะกอก : 157)

ในมุมมืด ในที่สลัว ในซุ้มลับตาคน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 52)

นกกลางคืนส่งเสียงครางจากสุมทุมสลัวไกล

(ปลายนาฟ้าเขียว : 103)

หญิงสาวตื่นใจกับกล้วยไม้ป่าจำพวกหวายและเถิงที่เกาะหนาแน่นตามชะง่อนหินเป็น
บรรยากาศซุ่มขึ้นแดงแสงวาว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 138)

ฝุ่นฟุ้งมืดมัว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 153)

รุ่งอรุณแต่ละวันมืดมัวมึนง

(คือรักและหวัง : 162)

แสงไฟไม่กี่แสงเทียนถูกข่มด้วยแสงไฟฟ้าเมรุจนดูมัวชั่ว

(คือรักและหวัง : 194)

ที่มุ่มสลัวไร้แสงหนัง ไม่มีวันที่เขาจะกลับไปโลดเต้นในโลกเงาบนจอผ้าได้อีกแล้ว
(คือรักและหวัง : 221)

มองทิศทางที่จะไปกรุงเทพฯ ดูมีม่านหมอกมัวช้า
(คือรักและหวัง : 230)

ฉันมองกลับไปยังซีเมาสองคน พวกเขามองเราตาเป็นประกายอยู่ในความมืดสลัว
(บนเส้นลวด : 144)

กลางหมอกควัน ได้แสงไฟมัวช้า ความร้อนรนยังไม่ยอมหลับใหล
(บนเส้นลวด : 198)

เขาหยุดไถ มองไปข้างนอกเป็นแสงจันทร์สลัว
(คือรักและหวัง : 20)

คืนนั้น รถไฟแล่นฝ่าไปในความมืด
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 14)

ภูเขาเบื้องตะวันตกที่บิทิมเจียบเหงา
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 15)

ตกคำช่ายหาดมืดสนิท ทะเลดำมืดเจียบสวຍ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 33)

ฝนตกลงมามืดครึ้ม ในห้องดูทิมเทา
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

มันเป็นการดิ้นรนต่อสู้ของชีวิตต่างลีลาในท่ามกลางแสงไฟและมุ่มมืด
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 161)

บ่ายวันนั้นฟ้ามืดครึ้ม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 253)

มองออกไปภายนอกเห็นแต่ฉากที่มืดตื้อ

(ตำบลช่อมะกอก : 95)

เกลากสังขารเปะปะเข้าไปในครัว ในนั้นมืดทึบจนแกลเดินไปเตะอะไรดังกรัง

(ตำบลช่อมะกอก : 153)

ตัวอาคารปูนแล่นยาวลึกเข้าไปสู่ความมืดครึ้ม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 128)

เป็นยามเมฆฝนหม่นครึ้ม บอกดินฟ้าอากาศแปรปรวน จากร้อนจ้าแสงจัดเป็นมืดหม่น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 197)

ห้องของผมอับลม ขนาดฝนตกเมื่อคืนเนื้อตัวยังเหนียวหนับ นาฬิกาบอกเวลาว่าสายแล้ว บรรยาศในห้องยังมืดทึบเหมือนรุ่งสาง

(บนเส้นลวด : 89)

ติดำเดินร้องขายเปลตามทางเดินแคบ ๆ สองข้างทางมีบ้านหนาแน่นเบียดกันอยู่ ได้กลิ่นบ้านมืดทึบ มีหนูวิ่งบนดินเฉอะแฉะ

(คือรักและหวัง : 13)

เขาพาหล่อนเดินลึกเข้าไปในถ้ำ ลึกเข้าไปจนมืดมิดลงทุกที

(คือรักและหวัง : 101)

ตั้งอยู่ในห้องน้ำมืดทึบ ในห้องนอนก็มืด แม้เป็นเวลากลางวัน

(คือรักและหวัง : 105)

ส่วนคนหนุ่มสาวจะซุ่มมมิดคุยกัน

(คือรักและหวัง : 114)

แพ่กตบเป็นแถบสีดำอยู่ในความมิด

(คือรักและหวัง : 116)

ผ่านบ้านเรือนทรงไทย รังรักเดิมของชายชรา เขานั่งมองบ้านที่มิดและเงียบนั้นแล้ว
พึมพำอยู่คนเดียว

(คือรักและหวัง : 117)

ใครเผอะไรไม่รู้ ควันไฟหนาเป็นกลุ่มลอยอ้อยอิ่ง ทำให้ฟ้าครึ้มไปต่อหน้าต่อตา

(คือรักและหวัง : 144)

เจ้าหนูหายจากบ้านไปตั้งแต่เช้า ปรากฏว่าแอบไปซ่อนปลากัดถึงหนองตาเข้ม กว่าจะ
กลับถึงบ้านก็มิดคำ

(คือรักและหวัง : 152)

บ้านเรือนมิดสนิท

(คือรักและหวัง : 188)

สุริยันเย็นซีกก็มิดก็หมอง

(คือรักและหวัง : 196)

นั่นร่างใครสูงโย่งเหมือนต้นตาล ดูเป็นเงาดำ เหนือเป็นไม้ทึบ

(คือรักและหวัง : 200)

แดดยามเช้าลอดใบมะม่วงลงมายังพื้นดิน ดูเป็นสายสีเขียวฉวฉว ในความรุ่มครึ้ม

(คือรักและหวัง : 224)

ดวงตะวันลับไปแล้วในยามเย็น จากสว่างเรืองหม่นสลัวจนมืดมิด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 124)

ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรลยางกูร มีความประณีตในการเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างหลากหลาย เช่น คำว่า มัวชัว สลัว ครึ้ม มัว ริบหรี่ มืด มืดสนิท มืดมิด มืดทึบ รำไร ทึบทึม สลัวลาง เป็นต้น เพื่อสื่อให้เห็นแสงที่หม่นมัว

6. การใช้คำสัมผัสบอกลักษณะของแสง เป็นการนำคำสัมผัสมาขยาย ทั้งนี้ให้ความรู้สึกสบายตาในการมองแสงนั้น ๆ ดังตัวอย่าง

โคมไฟสีเหลืองตราห้วนอนให้แสงนุ่มนวล

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 231)

เวียงฟ้าเบื้องบน ปรากฏวงเดือนอาบแสงนวลเย็นดงามแน่วเนิ่ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 99)

ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัฒน์ วรรลยางกูร เลือกสรรคำมาใช้เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะของแสงและรู้สึกถึงสัมผัสนั้น

คำบอกแสงประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการสร้างจินตภาพให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านไม่ว่าจะเป็นแสงที่ส่องประกาย เคลื่อนไหว หรือบอกความสว่าง ความอ่อนของแสง ความหม่นมัวทำให้ผู้อ่านคิด เห็นภาพของฉากตามเนื้อเรื่อง เพิ่มความงดงามให้แก่เนื้อเรื่อง และวัฒน์ วรรลยางกูร ยังใช้คำบอกแสงที่แทรกความรู้สึกในการใช้คำบอกแสง ทำให้ผู้อ่านเกิดการสัมผัสถึงความรู้สึกนั้น

คำบอกกลิ่น

ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ปรากฏการใช้คำบอกกลิ่นเพื่อแสดงลักษณะของกลิ่นต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้สึกถึงกลิ่นนั้น ๆ ได้ คำบอกกลิ่นที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้เป็น

ดังนี้ คือ การใช้คำบอกกลิ่นที่ไม่มีคำขยาย การใช้คำบอกกลิ่นที่มีคำขยาย การใช้คำบอกกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นไม่มีคำขยายและการใช้คำบอกกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นมีคำขยาย

1. การใช้บอกกลิ่นที่ไม่มีคำขยาย เป็นการนำบอกกลิ่นที่มีทั้งกลิ่นหอม เหม็น อับ ชุนและคาว ใช้อธิบายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้ผู้อ่านได้เกิดภาพ หรือจินตนาการ ดังตัวอย่าง

เรารู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย โลกนี้น่าอยู่ แดดสวย ดอกไม้หอม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 81)

พีพรเคยชื่อ “สาลี” เหมือนขนมหวานนุ่มฟูเพราะทำจากไข่ผสมแป้ง น้ำตาล และผงฟู สีสวยหอม เคี้ยวนุ่มลิ้น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 25)

แดดแรงส่องเฉียงจากซีกฟ้าใต้ ร้อนจ้า แจ่มเจิดให้รวงข้าวสุกเหลืองและสุกหอม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

ชายหนุ่มแห่งเรือนไม้โคดเดี่ยวผสมยาสูบอย่างชำนาญ โดยไม่ต้องมีแสงสว่างมากนัก ปลายนิ้วสัมผัสเส้นยานุ่มหอม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 74)

ตอฟางซึ่งข้าวชุ่มน้ำค้างยามเช้าอ่อนนุ่ม และคงหอมเป็นอาหารโปรด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 163)

ยาสระผมส่งกลิ่นหอม เป็นฟองขาวพรั่งขึ้น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 168)

ฝนหอม...หอมที่สุดในรอบปี เพราะไอลฝนจะอวลกลิ่นดินใหม่ไฟลามทุ่ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 197)

ถ้าตาเพี้ยมต้องนอนตายโดยไม่มีใครรู้เห็น จนกว่าจะเนาเหม็นส่งกลิ่นคนอื่นจึงรู้
(คือรักและหวัง : 123)

เดิมทีคอกควายอยู่กลางแจ้ง ตรงใต้ถุนเรือนเป็นคอกวัว ต่อเมื่อขายวัวไปแล้ว ประกอบ
กับโจรขโมยชุกชุมในป่าดงแคลนจึงย้ายควายมาอยู่ใต้ถุน คอยเฝ้าดูแลง่ายกว่า เสียแต่ซื้อควายมี
กลิ่นเหม็นและเหลวเลอะเทอะกว่าขี้วัว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 48)

บุหรืมวนด้วยใบตองแห้งเผาไหม้ตัวเองอยู่ในคืบนิ้วมือ ควันของมันลอยอิง ส่งกลิ่นจน
เหมือนไม้รวกเนาเป็นกลิ่นเดียวกับกลิ่นตัวเองเผ่ามันเช่นกัน

(ตำบลดงมะกอก : 65)

ฝนตกหลังคารั่ว ราวเหล็กขึ้นสนิม กลิ่นอับ ๆ ร้อนอบอ้าว หน้าต่างรถบรรทุกปิดสนิท
(บนเส้นลวด : 179)

ไอ้จืดอาศัยตามกลิ่นควาหลับหลับตาฟุ้งเข้าฉีกท้องสิงห์ห้าว
(คือรักและหวัง : 48)

เขาฟุบลงหอบหายใจ มีรสเผื่อน ๆ ในปาก พร้อมกับสิ่งแปลกปลอม... ปากก็ได้กลิ่นควา
น้ำเหนียว ๆ ชื่น ๆ ไหลออกมาทางมุมปาก
(คือรักและหวัง : 148)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า หอม เหม็น อับ ชวนและควา เป็นคำบอกกลิ่นที่วัฒนธรรม วรรณ
ยางกูรนำมาใช้ในการสื่อกลิ่นของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ไม่ว่าจะเป็นกลิ่นของดอกไม้ อาหาร
เสื้อผ้า และอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรม วรรณยางกูรมีความสามารถในการเลือกใช้คำให้เหมาะ
กับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงและแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีประสบการณ์ในการได้กลิ่นของสิ่งต่าง ๆ จึง
สามารถเลือกใช้คำและบรรยายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้ผู้อ่านสัมผัสได้จากจินตนาการ

2. การใช้คำบอกกลิ่นที่มีคำขยาย เป็นการเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับกลิ่นมากขึ้น เพื่อให้ได้ความชัดเจนของกลิ่น ดังตัวอย่าง

หล่อนถือดอกกระดังงาที่เปิดกลีบเหลืองเนียนกระจายกลิ่นหอมละมุน

(คือรักและหวัง : 101)

เขาหิวผมเรียบแปล้ น้ำมันใส่ผมส่งกลิ่นหอมจนฉุน

(คือรักและหวัง : 119)

เข้ารุ่งขึ้นเจ้าหนูสร้างไข่ ลูกขึ้นนั่งซดข้าวต้มกับไข่เจียวหอมฉุย

(คือรักและหวัง : 153)

ฝนตกครวหน้าดอกกระถินคงส่งกลิ่นหอมอ่อนในบรรยากาศเย็นขึ้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 98)

อาหารเริ่มล้าเลียงมา เป็ดสั่ง “ทีโบน สเต็ก” เป็นเนื้อชิ้นใหญ่ทอดกระเทียมพริกไทยหอมฉุย มีเม็ดกับส้อมวางอยู่ข้าง ๆ พินั่งมองอย่างไม่คุ้นเคย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 80)

ยาสูบสมุนไพรเป็นผลผลิตจากใบไม้หาได้ไม่ยากในตำบลหันเป็นฝอยละเอียด เคล้าผสมกับยาสูบจากหลังเขา จุดสูบหอมละมุนดับกระวนกระวาย คลายฟุ้งซ่าน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 22)

ดอกตัวผู้เหลืองแป้นเบ่งบาน กระจายกลิ่นหอมอ่อน ชวนแมลงภู่งูผึ้ง ผีเสื้อเหลืองน้ำตาล ชาวแกมเทานวลบินว่อน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 154)

หนูแหวนเก็บดอกพุทป่าชาวเล็ก ๆ กลีบหนา กลิ่นหอมอ่อนมาร้อยเป็นมาลัยคล้องคอ
(ตำบลช่อมะกอก : 13)

น้ำกะทิหวานหอมรินลอยดอกมะลิใส่ไว้ในหม้อดิน
(ตำบลช่อมะกอก : 81)

หนูแหวนหอบฟืนมาได้หอบหนึ่งเป็นไม้ซี่เหล็กแห้ง ใกล้เคียง ๆ กองฟืนมีดอกพุทป่าสีชาวเล็ก ๆ
บนสะพานอยู่ตรงกลางดอกเป็นร่องกลวงข้างน้ำค้างเอาไว้ กลิ่นหอมจาง ๆ ของมันเข้ากับอากาศ
หนาวรอบกายเจี๋ยบงัน
(ตำบลช่อมะกอก : 87)

ลำพุล้นลูกแล้วลูกเล่า แต่ลำพู่ก็ไม่เคยหมดต้น ดอกตูม ๆ เบ่งบาน จนกลีบดอกร่วง
โรยกลายเป็นผลกลมแป้นจากลูกเล็ก ๆ จนกลายเป็นสุกแก่ มีกลิ่นหอมทะแม่ง ๆ
(ตำบลช่อมะกอก : 149)

พ่อยังกัดฟันใช้นิ้วหัวแม่มือข้างขวาเท่าที่จำเป็น ในที่สุดพ่อก็ทนเจ็บปวดไม่ไหว ใช้
ปลายมีดบางเฉาไฟกรีดลงไปตรงซอกเล็บหนองสีชาวทะลักออกมา มีเลือดปนมาบ้าง กลิ่นเหม็น
ร้ายกาจ
(ตำบลช่อมะกอก : 70)

เถื่อนต้องช่วยล้างมือเข้าไปในทวาร กวาดก้อนมูลแข็งดำคล้ำออกมาและต่อจากนั้น
ความขึงใจสงสัยเริ่มกระจ่างเมื่อมีเลือดและหนองจากแผลอักเสบภายในปะปนออกมากับมูล
ควาย ส่งกลิ่นเหม็นร้ายกาจ
(ปลายนาฟ้าเขียว : 136)

ศีรษะเต็มไปด้วยเลือดมันสมองไหลออกมากลิ่นคาวคละคลุ้ง
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 24)

ทางในครัวหลังบ้าน เต็มไปด้วยผักปลา หมูเห็ดเปิดไก่อ ต่างส่งกลิ่นคั่ว

(ตำบลช่อมะกอก : 66)

ไต้ปุดเทียบเรือใกล้หน้าต่าง มั่นใส่เสื้อลายบานบุรีสีเหลือง กลิ่นใหม่กรุ่น มาจากเนื้อผ้า

(คือรักและหวัง : 175)

วันนี้ จำปยังยืนต้นแย้มกลีบดอกไซยกลิ่นหอมเศร้า ใบเขียวสดสะพรั่ง

(บนเส้นลวด : 157)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้คำบอกกลิ่นที่มีคำขยาย เช่น คำว่า หอมฟุ้ง หอมอ่อน หอมรีน หอมละมุน หอมฉุย หอมทะแม่ง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าเป็นคำขยายที่ใช้กับกลิ่นหอม และให้ความรู้สึกถึงความหอม อีกทั้งบางคำยังบอกถึงการกระจายของกลิ่น เช่น ฟุ้ง ส่วนกลิ่นเหม็น เช่นคำว่า เหม็นคั่ว เหม็นสาบร้ายกาจ หรือกลิ่นคาว เช่น กลิ่นคาวคละคลุ้ง นอกจากนี้ยังมีคำขยายที่บอกอารมณ์ความรู้สึก คือ เศร้า ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก และเกิดกลิ่นหอมที่ไม่สดชื่น ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า วาสน์ วรลยางกูรมีความสามารถในการเลือกสรรคำให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง และมีคลังคำมากมายที่นำมาปรับเปลี่ยนเพื่อมิให้เกิดการเบื่อหน่ายสำหรับการอ่านของผู้อ่าน

3. การใช้คำบอกกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นไม่มีคำขยาย เป็นอีกลักษณะหนึ่งของการใช้คำบอกกลิ่น เฉพาะของสิ่งที่กล่าวถึง โดยใช้ประสบการณ์เรื่องการของผู้อ่าน ดังตัวอย่าง

กลิ่นฉุนยาสูบใบตองลอยไปในอากาศ ชายชราเขี่ยก้นยาปลิวหายไป

(คือรักและหวัง : 22)

แม่ขึ้นจากเรือ ท่าทางเหน็ดเหนื่อยกว่าทุกวัน เหมือนมีอะไรหนักกว่าปกติกดบนร่างแม่ มี กลิ่นเหงื่อที่คุ้นเคย

(คือรักและหวัง : 56)

นางฉีกเปิดฝากระป๋องข้างหนึ่ง เทน้ำร้อนลงไปพอให้มีกลิ่นนม ใส่น้ำตาลพอหวาน ๆ ก็
เทใส่ขวด

(คือรักและหวัง : 81)

มันได้กลิ่นลูกบนคอบมะพร้าวก็เหงงหน้าครางอืดอาด

(คือรักและหวัง : 84)

พอโกรธก็หันมาแยกข้าวใส่เด็ก ๆ พอมันได้กลิ่นลูกก็ตกรใจเข้ามา เด็ก ๆ แดกฮือ

(คือรักและหวัง : 85)

ในลำเรือเขียวครี๊ดไปด้วยต้นถั่วแระที่ยังไม่ทันปลิดใบ ทั้งใบถั่วและฝักถั่วเป็นสีเขียวกลืน
กันไปกลิ่นเขียวมากพอที่จะสู้กับกลิ่นโคลนตมเหนือผิวน้ำ

(คือรักและหวัง : 120)

นางถือถ้วยแกงอะไรสักอย่าง ที่จริงระยะแค่นี้เขาเคยรู้จักแกง จนอาจคาดเดาได้

(คือรักและหวัง : 149)

เมื่อก้มหน้าลงใกล้ต้องผะเมื่อกลิ่นเหล้าระเหย เป็นกลิ่นเหล้าผสมกลิ่นบูดจากลม
หายใจคนป่วย

(คือรักและหวัง : 166)

ตาเพี้ยมนั่งพับเพียบพนมมืออยู่ในกลิ่นดอกชอนกลิ่นผสมกลิ่นปูนวันเทียน

(คือรักและหวัง : 170)

พอน้ำในภาพกำลังเดินเข้าไปหาแป้นระยะห่างราวคืบ ทิวได้กลิ่นเปียร์

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 34)

เธอสังแกงส้มและพะแนงเนื้อ กลืนแกงส้มชวนให้คิดถึงบ้านริมคลองที่มีผักบุ้งลอยเป็นแพอยู่หน้าบ้าน และมีปลาอยู่ในน้ำ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 16)

บางครั้งต้องผ่านแอ่งน้ำโคลนอันอบอวลด้วยกลิ่นขี้ควาย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

เด็กสาวชาวกรุงทั้งสองมีอาการจุกย่น สำหรับพินไม่ได้พับขาทางเกง ขากางเกงสีน้ำเงินจึงเปื้อนคล้ำ ไอดินกลิ่นโคลนสัมผัสจุก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

พินหวนคิดทบทวนการทำงานท่ามกลางกลิ่นหมึกและกองกระดาษ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 133)

เมื่อเธอเข้ามาใกล้ก็จะสังเกตเห็นถึงใบหน้าที่คมคายและเส้นขนสีน้ำตาลหนาบ่นลำแขน กลิ่นน้ำหอมไซยมาพร้อมกับร่างนั้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 43)

กลิ่นควันไฟไม้แห้งเจือปนในข้าวปลาอาหาร กลิ่นยาสูบและยาเสพติดสร้างอารมณ์รื่น กลิ่นข้าวหมกเชื้อจนเป็นน้ำอมฤตหอมเมา กลิ่นคบได้ โคลน ความ มะตูม ตาลสุก ผสมผสานอยู่ในลมหายใจ เป็นเลือดเนื้อ ชีวิต เป็นเพื่อน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35-36)

เจ้าหนูเห็นควันไฟและได้กลิ่นอาหาร ...เห็นคนตั้งห่างเลื่อยไม้กำลังเตรียมอาหารกลิ่นหอมไซยดูมาจากหม้อเล็กคว่ำแห้ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 50-51)

ตัวเจ้าของควายแหวะแถวต้นตาลเมื่อได้กลิ่นลูกตาลสุก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 95)

หมิ่นกลืนยางไหม้และคลั่งโหมงด้วยเขม่า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 105)

ฝูงควายโลดเต้นเหมือนได้กลืนไอน์โชนไซมาแต่ไกล

(ปลายนาฟ้าเขียว : 155)

ควายตะคุ่มได้ถูนเรือนกระโอเย็นกระซิ่นระเหยขึ้นพร้อมกับกลืนขี้ควาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 160)

ผ่านกลืนลูกตาลสุก หากเป็นแต่ก่อนเถื่อนคงเที่ยวแหวกพงหญ้าโคตาล

(ปลายนาฟ้าเขียว : 196)

จากปีเป็นหลายปี กลืนกัญชาแทรกอยู่ทุกชุมชนทุกเม็ดเหงื่อ

(ตำบลช่อมะกอก : 78)

ไม่ช้าตะเกียงสว่างเรืองขึ้น พร้อมกับกลืนน้ำมันก๊าด

(ตำบลช่อมะกอก : 84)

“ที่นาต้องเป็นของผู้ถือขันไถ” หนูแหวนรำพึงเบา ๆ เปลวไฟในกองเบื่องหน้าโชติช่วงขึ้น
จนร้อยใบหน้า มีกลิ่นไหม้อะไรสักอย่างหนึ่งลอยมาปะทะจมูก

(ตำบลช่อมะกอก : 92)

ลงจากรถเมล์ห้องชุมหลัง เดินผ่านแดดไปยังแฟลต ร้อนโง้งยิ่งดีกว่าอบในกลิ่นอับเหงื่อไคล

(บนเส้นลวด : 124)

บางครั้งไฟห่อเกือบมืด กลิ่นน้ำหอม กลิ่นเหงื่อและเสียงกระซิบบริมหู ช่างจุดดิ่งลงสู่ห้วง
ภพนาสรวนใจ

(บนเส้นลวด : 197)

ยังมีกลิ่นดินชุ่มฉ่ำที่แม้นั่งเรือมาในคืนเดือนมืด ผมก็คงจำได้ โดยไม่จำเป็นต้องทุดกาย
ลงจับดิน คงเหมือนเพื่อนลูกอีสานที่ได้กลิ่นดินแห้ง ๆ ของบ้านเกิดเมื่อเขานั่งรถไฟไปถึงตอนเช้ามืด

(บนเส้นลวด : 54)

เธอยังค้นพบกล่องไม้ขีดเก่า ๆ บรรจุพืชพันธุ์เขียวแห้งมีกลิ่นเฉพาะและต้องการคำอธิบาย

(บนเส้นลวด : 110)

ลมทะเลเมื่อรุ่งสางหอบเอากลิ่นควาทะเลำเพยมา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 32)

เสียงปิ่น เสียงระเบิด เสียงหวีดร้อง กลิ่นควาเลือดยังติดตรึงความรู้สึก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 280)

กลิ่นใหม่ของเสื้อจางหายไปเหลือเพียงกลิ่นควาแห

(คือรักและหวัง : 185)

ร่างของพ่อจมหายไปทั้งที่น้ำไหลไม่แรงเท่าไรเลย กลิ่นควาเลือดพอจะทำให้ข้าเดาอะไรออก

(ตำบลด้อมมะกอก : 29)

เมืองมองเห็นสีแดงและกลิ่นควาเลือดบนผิวน้ำ

(ตำบลด้อมมะกอก : 124)

ครูสาวนิ่งเงียบ ความรู้สึกเก่า ๆ เมื่อเกือบสองปีที่แล้ว หมุนวนมาอีกครั้งหนึ่ง กลิ่น
ควาเลือดและกลิ่นสาปสงของดินปืน

(ตำบลด้อมมะกอก : 150)

ไม่มีใครต้องการความรุนแรง ใครอยากสัมผัสกลิ่นควาเลือด แต่พวกเขาจำเป็นต้องรู้จัก
ประติษฐูปินแก่ป เพื่อความปลอดภัยของชีวิต

(ตำบลด้อมมะกอก : 188)

ที่บ้านเช่าย่านบางรัก ผมจำไว้ว่าวันหนึ่งตื่นเช้ามือเป็นพิษะ จึงออกเดินเล่นตามซอย
ย่านชุมชน โรงฆ่าไก่สว่างจ้า ผมเห็นคนถือจักรยานผ่านไปมาอีกบ้านน้ำลาย อันเป็นปฏิกิริยา
โต้ตอบกลิ่นคาวเลือด ผมเองก็รู้สึกเช่นเดียวกัน

(บนเส้นลวด : 91)

วัฒน์ วรรลยางกูรใช้คำที่บอกกลิ่นของสิ่งนั้นโดยเฉพาะ โดยไม่ต้องขยายความเพราะ
ผู้อ่านสามารถเข้าใจและสามารถสัมผัสกลิ่นนั้นได้ไม่ว่าจะเป็น กลิ่นน้ำหอม กลิ่นคาวเลือด กลิ่น
คาวปลา กลิ่นกัญชา กลิ่นน้ำมันทอด ฯลฯ ซึ่งมีกลิ่นเป็นลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งนั้น ๆ

4. การใช้คำบอกกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นมีคำขยาย เป็นการนำคำขยายเพิ่ม
รายละเอียดของกลิ่นเฉพาะ เพื่อให้กลิ่นนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ถนนดำมืด ไฟมัวซัว กลิ่นน้ำเน่าโชยในคืนอากาศหนาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 166-167)

กลิ่นเนื้อสด ๆ ตลบอบอวลรุนแรง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 276)

กลิ่นแกงหอมฉุย น้ำแกงสีเหลืองอมเขียว ผิวหน้าน้ำแกงมีมันกะทิขาวไปลากเส้นโค้งไธ
เป็นกลุ่ม เกาะขอบถ้วย บางส่วนเป็นดวงกลมเล็กอยู่ใกล้ใบโหระพาสีเขียวสด พริกชี้ฟ้าแห้งแฉลบ
สวยอวดสีแดงสุกปลั่ง สวยจนลืมเผ็ด

(คือรักและหวัง : 185)

กล่องเก่าเก็บได้มิดชิด รักษาคุณภาพมากพลูสีเสียดและขี้ผึ้งครบถ้วน ประณีตทั้งรส
และกลิ่นโดยเฉพาะกลิ่นน้ำละลายปูน หอมละมุนน้ำต้มใบเตย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 83)

กลิ่นรวงข้าวหอมร้อน ในความรู้สึกของหนุ่มชานา

(ตำบลช่อมะกอก : 12)

หลังจากนั้นไม่นานก็มีกลิ่นหอมพริกแกงโชยมาจากฝั่งกระโน้น

(ตำบลช่อมะกอก : 149)

ท้องฟ้าฟากตะวันตกสีแดงเข้ม กระดังงาริมรั้วส่งกลิ่นกำจายยามเดินผ่าน

(ตำบลช่อมะกอก : 152)

สักครู่แกรู้สึกเย็นวาบที่ชอกนิ้วตีน กลิ่นน้ำมันกาดโชยดูยขึ้น

(ตำบลช่อมะกอก : 153)

ผมออกจากร้านอาหารเดินเรื่อย ๆ ผ่านหน้าตลาดแห่งหนึ่ง กลิ่นทุเรียนกรุ่นในอากาศขึ้น

(บนเส้นลวด : 47)

กลิ่นกับข้าวหอมดูยอยู่ในครัว ผมชักหิวข้าวเหมือนกัน

(บนเส้นลวด : 56)

ขณะอาบน้ำเราจึงแช่ขี้มในความเย็นฉ่ำ กลิ่นสบู่ช่วยขึ้น ไม่มีกลิ่นส้วมเจอบนเหมือน
ห้องน้ำอื่น ๆ

(บนเส้นลวด : 89)

กลิ่นสบู่และกลิ่นเนื้อหอมสะอาดโดดเด่นอยู่ในห้องเพดานต่ำ

(บนเส้นลวด : 109)

จู่ๆเจ้ากรรมยังไม่ยอมสร้างชาจากกลิ่นกายสาวอุ้งกรุ่นสะอาดสะอาดอัน กลิ่นนี้ทะยาน
เข้าปะทะความรู้สึกจนพ้อฝันอยู่เจียบ ๆ

(บนเส้นลวด : 109)

เลื่อนผ้าขึ้นคลุมอกเราสอง ผลจากความเคลื่อนไหว ทำให้กลิ่นสาวระเหยต้องใจหอม
สะอาดต่างกลิ่นใดที่เคยสัมผัส

(บนเส้นลวด : 116)

เสียงน้ำจากฝักบัว ไปรยละอองต้องผิวกาย เสียงเคลื่อนไหวระหว่างมือ ก้อนสบู่เนียน
เนื้อกลิ่นสบู่โชยช่วยชื่นใจ

(บนเส้นลวด : 133)

ผมนั่งอยู่มีด ๆ ไฟริมถนนดับแล้วนาน ๆ ยามจะเดินช้า ๆ ผ่านไป กลิ่นน้ำจากท่าโสโครก
โชยฉุน

(บนเส้นลวด : 175)

ตั้งแต่สมัยผมยังเด็กและกีตาร์ยังเป็นกีตาร์ทางมะพร้าวยามค่ำหลังจากพบกันที่วงข้าว
อ้อมข้าวแล้วเราจะนั่งนอนรอบ ๆ ตะเกียงรั้วดวงใหญ่กลิ่นน้ำมันก๊าดโชยฉุน

(บนเส้นลวด : 176)

การใช้คำบอกกลิ่นให้รู้ว่ากลิ่นนั้นเป็นกลิ่นอะไร พร้อมทั้งขยายความให้ทราบว่ามี
ลักษณะของกลิ่นเป็นอย่างไรนั้นจะทำให้ผู้อ่านทราบรายละเอียด และเกิดจินตภาพมากยิ่งขึ้น
อย่างที่วัฒน์ วรรลยางกูร เพิ่มรายละเอียดลงไป เช่น กลิ่นน้ำมันก๊าดโชยฉุน กลิ่นกับข้าวหอม
ฉุย กลิ่นรวงข้าวหอมรีน เป็นต้น นอกจากนี้วัฒน์ยังสอดแทรกความรู้สึก กลิ่นสบู่โชยช่วยชื่นใจ
และขยายให้ทราบถึงการกระจายไปของกลิ่น เช่น กระดังงาริมรั้วส่งกลิ่นกำจาย ทำให้ผู้อ่านเกิด
จินตภาพที่หลากหลายของแต่ละกลิ่น และความหลากหลายในการใช้คำของวัฒน์ วรรลยางกูร
ด้วย

คำบอกรส

วัฒน์ วรรลยางกูรได้นำคำบอกรสมากล่าวถึงรสชาติของอาหาร ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก
รู้สึกและสัมผัสรสด้วยจินตนาการเสมือนผู้อ่านได้ลิ้มรสด้วยตนเอง คำบอกรสที่วัฒน์ วรรลยางกูร
นำมาใช้เป็นดังนี้ คือ การใช้คำบอกรสที่ไม่มีคำขยายและการใช้บอกรสที่มีคำขยาย

1. การใช้คำบอกรสที่ไม่มีคำขยาย เป็นการนำคำบอกรสที่มีรสต่าง ๆ มาใช้อธิบาย
สิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้ผู้อ่านได้เกิดภาพ หรือจินตนาการอย่างเห็นชัดเจนคล้ายตามเนื้อเรื่อง
พร้อมทั้งรู้สึกเหมือนได้ลิ้มรสนั้นจริง ๆ ดังตัวอย่าง

มะขามป้อมกินแล้วทำให้น้ำลายหวาน พ่อเจ้านายกินน้ำตามลงไป เลยรู้สึกว่าน้ำหวาน
(ด้วยรักแห่งอุดมการ :182)

“ต้องซื้อสาลี ข้าได้ยินมาอย่างนี้ ไปถามพวกตำบลบ้านไร่ดูเลย พ่อเอ๊ย ต้องซื้อสาลี ถึง
จะเหมาะกับลูกผู้หญิง ฟังดูน่ากินด้วย ขนมสาลี” เอ่ยนามพ้องขนมชนิดนี้ทั้งหวาน นุ่มฟู สวยหอม
“หรือลูกสาลีก็ได้” “เอ่ยนามพ้องกับผลไม้ชนิดหวานกรอบ กลิ่นหอม ราคาแพง
(ปลายนาฟ้าเขียว:18)

นอกจากสัตว์ธรรมชาติ ยังมีใบไม้อ่อนรสเปรี้ยวหรือฝาด
(ปลายนาฟ้าเขียว:20)

รสชาติหน่อไม้แฉกฝนนั้นหวานกรอบ
(ปลายนาฟ้าเขียว:170)

น้ำหวานในลอนตาลอ่อนแอมอิม คละเคล้าเนื้อตาล ขาวนุ่มเคี้ยวสนุก หวานน้ำเชื่อม
(ปลายนาฟ้าเขียว:171)

ฝนสาดซัดจนสิ้นสะท้อน เจ็บแปลบตามรูขุมขน เจ็บตามโคนเส้นผม ริมฝีปากชา ลิ้นด้าน
ไม่รู้สึกรังจืดจางแล้วกลายเป็นขมไปถึงกระพุ้งแก้ม
(ปลายนาฟ้าเขียว:53)

เด็กชายรีบกลืนลงคอคว่ำหน้าดื่ม สูดปากบอกอาการเผ็ด
(ตำบลซ่อมมะกอก : 69)

การใช้คำบอกรสชาติของอาหารมีทั้งบอกรสชาติอาหารเฉย ๆ ไม่มีคำขยาย เช่น หวาน
เปรี้ยว เค็ม และเผ็ด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในการรับรสมากยิ่งขึ้น

2. การใช้คำบอกรสที่มีคำขยาย เป็นการนำคำขยายมาเพิ่มรายละเอียดของคำบอกรสที่มีรสต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านได้เกิดภาพ หรือจินตนาการอย่างเห็นชัดเจน ดังตัวอย่าง

ฟันขาว ๆ ของเขาขบกัดถั่วดิบสด ๆ รสหวานน้อย ๆ แล่นซ่านสัมผัสลิ้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ:170)

เขาผลิตเพลินกับรอยยิ้มและเสียงพูดคุยของเธอ ปล่อยให้น้ำแข็งละลายจนรวมมิตรจัดขีด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ:167)

ไฉ่หมาน้อยไม่ต้องป็นปายให้เมื่อย ยืนปลิดมาทะกินได้สบาย เพราะต้นเตี้ยแคคิ้วเจ้าหนู ผลใหญ่เนื้อเยอะ รสกรอบหวานเปรี้ยวฝาดพอดี

(ปลายนาฟ้าเขียว:172)

ตัวอย่างข้างต้นทั้งหมดเป็นการกล่าวถึงรสชาติของอาหารเพื่อช่วยสร้างจินตภาพให้เกิดความชัดเจนให้แก่ผู้อ่าน ไม่เพียงแต่บอกรสโดยตรงว่าเป็นรสใดเท่านั้น แต่ยังเพิ่มรายละเอียดของรสชาติอีกด้วย ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเสมือนว่าได้สัมผัสรสอาหารนั้นจริง ๆ

คำแสดงอาการ การเคลื่อนไหว

วัฒน์ วรรลยางกูร ได้นำคำบอกอาการมากกล่าวถึงอาการและการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนมองเห็นได้ด้วยตนเอง คำบอกอาการที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้เป็นดังนี้ คือ การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวไปข้างหน้า การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ไม่นิ่ง การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวในอากาศ การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ และการใช้คำแสดงอาการไม่ปรกติ ดังตัวอย่าง

1. การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวไปข้างหน้า เป็นการแสดงอาการเคลื่อนไหวที่ร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง ทั้งตัว หรือน้ำหนักเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ดังตัวอย่าง

คลื่นเห็นระลอกโถมเข้าฝั่งสม่ำเสมอ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 32)

เธอตัดสินใจระชากแขนจากการเกาะกุมของเขาถลันออกจากประตู่ขณะเดียวกันกับไป
ไฟเขียวสว่างขึ้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ:122)

เด่นรวีโผล่หน้าออกมาถามอย่างกระตือรือร้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ:123)

ร่างดำทะมึนถลันออกมาถึงลานดินใต้ต้นหว้า

(ปลายนาฟ้าเขียว:71)

เมื่อเริ่มแรกเรือท่าท่าจะพุ่งเลยเข้าไป

(ตำบลช่อมะกอก : 123)

เสียงลูกปืนเจาะข้างเรือทึบ ๆ พร้อม ๆ กับเรือซึ่งกำลังเบาเครื่องลอยลำอยู่กลางน้ำถูก
คนขับเร่งเครื่องพุ่งออกจากที่คับพลัน

(ตำบลช่อมะกอก : 123-124)

2. การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เป็นการแสดงอาการ
เคลื่อนไหวที่ร่างกายเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เพื่อสื่อให้เห็นถึงการรีบ ลูกลี้ลกลน หรือไปให้ถึงอย่าง
รวดเร็ว ดังตัวอย่าง

แต่ละคนมีเพียงเสื้อบาง ๆ หากกระสุนเหล็กนัดใดนัดหนึ่งเจาะเข้าไป เลือดจะพุ่งกระชูด
ออกมาทันที

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 22)

อาจารย์ผู้ปกป้องวรรณคดีลุกพรวดขึ้นจากที่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 30)

รถแก๊งสี่ฟ้าพุงปรวดเข้ามาเบรกเอี้ยดตรงหน้าหญิงสาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 119)

รถพุงปรวดออกจากที่อย่างแรงจนคนนั่งผละไปข้างหลัง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 120)

เจ้าคนแรกเห็นเพื่อนเสียท่าก็ปรวดเข้าเหวี่ยงแข่งใส่กลางหลังของนักช่าดั่งปีก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 129)

มองกลับไปยังที่ชุมนุมอีกหลายคนวิ่งกรูมา พินผวาเข้าเก็บกระดาดที่จดข้าวเอาไว้

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 129)

ช่างภาพบอก “แผ่นเถอะเรา” แล้วลากแขนพินข้ามถนนไปถึงกระทรวงยุติธรรมพุงทะลุ
คลองหลอดแล้วเรียกแท็กซี่ปั้งไปทันที

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 129)

เจ้าของบริษัททำสบู่และแป้งนํ้านํ้ากุ่มขมับอยู่กับเครื่องคิดเลข เมื่อทบทวนดอกเบียเงินกู้
ที่กู้มาจากบริษัทเงินทุนในเครือข่ายของคุณปรมิตร มันพุงปรวดขึ้นมากมายอย่างน่ากลัว ขณะที่
ยอดจำหน่ายสินค้าตกลงอย่างน่าใจหาย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 221)

น้ำพุงจืดเข้าตาจนสะดุ้งโหยง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 243)

ทิวาลูกพรวดขึ้นจากเก้าอี้ ขว้างก้นบูหรือลงที่เขี่ยอย่างแรงจนก้นบูหรือกระเด็นตกลงบนพื้น
เขายืนยี้ดอก เส้นเลือดที่ขมับมันปูดโปนเด่นเป็นจิ้งหะตุบ ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 248)

น้ำพร่องไวยวาวเมื่อเห็นเจ้าพยุทน์ร้อนไม่ไหวเกิดบ้าแตกแผ่นผืนโชนทะยานมุ่งไปยัง
 แอ่งน้ำ คันไถถูกลากถูถูทั้งพร้อมกับหางไถวัดร่างของเด็กสาวจากกรุงเทพฯกระเด็นหิวไปนั่ง
 จมโคลนอยู่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 260)

เรือโยงแล่นทวนน้ำขึ้นไป สวนทางกับเรือหางยาวที่พุ่งลงมา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 68)

ฝูงเด็กเลี้ยงควายไล่ตามควายดื้อไปอย่างจริงจังสนุกสนาน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 16)

คณะช่างหน้าพุ่งเป็นสายรวกับลูกธนู

(ปลายนาฟ้าเขียว : 49)

ที่สุดของความเกลียดชังเผาสิ่งตรงรีเข้ากระชากคอเจ้าหนูผลักไล่ให้คุงเข้าตรงหน้า
 ซากกะโหลกควายและเกวียนเก่า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 54)

คนจะข้ามถนนเหลียวซ้ายแลขวาหาช่องปลอดภัยสำหรับตัวเอง พอได้ช่องก็เดินลี้ว สู่เส้น
 แบ่งครึ่งถนน บางคนก็วิ่งปรวดตัดหน้ารถคันที่แล่นเข้ามาใกล้

(บนเส้นลวด : 29)

พัดลมดูดอากาศหมุน จี้ เครื่องปรับอากาศเดินเครื่องอยู่เบา ๆ ความเยิ้มสัมผัสผิวหนัง
 เย็นจริง ๆ

(บนเส้นลวด : 96)

พอผมเดินผ่านเขาก็ทำสิ่งที่ไม่คาดคิดคือผวาตะครุบขาผมไว้ราวกับเล่นรักบี้

(บนเส้นลวด : 16)

3. การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย
ทั้งคน และสัตว์ที่เชื่องช้า ดังตัวอย่าง

คืนนั้นเขาจึงต้องไต่เต้กลับมาอนบ้านเช้าในซอยลึกอย่างไม่น่าเชื่อ
(จึงหรีดกับดวงดาว : 40)

ฝูงชนยังคืบคลานเข้าไปอีกพร้อมเสียงเพลงสู้ไม่ถอย
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 22)

แดดร้อนขึ้นทุกที ลีเก็กเล่นอืดอาด
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 180)

ผมจึงเห็นนายขันลงคลานปายมือหาแว่นตา ทำทางงก ๆ เงิน ๆ ราวกับชายชราตาฟาง
(บนเส้นลวด : 84)

ยิ่งเพื่อนของเธอเข้าหาเย้ย สาวน้อยก็งอแงงะ
(บนเส้นลวด : 104)

4. การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง เป็นการแสดงอาการเคลื่อนไหว
ร่างกายของคนมีความกังวลใจ หรือมีเหตุการณ์ที่ทำให้อยู่ไม่นิ่ง อีกทั้งสัตว์ ใบไม้ก็มีอาการอยู่
ไม่นิ่ง ดังตัวอย่าง

พอเห็นเพื่อนหน้าตาซีดเขียวก็หยุดล้อเลียน ถามไถ่อาการอย่างจริงจัง แล้วก็หันรีหัน
ขวาง หาช้าวให้เพื่อนกิน
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 51)

การใช้คำแผลมอาการงุ่นง่าน
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 73)

ปลาแขยงจะเมาโคลนลอยหนองหุมหิมที่ผิวน้ำ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 147)

เมื่อเปลวไฟลุกไหม้ ร่างที่มีลมหายใจก็กระเสือกกระสนดินแต่ถูกฟาดซ้ำจนนิ่งไป

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 275-276)

เรียวใบไม้พลิ้วไหวระริกทั่วกอ การเลี้ยงแห่งเกราะหลุดจากข้อปลิวร่วมลงดิน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

แม่ควายแบ่งท้องอย่างกระวนกระวาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 40)

ไฉ่หมาน้อยคร้านจะต้องคอยตามดูแลจึงจับมันผูกกับหลักคราวนั้นไฉ่จอมตื้อทวนทวาย
วิ่งวนเวียนรอบหลัก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 45)

กำนันชะลอม้าหันรีหันขวางแถวร่วมกำมปู

(ปลายนาฟ้าเขียว : 85)

คว้นไฟถูกลมเป่าพลุ่งพล่านบางคราวมันตลบเข้าหน้า น้ำตาที่คลออยู่แล้วก็ไหลชุ่ม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 194)

เขาหัวเราะเสียงดัง ร่างอุดมด้วยไขมันกระเพื่อมไหว

(ตำบลด้อมมะกอก : 47)

ส่วนหญิงกลางคนที่มากับเขายกหม้อแกงจับใบหน้าผากทำปากขมขมิบ

(ตำบลด้อมมะกอก : 48)

ผมอาจนอนไม่หลับ กลิ้งตัวกระสับกระส่ายอยู่อย่างนั้น

(บนเส้นลวด : 47)

มือของเธอกระหยิกกระหยิก หาที่วางไม่ได้

(บนเส้นลวด : 96)

5. การใช้คำแสดงอาการที่มีการเคลื่อนไหวในอากาศ เป็นการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนที่แกว่งมีด ควัน สัตว์และอื่น ๆ อยู่ในอากาศ ดังตัวอย่าง

มีดแกว่งหวัดเหวียนนำหวาดเสียว

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 65)

กลิ่นคาวคละคลุ้ง ส้มสีเหลืองกลุนั้นกลิ้งไปตามลาดถนนหายไปบนท้องน้ำโสโครก แล้วก็ มีเสียงระเบิดติดตามมาคว้นชาวครีมพวยพุ่งกระจาย เมื่อมันพุ่งมาปะทะใบหน้าทำให้รู้สึกปวด แสบปวดร้อนราวกับน้ำร้อนลวก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 24)

เศษเนื้อถูกคมระเบิดอันร้อนเดือดตัดขาดปลิวว่อนในอากาศ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

ลมบ้าหมูม้วนแรกของวันอันร้อนแล้งพัดควงไปไม่เบรณ้าหมุนลิ่วเจาะห้องพัก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 50)

พายุฝนกระหน่ำหลังคารั่วข้าวของเบา ๆ โดนพัดปลิวกระจาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 82)

หิ่งห้อยน้อยกระพริบแสงลือแสงดาว บินว่อนแถวกอหญ้าใกล้กอไผ่

(ตำบลดอมะกอก : 28)

6. การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายของคน สัตว์ ดอกไม้ น้ำฝน ดังตัวอย่าง

ทิวทิ่งน้ำฝนหนักตัวเองกับพนักอย่างลั่นหวัง

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 54)

เด็กหญิงคำขวัญก็ปล่อยตัวไถลปรี๊ดลงทางหัวอีเผือก ร่างผอมบางผิวดำล้ารอดลงมา
ระหว่างช่องคมเขาความอย่างชัดเจน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 39)

ไฉ่หมาน้อยมองเห็นธงแดง ๆ คล้ายลูกโป่งมีน้ำอยู่ข้างในจนดูหย่น ๆ ยวบ ๆ ไผ่ออกมา
ทีละน้อยแล้วผลุบเข้าไป ในจังหวะที่แม่ความอ่อนแรง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 40-41)

น้ำไก่เถื่อนดันตัวดูถูกควายถอยกลับเข้าไปเพื่อให้แม่ควายคลายเจ็บแล้วค่อยดึงออกมา
อีกเป็นจังหวะ ผ่อนหนักผ่อนเบาราวกับเอาใจเขามาใส่ใจเรา แล้วครรรที่ไคยใหญ่พลันยุบลงกับตา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 41)

ดอกเต็งรังเขียวอ่อนร่วงพรวัวกับฝูงผึ้ง ดอกคุณท้อยระย้าเหลืองพรวัว ดอกประดู่เหลือง
ระยิบ ตะแบกดอกม่วงแกมขาวหล่นเกลื่อนกลาด ทองกวาวยังแดงดกหลากสีในแดดใสดาดดิน
ตามโคกละเมาะโขดเนิน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 117)

น้ำฝนใหม่พู่พั้ง ลงโองใหญ่ให้ชายคา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 197)

ดอกจำปี้สีขาวหม่น กลางลมฝนพราวพู่ เยือกเย็นงามยามบานอยู่ ดูคล้ายเตือนใจให้จำ

(บนเส้นลวด : 130)

7. การใช้คำบอกอาการไม่ปกติ เป็นการแสดงอาการที่บอกถึงพฤติกรรมที่ผิดปกติ ไม่รับรู้กับสิ่งรอบข้าง ดังตัวอย่าง

พินพลอยยิ้มไปด้วยอย่างเด๋อตา เพราะไม่แน่ใจเหมือนกันว่าตัวเองจะพูดถูกหรือเปล่า
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 62)

แกกลับไปทำสิ่งที่ทำลายคุณปรมินทร์เขา ไปนั่งเปือยหรืออยู่กับกรรมกร
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 225)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูร มีความพิถีพิถันในการเลือกสรรคำที่แสดงอาการ และการเคลื่อนไหว เพื่อเน้นให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่แจ่มชัด โดยคำที่นำมาใช้นั้นแสดงให้เห็น อาการที่เคลื่อนไหวอย่างชัดเจน ทั้งการเคลื่อนไหวไปข้างหน้า เช่น โถม โผล่ ถลัน การ เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เช่น พุ่งพรวด พุ่งปราด กรู เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เช่น งก ๆ เงิ่น ๆ เงอะงะ อืดอาด ยืดอาด การเคลื่อนไหวอยู่ไม่นิ่ง เช่น กระสับกระส่าย งุ่นง่าน กระหยุกกระหยิก การเคลื่อนไหวจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ เช่น พรุ พร่วงพรุ และการใช้คำอาการไม่ปกติ เช่น เด๋อตา เปือยหรือ ซึ่งคำต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคำที่ผู้อ่านนึกเห็นลีลาการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน มากยิ่งขึ้น

คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึก

วัฒน์ วรรลยางกูร เลือกคำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่าน เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึกที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้เป็นดังนี้ คือ การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว่ ท้อแท้ สิ้นหวัง น้อยใจและเบื่อหน่าย การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ ทรมาน การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกตกใจ หวั่นไหว หวาดกลัวและระแวง การใช้คำแสดง อารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจ หงุดหงิด เกลียดชัง โกรธแค้น หมั่นไส้ อิจฉา การใช้คำแสดงอารมณ์ ความรู้สึกอึดอัด กัดดัน กังวลและเคร่งเครียด การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกอาย เขิน การใช้ คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกงง ไม่เข้าใจ ประหลาดใจ การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเหนื่อย การ ใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกสงสาร เวทนา เมตตา และการใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกดีใจ พอใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน สบายใจและมีความสุข

1. การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว่ ท้อแท้ สิ้นหวัง
น้อยใจและเบื่อหน่าย ส่วนใหญ่เป็นการแสดงอารมณ์ของคน ดังตัวอย่าง

เขานึกน้อยใจว่าจะตั้งเนื้อตั้งตัวเป็นคนดีกับเขาสักที่ยังไม่วายโดยด่าว่าเฮงชวย หล่อน
ช่างอารมณ์บูดหมักหมมมาจากไหนนะ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 32)

เพื่อนหญิงนุ่มนิ่มตอบไม่ได้ว่าแป้นจะมาเมื่อไร ทิวเบื่อคิดเรื่องเวลากลับของแม่วายร้าย
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 33)

“ใครจะมัวจดจำ ตอนให้ตัดใจไปแล้วว่าถวายเป็นวัด แต่ที่จริงไม่รู้ว่าจะได้บุญหรือได้บาป”
พูดท้อ ๆ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 45)

ผมเบื่อที่จะต้องอยู่อย่างเจียบเหงาว้าเหวเหมือนที่ผ่าน ๆ มา
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 25)

นิสิตหญิงคนหนึ่งสนับสนุนอาจารย์ผู้ปกป้องไม่ให้เขาวรรณคดีรู้สึกน้อยใจว่าทำไมฝ่าย
ขัดแย้งกับเธอจึงไม่เข้าใจความคิดของเธอ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 30)

ทั้งสองหนุ่มกราบลาอาจารย์มาอย่างหดหู่ อนิจจา...สิ่งที่เราคิดเราทำถูกมองไปว่าเป็น
การสร้างควมวุ่นวายแก่บ้านเมืองไปแล้วหรือ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 73)

กลางนครแออัด เขากลับรู้สึกเจียบเหงา เหมือนเดินอยู่คนเดียวหลงไปในต่างจักรวาล
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74)

เขาพูดอย่างเหนื่อยหน่าย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 90)

แล้วที่สุดคุณก็เหมือนกับผู้ชายคนอื่น ๆ นานวันก็ร่ำรวรด้นน้อยใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 92)

ลูกนกแก้วตัวเล็กยังไม่ขึ้นเต็มคอกซีมเซา คอของมันอ่อนพับไว้ชีวิตซีวา นาน ๆ ปากสี
ชมพูของมันจะส่งเสียงร้อง เจ้าของมือคล้ำที่อุ้มเจ้านกแก้วก็ดูเงื่องหงอยเช่นกัน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 112)

เจ้าลูกนกแก้วขนขึ้นยังไม่เต็มตัวนอนสันตะท้านอยู่ในมือหญิงสาว ตาของมันหมองซีมหุบหู่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 112)

ลมสงบ ไม้แน่นิ่งเจียบวันจนพาใจเด็กหนุ่มหงอยเหงาไม่ทันรู้ตัว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

คนสูบกัญยานั้น เหงา ฟุ้งซ่าน คนกินเหล้าเหงาหงอย ไม่ว่ายาชนิดไหน ถ้าเสพติดแล้วมี
ผลร้ายทั้งนั้น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 22)

ชายหนุ่มใส่ใจความดีคือเป็นพิเศษ ขณะที่ไ้หมมาน้อยนับวันยิ่งเปื้อนระอา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 44)

ไ้หมมาน้อยยิ่งคิดไปยิ่งน้อยใจ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 45)

แรก ๆ ไ้หมมาน้อยภาคภูมิใจกับเรือนเขาสวยคู้นี้อยู่หรรอก อย่างน้อยก็ไม่ใช่เขาเกอย่าง
คำขวัญเคยแข่ง แต่เห็นทุกวี่ทุกวันจนเปื้อนหน่าย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 46)

ผู้เป็นพ่อทักทายบุตรสาวได้เห็นดวงตาเหม่อลอยเงียบเหงา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 60)

กลับถึงบ้านเช้า เพื่อนหนุ่มกับคู่รักนอนเฝ้าอยู่ในห้อง ผมอาบน้ำเสร็จเข้ามานอน
เปลี่ยวในห้องรก สาวน้อยกินแตงโมไทยในโปสเตอร์สายการบินญี่ปุ่นจ้องมองผมอยู่ แต่เป็น
สายตาแน่นิ่งจนน่าเบื่อ

(บนเส้นลวด : 19)

บ่อยครั้งผมชวนให้กลับพร้อมกัน เขารับปากดีแล้วปล่อยให้ผมนั่งรอจนเบื่อ

(บนเส้นลวด : 42)

ลุงช่างถามอีกว่าผมเรียนจบชั้นไหน ผมตอบว่า “เกือบจบปริญญาตรี” ลุงช่างว่า “แหม
เก่ง” นี่ถ้าผมบอกว่า “เกือบไม่จบปริญญาตรี” แกคงไม่ชมเชย ผมรู้สึกว่าการรักดี ลุงช่างถามผม
อีกว่าผมจะเรียนถึงโทถึงเอกอีกไหม ผมว่าไม่ละ และให้เหตุผลว่าเปลืองเวลาดัดผม เพราะถ้าเรียน
มากศักระยะโตและกะโหลกบานต้องใช้เวลาตัดผมมาก เหตุผลที่ไม่ได้เรื่องได้ราวเหล่านี้ทำเอาลุง
ช่างหัวร่อฮา ๆ ผมกลับเหงา ๆ ยังไงไม่รู้

(บนเส้นลวด : 60)

“นาน ๆ ได้เงินที แล้วมันเอาอะไรแตกเข้าไปทุกวัน นาน ๆ แดกทีได้ใหม่ถูกละหน่ำ

(บนเส้นลวด : 66)

ชายหนุ่มนักอุดมคติบอกว่ารู้สึกเหงามากขึ้นทุกวัน อยากให้ฉันไปอยู่ใกล้ ๆ เขา

(บนเส้นลวด : 51)

เมื่อผมรู้สึกเบื่อเดินลง ผมก็เดินขึ้น ขึ้นไปบนดาดฟ้าแฟลต

(บนเส้นลวด : 168)

ครั้งนี้เขาผิดหวังกลับไปดูเขาน้อยออกน้อยใจจนเงียบเหงา ฉันสังเกตเห็นว่าครั้งนี้เขาพกความน้อยใจและเจ้าอารมณ์มาอย่างประหลาด

(บนเส้นลวด : 152)

บางวันตาเพี้ยมอยู่คนเดียวเหงา ๆ เขาจะมารับหลานชายแต่วัน

(คือรักและหวัง : 93)

ครั้นตกพุ่มหม้ายใหม่ ๆ พอจะรู้ความเงียบเหงาเมื่อยังโสดสदनนั้น ไม่อาจเทียบเท่าความเปลี่ยวเหงาในอกหม้าย

(คือรักและหวัง : 94)

ไอ้หนูโผล่หน้าทางหน้าต่าง ๆ เศร้า ๆ ไม่พูดอะไร

(คือรักและหวัง : 116)

“พ่อแก่จะทอดแห ภูต้องไปด้วย” เจ้าปุดส่ายหน้า “ไม่ไหวพวกคนแก่ก็แบบนี้ ไม่ชอบดูหนังทั้งคอง ภูเห็นตาเชื้อคนเดียวชอบดูหนัง นอกนั้นไม่ไหว...ภูละเบื่อ”

(คือรักและหวัง : 116)

ภูไม่อยากยุ่งกับพวกมันหรอก คนไม่มีหัวใจ เต่าเพี้ยมนึกน้อยใจ

(คือรักและหวัง : 138)

เจ้าหนูเงียบเย็นซึม ความโกรธเริ่มก่อตัวขึ้นมาจากรอยฝันแดงที่ก้น

(คือรักและหวัง : 140)

เขาน้ำมูก ไม่ยอมพูดจา

(คือรักและหวัง : 153)

คำตอบแต่ละคำของลูกชาย ล้วนทำให้ชายชราสูญเสียความมั่นใจจนต้องเอาโทสะเข้าปะทะพร้อมกับน้อยใจว่าลูกชายคงเห็นพ่อมันแก่ ดูไม่ค่อยจะให้ความเชื่อถือเอาเสียเลย

(คือรักและหวัง : 178)

วันนี้ดูสีหน้าท่าซึมเซาเหงา ๆ ยังไงชอบกล

(คือรักและหวัง : 192)

เจ้าหนูยั่วว่า “ฉันไม่อยากไป” ในอาการนอนคว่ำหน้าอย่างเด็กทั้งหลายที่กำลังน้อยใจ

(คือรักและหวัง : 223)

อาจเหมือนคนดูหนังยังไม่จบเรื่อง แต่ดูอีกทีสีหน้าแต่ละคนออกจะเหนื่อยหน่ายเมินเฉย บรรยาการแออัดรวดเร็วค่อยห่างหายไปพร้อมกับขบวนรถ

(คือรักและหวัง : 228)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกเศร้า เหงา ว่าเหว่ ท้อแท้ ลึนหวัง น้อยใจและเบื่อหน่ายบางคำเป็นคำที่บอกความรู้สึกดังกล่าวโดยตรง แต่ในบางโอกาสวัฒน์ก็เลือกใช้คำหนึ่ง เพื่อให้ความรู้สึกที่มากยิ่งขึ้นกว่า เช่น เหงา ใช้คำว่า เจียบเหงา หงอยเหงา ซึมเซาเหงา ๆ เป็ลยวเหงา เจื่องหงอย เจียบเหงาว่าเหว่ อ้างว้าง ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกเหงาได้มากกว่าคำว่า เหงา เพียงคำเดียว แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกในเรื่องคำของวัฒน์ วรรณยางกูร

2. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ ทรมาน เป็นการเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังตัวอย่าง

ร่างในจี้รลัมกลิ้ง เลือดแดงจากศีรษะไล่นไหล นองพื้นถนนสีดำ พินมองดูเหตุการณ์ด้วยความปวดร้าว

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 21)

พินลืมนตาขึ้นด้วยความรู้สึกเจ็บปวดที่หัวเข่าและแสงร้อนในหน้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 24)

วันนั้นเธอถูกยิงขณะวิ่งลงจากบันไดตึก รู้สึกเหมือนมีเหล็กเผาไฟร้อนเดือนจ้เข้าไปใน
แขนกระดูกแขนเสียวปลาลบ แขนสะบัดแรง ๆ เหมือนถูกฟาดด้วยกระบอกจากนั้นก็เจ็บชา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 280)

บ้ำเอิบจับมือขาว ๆ เปื้อนดินนั้นพิจารณาแล้วบอกว่า ต่อไปที่พอใสจะตกเป็นน้ำเจิบ
แปลบและถ้าจับจอบต่อไปฝ่ามือจะเป็นรอยด้านหนาเหมือนมือของบ้ำเอิบ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 46-47)

ไม่ว่าคนหรือม้าต่างถูกขีดเขียนจนเลือดซิบและเจ็บแสบ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 14)

แม่ควายมีอาการเจ็บทรม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 41)

“อี...กูนี่กว่าอะไร ถ้ามึงยังเล่นหยอเล่นเลขนานนี้ มึงไม่มีวันตั้งตัวได้ กูพยากรณ์ไว้เลย
ไม่จริงตามคำกู มึงเอาดาบมาตัดหัวกูไปเลย ค่าหยอแต่ลงวดมึงเอามาใช้หนี้สินยังดีกว่า โธ่...อี
โง่” แม้เป็นคำด่าของคนกันเอง ผมอดรู้สึกเจ็บแทนไม่ได้

(บนเส้นลวด : 65)

นางรู้สึกถึงความเจ็บปวด จนซาเผ่ชานจากปากฟุ้งขึ้นสู่จุมูกและหว่างคิ้ว

(คือรักและหวัง : 34)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกเจ็บ ทุกข์
และทรมาน บางคำเป็นคำที่บอกความรู้สึกดังกล่าวโดยตรง แต่ในบางโอกาสวัฒน์ก็เพิ่มคำขยาย
เพื่อให้ความรู้สึกที่มากยิ่งขึ้นกว่า เช่น เจ็บปวดลึก ๆ เจ็บทรม เจ็บแสบ ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึง
ความรู้สึกเจ็บปวดได้มากกว่าคำว่า เจ็บ เพียงคำเดียว

3. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกตกใจ หวั่นไหว หวาดกลัวและระแวง

ดังตัวอย่าง

ทิวคลับคล้ายคลับคราว่าเคยได้ยินคำพูดนี้ที่ไหน หรือไม่ใช่คำพูด หากแต่เป็นความคิด
แย้งของตัวตนในความเจ็บ ที่ตั้งคำถามทำลายตัวตนอันหิ่งห้อยของ ไม่ยากเลยที่คำพูดของแม่คน
ตามกรรมกร้าวหลังกรอบแวนจะเจาะลึกถึงความรู้สึก ส่งผลให้หวั่นไหวและฉงนฉวยว่าตัวอาตมา
อ่อนโอนตามคำของหล่อนถึงเพียงนี้ เป็นไปได้หนอ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 47)

ผู้เป็นพ่อและแม่นั่งวิตกอยู่ข้างร่างลูกชายที่เพิ่งได้สติ ใ้หม่นน้อยแอบหนี แล้ววิ่งตาม
พวกควายจนพลัดหลงไป กว่าจะมีคนพบและนำมาส่งก็ข้ามคืน เจ็บไข้บอบช้ำอยู่หลายวันจนตัว
สิ้นอาเจียน เพื่อว่าไปเจอแต่ผีสิง จนใคร ๆ หวาดกลัวกันไปหมด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 55)

สายตาดูแคลนจนออกไปอยู่นอกวงกฎเกณฑ์อันจำเจที่อารมณ์อ่อนไหว และใจ
เปราะบางไม่อาจทนรับ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 32)

ฝนตกพรำ ควายคูโดนหวิดแล้งแรงกระชั้น มันทั้งเจ็บและเหน็ดเหนื่อย คนทั้งหนาวร้อนใจ
หวาดวิตก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 178)

คราวนี้ผมไม่สนใจเลขาเลขนอะไรทั้งสิ้น ดูหล่อนจะตกอกตกใจ อ่อนลงไปเมื่อเจอ
ความตั้งใจแรงกล้าของผม

(บนเส้นลวด : 75)

ผมรู้สึกขลาดที่จะให้เขามองเห็นว่าผมรู้สึกอย่างไรกับคำตอบของเขา

(บนเส้นลวด : 79)

“ผมพลาดไปแล้วผู้กอง...” เขาหยุดนิ่งในภวังค์ความคิด ก่อนจะปรากฏแว่กกังวลในตา

(คือรักและหวัง : 16)

“ถ้ามีอะไรจริง ๆ ลูกเมียลื้ออ้วรับผิดชอบเอง” ผู้กองยังย้ำความมั่นใจ คนฟังกลับหวีหวาดสังหรณ์ “อย่าพูดเลยผู้กอง ลางปากเปล่า ๆ”

(คือรักและหวัง : 17)

เจ้าหนูหวาดกลัวและงุนงง มั่นนากกลัวเหมือนเมื่อคราวเห็นปลากัดกัดกันจนตายทั้งคู่

(คือรักและหวัง : 102-103)

แต่นั้นแหละ เขาอดหวาด ๆ ไม่ได้

(คือรักและหวัง : 112)

นางต้องตกใจกับเส้นเลือดปูดโปนตรงขาพับ มันลากสีเขียวฉุนหนักรัดเคี้ยวดูน่าเกลียดขัง

(คือรักและหวัง : 162)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกตกใจ หวั่นไหว หวาดกลัวและระแวง ส่วนใหญ่เป็นคำที่บอกความรู้สึกดังกล่าวโดยตรง แต่ในบางโอกาสวัฒน์ก็เลือกคำ วลีอื่นมาใช้ เช่น หวีหวาด ตกอกตกใจ ร้อนใจหวาดวิตก ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกตกใจ หวาดกลัวเสมือนเกิดขึ้นกับตนเอง

4. การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจ หงุดหงิด เกลียดชัง โกรธแค้น หมั่นไส้ อิจฉา เป็นการใช้คำหลากหลายเพื่อบอกความรู้สึกโกรธ และมีระดับความโกรธที่แตกต่างกันไป ดังตัวอย่าง

ปกติเขาซื้อร้านจะโกรธเคืองหล่อน แต่คราวนี้เขาโกรธ โกรธอย่างไม่รู้สาเหตุ ไยหล่อนช่างสังเกตละเอียดลออ สีไหนแพงสีไหนถูก ทำตัวยังกับตัวเองเคยซื้อของพวกนี้ ทิวเดียดปุด ๆ ขึ้นมาอย่างประหลาด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 6)

เขายืนงนึ่งโกรธเจ้าจักรยานช่างขาเพลงไม่รู้จักกาลเทศะ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 26)

เขานั่งเฝ้า ตามองภาพแว็บ ๆ บนทีวี. ใจอุ่นว่า เลือดบ้าเริ่มเดือดปุด ๆ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 34)

เมื่อเป็นโกรธกริ้วบรรลัยกลับเช่นนี้ ใครกล้าขวางหน้า ต่อให้เสียร้ายจากสังเวียนไหนก็เถอะ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 39)

มือที่สั่นสะบัดอย่างขุนเฉียว กระทบแก้วลอยดอกกล้วยไม้ตกแตก น้ำหกเรี่ยราด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 57)

เขานั่งฟังจนบุรีรัมย์มือและเริ่มหงุดหงิดว่าทำไมอาจารย์ผู้ปกป้องวรรณคดีจึงไม่ยอม
มองเห็นความเป็นจริงบ้าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 30)

เด่นรวีหน้าแดงกำขึ้นมา รู้สึกขุนเฉียวอยู่บ้างทำไมหน้าตาชื่อ ๆ กลับ “กวน” เอาเรื่อง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 38)

ส่วนเพื่อนใหม่ชื่อชาติชายมีท่าทางไม่ค่อยสบายใจที่เด่นรวีไม่ค่อยเอาใจใส่เขา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 56)

ช่างภาพโกรธจนหูแดง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 128)

เขาหัวเสียที่ถูกย้อนจากน้องสาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 171)

แม้จะโกรธพลุ่งพล่านอยู่ภายใน คุณประมินทร์ก็ฉลาดพอที่จะไม่แสดงออกนอกหน้า เขา
ยังพยายามยัดเยียดของธนบัตรให้นักข่าวหน้าอ่อน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 216)

ผู้จัดการยื่นนั่งด้วยความโกรธเคือง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 218)

กรรมกรอีกคนกำหนดขึ้นอย่างโกรธแค้นแล้วแขนของเธอก็ถูกตัดด้วยกระบองจนบวม
ปวด เจ้าของแขนหน้าบิดเบี้ยวด้วยความเจ็บปวด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 238)

ตอนคำพิพากษาจากสุพรรณบุรีอย่างคว้าน้ำเหลว ร้อนใจและโมโหโกรธา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 241)

“รักกะผีอะไร” เขาผุดลุกขึ้นอย่างฉุนเฉียว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 242)

ทิวาถูกพรัดขึ้นจากเก้าอี้ ขว้างกันบูหรือลงที่เขี่ยอย่างแรงจนกันบูหรือกระเด็นลงบนพื้นเขา
ยื่นยี่ดอก เส้นเลือดที่ขมับปูดโปนเด่นเป็นจิ้งหะตุบ ๆ หน้าแดง ตาเขม็งฉายฉานแววโกรธเกรี้ยว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 248)

บางคนฟุบหน้ากับสนามหญ้า ใช้กำปั้นทุบดินอย่างแค้นคลั่ง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

ความหงุดหงิดของผู้คนแสดงตัวออกมาเป็นเสียงแตร

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 287)

สงกรานต์หนึ่ง ผู้เฒ่าชรารู้ว่าเป็นยามปลอดจากผิดพ้องหมองใจอยากเจอหลาน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 33)

ทวนจึงถูกกล่าวหา เย็นชาเกินไป แข็งกร้าวเกินไป ผู้เคร่งครัดธรรมเนียมเกรี้ยวโกรธ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 33)

ลุงคนนั้นกับน้ำคนนี้นินทากันเป็นประจำด้วยความอิจฉาริษยา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 50)

เถื่อนถามฉุนๆ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 97)

ส่วนถ้าแก่เลี้ยงผู้แพ้ถึงหงุดหงิดฉุนเฉียวและหาทางใกล้ชิดก้านนสมิงให้มากขึ้น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 107)

บางครั้งไอ้หมาน้อยถึงกับโดนพ่อหวดด้วยไม้เรียวเพราะปล่อยปละละเลยควายดี๊ ยิ่ง
เพิ่มความรู้สึกอิจฉาหมั่นไส้รังเกียจ ยังไม่นับที่โดนอีคำขวัญเยาะเย้ย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 44)

“ฉันทเกลียดมัน”

“จะรักกันได้ก็ต้องเจ็บต้องปวดบ้าง” ชายหนุ่มกล่าวโดยไม่ใส่ใจว่าใครฟัง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 74)

มองเห็นไอ้หมาน้อยคลุกคลีใกล้ชิด ตลอดจนโกรธเคืองหงุดหงิดกับควายดี๊

(ปลายนาฟ้าเขียว : 193)

ก้านนค้ำยั้งฉุนเฉียว ทำเสียงว่าช่างเป็นปัญหากระจ้อยร่อย ตอบ “ไม่เห็นจะมีปัญหา”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 19)

ในเวลาต่อมา ผมหลับตาลงหูได้ยินเสียงแปลก ๆ นับตั้งแต่เสียงเปิดประตูห้องน้ำ เสียง
น้ำจากฝักบัว เสียงหัวเราะของหนุ่มสาว คู่นี้ชอบอาบน้ำด้วยกัน น้ำอิจฉานัก

(บนเส้นลวด : 19)

พนักงานหนุ่มซบซิบกันอย่างอึกฉึก ว่าหัวหน้าช่างเรียงมีโอกาสน “สนุก” กับช่างเรียงสาวน้อย ๆ

(บนเส้นลวด : 40)

ขนาดมีดคำแล้วคนยังรออยู่เนืองแน่นต่างกรูขึ้นจับจองทั้งที่ผู้โดยสารยังลงไม่หมด เบียดเสียดซ้อนทางกันจนอัดขลุกขลักอยู่ตรงช่องประตู ทั้งคนขับและคนขายตัวก็หน้าคว่ำอารมณ์บูด มักหาช่องระบายใส่ผู้โดยสาร

(บนเส้นลวด : 81)

ผมรู้สึกกระวนกระวาย หงุดหงิด อย่างไม่รู้สาเหตุ

(บนเส้นลวด : 81-82)

“เดี๋ยวจะกลับแล้วละ” เธอวัดเสียงคำว่า “ละ” ได้แปลกหูฟังดูไม่มีเยื่อใยเสียเลย “ทั้งที่ฝนตกอย่างนี้นะหรือ” เจ้าคำแปลกหูของเธอสะกิดความรู้สึกผมจนพลุ่งพล่าน จริง ๆ แล้วเธอไม่ได้มีเหตุผลจำเป็นนักหนาที่จะต้องรีบกลับ ไฉนเลยจะทวนพลังจริงจังแกมฉุนเฉียวของผม มั่นนำฉุน หยอกอยู่เมื่อไร

(บนเส้นลวด : 107)

คราวนี้แหละ เจ้าหล่อนคงจะยังคิดว่าเป็นแผนของผมจริง ๆ ก่อนออกไป เพื่อนทั้งสองยังอยู่ แต่ไม่มีอะไรน่าแปลกใจ ถ้าอยู่ ๆ เขาจะหายไป เรื่องปกติสำหรับพวกเขาอยู่แล้ว จากฉุนเฉียว ผมยิ่งพลุ่งพล่าน มากขึ้น

(บนเส้นลวด : 107-108)

ผมนึกฉุน เขาคุกคามผมมากเกินไปแล้ว

(บนเส้นลวด : 166)

ตาเพี้ยมหงุดหงิด...กูก็คนนี่หว่า คนตัวผู้ต้องมีคู่ตัวเมีย ทำไมคนอื่นชอบมายุ่งกับชะตาชีวิตกู...

(คือรักและหวัง : 19)

ตรงซอกหลังเสาใกล้ที่นอน ตึกแกตัวเดิมร้องอีกแล้ว มันคลานตัวมเตี้ยมมาดักกินแมลง
ที่หลอดนีออน นางพลิกตัวอยู่บนฟูก มองดูมันอย่างรำคาญ

(คือรักและหวัง : 30)

เมื่อชายชราได้ยื่นเจ้าปู่บอกเล่าเรื่องนี้กับเจ้าหนู เขาจึงโกรธเกรี้ยว ทั้งกำชับกำชาไม่ให้
เด็กทั้งสองไปพูดเรื่องนี้กับใครอีก

(คือรักและหวัง : 102)

เจ้าวายุร้ายชอบรังแกเด็ก เจ้าหนูนึกโมโหเอาสวิงขึ้นสวบ

(คือรักและหวัง : 136)

กลับถึงบ้าน ชายชราเห็นหลานชายตัวมอมแมม ในมือถือสวิงและถังน้ำใบเล็ก เขารู้สึก
เฉียวฉุนขึ้นมา

(คือรักและหวัง : 137)

บางคนไปโรงเรียนทั้งที่คราบน้ำตายังเกรอะกรัง แม่ต้องให้พี่สาวเอาจานข้าวใส่เรือ
ตามมาให้พร้อมเงินเปลี่ยนเป็นยืมแข่งจนพี่สาวหมั่นไส้ อยากฟาดให้สักเฉีเยะ

(คือรักและหวัง : 89)

สตาร์วู้สเดินเครื่อง!" เจ้าหนูร้อง แล้วกระโดดลงน้ำ ชายชราตัวสั่นฉุนเฉียว

(คือรักและหวัง : 140)

รุ่งอรุณแต่ละวันมีดมัวมีนง นางไม่ชอบรุ่งอรุณเช่นนี้เลย มันทำให้นางกลายเป็นคน
หงุดหงิด หวันไหวง่าย

(คือรักและหวัง : 162)

นางนึกเคืองปุด ๆ

(คือรักและหวัง : 164)

แต่ละวันนางจึงใช้เวลาหลายชั่วโมงสำหรับเก็บใบยอ มันเป็นเรื่องชักชวนำรำคาญ ใน
สายตาคณรชื้อหอหมก

(คือรักและหวัง : 163)

การนั่งอยู่คนเดียวจึงเหมือนถูกเหยียดลงในถังมืด ๆ มันอึดอัด เหมือนมีตัวอะไรไต่ยุบยับ
ตามผิวหนัง เขาเริ่มหงุดหงิด บ่นร้อนขึ้นมา ทั้งที่รอบกายหนาวเย็น ใครมาได้ยินคงบ่นว่ามัน
ตลกสิ้นดี

(คือรักและหวัง : 219)

เขาเที่ยวหาจนเหนื่อยชักจนโกรธที่เจ้าหนูมัวไปเกรงที่ไหน

(คือรักและหวัง : 222)

ใครเห็นก็ร้องทักว่าไอ้หนูเห่กรุงเทพฯ แต่งตัวตั้งแต่ไก่โห่ ผู้ถูกล้อหน้ามูย

(คือรักและหวัง : 222)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกไม่พอใจ
หงุดหงิด เกลียดชัง โกรธแค้น หมั่นไส้ อิจฉา ไม่เฉพาะคำกล่าวโดยตรงเท่านั้น แต่วัฒน์
เลือกคำ วลีอื่นมาใช้แทนความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ชุน รำคาญ เคือง เดือดปุด ๆ ชุนเฉียว โกรธ
เกรี้ยว พลุ่พล่าน แค้นคลั่ง ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกโกรธได้ดียิ่งขึ้น

5. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกอึดอัด กดดัน กังวลและเคร่งเครียด

ส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกทางสีหน้า ดังตัวอย่าง

“เป็นอย่างไรบ้างพิน” เป็นเสียงของนิศา ใบหน้าของเธอดูอึดโรย มีแววกังวลในแววตา
แต่ก็ดูสดชื่นขึ้นเมื่อเธอพูดว่า “เดี๋ยวนี้ประชาชนชนะแล้ว ทหารจะถูกขับไล่หนีออกจากประเทศไป
แล้ว”

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 24)

คุณนัยมณี นักเขียนเรื่องยาวจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์มีชื่อ พุดในวงสัมมนากลุ่มย่อย
สีหน้าเคร่งเครียด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 25)

หญิงสาวมองไปทางหนุ่มสาวคู่ที่อิงแอบกันอยู่ที่โคนต้นสนอีกครั้ง สีหน้าบอกความกังวล

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 37)

ผู้จัดการหญิงร้องบอก ฟินลุกขึ้นเดินอย่างรีบเร่งไปยังเครื่องโทรศัพท์สักคู่เขาก็วางหู
ด้วยสีหน้ากังวลบอกกับพี่ดุสิต

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 163)

เถื่อนแลเห็นใบหน้ากำนันสมิงดูเครียดขม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 122)

เจ้าบ้านก็เหมือนนกน้อยระว่างเงาเขียว เคยโบกบินเสรีกลับต้องเคร่งเครียดอึดอัด มิได้
 รอดพ้นสายตาคมกริบของกำนันหนุ่มต่างตำบลได้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 183)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกอึดอัด
 กดดัน กังวลและเคร่งเครียด เช่น เครียดขม เคร่งเครียดอึดอัด ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึง
 ความรู้สึก อึดอัด เครียดได้ดียิ่งขึ้น

6. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกอาย เจิน ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มเงยหน้าพิศคล้ำขึ้นยิ้มแหย ๆ รู้สึกอาย ๆ อยู่บ้าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 48)

พอไฉ่หมาน้อยถามเรื่องนี้ ชายหนุ่มได้แต่ยิ้มอาย ๆ แล้วไม่ยอมพูดอะไร

(ปลายนาฟ้าเขียว : 40)

“ผู้จัดการจะหม่าเอานะซี” เพื่อนสาวเล่าแทนอย่างคล่องแคล่วราวกับเป็นเรื่องของตัวเอง
เจ้าตัวยืมอาย ๆ และอาจภูมิใจตัวเอง

(บนเส้นลวด : 20)

บังเอิญทำให้เธอยืม ให้ตายเถอะ ผมไม่ได้ตาฝาดแน่ เธอยืมอาย ๆ

(บนเส้นลวด : 97)

เมื่อไม่ได้เงินก็กดกริ่งใส่ลงทันที เขารู้สึกอับอายขายหน้าเหลือทน จึงทุบเด็กกระเป๋าลง
ไปนอนอึ้งแม่งกับพื้นรถ บรรดาผู้โดยสารต่างชอบใจ

(บนเส้นลวด : 75-76)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกอาย เช่น อาย ๆ อับอาย ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกอาย อายได้ดียิ่งขึ้น

7. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกงง ไม่เข้าใจ ประหลาดใจ ดังตัวอย่าง

เขานั่งมองเธออย่างงงงงงงนานเท่าใดไม่รู้

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 57)

เพลงนั่งฟังง ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 56)

พินรับของไว้ง ๆ กว่าจะฉีกซองออกมาดูรถคันนั้นก็แล่นออกสู่ถนนใหญ่ดับหายไปเสีย
แล้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 59)

เด่นวีนึงเจียบเธอคงงงงงอยู่ในใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ:101-102)

บ่ายวันนั้นพินกับแหลมกลับมาพบรหัสฟ้าจอดอยู่หน้าบ้าน นิสาละและเด่นวมีสีหน้า
แปลกใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 55)

น้ำเสียงของชายชราทำให้เจ้าหนูรู้สึกแปลกและงง พ่อแก่ไปกินรังแตนที่ไหนมานะ

(คือรักและหวัง : 137)

เย็นวันนั้น ตาเพี้ยมต้องแปลกใจเมื่อเปิดกล่องยาพของบุหรี่สีขาว

(คือรักและหวัง : 124)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยุกต์ได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกงง ไม่
เข้าใจ ประหลาดใจ เช่น งงนง งงนงงงงง ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกงง ได้ดียิ่งขึ้น

8. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเหน้อย ดังตัวอย่าง

ชายหนุ่มหาวอย่างอิดโรย

(ปลายนาวาฟ้าเขียว : 126)

ชายชรารู้สึกล้มเหลว อีกทั้งเหน็ดเหนื่อยกว่าเก่า

(คือรักและหวัง : 196)

เขามีอาการเหมือนสะอึก สักพักแปรเป็นสะอื้น...สะอื้นอยู่นอก รู้สึกเหน็ดเหนื่อยขึ้นทุก
ทีเมื่อสูดหายใจไม่เต็มปอด เหน้อยจนอยากยกยอแม่

(คือรักและหวัง : 220)

9. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกสงสาร เวทนา เมตตาและเสียตาย ดังตัวอย่าง

เธอรู้สึกสงสารอย่างจริงใจ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 56)

นางสงสารเจ้ามาโปเก ทั้งบรรทุกข้าวของพระรุงพระรัง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 85)

ผมรู้สึกตัวว่ารีบร้อนเกินไปต่อเมื่อคิดทำนองเพลงท่อนแยกไม่ออก คิดอย่างไรก็ไม่ไหว
นิ้วซ้ายสั่นระริกบนคอร์ดกีตาร์ดูนางสงสาร ทางที่ดีผมควรพักผ่อนสักครู่ดีกว่า ผมคงจะเหนื่อยเกินไป

(บนเส้นลวด : 74)

ฉันเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบและสงสารเขา บทเพลง “ที่นี่ไม่มีครู” กลายเป็นเพลงที่
เรียน้ำตาฉันได้ ทั้งสงสารเด็กชนบท สงสารชายหนุ่มผู้ทำงานหนักและก็สงสารตัวเอง

(บนเส้นลวด : 152)

ผมแวะไปหาผู้จัดการเพื่อเบิกเงินค่าเพลง ผมรู้สึกว่าตัวเองไม่แจ่มใสสัก เขาขอร้องด้วย
น้ำเสียงนางสงสาร ว่าระยะนี้เงินของเขาหมุนไม่คล่องนัก

(บนเส้นลวด : 184)

ตาเพี้ยมรู้สึกสงสารและเห็นใจ มันอยู่ของมันอย่างนั้น จะไปเอาอะไรกัน “มัน” ผิดอะไรที่
ต้องลงโทษ

(คือรักและหวัง : 31)

ชายชราให้นางสงสารเจ้าลูกกำพร้าพ่ออย่างนี้

(คือรักและหวัง : 63)

เขานึกสงสารแต่เจ้าลูกเขยผู้มีความเหมือนเสีย เดียวกับประสาทกินตาย

(คือรักและหวัง : 87)

เจ้าหนูรู้สึกเสียตาย ยังไม่ทันสนุกเต็มที่หมาหนีไปแล้ว

(คือรักและหวัง : 82)

เขามองดูตัวหนึ่งตากแดด...ให้นี้กสงสาร

(คือรักและหวัง : 200)

บางคนอาจดูถูกว่าเพี้ยม เบญจกาย หมดย้ายถึงกับต้องขายตัวหนึ่งตะลุมบอนใจนัก

(คือรักและหวัง : 204)

ถ้าตาเพี้ยมต้องนอนตายโดยไม่มีใครรู้เห็น จนกว่าจะเน่าเหม็นส่งกลิ่นคนอื่นจึงรู้ ความ
สงสารห่วยไย ต่อผู้ชราวูบขึ้นมา เป็นความรู้สึกง่าย ๆ ที่มีต่อชายชราคนหนึ่ง

(คือรักและหวัง : 223)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกสงสาร
เวทนา เมตตาและเสียสละ ไม่เฉพาะคำกล่าวโดยตรงเท่านั้น แต่วัฒน์นำคำมาซ้อนกัน แทน
ความรู้สึกสงสาร เช่น สงสารห่วยไย สงสารและเห็นใจ ขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึง
ความรู้สึกสงสารได้ดียิ่งขึ้น

10. การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกดีใจ พอใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน สบาย
ใจและมีความสุข ส่วนใหญ่เป็นการแสดงอารมณ์ของคน สัตว์ ดังตัวอย่าง

เด่นรวีสบายใจขึ้นมาบ้าง แต่ไม่เห็นคล้อยตามสิ่งที่เขาพูดทั้งหมด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 42)

เด่นรวีกำลังเพลิดเพลินกับอากาศสดชื่นของท้องทุ่งยามบ่ายแก่ ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 96)

แม้รู้ว่าพินไม่ค่อยมีเงินทองนัก จึงห้ามเขาซื้อขนมหรือข้าวของอะไรมา เพียงแต่กลับมา
ให้เห็นหน้าบ้างนางก็พอใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 138)

เธอรู้สึกสบายใจเป็นกันเองเมื่ออยู่กับเขาราวกับว่าเคยรู้จักกันมานานปี

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 160)

เธอขอบคุณพินและเพื่อนที่ช่วยผ่อนคลายสถานการณ์เมื่อคืนด้วยความประทับใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 167)

เขาผลิตเพลินกับรอยยิ้มและเสียงพูดคุยของเธอ ปลอ่ยให้น้ำแข็งละลายจนรวมมิตรจี๊ดซี้ด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 167)

ดีใจที่ได้รับจดหมายจากเด่น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 255)

ปลาเกล็ดขาว ๆ ติดเบ็ดดินว้อบแวบอยู่กลางอากาศ เธอยิ้มอย่างพอใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 261)

ใจพ่อค้าใหญ่ตำบลบ้านไร่ปลดปล่อยแจ่มใสขึ้นมาอย่างประหลาด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 60)

ควายอิมอารมณ์ดีเดินตามกันไปไม่รีบร้อน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 94)

เสียงเพลงบรรเลงจากวิทยุ ชายหนุ่มครวญตามอย่างสุขใจ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 152)

มองควายในคอก ยามเข้าสู่คืนเย็นสบายอย่างนี้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 182)

มันเขียวชอุ่มบนดินชุ่มฉ่ำน่าภาคภูมิใจ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 182)

เมื่อใช้ให้ไถ่หมาน้อยช่วยอาบน้ำควาย ไถ่หมาน้อยพลอยรู้สึกเย็นขึ้นไปกับไถ่เงิน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 72)

น้ำไก่เถื่อนเดินมาอย่างเร่งรีบขึ้นตรงกันข้ามกับกำนันค่างเมื่อบาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 17)

แม่หอยขมดีใจได้กำหนดคลอด

(บนเส้นลวด : 14)

ผมครีมีใจจนต้องส่งยิ้มให้กับรูปปั้นทหารบนอนุสาวรีย์ ความจริงอยากจะส่งยิ้มให้หญิงสาวมากกว่า

(บนเส้นลวด : 17)

เขาโบกมือถามไถ่เรื่องการทำงาน เรื่องเพื่อนร่วมงานคือมหากับนายขยัน ถามความเห็นผมเกี่ยวกับการทำงานของทั้งสองคน เขายิ้มพอใจคำตอบ

(บนเส้นลวด : 43)

ปกติเมื่อเงินเดือนอ่อนอยู่ในกระเป๋า ผมจะเดินลงจากห้อง ฝ่ายจัดการด้วยความรู้สึก พอง ๆ คนเราตอนมีเงินนี้อารมณ์ขึ้นบานบอกไม่ถูก

(บนเส้นลวด : 45)

ห้องแอร์ที่ไหน ๆ ก็คล้ายกัน เย็น...ค่อนข้างเจิบ เป็นสัดส่วน...ให้ความรู้สึกเพลินน่าเคลิ้มหลับ

(บนเส้นลวด : 77)

“คุณ !” ผมอุทานเมื่อเห็นหน้าเธอถนัด เธอยืนจ้องๆ หน้าขริบเคียด ผมปลื้มใจบอกไม่ถูก ประหลาดใจจริง ๆ ไม่รู้จะทักทายอย่างไรดี

(บนเส้นลวด : 95)

เธอสดชื่นกับถ้อยคำของผม ถ้อยคำธรรมดา ๆ จากความรู้สึกที่แท้จริง

(บนเส้นลวด : 117)

สาวน้อยของผมลูปคำตะเกียงสีม่วงดวงน้อยอย่างพึงพอใจ

(บนเส้นลวด : 124)

เขาหัวเราะรื่นมีความสุขอย่างน่าอัศจรรย์

(บนเส้นลวด : 168)

หากผู้จัดการบริษัทเทปมาดูการแสดงสดในวันนี้ด้วย เขาคงดีใจที่เขาตัดสินใจถูกแล้ว
ขณะเดียวกันผมก็พอใจแล้ว อาจจะเหงาไปบ้างเพราะโชคร้าย แต่ปีติสุขก็อ้อมเอมจนนอนไม่หลับ

(บนเส้นลวด : 192)

เขาพูดถึงอดีตอันรุ่งเรืองของตาเปี่ยม เบญจกาย ทำให้ผู้ชราหน้าขึ้น

(คือรักและหวัง : 77)

สนธยายกาชาข้างหนึ่งเสียด้วย สีหน้ายิ้มขึ้นอย่างมีความสุข

(คือรักและหวัง : 98)

ครั้นเฒ่าเปี่ยมผืนเห็นหญิงสาวดังว่า ชวนหงอจึงพลอยดีอกดีใจ กระชุ่มกระชวยไปด้วย
ราวกับแก้กำลังผืนอย่างนั้นเสียเอง

(คือรักและหวัง : 101)

คุณยายไม่ว่าอะไร ลูบผมอีกทีหนึ่งพิมพ์ว่า “ขอให้พ่อจำเรณู ๆ เถอะ” “สมพรปากเถอะ
ป้า” แม่เจ้าปู่มีน้ำเสียงปลานปลืม

(คือรักและหวัง : 123)]

ตาเปี่ยมให้ครีมีใจนึกอยากทำบุญทำทาน

(คือรักและหวัง : 126)

“ตึก-ตึก-ตึก-ตึก-ตึก” ไ้...เสียงนาฬิกาจริงด้วย ดีใจจังไว้อย

(คือรักและหวัง : 135)

นาฬิกาเดินตึก-ตึก-ตึก เขานั่งมองลูกตุ้มแกว่งจนพอใจ

(คือรักและหวัง : 135)

ขณะเดียวกับนิทานก็เริ่มเรื่อง นัยน์ตาผู้เล่ามีแววสุขสม

(คือรักและหวัง : 154)

สิ่งที่เป็ความหวัง...เขาเพียงนึกได้ว่า ตนเองไม่ได้เริ่มสร้างมันขึ้นมาเอง มันมาหาเขาเองจู่ ๆ มันจะหายไป จะแปลกอะไร มันไม่ได้ทำให้ชีวิตเลวร้ายไปกว่าเก่า คิดเสียอย่างนี้ก็ปลอดภัยไปร่งใจ

(คือรักและหวัง : 154)

เขาช่างจำแม่นเหมือนเด็กหนุ่ม ๆ ท่าทางและน้ำเสียงชวนติดตาม ทำให้นางรื่นรมย์อยู่กับการจัดเจียนเส้นกลางใบยอ

(คือรักและหวัง : 163)

เขาจ้องหน้านางนิ่ง นัยน์ตามีแววสดชื่นแกมกรุ่มกริม

(คือรักและหวัง : 164)

เมื่อเจ้าหนูเล่านิทานให้สนธยาฟัง ชายวิกจริตดูจะมีอารมณ์ดีขึ้น

(คือรักและหวัง : 180)

ขึ้นชักช้าจะเสียการ รถไฟไม่เหมือนเรือหางยาว มันไม่ค่อยใคร ไม่มีเวลาให้อ้อยส้อย ล่ำลา มันไม่รับรู้ว่ใครจะเป็นจะตาย ชายชราจึงจำต้องเก็บความดีใจบน้อย ๆ นั้นไว้ในอก เปลี่ยนท่าที่เป็นกำขับเด็ดขาด

(คือรักและหวัง : 233)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกดีใจ พอใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน สบายใจและมีความสุข มากมาย เช่น อารมณ์ดี สดชื่น กรุ่มกริม ปลอดภัย ไปร่งใจ สุขสม ปลาบปลื้ม หวาน ๆ ชื่น ๆ ครื้นเริง กระปรี้กระเปร่า ปลื้มใจ พอง ๆ ชื่นบาน

เจริญ สดชื่น ขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกดีใจได้ดียิ่งขึ้น เป็นเหมือนการเพิ่มพลังให้คำไปกระทบความรู้สึกของผู้อ่านให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วม อีกทั้งไม่เบื่อหน่ายกับคำที่ใช้ซ้ำ ๆ กัน

คำแสดงการสัมผัส

วัฒน์ วรรลยางกูร เลือกคำแสดงการสัมผัสเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงสิ่งสัมผัส รู้สึกและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำบอกสัมผัสที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้เป็นดังนี้ คือ การใช้คำแสดงการสัมผัสที่ไม่มีคำขยายและการใช้คำแสดงการสัมผัสที่มีคำขยาย

1. **การใช้คำแสดงการสัมผัสที่ไม่มีคำขยาย** เป็นการสัมผัสด้วยกายเช่น ร้อน ชุ่ม เย็น นุ่ม นุ่ม เหนียว ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ขณะนี้เขาคงโอบกอดคนสวยๆ สายาบันได้ว่าเขาจะไม่นั่งนิ่งเป็นเป้าให้เรือร้างเกิน
ควร แผ่นหลังกระหายพุทนึ่ม แผ่นอกกระหายเนื้อนึ่ม จะเอนจะอ้อมทั้งแผ่นอกแผ่นหลัง
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 39)

เช้าวันหยุดในฤดูฝน เขามีโอกาสนอนเกียจคร้าน มองดูมุ้งบางเบา พลั่วลม ลมเย็น
เหมือนฝนจะตกลงมาอีก
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 43)

น้ำตาอุ่นและลมหายใจร้อน คือสัมผัสที่หน้าอกของเขา
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 66)

ลมทะเลพัดมาจนรู้สึกเหนียวตามแขนขาและใบหน้า
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 42)

เสียงพิณทุ้มเรียกแหลมไปรับถ้วยแกงปลาที่เพิ่งปรุงเสร็จอุ่น ๆ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 50)

แหลมกับมาด้วยข้าวเปล่าร้อนๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 51)

คิดถึงวัยเด็กที่ยามป่วยไข้มีแม่ซักผ้าคลุมอกให้ หรือไม่กี่ห่อหุ้มด้วยอ้อมกอด ถ่ายทอด
ความอบอุ่นทั้งหมดที่มีอยู่ให้ลูกชาย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74)

คนในหอประชุมแน่นขนัดขึ้นจนรู้สึกร้อนอบอ้าว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ :160)

พินิจทอดตัวบนเก้าอี้นุ่มนวล

(ด้วยรักแห่งอุดมการ :161)

มือที่สัมผัสผ้ารู้สึกความหยาบของเนื้อผ้ามันเป็นโปสเตอร์ตัวหนังสือยังติดขัดอยู่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ :173)

เขาหยุดเดิน ช่วยดึงคอปกเสื้อกันหนาวสีน้ำตาลที่ใหญ่หนาของเธอปิดคอกระชับขึ้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ :193)

ยิ่งค้นหาขึ้นฝน ผ่านบ่อน้ำซับเหยียบพื้นดินสกปรกด้วยเม็ดกรวดทราย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 23)

มืออุ่นด้วยเลือดเนื้ออุบหลัง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 55)

ไฉ่หมาน้อยเอามันโดยวิกน้ำราดหัวกะโหลกเรื้อนเขาให้มันจนชุ่มโชก มีลมพัดมาเย็นๆ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 72)

แดดบ่ายยิ่งร้อนจนตัวเหนียวเนอะหนะ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 121)

จากทางลูกวังขรุขระสู่ถนนลาดยางสายยาว เจียบจนขับซิ่งได้สบายมือขึ้นลมเย็นสะบัด
กระแสน้ำเย็นผิวหน้าจนขาดความเร็วตามสบาย

(ปลายนาฟ้าเขียว: 189)

คราวนี้ลมร้อนแล้งลวกหน้าจนชายิ่งกว่าขามาเสียอีก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 192)

จุดไฟครั้งเดียวติดลูกโซน เปลวไฟส่งไอร้อนลนหน่วยตา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 194)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้รู้สึกถึงสัมผัสนั้น โดยไม่ต้องมีคำขยาย เช่น ร้อน เย็น อุ่น นุ่ม หรือจะเป็นคำซ้อน เช่น นุ่มนุ่ม นิ่มนวล หนาวเย็น ทำให้ผู้อ่านทราบถึงสัมผัสที่เกิดขึ้นได้

2. การใช้คำแสดงสัมผัสที่มีคำขยาย เพื่อแสดงให้ทราบถึงรายละเอียดของสิ่งสัมผัส
ดังตัวอย่าง

เขาไม่สนใจว่าขาห้อยจะตั้งได้หรือไม่ สิ่งที่น่าสนใจกว่าอยู่แนบชิดนี้แล้ว มือสัมผัสเส้น
ผมที่เป็นเสมือนระลอกคลื่น หากแต่อุ่นละมุนมือจากต้นคอถึงกลางหลัง เขามองปากนิดหน่อย ดู
ว่าจะอุ่นละมุนยิ่งกว่า รู้สึกจากรสสัมผัสที่ริมฝีปากว่าอุ่นละมุนจริงหนอ ความอุ่นละมุนเลื่อนลาม
ถึงต้นคอของเขา เมื่อเธอเลื่อนมือขึ้นแตะราวกับกลัวว่าเขาจะถอนริมฝีปากหนีจาก ความอุ่นละมุน
เพิ่มอุณหภูมิขึ้นเรื่อย ๆ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 26)

เขาก้มลงจูบเบา ๆ ที่แก้มและริมฝีปาก ไม่ใช่อุ่นละมุน หากร้อนผ่าว เพียงเบา ๆ กลัว
เสียวปลาบถึงไหน ๆ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 36)

ตามเปลือกไม้แห่งระอุขรุขระ มีจักจั่นจับร้องระงม บรรยากาศยิ่งร้อนอบอ้าวมากขึ้นจนมี
ฝนเม็ดใหญ่ ๆ ตกจ๊ึก ๆ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว: 44)

ริมฝีปากของหล่อนยังเร่กระแสเวลาล่วงเร่เร็ว เร่งให้เขาเกิดใหม่ มีความหวังใหม่กับ
ผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งรักเขาจริงจังและเข้าใจตัวเขาทะลุปรุโปร่งเช่นเดียวกับที่เขาศรัทธารักใคร่หล่อน
อยู่เงียบ ๆ และได้รับความพอใจสูงสุดเมื่อพบสัมผัสร้อนระอุ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 67)

แดดยามบ่ายร้อนจัดทอดเงาเป็นดำทะมึนทาบบนพื้นยางมะตอย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 22)

น้ำตาใช้อันร้อนผ่าวไหลซึม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

เหล่าฟรังร้อนแรงหายวับไปในลำคอ หยิบมันฟรังทอดใส่ปากเคี้ยวตามลงไป มีอาการ
ร้อนวาบในท้อง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 80)

เรือใกล้ท่าพระจันทร์เข้าไปทุกที ในเรืออันเย็นชื้นสลัว มีผู้โดยสารเพียงสองหนุ่มสาว
เท่านั้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 266)

ดินเปล่าเด็กหนุ่มแช่น้ำ เริ่มจากรู้สึกเย็นเฉียบ จนไม่รู้รู้สึกเย็นอีกต่อไป ทราญนุ่มได้ฝ่าเท้า
เหมือนเชิญชวนให้ย่ำลึกเข้าลำเนาไม้

(ปลายนาฟ้าเขียว : 23)

ดินเปลี่ยนอารมณ์ในต่างฤดูนุ่มหยุ่น แห่งระแหง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

วาทวนวายุเย็นเยือก ลึกเข้าไปในป่าที่มึนเพียงแสงส่องลอดไม้สูงลงมาถึงพื้นดินเป็นจุด
สว่าง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 52)

เจ้าหนูโลดวิ่งอีกครั้ง จากที่แดดร้อนเปรี้ยง สู่ละมะไม่มีเงามากขึ้น เย็นเย็นขึ้น ทุกที่
จนชวนให้นึกถึงคำบอกเล่าว่าลือสับสน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 52)

และขึ้นตะไคร้เขียวคล้ำคลุมดินจนเย็นลื่น ชวนแสงฝ่าเท้า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 53)

หล่นโครมลงสู่ร่องน้ำ เย็นประหลาด พยุ่น้ำดื่มตะโปงรดหัวหนู หายหลังผล็องลงกับฝั่งที่
นุ่มและเย็นหลัง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 53)

เที่ยงวันต่อมา จิงหาแอ่งน้ำมีโคลนเย็นหนืด กำลังดี ให้ไ้เขาโค้งกำลังงามลงนอนแช่

(ปลายนาฟ้าเขียว : 72)

เด่นวีร์รับลูกนกแก้วที่น่าทึ่งนอนไว้ในมือ ปากสีชมพูของมันดูแดง เมื่อเธอรู้สึกร้อน
ฝ่าที่หน้าตาและน้ำเอ๋อซึม

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 116)

แด่บ่าวร้อนจัดจนชายหนุ่มนี้ท่วงควายตัวเก่ง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 119)

การแข่งขันเที่ยวแรกดำเนินไปกลางแด่บ่าวร้อนเปรี้ยว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 122)

เถื่อนไม่มีทางคิดเป็นอย่างอื่น เคนมิ่งงไปยังช่อประตูด้านข้าง ช่างเงิบร่างอึดอัด ร้อน
อ้าวเหนียวตัว ร้อนหน้าตา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 128)

หญิงสาวตื่นใจกับกล้วยไม้ป่าจำพวกหวายและเถิงที่เกาะหนาแน่นตามชะง่อนหินรูสึก
เย็นเยือก

(ปลายนาฟ้าเขียว : 138)

หญิงสาวผู้ยืนยันความหมายของนามเธอด้วยก้อนหินในลำธาร ก้อนหินน้ำเย็นเรียบ
ละมุนยังอยู่ในกำมือชายหนุ่ม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 141)

ในแว้ระหว่างพื้นดินกับซุ้มไม้ดูน้ำเย็นเป็นพิเศษ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 153)

ควายตะคุ่มได้ถุ่นเรือนกระโอเย็นขึ้นระเหยขึ้นพร้อมกลิ่นขี้ควาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 160)

เขาช่วยรดน้ำเย็นฉ่ำลงบนเส้นผมอันเคยดำสลาย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 168)

ฉ่ำเหล้าป่าให้ร้อนวาบจากปากถึงหัวแม่เท้า

(ปลายนาฟ้าเขียว : 13)

เปลของเขาเป็นเปลญวน สานจากใยสังเคราะห์ที่โรงงานทอผ้าทิ้งแล้ว ชาวบ้านเก็บมา
สานขายอีกต่อ เปลเบาและเหนียวนุ่มเนียนมือ

(คือรักและหวัง : 13)

เมฆขาวเรื่องไปทั้งฟ้าอากาศเย็นเยือก

(คือรักและหวัง : 20)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรได้เลือกใช้คำที่นำมาสื่อให้รู้ถึงการสัมผัส โดยใช้คำ
ขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น เช่น ร้อนวาบ ร้อนอ้าว ร้อนจัด
ร้อนเปรี้ยว เย็นฉ่ำ เย็นเยือก เย็นเฉียบ เย็นประหลาด เย็นหนืด เย็นลื่น นุ่มเนียนมือ นุ่ม
หยุ่น แข็งกระด้าง ซึ่งการนำคำมาขยายความนั้นเป็นเหมือนการเพิ่มสิ่งเร้าเพื่อให้กระทบความ
รู้สึกของผู้อ่านให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการรับรู้สัมผัสนั้นด้วย

การสร้างจินตภาพในการใช้คำต่าง ๆ ของวัฒน์ วรรลยางกูรทั้งด้านสี แสง กลิ่น รส
อาการการเคลื่อนไหว อารมณ์ความรู้สึกและสัมผัสนั้น มีความหลากหลายในการใช้คำ สังเกตได้
จากการเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทนกัน เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย
และเพิ่มอรรถรสในการอ่าน รวมถึงเพิ่มจินตภาพในแต่ละเรื่องได้อย่างดีอีกด้วย โดยเฉพาะจินตภาพ
ด้านสี ที่วัฒน์ วรรลยางกูรสามารถนำคำบอกสีมาบรรยายสิ่งที่กล่าวถึงได้อย่างละเอียด แสดงให้
ถึงความสามารถของวัฒน์ วรรลยางกูรว่าเป็นผู้ที่คลั่งคำมากผู้หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความพิถีพิถัน
ในการเลือกสรรคำให้เข้ากับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ผสมผสานกับความคิดปะในการใช้ภาษาจัด
เรียงคำ ไม่ว่าจะเป็นการซ้อนคำ การซ้ำคำ หรือการเลือกคำที่มาขยายความ จึงถือว่าเป็น
ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่มีในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร และสิ่งที่สำคัญคือ วัฒน์สามารถทำ
ให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนรับรู้ รู้สึก สัมผัสไปกับสิ่งนั้น ๆ ด้วย

บทที่ 4

ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์

“ภาพพจน์” เป็นศิลปะการใช้ภาษาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนจะละทิ้งเสียมิได้ เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียนทำให้ผู้อ่านได้เกิดจินตภาพที่น่าประทับใจ ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ และภาพพจน์ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงแนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนจะต้องพิถีพิถันในการเลือกสรรสิ่งที่ก่อให้เกิดภาพพจน์แล้ว ผู้อ่านก็ต้องศึกษาลักษณะของภาพพจน์ต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและเข้าถึงสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่างถูกต้องดังที่เจตนา นาควัชระ กล่าวไว้ว่า

การศึกษารากษณในวรรณคดีที่สนใจกันมาก คือ การศึกษาความเปรียบ (Imagery) ทั้งนี้เพราะภาษารากษณคดีโดยทั่วไปแล้ว เป็นภาษาที่ต้องการความงาม และความไพเราะในการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ประณีตกว่าภาษาที่ใช้กันทั่วไป กวีจึงนิยมความเปรียบในการสร้างสุนทริยะ หน้าที่ของวรรณคดีวิจารณ์ในขั้นแรกก็คือจะต้องชี้ให้เห็นว่า กวีใช้ความเปรียบได้เหมาะสม ชาบซึ่งกินใจหรือไม่ประการใด¹

นอกจากนี้ธัญญา สังขพันธานนท์² ได้ย้มาถึงลักษณะสำคัญของการใช้ความเปรียบสรุปได้ว่า เป็นลักษณะของการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างพลังในการสื่อสาร ซึ่งผู้แต่งจงใจสร้างขึ้นให้แตกต่างจากโครงสร้างของความหมายหรือการเรียงลำดับคำของภาษาโดยปกติ เพื่อสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน

วัฒน์ วรรณยางกูร เป็นผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการใช้ภาพพจน์ในนวนิยายได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ ประทับใจ ประณีตงดงามและสิ่งสำคัญทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่แจ่มแจ้งชัดเจน ภาพพจน์ที่วัฒน์ วรรณยางกูรเลือกใช้มีดังนี้

¹เจตนา นาควัชระ. วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี. 2536. หน้า 30.

²ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. 2539. หน้า 212.

1. อุปมา (Simile)
2. อุปลักษณณ์ (Metaphor)
3. บุคคลวัต (Personification)
4. อติพจน์ (Hyperbole)
5. อธิพจน์ (Overstatement)
6. นามนัย (Metonymy)
7. สมพจน์ (Synecdoche)
8. ปฏิภาคพจน์ (Paradox)
9. ปฏิปจฉา (Rhetorical Question)
10. ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm)
11. สัทพจน์ (Onomatopoeia)
12. ปฏิรูปพจน์ (Allusion)
13. อาวัตพากย์ (Synesthesia)
14. ปฏิวาทะ (Oxymoron)
15. อุทาหรณ์ (Analogy)

อุปมา (Simile)

อุปมา (Simile) หมายถึง การนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำที่แสดงให้เห็นว่าเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน เช่น คำว่า เหมือน เสมือน ราวกับ ดุจ ดัง ดังปาน ประหนึ่ง ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีการใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ที่หลากหลาย ซึ่งสิ่งที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาเปรียบนั้นทำให้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจน สามารถสัมผัสถึงสิ่งที่กล่าวถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของตัวละคร ลักษณะฉาก รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร อุปมา ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร นั้นมีดังต่อไปนี้ คือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่างและการใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง

1. **การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง** เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง แล้วนำคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่นคำว่า ว่า เหมือน เสมือน ราวกับ อย่างกับ ดุจ ดัง ดังปาน ประหนึ่ง และสิ่งที่นำมาเปรียบก็เช่น คน สัตว์ พืช ดังตัวอย่าง

วัฒน์ วรรณยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เรือมาดใหญ่ติดเครื่องท้ายเรือแล่นอืด ๆ มาจอดที่ลานข้าวทิดชด เรือมาดตรงกลางลำ
ป่องเหมือนคนพุงพลุ้ยอ้วน บรรทุกของได้จุมาก

(ตำบลช่อมะกอก : 137)

ลักษณะของเรือมาดใหญ่ที่มีลำตรงกลางป่อง วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาเทียบกับคนพุงพลุ้ยที่มีลักษณะการเดินอ้วนอ้วน ส่วนเรือมาดใหญ่ก็แล่นแบบอืด ๆ และมีการป่องตรงท้องเหมือนกัน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของเรือมาดได้โดยง่าย โดยนึกถึงคนพุงพลุ้ย

ใกล้หนังสือพิมพ์จะออก กลางคืนจะเต็มไปด้วยลมหายใจแห่งการทำงาน จากหัวค้ำจน
รุ่งแจ้ง เสียงเครื่องพิมพ์เดินเครื่องเหมือนคนครางและหอบหายใจเมื่อทำงานหนัก มันอยู่ใน
บรรยากาศอับทึบ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 14)

การเปรียบเทียบเสียงเครื่องพิมพ์ติดดั่งกับคนครางและหอบหายใจ เป็นการสื่อให้เห็นภาพของเครื่องพิมพ์ดีดที่มีการใช้งานมานานและถูกใช้งานอย่างหนัก แสดงให้เห็นถึงเครื่องพิมพ์ดีดนี้ผ่านการพิมพ์สื่อสารตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ ประหนึ่งคนที่เมื่อทำงานหนักมาก ๆ ก็จะมีอาการร้องคราง เพื่อผ่อนคลายความเหนื่อยเมื่อยล้า และถ้าทำงานหนักมาก ๆ ก็จะมีอาการหอบหายใจแทบไม่ทัน เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงภาพของสิ่งที่ใช้งานมานานและถูกใช้งานอย่างหนักก็หมดสภาพได้

ต้นไม้ยืนเรียงแถวริมทะเลออกดอกสีแดงชูชูดเหมือนหญิงสาวชาวประมงนั่งไถ่ร่างตัว
ใหม่คอยรับผัวนางที่จะกลับมาพร้อมลมทะเล

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 27)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำต้นไม้ที่มีดอกสีแดงกับการนั่งไถ่ร่างตัวใหม่ของหญิงสาวชาวประมงซึ่งรอคอยการกลับมาของสามีที่ออกเรือไปหาปลา มาเปรียบเทียบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของสาว

ชาวประมงที่มีแต่การรอคอยการกลับมาของสามีด้วยความหวังใญ่ ต้องการให้สามีนั้นมีความ
สดชื่น ร่าเริงเมื่อพบตน และการรอคอยนั้นเป็นการรอคอยที่มีความหวัง หวังว่าสามีของตนจะ
กลับมาด้วยความปลอดภัย

พี่ชายของเด่นเป็นนักเรียนนายร้อย เธอมีชีวิตที่อยู่ในกรอบบอบบางสวยงามมาตลอด
ตั้งแต่โรงเรียนอนุบาลที่มีครูเป็นเสมือนคนไข้

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 41)

การเปรียบเทียบกับคนไข้ เป็นการสื่อถึงลักษณะของตัวละครที่มีความแตกต่างกันของ
บทบาทหน้าที่ เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีความน่าเคารพยกย่องและมีบทบาทหน้าที่ในการสั่งสอน
นักเรียน ส่วนคนไข้มีหน้ารับใช้เจ้านาย แต่วัฒน์ วรรลยางกูรนำมาเปรียบกันทำให้เห็นสภาพ
สังคม ชีวิตของนักเรียนที่มีฐานะนั้นมีครูเหมือนคนไข้ เนื่องจากต้องคอยดูแลทุกสิ่งทุกอย่าง
แสดงว่าสังคมโรงเรียนนั้นน่าจะเป็นโรงเรียนเอกชนที่ให้ความสำคัญแก่นักเรียนมากจึงต้องดูแล
เป็นพิเศษไปมากกว่าหน้าที่ความเป็นครูในการสั่งสอนอบรม

มองลอดช่องฟ้ากระดานไปยังน้ำครำใต้ถุนบ้าน เศษขยะลอยเป็นแพกลางน้ำครำก็คง
เหมือนผู้คนอีกมากมายล่องลอยอยู่ในทะเลมนุษย์ เราคือส่วนเล็ก ๆ ของเศษขยะเหล่านั้น มันจะ
ล่องลอยไปสู่ไหนใด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

การเปรียบเทียบข้างต้นเป็นการนำเอาเศษขยะที่เป็นสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีใครต้องการทิ้งลง
แม่น้ำลำคลอง ล่องลอยไปโดยไร้จุดหมาย อีกทั้งทำให้เกิดน้ำเน่าและมีสีคล้ำ แสดงให้เห็นถึง
ลักษณะของคนที่ไม่มียุติในการทิ้งขยะ แล้วนำมาเปรียบกับผู้คนในสังคมที่ไม่มีความหวัง ไม่มี
จุดหมาย

อำเภอนี้ล้อมรอบด้วยภูเขา ทิศตะวันออกมีเทือกเขาสีครามเป็นเสมือนอ้อมอกกว้าง
ใหญ่

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 96)

วัฒน์ วรรณยางกูรได้บรรยายสถานที่ที่ล้อมรอบไปด้วยภูเขา ทำให้นึกถึงฉาก บรรยากาศของธรรมชาติ สร้างจินตนาการที่กว้างใหญ่ให้แก่ผู้อ่าน และเปรียบกับอ้อมอกที่กว้างใหญ่ อันนำไปสู่ความเข้าใจว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีศิลปะในการถ่ายทอดฉากของธรรมชาติ นอกจากนี้จะมีความกว้างใหญ่อีกทำให้รู้สึกถึงความอบอุ่นอีกด้วย

เขาได้ขึ้นไปหมับ ๆ แต่สำหรับวันนี้ความหิวที่รังกาเขาอยู่ในท้องทำให้รู้สึกอ่อนเปลี้ย กาวที่ฝ่ามืออันเคยมีดู่แห้งหายไป หลายครั้งตื่นของเขาตื่นพลัดจนขาสะบัด ๆ อาศัยความชำนาญเหมือนนักมวยเจนเวที

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 113-114)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเปรียบเทียบความชำนาญของคนขายนกกับนักมวยที่คุ้นชินเวทีและผ่านการชกมามากครั้ง แสดงให้เห็นว่าคนขายนกก็มีประสบการณ์ ความชำนาญในการปีนต้นไม้เพื่อที่จะจับนก หาเลี้ยงชีพตนเองเช่นเดียวกันถึงแม้ว่าจะก้าวพลาดบ้างในการปีนต้นไม้ก็ตาม และมีความพยายามในการที่จะจับนกให้ได้เพื่อนำไปขายได้เงินมาบรรเทาความหิวของตนเอง ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตของผู้ที่ต้องต่อสู้เพื่อปากท้องของตนเองและครอบครัว

พินยอมให้กระบอกปืนเล็ก ๆ ในมือ รูปปากกระบอกของมันเหมือนดวงตามิตรสนิทที่บอกกับเขาว่า เป็นอะไรกัน ถ้าคนใดคนหนึ่งเผลอหันมามุมตึกเข้ามา เจ้าลูกกรด .22 คงทำหน้าที่ของมันได้อย่างไม่พลาด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 167)

ในช่วงเวลาที่คับขันระหว่างการมุ่งร้าย สิ่งที่จะช่วยกำจัดศัตรูเรานับได้ว่าเป็นเหมือนญาติมิตร วัฒน์ วรรณยางกูรนำกระบอกปืนมาเปรียบเทียบกับดวงตาของมิตรสนิท ที่มีแต่ความปลอดภัย ไม่คิดที่จะทำร้าย ทั้ง ๆ ที่ปืนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ เป็นความต่างที่ลงตัวซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละคร คือ พินในขณะนั้นว่า เขาจะต้องคิดและทำในสิ่งที่จะทำให้เขาอยู่รอดได้

“นั่นแหละสิ่งที่เด่นชัด ยังไม่แข็งแกร่งพอที่จะรักกับคนกินอุดมคติ”

อยู่บนสะพานสูงเช่นนี้มองลงไปเบื้องล่างดูเว้งว่าง ลมพัดมาหวิว ๆ คำพูดของเธอ
เหมือนมือสืบล้อรอยมือผลักเขาตกจากภูเขาลงสู่หุบเหวแห่งความสิ้นหวัง ฟังสิ

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 200)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการเสนอให้เห็นภาพของคนที่อยู่บนที่สูง และมีความกลัวความสูงอยู่เป็นทุน เมื่อมองลงมาข้างล่างจึงทำให้รู้สึกเดียวดายเว้งว่าง เนื่องจากได้ฟังคำพูดของคนรักที่กล่าวถึงเหตุผลที่ไม่สามารถจะอยู่ครองรักกันได้ เปรียบกับมือสืบล้อรอยมือ ที่ผลักให้เขาเหวแห่งความสิ้นหวัง ไม่เหลือซึ่งเยื่อใย ทำให้เห็นภาพของผู้ที่สิ้นหวังในความรัก หมดาลัยและเข้าใจซึ่งสัจธรรมของคนที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับในสังคม และให้ตนเองอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าจะไม่มีอุดมการณ์ในการทำอะไรเพื่อสังคมก็ตาม

เจ้านกกระจอกปีกขนมีแต่สีเทาเลย ๆ ไม่สดไม่สวยแต่รวยเสน่ห์ เสียงใส ปากสีดาขยับ จี๊ดจ๊าด ๆ ช่างเจรจา รูปร่างของมันจะสวยกว่าก็แต่นกกระजิบ เจ้านกอย่างหลังนี้ตัวเล็กหางยาว มันบินมาจับยอดหญ้าริมบ่อ กระดกหางขึ้น ๆ ลง ๆ คล้ายคนทำอะไรลับ ๆ ล่อ ๆ

(คือรักและหวัง : 65)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอให้เห็นภาพของลักษณะ วิธีชีวิตของนกกระจอกที่มีรูปร่างสวยงาม อยู่ไม่เนิ่นมีการกระดกหาง เทียบกับลักษณะของคนทำอะไรลับ ๆ ล่อ ๆ แอบซ่อน ไม่เปิดเผย ทำให้คนจับได้

ก้านค้ำแลเห็นควายกำลังรุ่มตัวหนึ่ง ยืนเบิ่งมองก้าวร้าว ท่าทางของควายตัวนี้เหมือนเด็กดื้อรั้น เอาใจไม่ถูก แต่บุคลิกลักษณะดี เขาโค้งเข้าหากันราวกับวงพระจันทร์เสี้ยวสวย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 15)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำลักษณะของควายรุ่นที่ัยมีความคึกคะนองจะลงทำศึก ต้องการชัยชนะเท่านั้นในการต่อสู้ เปรียบกับนิสัยของเด็กที่มีแต่การเอาแต่ใจตนเอง ไม่เชื่อฟังใคร เพราะลักษณะเฉพาะของเด็กวัยรุ่นก็จะมีลักษณะที่เชื่อมั่นในตนเองสูง ต้องการทำอะไรด้วยตนเอง ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม และเมื่อได้รับการยอมรับแล้วก็จะเกิดความภาคภูมิใจ

กอดกล้วยไม้ที่เก็บมาโยนทิ้ง ๆ ไว้ ไม่ยอมเหี่ยวตายง่าย ๆ รักษาเขียวสบายตาไว้จนถึงวัน
ถูกหยิบยกไปไว้ในที่เหมาะสมและบางทีคล้ายความเกี่ยวข้องผูกพันของหนุ่มสาว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 138-139)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำกอดกล้วยไม้ที่มีลักษณะแห้งเหี่ยวขาดน้ำ ใกล้ตายแต่ก็ไม่ตาย
ง่าย ๆ เมื่อได้รับการดูแล เอาใจใส่ ให้น้ำ กล้วยไม้นั้นก็กลับมามีชีวิตที่สดใสเขียวขจีขึ้นได้อีกครั้ง
เปรียบกับความผูกพันของหนุ่มสาวที่บางครั้งอาจจะมีความไม่เข้าใจ หรือต้องเลิกรา ห่างเหินกัน
ไป แต่ความผูกพันนั้นยังคงอยู่เมื่อกลับมาพบเจอกันใหม่ก็อาจทำให้มีความเข้าใจกันอีกครั้ง ทำให้
ผู้อ่านเข้าใจ รับรู้ถึงความ รู้สึกของคนหนุ่มสาวได้เป็นอย่างดี

รอยขรุขระบนเรือนเขามักเป็นที่ให้ดินโคลนฝุ่นผ้าจับเขรอะไม่น่าดู ชัดดูให้สะอาดแล้ว
ยังทาน้ำมันบนเรือนเขาขึ้นเงางาม คล้ายเด็กหนุ่มใส่น้ำมันหวีผมจนเรียบปลั่ง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 153)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำความสะอาดบนเขาของไฉ่ตาด ควายที่เกื้อนรักและดูแลเป็น
อย่างดี โดยการขัดถูเขาของมันให้เงางาม เปรียบกับเด็กหนุ่มที่ใส่น้ำมันใส่ผม และหวีผมอย่าง
พิถีพิถัน แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการรักสยวรักงามของเด็กผู้ชายวัยรุ่นที่ต้องการให้เป็นที่น่าสนใจ
ของเพศตรงข้าม เลยต้องทำตัวให้ดูดีอยู่เสมอ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของการดูแล เอาใจใส่ควาย
ของเกื้อนได้เป็นอย่างดี

ผมเล่นเพลงคล่องแคล่วขึ้นเยอะ ที่นี่เป็นที่รวมของผู้คนต่างรสนิยม ผมต้องรู้จักเอาใจ
ลูกค้าเสมือนแม่ครัวต้องรู้สปากคนกินอาหาร นักเพลงแบบนี้ต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่าง
ห้องส่วนตัวในมุมพิลึกกับเวทีเปิดในห้องอาหารหรู

(บนเส้นลวด : 196)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำลักษณะตัวละครที่ใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ผม” เป็นนักดนตรีที่
มีความเข้าใจ เข้าถึงรสนิยมของลูกค้าว่าแต่ละคนนั้นชอบเพลงในแนวใดบ้าง แล้วก็ต้องเลือก
เพลงมาเล่นเพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจและขึ้นชอบเพลงที่เขานำมาเล่น และขึ้นชอบในตัวของเขาด้วย
เปรียบกับแม่ครัว ที่ก็ต้องมีความรู้เรื่องรสชาติของอาหารและต้องทราบถึงรสชาติของ

อาหารที่ถูกค้าขึ้นชอบ แล้วเลือกทำอาหารที่มีรสชาติตามที่ลูกค้าชอบและต้องการได้อย่างถูกต้อง ถูกคน จะเห็นได้ว่าวัฒน์ วรรณยางกูรนำสิ่งที่เปรียบกันนั้นได้อย่างเหมาะสมในเรื่องลักษณะ ความเหมือนที่ต้องมีความรอบรู้และจดจำ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของการคิด วางแผน การจดจำ ของนักดนตรี เข้าใจถึงการกระทำของนักดนตรีได้ดียิ่งขึ้น

ในวิถีชีวิตของวณิพกของเขา ดันเดินเผชิญโลกกว้างมาจนรู้แล้วว่าตัวเองเป็นอะไร สำหรับคนที่ยังไม่รู้ตัว เขาอาจพบความเจ็บปวดครั้งยิ่งใหญ่ และบางทีก็เจ็บปวดมากเกินไปเสีย จนไม่มีโอกาสรู้ตัวอีกเลย

-- แกงไม่รู้สินะว่าตอนที่ถูกตะปบ แล้วถูกมัดสะบัดลอยคว้างขึ้นไปกลางอากาศเป็น อย่างไร -- วณิพกตาบอดหัวเราะเยาะหยัน ก่อนจะเงยบสนิทเหมือนรอยแผลเป็น

(เทวีกองขยะ : 113)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงวิถีชีวิตของวณิพกที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ตนมีชีวิตอยู่รอด ถึงแม้ว่าบางครั้งจะต้องผ่านปัญหาอุปสรรคอย่างแสนสาหัส แต่ก็ผ่านมาได้และเข้าใจว่าตนเองนั้นเป็นใครและจะดำเนินชีวิตของตนเองต่อไปได้อย่างไร ผิดกับผู้ที่ไม่เคยเจออะไรรู้จักอะไรก็ไม่ได้เกิดการเรียนรู้อะไรเลย เมื่อเจอปัญหาเล็กน้อยก็คิดว่าหนักหนา วัฒน์ วรรณยางกูรนำ การเงยบสนิทของวณิพกเปรียบกับรอยแผลเป็น ซึ่งเป็นสิ่งเตือนใจของบาดแผลที่ผ่านการต่อสู้ พินฝ่าอุปสรรคมา ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มาอย่างภาคภูมิใจ และอีกอย่างหนึ่งคือเป็นสิ่งที่ยากที่จะลบเลือนไปได้ เพราะมันประทับเป็นรอยไว้ให้เห็น

ส่วนหัวหน้าคณะอย่างป้าจรไม่ต้องห่วงหรือกลัวว่า มือไม้สองข้างของแก มีอันถูกจับไปซุกหน้าอกคนนั้นคนนี้แลกกับเงิน 60 -100 บาท เมื่อเงินสด ๆ อัดเต็มอยู่ในกระเป๋า ก็ทำให้คนคนหนึ่งได้รับการเอาอกเอาใจปรนเปรอราวกับราชา

(สิงห์สาโท : 144)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเสนอให้เห็นภาพของสังคมสำหรับคนที่มีเงิน แสวงหาความสุข โดยการไปเที่ยวแล้วแจกจ่ายเงินเป็นว่าเล่นเพื่อแลกกับการเอาอกเอาใจ เปรียบกับราชา ที่เมื่อต้องการสิ่งใดทุกคนรอบข้างก็ต้องสรรหามาให้ไม่ว่าจะยากหรือลำบากเพียงใด และจะได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ ไม่ให้ขาดตกบกพร่องใด ๆ การเปรียบครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นถึงลักษณะ

ของคนที่ไม่รู้จักใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม แต่หาความสุขชั่วคราวเมื่อตนเองมีเงินเท่านั้น หากไม่มีเงินก็ไม่สามารถจะหาความสุขแบบนี้ได้อีก เพราะทุกคนที่รุ่มลุ่มล้วนต้องการเงินเท่านั้น หาใช่ความเอาใจใส่ด้วยน้ำใสใจจริงไม่

วัฒน์ วรรลยางกูร นำสัตว์มาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ทั้งที่เมื่อ ๕๐ ปีก่อนตาดีเคยบอกรักยายเฒ่าสุดหัวใจ เมาบอยเข้าก็เตะเข้าเตะเย็น เข้าเตะกระเด็นไปติดข้างฝา ตกเย็นเกาะลงมาเตะใหม่ จนยายเฒ่าตัวแบนเหมือนปลาแปบ

(ตำบลดอมะกอก : 33)

การเปรียบเทียบยายเฒ่ากับปลาแปบ เป็นการสื่อถึงลักษณะของตัวละคร คือ ยายเฒ่าที่ถูกตาดี ผู้เป็นสามีทำร้ายเอาจนตัวของยายเฒ่านั้นบอบช้ำ แบนตัวลีบ ทำให้ผู้อ่านนึกภาพของผู้ที่เป็นภรรยาที่ต้องรองรับอารมณ์ของสามีขึ้นมา ทำร้ายร่างกายโดยไม่มีสติ สะท้อนให้เห็นลักษณะของคนในสังคมที่ไม่มีความเจริญทางจิตใจ ทำร้ายผู้อื่นให้เกิดความทุกข์ทรมานทางร่างกาย และจิตใจ เปรียบกับปลาแปบ ที่มีลักษณะตัวแบน ลีบ

ฉันเฝงวเข้าสู่อ้อมแขนของแม่และชนหน้าลงกับอกเหมือนลูกแมวตัวเล็ก ๆ

(ตำบลดอมะกอก : 178)

ครุณิดโยหาความรัก ความอบอุ่นจากแม่เพราะจากมานาน เมื่อได้พบกันอีกครั้งก็อดที่จะอยากได้รับความรัก ความอบอุ่นจากแม่ไม่ได้จึงเฝงเข้าหาแม่ ซึ่งวัฒน์ วรรลยางกูรนำ กริยาของครุณิดมาเปรียบกับลูกแมว ที่มีลักษณะต้องการความรัก การดูแลเช่นเดียวกันสังเกตได้จากลักษณะของลูกแมวที่มักจะเข้าหาผู้เลี้ยง อยู่ใกล้ ๆ คลอเคลียผู้เลี้ยงอยู่เสมอ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพและสัมผัสได้ถึงความต้องการความรัก ความห่วงใย

สุพรรณบุรี

ถึงพินิจ

เด่นมาสู่ชนบทอีกครั้งด้วยความเบิกบานใจ รู้สึกตัวเองเป็นเหมือนนกที่หลุดจากกรง หลุดพ้นจาก
ความบีบคั้น หลุดออกจากกรุงเทพ ฯ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 253)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอภาพของลักษณะตัวละคร คือ เด่น ที่อยู่ในครอบครัวที่
ร่ำรวย มีความสมบูรณ์ในทุกเรื่อง แต่ขาดอิสระ สังคมที่เธออยู่คือ กรุงเทพฯ ไม่มีความจริงใจ
เมื่อเธอได้หลุดพ้นออกจากบ้านที่คนในครอบครัวมักชี้ทางให้เดิน สังคมที่หลุดออกมาสู่สังคม
ชนบท สถานที่ที่เธอสามารถเป็นตัวของตัวเอง เปรียบกับนกที่หลุดออกจากกรง ที่ถูกขังไว้มานาน
ทำให้เธอสบายใจ เบิกบานในการที่จะอยู่ชนบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคับที่นั่นอยู่ได้แต่คับใจนั้นอยู่
ยาก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครที่ถูกบีบบังคับในเรื่องต่าง ๆ ว่าต้องหาทางออกที่
ดีที่สุดให้แก่ตนเอง

ตัวอย่างที่ตอนนั้นทิดอ้วนมองไม่เห็นเขาและเจ้าหนูที่สถานีรถไฟ หรือมันแก้งมองไม่
เห็นก็ไม่รู้ ความที่เคยหวั่น ๆ ว่าเจ้าหนูจะพูดพล่อยให้ได้ยินถึงทิดอ้วน พอเห็นทิดอ้วนย้ายจาก
ไป ชายชราจึงโล่งใจขึ้นมาบ้าง หมดเรื่องห่วงไปได้เรื่องหนึ่ง ตัวเขาเองก็เหมือนแม่ไก่ที่คอยโอบ
ปีกคุ้มภัยลูกเจี๊ยบจากคมเล็บเหยี่ยว

(คือรักและหวัง : 159)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเสนอให้เห็นลักษณะของตัวละครคือความห่วงใยของปู่ที่มีต่อ
หลาน และเขาก็ต้องคอยปกป้องหลาน เพื่อให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง วัฒน์ วรรลยางกูร
เปรียบเฒ่าเพี้ยมเหมือนแม่ไก่ กับเจ้าหนูเหมือนลูกเจี๊ยบ และยังเปรียบทิดอ้วนเหมือนเหยี่ยว ซึ่ง
ลักษณะของแม่ไก่นั้นก็จะหวงลูกมาก ไม่ว่าอะไรเข้ามาใกล้ก็ต้องไล่จิก ตีก่อนเสมอ แล้ววัฒน์
วรรลยางกูร นำ มาเปรียบกับเฒ่าเพี้ยมที่มีความรักและหวงหลานคนนี้นัก อาจเนื่องมาจากที่
เจ้าหนูขาดพ่อที่ตายจากและขาดแม่ที่มีครอบครัวใหม่ ทำให้เฒ่าเพี้ยมทุ่มเทความรักให้เจ้าหนู
มากเป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงสามสิ่งที่มีความ
เกี่ยวข้องกันได้อย่างลงตัว จึงแสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรลยางกูรมีความสามารถในการนำสิ่งมา
เปรียบเทียบให้เหมาะและเข้ากัน

เรื่องสอบเข้าเรียนต่อหรือเข้างาน ใคร ๆ ก็ต้องผจญการแข่งขัน คนมากอย่างปลวก ตัวหารเพิ่มขึ้นทุกที ตั้งแต่เรียนอนุบาลจนแก่เฒ่า แต่ละคนผ่านฐานะผู้แพ้-ผู้ชนะ มีสักกี่คนหนอ เป็น ผู้ชนะโดยตลอด ส่วนมากคงเหมือนแมงเม่าเล่นเพลิง แต่ถึงอย่างไรเราก็มีชีวิตรอดอยู่ได้

(บนเส้นลวด : 22)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงในเรื่องการหางานทำ เพราะในแต่ละปีมีผู้จบการศึกษามาก จึงทำให้มีอัตราการแข่งขันมาก นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นสังคมด้านหนึ่งที่ทำให้ทราบว่ามีการแข่งขันกันตลอดเวลา เพราะการเข้าโรงเรียนอนุบาลบางโรงเรียนก็มีการสอบเข้าแล้ว วัฒน์ วรลยางกูรเปรียบผู้คนที่กับแมงเม่าเล่นเพลิง คือ ผู้คนนั้นรู้ทั้งรู้ว่าการเข้าไปสมัครงานนั้นก็ต้องมีการแข่งขันและเปอร์เซ็นต์การจะสอบได้นั้นน้อย ก็เหมือนแมงเม่าที่รู้ว่าเพลิงหรือไฟนั้นร้อนและอาจทำให้ตนนั้นตายได้ แต่ก็ยังไปเล่นหรือบินเข้าไปในกองเพลิง

คืนก่อนฉันทะเลาะกับเพื่อน เราชกต่อยกันเหมือนสัตว์เดรัจฉาน

(บนเส้นลวด : 98)

วัฒน์ วรลยางกูรนำเสนอลักษณะของตัวละครในด้านลบเรื่องการทะเลาะกัน โดยนำมาเปรียบกับสัตว์เดรัจฉาน ที่ไม่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้วยปัญญา แทนการใช้กำลัง ซึ่งแตกต่างจากคนที่ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา

“เขาเขื่อนเขาตัดกัน แผลเว่อที่ฉันคนเดียว” เกือบ่น

“คนเดียวที่ไหน กระเป๋าฉีกกันเป็นแถบ ๆ เสร็จสงกรานต์แล้วหงอยทั้งตำบล เหมือนไก่โดนห่าลง ปีน้าสู้ใหม่”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 137)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเสนอสภาพของสังคมชนบทที่มีการแข่งขันเมื่อไรก็จะมีการพนัน คราวนี้ก็เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการแข่งขันวิ่งควาย แล้วมีการโกงเพื่อให้ฝ่ายของตนชนะ ส่วนอีกฝ่ายก็แพ้ ทำให้ถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว โดยวัฒน์ วรลยางกูรนำมาเปรียบกับไก่โดนห่าลง ไก่เป็นโรค แล้วตายหมด ไม่เหลือ แต่ชาวบ้านก็ยังคงไม่เข็ดก็ยังหาเงินมาเล่นกันได้ทุกปี

วัฒน์ วรรลยางกูร นำพีชมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เขามักเปรียบผู้หญิงเหมือนเป็นดอกไม้ เพราะบางไม่มีคุณค่าใด ๆ นอกจากดูเล่นเพลิน ๆ ตา สำหรับดอกไม้ในสังคมใหม่ ในความคิดใหม่ ในความคิดใหม่ต้องไม่เป็นเช่นนั้น ...จึงเลือกเอาระหว่างการเป็นดอกไม้ที่สวยงามสำหรับสนองอารมณ์ชายในวรรณคดียุคศักดินา

...กับการเป็นดอกไม้ที่งดงามขึ้นมาจากหยาดเหงื่อหยดเลือด

ของมวลชนผู้ขมขื่น

ของหญิงไทยเพื่อเจ็บซ้ำ

เพื่อ.....

ความงามอันสมบูรณ์

ของมหาประชาชน

เพื่อศักดิ์ศรีของสตรีเพศ

บานให้สะพรั่งไปทั้งมาตุภูมิเกิด

..ดอกไม้ของมวลชน

(ตำบลดอมะกอก : 115)

ในการเปรียบเทียบผู้หญิงมักนำมาเปรียบเทียบกับดอกไม้ที่มีความเปราะบาง อาจจะไม่มีความค่าใด ๆ แต่สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว แต่วัฒน์ วรรลยางกูรเสนอแนวคิดของผู้หญิงในยุคการต่อสู้ว่า ผู้หญิงอาจไม่ใช่ดอกไม้ริมทางที่เปราะบางอีกต่อไปที่มีแต่ความสวยงาม รอให้ผู้ชายมาเชยชมเท่านั้น หากแต่เป็นดอกไม้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม มีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิต เพราะฉะนั้นผู้หญิงควรตระหนักและเลือกที่จะใช้ชีวิตให้มีความค่าได้

ฉันนอนละอื้น ปวดระบมไปทั้งร่าง ขาสองข้างชาารวกับท่อนไม้

(ตำบลดอมะกอก : 128)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำความเจ็บปวดระบมของครุฑที่ถูกล้มขึ้น ว่าขาทั้งสองข้างนั้นไร้ความรู้สึก เคลื่อนไหวไม่ได้เหมือนท่อนไม้ ทำให้อ่านเกิดภาพของขาที่ขยับเขยื้อนไม่ได้ต้องอยู่นิ่ง ๆ

หัวใจเจ้ามีราศีเสียแล้ว ชีวิตเจ้าไร้ความหมายเหมือนดอกไม้ที่ถูกขยี้ยู่ภายใต้รองเท้า

ททวร

(ตำบลดชอมะกอก : 130)

การเปรียบเทียบข้างต้นเป็นความนึกคิดของครุฑที่มีต่อตนเองว่า ชีวิตที่มีราศีนั้นเหมือนดอกไม้ที่ถูกทำร้ายภายใต้รองเท้าของททวร ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพการถูกทำร้ายที่ไม่เหลือชิ้นดี เพราะดอกไม้เป็นสิ่งที่เปราะบาง ส่วนรองเท้าของททวรแสดงถึงอำนาจที่แข็งแกร่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเสียใจ น้อยใจที่ถูกทำร้าย

ฉันเหมือนต้นสนได้ลมพายุ พายุสองกระแสโหมเข้ามา จนโอนเอน แต่จะเอนไปทางไหน จะโค่นลงทางไหน คงอยู่ที่แก่นแกนของต้นสนว่าด้านไหนจะแข็งแกร่งกว่ากัน ถ้าต้นสนจะโค่นลงวินาทีนี้ มันอาจโค่นลงทางด้านอ้อมกอดของแม่กระมัง ฉันกลายเป็นคนเห็นแก่ตัวอีกครั้ง

(ตำบลดชอมะกอก : 180)

ครุฑเปรียบตัวเองเหมือนต้นสนที่มีความแข็งแกร่งแต่ก็มีความอ่อนไหว แต่ก็ต้องดำนลมพายุ และตนเองก็อยู่ในที่ที่ต้องต่อสู้กับความคิดของตนเองที่จะช่วยเหลือสังคมต่อไป หรือละทิ้งหน้าที่นั้นเพื่อมาอยู่อย่างสงบกับแม่ผู้มีพระคุณ

แขนขาจะตายหรือไร เขาคาดคิดได้ไม่ยากนัก ร่างกายมีแต่ทรุดโทรมอย่างนี้ ไม่มีกำลังสำรองไม่มีภูมิจะไปต้านทานโรคภัย ต้องอาศัยยาเจือจุนหนุนค้ำเอาไว้อย่างเดียวกับต้นกล้วยเครือจัดใกล้ล้ม ชาวสวนต้องเอาไม้ค้ำไว้ ต้นกล้วยขาดไม้ค้ำอย่างเขาจะยืนต้นได้สักเท่าใด

หนอ

(คือรักและหวัง : 209)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรเสนอภาพความคิดของตัวละคร คือเฒ่าเพี้ยมที่รำพึงถึงสังขารของตนเองที่ร่วงโรยลงทุกวันด้วยโรคครุมเร้าและต้องพึ่งยา อวัยวะส่วนต่าง ๆ เริ่มแสดงอาการให้เห็นคือไม่สามารถใช้งานได้เหมือนเดิม เปรียบกับต้นกล้วยที่มีลูกตก ต้องหาไม้มาค้ำไว้ ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงเรื่องสังขารไม่เที่ยง ซึ่งทุกคนจะต้องพบเจอความตาย ใครจะช้าหรือเร็วเท่านั้น

ชีวิตคนก็เช่นกัน ถึงเวลานั้นเราคงเหมือนใบไม้ใบหนึ่ง เราไร้อาลัยใครต่อใครมากมาย
เราไม่รู้ว่าใครจะไร้อาลัยเราบ้าง อย่างมัวซ่อนหน้าเศร้าตรมอยู่เลย แม่งล่องสี่ชมพู

(เทวีกองขยะ : 52)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำชีวิตของคนเราเปรียบกับใบไม้ใบหนึ่งที่มีวันที่เกิดขึ้น เติบโต แล้วก็
 ก็ต้องร่วงโรย ซึ่งเป็นสัจธรรมของชีวิต และเมื่อถึงเวลานั้นเราก็ต้องยอมรับมันให้ได้ เราต้องใช้ชีวิต
 ให้คุ้ม เติมความสุขให้แก่ตนเอง อย่างมัวจมอยู่กับความทุกข์ ทำให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดในการดำเนิน
 ชีวิต และรู้จักปลง เข้าถึงการใช้ชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

หาคนงามเพียงรูปโฉมภายนอก หาไม่ยากเย็นนัก แต่หาเทวีที่น่ารักทั้งน้ำจิตน้ำใจใช้จะ
พ้องพบโดยง่าย ดวงจันทร์ที่ไม่หวงแสงส่องอาบเอื้อดินมีเพียงดวงเดียว เช่นเดียวกับหาไม้หอมใน
ป่าพฤษ์อันมีมวลไม้นั่นตนัก แต่จะหาลำไม้แก่นจันทร์หอมสักลำก็ยากนักยากหนา

(เทวีกองขยะ : 138)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอแนวคิดของการหาคู่ครองที่เป็นผู้หญิงว่า หญิงที่น่ารัก จิตใจ
 งามนั้นหายาก เปรียบกับไม้แก่นจันทร์ ไม้ที่มีความหอมก็หายากมากในป่าที่มีไม้นานาพันธุ์
 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคนในสังคมที่สวยแต่ภายนอก จิตใจนั้นยากแท้หยั่งถึง

วัฒน์ วรรลยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพใน
 ด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เขากระซิบผ้าขาวม้าหยักรั้ง เผยต้นขาเต็มมัดกล้าม มันเลื่อนขึ้นเลื่อนลงเหมือนลูกสูบ
ทุกอย่างก้าว

(ตำบลดงมะกอก : 62)

การเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวของต้นขาเหมือนลูกสูบที่มีการเลื่อนขึ้นเลื่อนลง ไม่หยุด
 นิ่ง ให้ความรู้สึกถึงความแข็งแรง แข็งแกร่งของผู้ที่ต้องทำงานหนัก

กฎหมายที่เป็นเสมือนไม้เท้ากายสิทธิ์ชี้ให้ใครเป็นใครตายก็ได้

(ตำบลช่อมะกอก : 188)

ตัวอย่างข้างต้น วัฒน์ วรรลยางกูรเปรียบเทียบกฎหมายในอดีตกับไม้เท้ากายสิทธิ์ที่มีพลังอำนาจในการที่จะกำหนดให้ใครอยู่หรือตายก็ได้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาของผู้ที่รู้กฎหมายมากกว่าแล้วนำมาเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า ซึ่งเท่ากับว่าผู้ที่ไม่รู้กฎหมายก็ต้องยอมอยู่เสมอ ทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันอย่างชัดเจน ทั้งที่ใช้กฎหมายตัวเดียวกัน

เขานั่งฟังจนบุรีรัมย์มือและเริ่มหงุดหงิดว่าทำไมอาจารย์ผู้ปกป้องวรรณคดีจึงไม่ยอมมองเห็นความเป็นจริงบ้าง ปกป้องวรรณคดีราวกับเป็นรูปปั้นบูชาศักดิ์สิทธิ์

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 30)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรระบายความรู้สึกของตัวละคร “เขา” คือ “พิน” ที่กำลังอารมณ์หงุดหงิด โดยนำ วรรณคดี มาเปรียบกับ รูปปั้นศักดิ์สิทธิ์ ที่มีความสงบบึง และความน่าเลื่อมใสศรัทธาแต่ไม่ได้ทำให้โลกหรือสังคมดีขึ้น โดยเฉพาะจิตใจคน และไม่ได้ทำให้ชีวิตของประชาชนชั้นกรรมากร เกษตรกรดีขึ้น เพื่อให้คนเขียนหรือกวีเขียนเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาของสังคม การเมืองมากกว่าจรรโลงใจในเรื่องความงามแต่เพียงอย่างเดียว

“กวีหรือนักเขียนจะนั่งฝันอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อประชาชนยังทุกข์ยาก ศิลปินต้องรับใช้ประชาชน รับใช้กรรมากร รับใช้ชาวนา เพราะศิลปินเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ศิลปินต้องกินข้าวที่ชาวนาปลูก เดินบนถนนที่กรรมากรสร้าง” แล้วผู้พูดวัดทางตามองเด่นรวี ทำให้ผู้ถูกมองร้อนผ่าว หัวคิ้วยิ่งขมวดคล้ายปมเชือกยุ่ง ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 31)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรนำการขมวดคิ้วของเด่นรวีมาเปรียบกับปมเชือกยุ่ง ๆ ที่ผูกพันกันจนยากที่จะแกะออก แสดงให้ผู้อ่านเกิดภาพของเด่นรวีที่ไม่พึงพอใจในคำพูดของพินได้อย่างชัดเจนจากสีหน้าและกิริยาการขมวดคิ้ว

แผนนอนเอนหลังลงบนเสื่อ เขาแบมือดูแผลเป็น ฝ่ามือสะอาดก็คงไม่ต่างจากเขา ฝ่ามือที่เต็มไปด้วยรอยแผล จะต้องช่วยกันสร้างครอบครัวใหม่ สร้างชีวิตใหม่ ให้เหมือนसानเสื้อกจนเต็มผืน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 54)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอวิถีชีวิตของชาวชนบท ซึ่งต้องช่วยกันสร้างครอบครัว เปรียบกับसानเสื้อกจนเต็มผืน ซึ่งต้องใช้ความพยายามและฝ่าฟันอุปสรรคมากมายกว่าชีวิตจะสมบูรณ์ หรือได้เสื้อกหนึ่งผืน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของระยะทางในการต่อสู้ที่ยาวนาน เหมือนการสานเสื้อกก็ต้องใช้ระยะเวลาเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวชนบทได้เป็นอย่างดี

หากต้องอยู่ที่นี้ ในฐานะเสื้อกผ้าชีวผืนหนึ่งแผ่นก็จำยอม

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 165)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำผ้าชีวที่ไม่มีคุณค่า ไม่ค่อยมีใครสนใจว่าจะอยู่ที่ใด มีแต่ความสกปรก มอมแมม กลิ่นเหม็น เปรียบเทียบกับแผน ตัวละครที่จากสละเดาไปนานว่าการจะกลับมา มีคุณค่าเหมือนเดิมนั้นต้องใช้ระยะเวลา ความอดทนของแผน และให้สละได้ฟื้นฟูจิตใจที่จะยอมรับผู้ที่จากไปนานให้กลับมาเหมือนเดิม เช่นเดียวกับผ้าชีวที่สกปรกจะสะอาด มีคุณค่าในการใช้งานได้นั้นก็ต้องนำมาซักทำความสะอาด ผึ่งแดดให้กลับมาเป็นผ้าที่รื้อที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเดิม

ความจำเป็นที่ต้องสะสมเงินทอง เห็นหัวเจ้าหนูก็เหมือนเห็นกระปุกออมสิน มันยังต้องโตอีกมาก ยังต้องเรียนหนังสือ ควรจะมีทุนจำนวนหนึ่งเตรียมไว้ให้

(คือรักและหวัง : 49)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอภาพความคิดของแม่เจ้าหนูที่คิดว่า ในอนาคตข้างหน้า นั้นเจ้าหนูจะต้องมีค่าใช้จ่ายมากมาย จึงต้องเก็บสะสมเงินไว้เพื่อใช้จ่ายสำหรับเจ้าหนู วัฒน์ วรรณยางกูร จึงเปรียบหัวเจ้าหนูกับกระปุกออมสิน ซึ่งเป็นที่เก็บสะสมเงิน แสดงให้เห็นลักษณะนิสัย

ของตัวละครที่มีความคิดวางแผนให้แก่ลูก เพื่อลูกจะได้ไม่ต้องลำบาก มีทุนในการเรียนหนังสือ
ความคิดดังกล่าวของตัวละครเป็นแนวคิดด้านบวก

ร่างสองร่างของตากับหลานดูเหมือนเชือกสองเกลียวที่ถูกพันเข้าหากันอย่างเดียวกับเมื่อ
พันเชือกลูกข้าง เมื่อเกลียวหนึ่งจะถูกฉีกพรากเกลียวที่เหลือก็คงหมดความเป็นเชือกต่อไป

(คือรักและหวัง : 225)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอความรัก ความผูกพันของปู่กับหลานที่
เปรียบกับเชือกสองเกลียวที่พันเข้าหากัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ มิฉะนั้นก็ไม่สามารถ
นำมาเล่นลูกข้างได้ หรือหมดลักษณะของความเชือกอีกต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้คนทั้ง
สองจะห่างไกลกัน แต่ก็ไม่สามารถทำให้เขาหมดรักต่อกันได้ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและสัมผัสได้ถึง
ของความรัก ความผูกพันของปู่ หลานได้อย่างลึกซึ้งและกินใจมาก

ที่วัดมีเมรุตั้งศพกลางลานทราย ดูหรรษาขาวปราสาทราชวัง จำนวนชั้นบันไดเมรุบอก
ฐานะของผู้ตายได้ บนศาลามีปีพาทย์วงใหญ่บรรเลง รางระนาดและวงฆ้องเป็นรูปเทพนมปิด
ทอง

(คือรักและหวัง : 190)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอภาพของผู้ที่มีฐานะทางการเงิน เมื่อถึงเวลาตายก็ยังบ่งบอก
ให้ทราบว่าตนเองมีฐานะ โดยการจัดเมรุก่อนฌาปนกิจนั้นประดับประดาตกแต่งอย่างหรูหรา
เปรียบกับปราสาท ที่มีความอลังการ ใหญ่โต

ประสบการณ์จากเคยสมัครงานครั้งแล้วครั้งเล่าพบว่า เรื่องเครื่องแต่งกายเป็นอันดับ
แรกสุดที่ใช้พิจารณาตัดสินคุณค่าของใครของคนนั้น มันเป็นเสมือนศาลชั้นต้น

(บนเส้นลวด : 32)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอลักษณะของตัวละครที่ไม่พิถีพิถันในเรื่องการแต่งกายของ
ตนเอง บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมนั้นให้ความสำคัญเกี่ยวภาพลักษณ์ที่มองเห็น เปรียบกับศาล
ชั้นต้น ที่มีตัดสินพฤติกรรมของบุคคลในระดับแรก ซึ่งในความเป็นจริงเราจะพิจารณาหรือตัดสิน

คนแค่เสื้อผ้าภายนอกนั้นไม่ได้ เพราะแต่งตัวดี อาจเป็นผู้ร้าย จิตใจร้ายก็ได้ คนที่มอมแมม อาจจะเป็นคนจิตใจดีก็ได้ วัฒน์ วรรลยางกูรทำให้ผู้อ่านได้แง่คิดในเรื่องการพิจารณาคนและเกิด ภาพของความคิดของบุคคลที่ตัดสินผู้อื่นจากรูปลักษณะภายนอก

หมู่บ้านจัดสรรนะรี ก็เหมือนชุดสถานีรถไฟมาตั้งรวมกันไว้ดูพิมพ์เดียวกันหมด นำ ห่วงใยแทนชีเม่าประจำหมู่บ้านว่าจะเข้าบ้านผิด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 20)

ตัวอย่างข้างต้น วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอภาพของสังคมชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลงไป จากบ้านชั้นเดียวมีบริเวณ ก็กลายเป็นหมู่บ้านจัดสรร ทาวเฮ้าส์ เปรียบกับสถานีรถไฟที่มีรูปร่าง หน้าตาเหมือนกันหมดเพราะมาจากแปลนเดียวกัน ซึ่งในความรู้สึกของชาวชนบทนั้นไม่น่าดู ไม่ สวยงามและสื่อให้เห็นว่า ความเจริญของเมืองได้เริ่มเข้ามาแล้ว

สำหรับ핀ไม่ได้พักขาทางเก่ง ขาทางเก่งสีน้ำเงินจึงเปื้อนคล้ำ ไอดินกลืนโคลนสัมผัส จมูก สำหรับฟินมันเป็นเหมือนสมุดจดบันทึกเก่า ๆ ชวนให้คิดถึงชนบทบ้านเกิด เขาจำว่าในวัย เด็ก เมื่อฝนตก ไอดินอบอวลไปทั้งบางเป็นเสมือนกลิ่นยาหอมบำรุงหัวใจอันอ่อนล้าให้กลับมี เรี่ยวแรงฮึดสู้อีกครั้ง เป็นเช่นนี้ไปแล้วปีแล้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

การเปรียบเทียบกลิ่นไอดินของท้องทุ่งนากับกลิ่นยาบำรุงหัวใจ เป็นการสื่อภาพคนที่ กำลังหมดแรง แต่เมื่อได้กลิ่นไอดินก็ชวนให้คิดถึงบ้าน ทำให้มีแรงกำลังที่จะต่อสู้ต่อไปและสื่อถึง ลักษณะนิสัยของตัวละครที่ยังไม่ลืมบ้านเกิด เมื่อวัฒน์ วรรลยางกูรนำกลิ่นยามาเปรียบกับกลิ่น ไอดิน ทำให้อ่านนึกถึงยาชูกำลังที่ทำให้เรามีแรงในการทำงานได้ทันที

พี่พรทักว่าขอบตาคัลล์ หน้าตาซีดโรย ควรนอนพักให้สบาย อยากหมกมุ่นครุ่นคิดเรื่อง ยุ่งยากวันวาน ค่อยแก้ไขไป พุดเรียบ ๆ ธรรมดา ในเวลาขัดเข็มนาฬิกาเช่นนี้ให้ความรู้สึกห่วงใยเสมือน ยาบรรเทาหมองหม่น

(ปลายนาฟ้าเขียว : 127)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอภาพของความรู้สึกของตัวละครที่มีปัญหา แต่เมื่อมีผู้มาพูดให้กำลังใจ ก็ทำให้รู้สึกดี เปรียบกับยาบรรเทาให้คลายเศร้า เมื่อเขาเป็นทุกข์ก็เหมือนไม่สบายจึงต้องหายาบรรเทา และยานั้นก็คือกำลังใจที่ได้รับ

ความกังวลของไอ้ก้นคุกกับเสื้อสีแดงหายไปแล้ว “เป็นดังข้าวถิกน้ำ อวนดิบปั้นกะบ่เป็น” หนุ่มหมอลำเจ้ากรรมอาจรำพันผิดหวังเช่นนี้ – เป็นดังข้าวเหนียวถูกน้ำ ยากจะปั้นเป็นกำเป็นก้อนเพื่อจิ้มกับแกงอะไรได้- เด่นคนแห่งกองขยะคงอาลัยอาวรณ์เช่นนี้

(เทวีกองขยะ : 134)

การเปรียบเทียบความกังวลของมุ่ยที่ไม่เหลือแล้วกับข้าวเหนียวถูกน้ำที่ร่วน ไม่สามารถปั้นเป็นก้อนได้ เป็นการสื่อภาพตัวละครที่ลืมได้ง่าย

“ทิดเริงเฟิงเก็บมาจากเขา เอาพวงที่สุด ๆ มาให้เด็กกิน สีสวยเหมือนลูกกวาด ออกไปทางสีแดงสีเหลือง รสชาติก็น่าจะทำไวน์อร่อย เพราะออกเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ

(สิงห์สาโท : 222-223)

การเปรียบเทียบข้างต้นระหว่างสีของหมากเม่ากับลูกกวาด ที่มีสีสันสวยงามเหมือนกัน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพสีสันสดใส

เขาไม่กลัวถูกหักอกหรือ ดูเขาหยุดพูดไปเฉย ๆ เหมือนเครื่องยนต์ติดขัด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 32)

การเปรียบเทียบข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบการหยุดพูด เปรียบกับเครื่องยนต์ที่ติดขัด ไม่สามารถเดินเครื่องใช้งานได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำพูดก่อนหน้านี้ที่เกี่ยวกับเรื่องอกหัก ทำให้เขาสะเทือนใจไม่อยากเอ่ยถึงเรื่องนี้ก็เลยเงียบ ทำให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงความรู้สึกของตัวละคร

เขากำลังจะข้ามถนน คิดถึงความเป็นไปของชีวิต แต่ละคนอาจเหมือนรถยนต์ บางคันแล่นไปราบรื่น บางคันติดขัด บางคันอาจถูกชน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 99)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำชีวิตของเราเปรียบกับรถยนต์ ที่มีวิถีทางไม่เหมือนกัน มีความแตกต่างกันไปตามการใช้งาน ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นถึงชีวิตจริงของพวกเราจะต้องมีช่วงที่ราบรื่น หรือมีอุปสรรคบ้าง อาจจะหนักหรือเบาต่างกันไป นั่นก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในการดำเนินชีวิต

สิงห์ห้าวซิงคำดิงแล้วผกหัววกขึ้นฉับไว มันพุ่งราวจรวดได้น้ำ ทิมจั่งตรงได้ตาไ้จึด
(คือรักและหวัง : 48)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบของสิงห์ห้าวคือปลากัดพุ่ง เคลื่อนตัวอย่างรวดเร็ว ไปข้างหน้า กับจรวดที่มีความเร็วในการพุ่งข้างหน้าเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของปลากัดที่พุ่งเข้าหาคู่ต่อสู้ด้วยความตั้งใจจะเอาชนะให้ได้

เสียงพ่อเหมือนเสียงดนตรี

(ตำบลด้อมมะกอก : 87)

การเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบของพ่อของหนูแหวนที่พูดซ้ำ ๆ แต่พูดทีละประโยคเป็นจังหวะ มีเสียงสูงต่ำ น่าฟังเหมือนเสียงของดนตรีที่ช่วยให้รู้สึกดีและผ่อนคลาย

ภาพหนุ่มสาวรวมกันเหมือนคลื่นใหญ่ในมหาสมุทรและแรงประหลาดดึงดูดให้ซัยเข้าไป
นั่งอยู่ด้วย

(ตำบลด้อมมะกอก : 102)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำคลื่นใหญ่ในมหาสมุทรที่มีพลังมหาศาลมาเปรียบเทียบกับ การรวมตัวของหนุ่มสาวที่มีพลังความคิด สร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกัน

เราต้องสู้มัน เมื่อเราสามัคคีกันก็เหมือนน้ำแต่ละหยดที่รวมกันเป็นสายน้ำเชี่ยวเมื่อน้ำ
หลาก

(ตำบลด้อมมะกอก : 168)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำความสามัคคีของหมู่คณะมาเปรียบกับการรวมตัวของหยดน้ำ เมื่อรวมกันหลายหยดหยดก็จะกลายเป็นสายน้ำที่มีพลังในการขับเคลื่อน ซึ่งเมื่อมีความสามัคคี ก็มีพลังในการต่อสู้ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้โดยง่าย

แม่จำ แม่เป็นเหมือนแม่น้ำ

(ตำบลดงมะกอก : 181)

วัฒน์ วรรณยางกูรถ่ายทอดความรู้สึกของครุฑที่มีต่อแม่ผ่านบทกลอนและเปรียบแม่เหมือนแม่น้ำ ที่มีความเย็น เป็นน้ำที่สร้างคุณค่าให้แก่พื้นดิน ให้พืชพันธุ์เกิดความอุดมสมบูรณ์ ถือเป็นการยกย่องบูชาแม่ ว่าเป็นผู้มีคุณ

เธอพ้อในใจ ..ผมรักเขา... พินช่างพูดได้เต็มปาก ไม่เคยคิดเลยว่าคำพูดเช่นนี้จะออก จากปากคนที่เคยเชื่อมั่น ศรัทธาและปักใจรัก จึงทำให้อารมณ์หวนไหวเหมือนผิวน้ำโดนพายุลูก

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 235)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอความรู้สึกของตัวละครคือ พิน ที่ต้องการจะบอกรักแต่ก็ไม่กล้า จึงเปรียบกับผิวน้ำที่โดนพายุลูก คือ น้ำที่ไม่นิ่ง ใจไม่นิ่งหวนไหวอยู่เสมอ ทำให้ผู้อ่านสัมผัสถึงความรู้สึกของตัวละครที่กลัว ๆ กล้า ๆ

เขารู้สึกพลุ่งพล่านเหมือนน้ำที่เริ่มร้อนขึ้นๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 248)

การเปรียบเทียบข้างต้นเปรียบความโกรธกับน้ำที่เริ่มร้อน สื่อให้เห็นภาพของตัวละครที่เริ่มรู้สึกโกรธ แต่ยังไม่โกรธจัด

เขาหายหน้าไปเป็นแรมปี แล้วก็หายลับไป จนกระทั่งนางสิ้นหวังจากเขา เหมือนน้ำฝนไหลจากเกลลอน ยากที่จะไหลกลับคืน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 162)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำความสิ้นหวังของสะเดาเปรียบกับน้ำฝนที่ไหลออกจากแกลลอน และยากจะไหลกลับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความรู้สึกที่ถูกทอดทิ้งนั้นเสียใจมากมายและยากที่ลืมเลือน หรือให้อภัยแผนได้ง่าย ๆ เพราะเขาจากไปไม่ติดต่อกลับมาเลย ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเห็นใจ และเข้าใจในการกระทำของตัวละครคือ สะเดา

เขาไม่สนใจว่าขาหยังจะตั้งได้หรือไม่ สิ่งที่น่าสนใจกว่าอยู่แนบชิดนี้แล้ว มือสัมผัสเส้นผมที่เป็นเสมือนระลอกคลื่น

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 26)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสื่อให้เห็นภาพของการใช้มือสัมผัสเส้นผม ซึ่งเปรียบเส้นผมกับระลอกคลื่น แสดงให้เห็นว่าผมนั้นมีลักษณะเป็นลอน หยิกแต่ไม่หยิกมากอาจจะแค่หยักศกซึ่งเป็นลักษณะของคลื่น

เขาก็มองจูบเบา ๆ ที่แก้มและริมฝีปาก ไม่ใช่อุ่นละมุน หากร้อนผ่าว เพียงเบา ๆ กลับเสียวปลาบถึงไหน ๆ คล้ายริมฝีปากนั้นมีศักยภาพโลดแล่นออกมา ทำให้ชีพจรของเขาเต้นแรงเร็ว ใกล้เคียงชีพจรของเธออาจเป็นเช่นเดียวกับน้ำต่างระดับถ่ายเทสู่กัน จะรินไหลจนกว่าระดับเสมอกันจึงจะสงบ

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 36-37)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอภาพแสดงความรักของหนุ่มสาว ที่ทำให้หัวใจเต้นแรงทั้งคู่เปรียบกับน้ำที่ต่างระดับกัน จะหยุดถ่ายเทก็เมื่อระดับน้ำเท่ากัน ทำให้เข้าใจได้ว่าความรู้สึกในการสัมผัสของหนุ่มสาวว่าเราร้อน เกิดการตื่นเต้น ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพการแสดงความรักของหนุ่มสาว

สัวยรวงข้าวทั่วราวทุ่งแปลงประกายขาวเรืองในแสงจันทร์ สว่างไสวไปทั่วทุ่งราวกับทะเลน่านม เหมือนทะเลน่านมจริง ๆ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 35)

การเปรียบเทียบประกายของรวงข้าวกับทะเลน้ำมัน ซึ่งมีสีขาว ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพสีขาวทั่วบริเวณทุ่งข้าว

ชีวิตของเขาอบอุ่นอยู่ด้วยเพื่อน ๆ หลายหลากวัยที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต่อสู้เพื่อชีวิตใหม่ที่ดีกว่า จุดหมายนี้เองเปรียบเสมือนขุนเขาแห่งชัยชนะเบื้องหน้า

(ตำบลดมมะกอก : 114)

การเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นการเปรียบจุดหมายของชีวิตที่มีการต่อสู้เพื่อให้ชีวิตของตนดีขึ้น มีความมั่นคง แข็งแกร่งเหมือนภูเขาที่ตั้งตระหง่านแสดงความความหนักแน่น มั่นคงและแสดงให้เห็นถึงความมานะพยายามที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้น

สะเดามองเจ้าหนุ่มร่วมบาง สีหน้ามันสงบลงอย่างไม่น่าเชื่อทั้งที่เมื่อกี้ร้อนยังกะไฟไหม้ ฟาง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 23)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบอารมณ์โกรธของสะเดากับไฟไหม้ฟาง ที่ไฟลามไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็สงบลงได้ ทำให้ผู้อ่านสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของตัวละครอย่างรวดเร็ว

เมื่อเจ้าเมืองได้เทวีไปแล้ว กลับโกล้เทวีไม่ได้ เพราะนางมีรัศมีร้อนดั่งไฟ

(เทวีทองขยะ : 29)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบรัศมีของนางเทวีที่ร้อนมากกับไฟ ซึ่งเป็นการนำเสนอในรูปแบบนิทานที่กล่าวถึงเจ้าเมืองมิใช่เนื้อคู่จึงไม่สามารถแตะต้องนางได้เพราะจะเหมือนต้องไฟ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพและรู้สึกร้อนตาม

อาจารย์ผู้ปกครองวรรณคดีปิดประตูสวนตัวดังโครม เลี้ยวรถออกไปดังเพียวดูจากรู เคลือนตัวของพายุนุ่น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 30)

การเปรียบเทียบต้นเป็นการเปรียบอาการการเลี้ยวรถของอาจารย์กับอาการเคลื่อนไหวของพายุกีที่มีความเร็วและความแรง สื่อให้เห็นถึงความโกรธและความโมโหของอาจารย์ด้วย ทราบได้จากอาการการออกรถ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพและสัมผัสถึงความไม่พึงพอใจ

ต้นข้าวที่ปักดำเมื่อหลายเดือนก่อนเขียวเติบโตใหญ่ มีข่าวจากกรุงเทพฯ ว่า 1 ในอดีตผู้มีอำนาจซึ่งถูกขับไล่ไปเมื่อ 14 ตุลา 3 ปีก่อน อาศัยผ้าเหลืองบังหน้ากลับเข้ามาอีก เริ่มมีการเคลื่อนไหวต่อต้านการกลับมาของเขาเหมือนพายุดำมืดเริ่มตั้งเค้ามาอีกแล้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 261)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอภาพสังคมที่มีการต่อต้านการกลับมาของผู้ที่สังคมไม่ต้องการกับพายุดำมืด แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นคือ การไม่ยอมรับและต่อต้านอดีตผู้มีอำนาจ

ปลาปนสกปรกเหมือนเม็ดทรายละเอียด

(ตำบลช่อมะกอก : 157)

การเปรียบครั้งนี้เป็นการเปรียบจากลักษณะของสิ่งที่เปรียบเช่นเดียวกันคือลักษณะของปลาปนสกปรกที่เมื่อปนแล้วจะเหมือนเม็ดทรายที่มีความละเอียดมาก

เมื่อเขาเจียบหายจากสภากาแฟ ก็เหมือนก้อนหินก้อนหนึ่งหายไปจากทางรถไฟ ไม่มีใครสนใจว่าเขาจะกลับมาอีกหรือไม่

(เทวีกองขยะ : 79)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำการเจียบหายไปของนักศึกษาเปรียบกับก้อนหินก้อนหนึ่งในทางรถไฟ คงไม่มีใครสนใจว่ามันจะอยู่หรือไม่ แสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีความสำคัญ

ปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในตำบลช่อมะกอกเปรียบเสมือนรังสีจากดวงตะวันเจิดจ้า

(ตำบลช่อมะกอก : 75)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องมาเปรียบเทียบกับรังสีของดวงอาทิตย์ที่ให้ความสว่าง เจิดจ้า ทำให้เกิดภาพความเจริญรุ่งเรืองที่เกิดขึ้นตำบลช่อมะกอกของวัฒน์ วรรณยางกูร

เขาไม่มีอะไรจะมอบให้แต่เธอผู้เป็นเจ้าของวิญญาณภาพอันสูงส่ง..เธอผู้เป็นเหมือนดวงดาวประจำใจของเขา นอกจากถ้อยคำที่เขียนฝากพี่ตุลิตไว้ก่อนรถไฟจะออก ตัวหนังสือยังลอยเด่นชักบนหน้ากระดาษความมืด “เด่นที่รัก”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 284)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเด่นกับดวงดาวประจำใจของพิน เป็นภาพที่สื่อให้เห็นความรักของชายคนหนึ่งที่มีมอบให้แก่หญิงคนหนึ่ง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและทราบถึงความรู้สึกของพิน และได้รู้ว่าเด่นนั้นสำคัญกับพินมาก จึงได้ยกให้เป็นดาวในใจของเขา

เสียงข้างร้องรากับฟ้าคำรน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 134)

การเปรียบข้างต้นเป็นการเปรียบเสียงข้างร้องกับฟ้าคำรน สื่อให้เห็นและสัมผัสได้ยินเสียงอันดังมาก

เขาสวยเหมือนวงพระจันทร์

(ปลายนาฟ้าเขียว : 176)

การเปรียบครั้งนี้เป็นการนำเขาของควายคือ ไข่ตาลเปรียบกับวงพระจันทร์ ซึ่งมีลักษณะของเขาโค้งงอสวยงามเปรียบกับวงพระจันทร์ สื่อให้เห็นภาพของความสวยงามของเขาควายและวงพระจันทร์ในช่วงข้างแรมที่มีเสี้ยวพระจันทร์ให้เห็น

ทหารในชุดปราบจลาจลเหมือนมนุษย์ต่างดาว ถือปิ่นเอ็มสับหยกยื่นจังก้า

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 22)

การเปรียบเทียบกับมนุษย์ต่างดาวที่ยืนถือปืนเอ็มสิบหก เป็นการสื่อให้เห็นความแปลก
หน้า ไม่รู้จัก นอกจากนี้การเปรียบยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกกลัวตามไปด้วย

แล้วเสียงปืนก็ดังขึ้นราวผีเปรตถูกร้องในความหนาวเย็น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

ผีเปรต เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความชั่วร้าย เมื่อวัฒน์ วรรณยางกูรนำมาเปรียบเทียบกับเสียง
ปืน ทำให้อ่านสัมผัสได้ถึงเสียงปืนที่มีความดังมากจนแทบจะทนไม่ได้ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึง
ความตายที่อาจจะคืบคลานเข้ามา

มุนั้น มุนี่ ไฟสีแดงมอเหมือนดวงตาอสุรกายจับจ้อง

(บนเส้นลวด : 193)

ดวงตาอสุรกายเป็นดวงตาที่มีสีแดงนำมาเปรียบกับไฟแดง สื่อให้เห็นถึงความเด่นชัด
ของสี มองเห็นชัดเจนและสัมผัสได้ถึงความน่ากลัว ความดุร้าย

เดือนเพ็ญหม่นมัวในหมู่เมฆทมิฬ ตะคุ่มเมฆคุกคามราวใบหน้าของปีศาจร้าย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 53)

ในคืนเดือนเพ็ญที่มีเมฆมากทำให้มีเงาเมฆมากมายเปรียบกับใบหน้าของปีศาจร้าย
แสดงให้เห็นถึงความน่ากลัว แสงสลัว

สาโทน้ำหนึ่งผ่านการตกตะกอนมาเป็นเดือน มีสีอำพันอ่อนๆ แกมเหลืองใสแวววาวราว
ดวงเนตรของแม่โพสพในฤดูเก็บเกี่ยว

(สิงห์สาโท : 98)

สาโทมีสีเหลืองอำพันเปรียบกับดวงตาของพระแม่โพสพที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวนา
เคารพนับถือ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวนาที่ยังมีความเชื่อในเรื่องพระแม่โพสพผู้มีความต่อ
ชาวนา และเห็นสีเหลืองทองของสาโทเหมือนสีของท้องทุ่งนายนามข้าวสุก

ตัวอย่างข้างต้นทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรมีการนำเสนอภาพพจน์แบบอุปมาอุปไมยได้อย่างเหมาะสมและเลือกใช้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นคน กริยาอาการของคน สัตว์ พืช ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น ตลอดจนแง่คิดต่าง ๆ อันแสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษา รวมทั้งพิถีพิถันในการเลือกที่สิ่งที่จะนำมาเปรียบ บางครั้งเปรียบสิ่งที่มีความเหมือนบางสิ่งเปรียบในความต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ สัมผัสถึงสิ่งที่ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและเข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง

2. การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังเปรียบกับสิ่งที่สอง โดยนำคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่นคำว่า ว่า เหมือน เสมือน รวากับ อย่างกับ ดุจ ดัง ดัง ปาน ประหนึ่ง และสิ่งที่นำมาเปรียบก็เช่น คน สัตว์ พืช สิ่งของ ดังตัวอย่าง

ระบบเจ้าขุนมูลนายทำให้เขาเป็นคนโหดร้าย สอนให้เขามองประชาชนเหมือนผักปลา

(ตำบลช่อมะกอก : 22)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูร เปรียบเทียบประชาชนที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากระบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่เห็นคุณค่าของความเป็นคนที่มีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม กับผักปลาที่มีคุณค่าน้อย สามารถหาซื้อได้ง่าย ไม่ต้องใส่ใจมากนัก ทำให้ผู้ที่ถูกข่มขู่มาในระบบนี้เป็นผู้ที่มีนิสัยโหดร้าย สะท้อนให้เห็นสังคมในสมัยนั้นว่า “สิทธิ” นั้นยังไม่มีความเสมอภาคเท่าที่ควร

ทะเลสีเขียวหม่น กระฉอกคลื่นซัดสาดอยู่ขาดฉานเป็นประกายขาวอยู่ไม่ขาด บางครั้งฟังเหมือนบทเพลงเนิบนาบ บางครั้งก็เหมือนคลื่นคลั่งทะเลายฝั่งดังอารมณ์เกี้ยวกราดของผู้คนบนฝั่งขณะนี้ ... จะปล่อยให้คลื่นทะเลยฝั่งพินาศราบไปหรือสูบน้ำให้ทะเลแห้งเสียก่อนจึงจะยุติความเกรี้ยวกราดนั้นได้

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 27)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำทะเล เปรียบกับบทเพลงเนิบนาบ แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายของทะเล มีความนิ่มนวล ส่วนสิ่งที่สองที่นำมาเปรียบ ความคลุ้มคลั่งทะเลายฝั่งดังอารมณ์

เกี่ยวกราดของผู้คนบนฝั่ง แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่พร้อมจะทำลาย ทั้งสองอย่างที่น่ามาเปรียบกับทะเลนั้นเป็นการนำสิ่งที่ต่างกันมาเปรียบ เพื่อชี้ให้เห็นว่าทะเลนั้นไม่มีความแน่นอน อาจจะทำให้รู้สึกผ่อนคลาย หรืออาจจะทำให้รู้สึกรอนรนก็ได้ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของทะเลสองแง่ที่เกิดขึ้นได้และแสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรสามารถเลือกสิ่งที่มาเปรียบได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปได้

เสียงหูดูโน้ น ๆ และเสียงฝีจักรซึกซึกดั่งบทเพลงและเสียงดนตรีแห่งความสุขสันต์

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 79)

การเปรียบข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบเสียงหูดและเสียงฝีจักรกับบทเพลง แสดงให้เห็นถึงความน่าฟัง และสิ่งที่สองที่น่ามาเปรียบ เสียงดนตรีแห่งความสุขสันต์ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกอันรื่นรมย์ของการได้ยินแล้วมีความสุข แฝงไปด้วยความยินดีที่ได้เดินทาง เมื่อได้ยินเสียงหูดรถไฟ และเสียงฝีจักร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเสียงในการที่รถไฟกำลังจะออกเดินทาง

คราวนี้เธอก็เปลี่ยนจากเดิม จากเงียบขรึม นิ่งเฉย ไม่ใส่ใจว่าใครจะมอง ราวกับเป็นเกาะเป็นหินไร้ความรู้สึก

(บนเส้นลวด : 16)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำลักษณะของตัวละครมากล่าวว่า มีลักษณะเงียบขรึม ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่สะทกสะท้านกับสิ่งที่เกิดขึ้น เปรียบกับ เกาะและหิน ที่ไร้ความรู้สึก เช่นเดียวกัน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของคนที่ไม่สนใจใยดีต่อสิ่งรอบกายไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

มองไปในโลกกว้าง เห็นคนตงงานจำนวนมาก คนตงงานหลายคนยังเล่นแชร์มือละนับพันบาท บ้างยังผ่อนบ้านอยู่ตลอด แล้วคนไม่มีภาระอย่างผมจะยุ่งยากอะไรนักหนา ยิ่งไงผมก็กินถูกกว่าหมาพันธุ์เทศอยู่แล้ว อาจมีข้อขัดแย้งว่า วิธีชีวิตอย่างนี้ไม่ถึงกับทำให้ล้มหายตายจากไป เพียงแต่ต้องอยู่อย่างผ้าขี้ริ้วและซากกระเป๋ิ่ ลองไม่มีที่อยู่อย่างผ้าขี้ริ้วและซากกระเป๋ิ่ ลองไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งก็ต้องเที่ยวซุกหัวที่นั่นที่นี้เหมือนผ้าขี้ริ้ว และกลายเป็นคนไม่มีปากเสียง อย่างซากกระเป๋ิ่

(บนเส้นลวด : 34-35)

วัฒน์ วรรณยางกูรกล่าวถึงชีวิตของตัวละครที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองกรุงเพียงลำพัง เปรียบกับ ผ้าชีวีร์และซากกระเป๋ คือมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง เขานำไปใช้งานตรงไหนก็ไปอยู่ตรงนั้น สารพัดจะนำไปใช้ แต่ก็สามารถอยู่ได้ ไม่เดือดร้อนไม่ต้องห่วงอะไรและไม่มีปากเสียงไม่เถียง นิ่งเงียบเช่น ซากกระเป๋ ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของผู้คนที่ใช้ชีวิตอย่างด้นรนและต้องต่อสู้เพื่อให้ตนเองอยู่รอดอยู่ในสังคม

ผมไม่รู้จริง ๆ ว่าตัวเองมีความดีงามอะไรให้เธอเห็นบ้าง คนเหลวเป๋วในสายตาของคนที่ประสบความสำเร็จแล้ว ไม่ว่าเรื่องเรียน อาชีพ ครอบครัว ตลอดจนความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หรือแม้แต่เรื่องค่าเช่าบ้าน ความดีที่ผมน่าจะมียู่บ้างก็ยังเป็นโครงการในอนาคต ผมได้แต่ผัดวันประกัน พรุ่ง ว่าวันหนึ่งคงทำอะไรดี ๆ กับเขาบ้าง ผมไม่ใช่คนเลวร้ายนักหรอก วันหนึ่งผมอาจใช้นิ้วตีนที่ข้างกระดูกสันหลังนี้เกี่ยวติดขบสนรรถไฟแห่งความดีกับเขาไปด้วย จึงไม่แปลกอะไรถ้าบางครั้งผมจะถูกมองเป็นคนล้มเหลว เหมือนก้อนกรวดตกเหว เหมือนผีเสื้อปีกขาด

(บนเส้นลวด : 117)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการบรรยายถึงลักษณะของตัวละครที่ยังไม่ประสบความสำเร็จแต่ก็มีความคิดที่จะทำให้การต่าง ๆ ให้สำเร็จ แต่ก็ยังถูกมองเป็นคนไม่เอาไหน เปรียบกับก้อนกรวดตกเหวและผีเสื้อปีกขาด แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ไม่สามารถขึ้นที่สูงได้ทั้งสองอย่าง ทั้งก้อนกรวดที่ตกลงไปในเหว ซึ่งอยู่ลึก ส่วนผีเสื้อปีกขาดก็ไม่สามารถบินได้ แสดงให้เห็นถึงคนที่ไม่ที่มีอะไรดี แถมยังหาความเจริญงอกงามไม่ได้อีกถึงสองเท่า

สำหรับฉัน -- ความทรงจำนะหรือ..ก็เหมือนแผ่นดินอบแดดจนร้อนระอุแล้วค่อยคลาย
ความร้อนเมื่อน้ำหยดหยาดยามค่ำ ความทรงจำนะหรือ.. ก็เหมือนแผ่นดินชุ่มน้ำค้างหยาดเมื่อ
ค่อนคืน

(บนเส้นลวด : 141)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบความทรงจำ กับ แผ่นดินอบแดดจนร้อนระอุแล้วค่อยคลายความร้อนเมื่อน้ำหยดหยาดยามค่ำ และ แผ่นดินชุ่มน้ำค้างหยาดเมื่อค่อนคืน ซึ่งตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความทรงจำที่ทำให้นึกถึงได้ทั้งสิ่งที่ทำให้ร้อนรุ่ม ร้อนใจ

และบางครั้งความทรงจำก็เป็นสิ่งที่ทำให้ผ่อนคลาย สดชื่น ทำให้ผู้อ่านจินตนาการถึงความทรงจำของตัวละครได้สองแบบในคราวเดียวกัน

ลำเนาไม่มีนกหลายชนิดซับซ้อน ในยามลำเนาไม้สดที่สุด นกเขาไพรชนทั้งจังหวะเนิ่นช้า อีสระ ไม่เร่ร้อน ไม่แผดดัง ยิ่งฟังชัดเจน กลมกลืนกับใบพลิวไหว เสียงขันเบา ๆ กังวานไปทั่วทั้งดิน ฟ่าน น้ำ แมกไม้ กลมกลืนทั้งหมดเข้าด้วยกัน เสมือนเพื่อนสนิท เสมือนญาติมิตร

(ปลายนาฟ้าเขียว : 23-24)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงเสียงของนกเขาไพรมีความน่าฟัง ไพเราะถึงแม้จะมีเสียงของธรรมชาติอื่นอยู่ด้วยก็สามารถเข้ากันได้ เปรียบกับ เพื่อนสนิทและญาติสนิท ซึ่งทั้งสองสิ่งล้วนมีความใกล้ชิดและเป็นทีไว้วางใจ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความรื่นรมย์ยามได้ฟังเสียงนกเขาไพรชน

เขาขยับยื่นขีดร้านดอกไม้ พร่ำถ้อยคำเก่า ๆ แล้วก็จับมือแม่ค้าดอกไม้ ปีบแน่นราวกับคีมเหล็ก ราวกับเด็กน้อยยกอดเอวแม่ในวันพราก

(เทวีกองขยะ : 143)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงลักษณะตัวละคร คือ มุ่ย ที่มักยึดติดกับสิ่งที่ตนเองจินตนาการ เข้ามาใกล้แม่ค้าดอกไม้แล้วปีบมือแรง เปรียบกับ คีมเหล็กและเด็กน้อยที่กอดเอวแม่แน่นไม่ยอมปล่อย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่แตกต่างกัน สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่จับต้องได้คือ คีมเหล็ก ให้ความรู้สึกแน่นหนา ส่วนอีกสิ่งหนึ่งเป็นคนที่ เป็นเด็กน้อยที่ต้องการความรักจากแม่ ให้ความรู้สึกอ่อนโยน และแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันแต่ก็เข้ากันได้ดี ทำให้ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ถึงความรู้สึกทั้งสองแบบในคราวเดียวกัน

วัฒน์ วรรลยางกูรมีการนำเสนอภาพพจน์แบบอุปมาในนวนิยายได้อย่างหลากหลาย นำสิ่งที่เปรียบเทียบทั้งให้ความเหมือนและความต่างเข้ามาคู่กันได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสม แสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาและการพิถีพิถันในการเลือกสิ่งมาเปรียบเทียบ แม้ว่าจะนำสิ่งมาเปรียบถึงสองสิ่งก็ตาม

3. การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังเปรียบกับสิ่งที่สอง และอื่น ๆ โดยนำคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่น คำว่า เหมือน เสมือน รวากับ อย่างกับ ดุจ ดัง ดัง ปาน ประหนึ่ง และสิ่งที่นำมาเปรียบก็ เช่น คน สัตว์ พืช สิ่งของ ดังตัวอย่าง

บางคืนป่าหลวงผืนว่า ทิดชัยมีหนวดมีเคราน่ากลัว มีหลาย ๆ หัวเหมือนสัตว์ประหลาด แลปลิ้นยาว ๆ เหมือนงู นัยน์ตาแดงเหมือนยักษ์ตาไฟ คอยาวเหมือนเปรตสูงเจ็ดลำตาล

(ตำบลด้อมมะกอก : 157)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึง ลักษณะของตัวละคร คือ ทิดชัย เปรียบกับสัตว์ประหลาด งู ยักษ์ตาไฟ และเปรต โดยนำลักษณะเด่นของสัตว์แต่ละอย่างมากล่าวรวมกัน ทำให้เกิดภาพของสิ่งที่มีรูปร่างลักษณะน่ากลัวมาก

ทุกอย่างก้าวของเด็กหนุ่มในแดนนาเจียบบเปลี่ยน ย่ำเดินไปบนซากความฝันใฝ่แต่หนหลัง ของพ่อและแม่ดังขอนไม้ล้ม ดังตอไม้ไม่แตกตา ดังลำห้วยมีแต่ก้อนหิน เหลือแต่หิน แห่งผาก เช่นชีวิตชีวาของเด็กหนุ่ม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 21)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำการใช้ชีวิตของเด็กหนุ่มที่มีความฝันพ่อแม่ฝากไว้ นำมาเปรียบกับ ขอนไม้ล้ม ตอไม้ที่ไม่เติบโต และลำห้วยที่ไม่มีน้ำมีแต่หิน ทำให้เกิดภาพของเด็กหนุ่มที่ใช้ชีวิตอย่างไม่สนใจผู้ใด ใช้ชีวิตไปวัน ๆ และไม่ได้ทำสิ่งที่พ่อแม่คาดหวังไว้เลย

นางรู้ไหมว่า –

ช่วงเวลาห่างไกล หัวใจก็เจ็บกึกเหงา ดุจหมาขาดข้างปิ่น เหมือนเรือลาฝั่งลัดไกลและ คล้ายลำดอนลากัก้านชบดินแล้งหรือเช่นบัวไกลบึง หนองไกลน้ำ นาทามไกลทุ่ง ฝนสั่งฟ้า ปลายสังหนอง หัวปลีลากล้วย ลาลับมีรูคืบ

(เทวีกองขยะ : 137)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงความรู้สึกของตัวละคร คือ มุ่ยที่มีความรู้สึกเหวว่าเมื่อไม่มีเทวีเปรียบกับหมา เรือ ลำดวนและบัวที่ห่างหายจากสิ่งที่อยู่ด้วยกัน หรืออยู่คู่กัน ซึ่งถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป อีกสิ่งหนึ่งก็จะอยู่ไม่ได้ ทำให้เกิดภาพของคนเหงา ไร้ชีวิตชีวา

ตัวอย่างข้างต้นทั้งหมดในนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร มีการนำเสนอภาพพจน์แบบอุปมาได้อย่างเหมาะสมและเลือกใช้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นนำสิ่งมาเปรียบเพียงสิ่งเดียว สองสิ่ง หรือมากกว่าสองสิ่ง นอกจากนี้ยังนำคน สัตว์ พืช และสิ่งของ มาใช้ในการเปรียบเทียบสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพจาก ลักษณะนิสัย พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกและแง่คิดต่าง ๆ ของตัวละคร แสดงให้เห็นถึงความสามารถของวัฒน์ วรรลยางกูรในการนำเสนอและมีความรอบรู้ในนำสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบให้เข้ากับสิ่งที่กล่าวถึงได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน

อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การนำเอาสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำที่แสดงให้เห็นว่าเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน เช่น คำว่า เป็น คือ หรือบางครั้งไม่มีคำแสดงการเปรียบเทียบเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง และเน้นนำมาเปรียบนั้นทำให้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจนมากที่สุดและพิจารณาความเหมาะสมในการใช้คำ โดยอุปลักษณ์ในนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร นั้นมีดังต่อไปนี้ คือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบกับอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบกับสองอย่าง และการใช้สิ่งเปรียบเทียบกับมากกว่าสองอย่าง

1. **การใช้สิ่งเปรียบเทียบกับอย่าง** เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง แล้วนำคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่นคำว่า เป็น คือ และสิ่งที่นำมาเปรียบก็ เช่น คน อวัยวะและกริยาของคนสัตว์ พืช สิ่งของ ดังตัวอย่าง

วัฒน์ วรรลยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เธอเป็นเจ้าหญิงนิทรา นอนหลับเนตรพริ้มรอวันเจ้าชายมาจุมพิต

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 23)

เจ้าหญิงนิทราเป็นเจ้าหญิงที่โดนแม่มดให้กินแอปเปิ้ลมีพิษ แล้วหลับไปไม่มีวันตื่น จนกว่าจะมีเจ้าชายที่มีรักแท้ต่อเจ้าหญิงมาจุมพิต นำมาเปรียบเพื่อสื่อให้เห็นถึงลักษณะของ ผู้หญิงที่ต้องการความสะอาดสบายและรกรักแท้

นั่งแป้นเหมือนกัน กลายเป็นเมรีซีเมา

(จึงหนีกับดวงดาว : 62)

เมรีเป็นตัวละครหญิงสำคัญคนหนึ่งในเรื่อง พระรถ - เมรี ที่เมื่อดื่มสุราแล้วก็จะดื่มไม่ยอมหยุดและจะดื่มจนเมา วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาเปรียบเพื่อให้เห็นลักษณะของตัวละคร คือ แป้น ที่ชอบดื่มเหล้าและเมามาย

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสัตว์ของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ ในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“ยังไม่อยากทิ้งเพื่อน นี่ไม่ได้กลับบ้านมาสามวันแล้ว วันนี้ว่าจะกลับบ้านไปเปลี่ยน เสื้อผ้าเสียที่ มอมเป็นแมวตกถังถ่านแล้วผมนี้

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 64)

วัฒน์ วรรณยางกูรเปรียบเทียบพินกับแมวที่ตกถังถ่าน เพื่อถ่ายทอดภาพของตัวละคร ที่มอมเมม ไม่ได้ชำระล้างร่างกายมาหลายวัน ซึ่งถังถ่านก็มีความดำ สกปรก

ผมเผชิญพบเพื่อนเก่าที่เคยกระจององกองมาด้วยกัน แต่บัดนี้เขากลายเป็น
นกกระจอกเทศที่ผมกระจิบกระจองอกเท่าเก่า

(บนเส้นลวด : 33)

วัฒน์ วรรณยางกูรเปรียบเทียบ เขา ตัวละครในเรื่องซึ่งเป็นเพื่อนของผม กับ นกกระจอกเทศ ที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ความเจริญเติบโต เพราะนกกระจอกเทศเป็นสัตว์มีปีกที่มีขนาดใหญ่แต่บินไม่ได้ ชี้ให้เห็นภาพของการต่อสู้ดิ้นรนที่ไม่เหมือนกัน บางคนอาจจะเดินก้าวไปข้างหน้า แต่

อีกคนอาจจะยังย่ำอยู่กับที่ ทั้ง ๆ ที่เริ่มต้นพร้อมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความพยายามและความอดทน

หากฝันกลับบ้านไปนอนที่บ้านเช่า คงนอนไม่หลับเว้นแต่จะดื่มให้เมาเป็นหมาไปเลย
(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 62)

วัฒน์ วรรลยางกูร นำหมา ที่กิน นอน ถ่าย ไม่เป็นที่ เป็นทางมาสื่อเปรียบเทียบ ตัวละครเอกที่ผิดหวังกับความรัก ดื่มเหล้าเมามาอย่างหนัก ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของคนเมา

“เข้าใจจะสูง เอาละฉันเข้าใจ อย่างนี้ไซ้ใหม่ มันคล้าย ๆ ที่ในเพลงเขาเปรียบเป็นกากับหงส์ แล้วฉันก็เป็นกาที่ไต่สูงจนเกินศักดิ์”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 91)

กา เป็นสัตว์ปีกที่มีลักษณะตัวสีดำ เข้าฝูงใดก็สามารถมองเห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่าง ซึ่งวัฒน์ วรรลยางกูรนำมาเปรียบกับไอ้เถื่อน ที่มีฐานะยากจน แต่มีความรักกับหญิงสาวที่มีฐานะสูงกว่า แสดงให้เห็นถึงความรักไม่มีพรมแดน ฐานะทางสังคมก็มีอาจขวางกั้นความรัก

“เออ มึงไม่ต้องเล่าต่อ เขาไม่ต้องเขวียงแก้วใส่กบาลให้ก็ดีแล้ว โอ้ ปลาหมอแท้ ๆ”
(สิงห์สาโท : 12)

ปลาหมอเป็นตัวแทนที่นำมาเปรียบเกี่ยวกับการพูดจาในสิ่งที่ไม่ควรพูด หรือพูดสิ่งที่ไม่ดี เลยต้องเจอการต่อว่าต่อขาน หรืออาจเจอการทำร้ายร่างกาย ที่มีสำนวนสมบุญณ์ ว่า “ปลาหมอตายเพราะปาก”

วัฒน์ วรรลยางกูร นำพืชมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เมื่อทรรฆแจกปิ่นให้ท่าน ท่านจงแบกปิ่นมาหา มาอยู่กับประชาชน ปิ่นในมือท่านจึงจะเป็นปิ่น รับผิดชอบต่อความหลงผิด ลูกขึ้นอย่างกระฉับกระเฉง เดินมาหาประชาชนก่อนที่ประชาชนจะเข้าไปหาท่าน เพราะเมื่อถึงเวลานั้น มันจะสายเกินไป ปิ่นของท่านจะกลายเป็นไม้ไผ่แห่งผู้ ๆ ที่เหมาะสำหรับเป็นพินอย่างปลาเท่านั้น

(ตำบลดอกมะกอก : 151)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำปิ่นมาเปรียบกับพินไผ่อย่างปลา ซึ่งปิ่นที่กล่าวถึงนั้นเป็นปิ่นของทหารที่ได้มาจากพวกทรรฆ หรือพวกทรรษชาติ ซึ่งข้อความนั้นเป็นข้อความเชิงแนะนำว่าให้ ยืนอยู่เคียงข้างและปกป้องประชาชน ท่านก็จะเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า ปิ่นก็จะเป็นปิ่นที่มีประสิทธิภาพ และเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หากแต่ยังอยู่กับทรรฆ ปิ่นนั้นก็จะกลายเป็นไม้ไผ่แห่ง ๆ ที่มีประโยชน์ในการย่างปลาเท่านั้น ในที่สุดก็ไม่ก่อประโยชน์อะไรเลย

ผมมันดอกบัวประเภทที่ห้า อยู่ใต้น้ำใต้โคลนตมแล้วยังถูกหินทับ ไม่ไหว ๆ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 57)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสื่อภาพลักษณะของคน อันเป็นผลมาจากการกระทำ โดยนำบัว ที่มีการเปรียบมาจากพระพุทธเจ้าที่กล่าวว่า คนเปรียบเป็นบัวสี่ประเภท คือ บัวพื้นน้ำ บัวปริมน้ำ บัวในน้ำ บัวใต้โคลนตม ซึ่งเปรียบตัวเองมาเป็นบัวใต้โคลนตม และยังซ้ำเติมตนเองอีกโดยการมีหินทับ เป็นบัวประเภทที่ห้า ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะของคนที่ไม่เอาถ่าน ไม่สามารถสร้างตนเองได้ แต่ในตัวอย่างข้างต้นให้ความรู้สึกประชด

เสียงเพลงจากเสียงตามสายแว่วมาเมื่อดอกหางนกยูงล่องหล่น “สตรีเขาเห็นเป็นดอกไม้...ปิดเปลือกเธอเธอเสมอมา เปลี่ยนมือที่อ่อนนิ่มเป็นลิ้มเหล็ก”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 237)

ดอกไม้เป็นสิ่งที่นิ่มนวล สวยงามมักนำมาเปรียบเทียบกับสตรีที่มีความอ่อนหวาน อ่อนโยน และสวยงามเฉกเช่นดอกไม้ แต่ตามตัวอย่างข้างต้นนี้ วัฒน์ วรรณยางกูร เสนอแง่คิดที่ต่างออกไป อีกมุมมองหนึ่ง สื่อให้เห็นถึงลักษณะของสตรีว่า ผู้หญิงนั้นในความนิ่มนวล สวยงามก็มีความแข็งแกร่ง เข้มแข็ง ต่อสู้ในทุกสถานการณ์เช่นเดียวกัน

ความทันสมัยเหล่านี้นั้นคือพืชล้มลุก แล้วแต่ว่าปีใดพืชชนิดไหนจะออกงาม แตก
ใบสะพรั่ง ผลิดอกพราวออกผลพล้นแล้วแห้งเหี่ยวในพริบตา พืชล้มลุกชนิดใหม่รอดใบเต็มที

(ปลายนาฟ้าเขียว : 106)

พืชล้มลุก เป็นพืชที่มีอายุสั้น ไม่อยู่คงทนถาวร อยู่เดียวเดียวก็ตายไป แต่ก็สามารถ
เกิดขึ้นได้ง่าย วัณน์ วรรณยางกูรนำมาเปรียบกับความทันสมัย ซึ่งความทันสมัย ก็ไม่เคยหยุด
นิ่ง เปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ มีสิ่งใหม่ ก็จะมีสิ่งใหม่กว่า สิ่งที่ทันสมัยเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และจะ
เลือนหายไปตามกาลเวลา จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับลักษณะของ
พืชล้มลุก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะของความทันสมัยได้ดียิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าว่าคนแปลกหน้าเป็นนักศึกษาท่าทางการพูดจาเป็นคนมีความรู้ ยายเฝ้าถึงกับ
อ่อนยวบเป็นผักโดนน้ำร้อน กลายเป็นคนพินอบพิเทาขึ้นมาทันที

(เทวีกองขยะ : 39)

หากกล่าวถึงผัก โดยเฉพาะผักที่มีใบมากแล้วละก็ย่อมมองเห็นถึงความระเกะระกะ แผ่
ไพศาลไปทั่ว เหมือนจะอวดว่าตัวยิ่งใหญ่ แต่เมื่อโดนน้ำร้อนผักนั้นก็อ่อนลงทันที สื่อให้เห็นถึง
ลักษณะของคนที่มีความอวดตน แต่เมื่อเจอคนที่เก่งกว่าก็จะอ่อนลงทันที

วัณน์ วรรณยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพใน
ด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เหล้าขาวคือเลือดกันหนาวอย่างดีเมื่อตีพิมพ์

(ตำบลดงมะกอก : 136)

วัณน์ วรรณยางกูรนำเหล้าขาวมาเปรียบกับเลือดกันหนาว ซึ่งเลือดกันหนาวมีคุณสมบัติ
กันหนาว ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายของผู้ที่สวมใส่ ส่วนเหล้าขาว ประกอบด้วยดีกรีของแอลกอฮอล์
ซึ่งเมื่อดื่มเข้าไปในร่างกาย มันก็จะเข้าไปทำปฏิกิริยากับระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำให้ร่างกาย
เกิดความร้อนขึ้น ทำให้เกิดคุณสมบัติให้ความอบอุ่น

เธอบอกเขาว่า ความรักไม่ใช่ความเห็นแก่ตัว ไม่ใช่ความเจ็บปวด แต่มันคือ “น้ำผึ้ง
บุหงาลดามาลย์”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 76)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำความรักมาเปรียบกับ น้ำผึ้งบุหงาลดามาลย์ หรือ น้ำหวาน
ของดอกไม้ วัฒน์ วรรลยางกูรต้องการนำเสนอความรักในแง่สวยงาม ด้านบวก ซึ่งดอกไม้ก็สื่อ
ได้ถึงความสวยงาม อ่อนโยน อ่อนหวาน

แต่ละช่วงความคิดได้ตอบ คือ เกลียวเชือกพันเป็นเนื้อเดียวกันกันสนิทแน่นทั้งหัวใจ
และกาย

(บนเส้นลวด : 115)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอความคิดเห็นของตัวละคร คือ ผม กับ เธอ ที่ได้พูดคุย เล่า
เรื่องราวต่าง ๆ ของแต่ละคนทำให้ทั้งสองคนเกิดความผูกพันทำให้เปรียบกับเกลียวเชือกที่พันเป็น
เนื้อเดียวกัน แสดงถึงความแนบแน่น ความเข้าอกเข้าใจ เข้ากันได้ในด้านความคิด รวมทั้งกาย
และใจด้วย

สมัยหล่อนยังสาวนั้น ไม่ต้องใช้ครีมอะไรเลยด้วยซ้ำ ขนาดนั้นลูกค้าทุกคนต้องออก
ปากชมว่าหล่อนสวย อู๋! คำหวานผู้ชาย คือ มืดที่เขาใช้แลเนื้อสดจากร่างนางกวาสาวเท่า
นั่นเอง

(เทวีกองขยะ : 71)

ตัวอย่างข้างต้นนำคำหวาน หรือคำพูดดีของผู้ชายเปรียบกับมืด ที่ใช้แลเนื้อ หรือใน
ความหมายที่เป็นสิ่งมาทำร้ายผู้หญิง เป็นคำพูดที่มีได้มาจากใจจริง เป็นเพียงคำหลอกลวง เพียง
เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ผู้ชายต้องการ ดังนั้นวัฒน์ วรรลยางกูรต้องการสื่อให้เห็นว่า คำพูดดีของ
ผู้ชายนั้นบางครั้งก็มีอาจเชื่อถือได้

“ลองไถ่แลกคุ้มมัยพื้มันคือน้ำยาลบความจำ” สิงห์โอ

(สิงห์สาโท : 98)

วัฒน์ วรรณยางกูรนำสาโทมาเปรียบกับน้ำยาลบความจำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสิ่งมีนเมาที่มีแอลกอฮอล์ ออกฤทธิ์กับประสาทให้ลืมสิ่งกังวลใจต่าง ๆ ชั่วขณะหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงการหาทางออกในการที่จะลืมสิ่งที่ไม่สบายใจ

ฝนตกครวหน้าดอกกระถินคงส่งกลิ่นหอมอ่อนในบรรยากาศเย็นชื่น เงาฟ้าทอดลงผิวน้ำ ทำให้น้ำดูลึกแปลกตา ฟ้าเป็นสีน้ำเงินเข้ม เสียงน้ำไหลเป็นเพลงขับกล่อม ริวเมฆบางขาว ซึ่งเกาะเป็นกลุ่มดูยิ่งขาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 98)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงฉากและบรรยากาศของเรื่องที่ท้องฟ้าสดใส มีลำธารน้ำไหล ทำให้ผู้ที่อยู่ในบรรยากาศนี้เคลิบเคลิ้ม อยู่ในห้วงแห่งความสุข วัฒน์ วรรณยางกูรนำเสียงน้ำไหล เปรียบกับ เพลงกล่อม ซึ่งการได้ฟังเพลงก็ทำให้ผู้ฟังมีอารมณ์สุนทรี พร้อมทั้งบรรยากาศอันร่มรื่น ช่วยให้รู้สึกสดชื่น

สิ่งเดียวที่เคลื่อนไหวอย่างเอาเป็นเอาตายคือตุกลมในอกชรา มีเสียงดังพี ๆ สูงต่ำ ที่โครงกลายเป็นระนาดแล้วกระมัง

(คือรักและหวัง : 27)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงอาการของตาเพี้ยนที่มีอาการทางด้านการหายใจ เมื่อมีอาการหายใจไม่ทันก็จะมีเสียงหอบ วัฒน์ วรรณยางกูรนำที่โครงเปรียบกับระนาด ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทย อาจเป็นเพราะตาเพี้ยนเป็นผู้ที่คุ้นชินอยู่กับการเล่นหนังตะลุง ที่มีเครื่องดนตรีไทยเล่นประกอบการเชิดหนังตะลุง แสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรเป็นผู้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการนำสิ่งที่จะมาเปรียบให้เข้ากับสิ่งที่เปรียบได้อย่างดี

ยามหล่อนเปลอพูดคุยสนุกอยู่ใกล้ ๆ เขา วีแววเร้นลับสิ้นไหวหัวใจระดังของคนหนุ่ม
สาวอย่างเขาอาจเป็นเช่นละอองเพชรซ่อนใต้กองหิน ก็เพียงวูบเดียวแล้วก็ลับหาย

(จึงหรีดกับดวงดาว : 33)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงความใกล้ชิดของหนุ่มสาว แต่ยังคงไม่หวานไหวมาก จึงนำหัวใจกระด้าง ที่เป็นหัวใจที่ไร้ความรู้สึก ไม่หวานไหวง่าย ๆ เปรียบกับละอองเพชร ที่บิดพลิ้วได้ง่าย ไม่มั่นคงหรือยั่งยืน จะเห็นได้ว่าสิ่งที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาเปรียบกันนั้นมีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน

ร่างอ้วนของผู้จัดการคือก้อนหินทับลงมา

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 97)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงลักษณะของตัวละครของผู้จัดการของแผน ที่มีรูปร่างอ้วนมาก และน้ำหนักตัวหนักมาก เปรียบกับก้อนหิน ก้อนหินที่กล่าวถึงคงไม่ใช่ก้อนหินที่สามารถหยิบขว้างเล่นได้ง่าย ๆ แต่เป็นก้อนหินที่มีความหนาแน่นมากและก้อนใหญ่ตามน้ำหนักตัวของผู้จัดการ ทำให้สัมผัสได้ว่ารู้สึกหนัก

เถื่อนรู้สึกได้ว่าเป็นไม่ใช่อธิบายเหตุผล แต่เป็นเพลิงปะทุเมื่อตอกตะบันไฟและเป็นเพลิงพุ่งทะยานเมื่อจุดชนวนตะไล

(ปลายนาฟ้าเขียว : 120)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของเถื่อน เกี่ยวกับการพูดคุยกันของศิลากับเขาในเรื่อง การแข่งควายประจำปี ที่ได้ข่าวว่าจะมีการโกงกันเกิดขึ้น ศิลาพูดถึงเรื่องนี้ด้วยความรู้สึกที่ไม่ดีนัก ทำให้เถื่อนคิดว่าการพูดที่มีเหตุผลนี้อาจทำให้เกิดเหตุที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายที่แข่งควายต้องปะทะ วัฒน์ วรรณยางกูรนำการให้เหตุผลดังกล่าวเปรียบกับเพลิง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำร้ายทุกอย่าง เผาไหม้ให้วอดวาย หมายความว่ารวมถึงเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น

ว่าไปแล้ววิธีโต้ตอบแบบมุ่ม ๆ ดุ่ม ๆ ของมุ่มเคยทำให้นายหวัชโมยกลายเป็นรดกหล่มมาแล้ว

(เทวีกองขยะ : 37)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงมุ่ม ตัวละครที่มีลักษณะของเด็กพิเศษ ที่พูดรู้เรื่อง แต่ความคิดยังช้าและอ่อนต่อโลกมาก โลกของเขายังคงสดใส สวยงามอยู่เสมอ กับนายหวัชโมยที่มี

ลักษณะนิสัยคดโกง โกหก เพื่อให้ตนเองได้อยู่รอด แต่บางครั้งที่ทั้งสองตัวละครพูดคุยกันนั้น การพูดตรงไปตรงมาอย่างมุกๆ ทำให้นายหวัชโมยอึ้ง ไม่สามารถเถียงได้ เปรียบเป็นรถตกหล่ม ซึ่งรถที่ตกหล่มก็ยากที่จะเอาขึ้นมาได้ กว่าจะลากขึ้นมาจากหล่มได้ก็ยากลำบาก

“มันอยู่ที่ตัวเอง เราจะทำตัวเป็นโอเลียงแก้วเดียวหรือจะเป็นเครื่องจักรสำคัญที่ขาดไม่ได้...”

(บนเส้นลวด : 82)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นแสดงแนวคิดในการทำงาน ซึ่งมีความเชื่อแตกต่างกัน โดยแนวคิดหนึ่งเชื่อว่า ไม่ต้องตั้งอกตั้งใจทำงานมากก็ได้ เกเรเสียบ้าง ก็ไม่น่าจะทำงานเสียหาย อีกแนวคิดหนึ่งเชื่อว่า หากเราหยุดงานเพียงคนเดียวอาจทำให้งานทั้งระบบล่าช้าหรือเสียหายก็ได้ จึงเป็นการนำเรื่องการทำตัวของคนเปรียบกับ โอเลียงแก้วเดียว ที่กินแล้วหมดไป ไม่มีความสำคัญถึงไม่มีก็ไม่ได้ทำให้ดีขึ้นหรือแย่ลง ผิดกับเครื่องจักรสำคัญที่ขาดไม่ได้ เพราะหากขาดไปอาจทำให้เสียหายได้ เพราะฉะนั้นเราควรพิจารณาว่าเราควรปฏิบัติตนเช่นไร

รูปร่างเจ้าทมิฬที่เคยทำให้สาวรุ่นเหลียวหลังยามที่พายเรือสวนทางกัน กลายเป็นผีที่มีลมหายใจ

(ตำบลดอมะกอก : 95)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการบรรยายลักษณะตัวละครของเจ้าทมิฬที่รูปร่างหน้าตาดี แต่ตอนนี้เปรียบได้กับ ผี ที่หายใจได้เท่านั้น อันเนื่องมาจากการติดยา ทำให้ร่างกายซูบผอม หน้าตาหมองคล้ำ

การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังเปรียบกับสิ่งที่สอง ดังตัวอย่าง

สังคมที่สกปรกถูกผู้หญิงถูกกดคุณค่าลงเป็นเพียงดอกไม้ปลายเตียงของผู้กดขี่ เขาจะเหยียดหยามอย่างไรก็ได้ ผู้หญิงถูกอบรมให้เป็นกระโถนรองรับน้ำกาม ทำอะไรไม่เป็น

(ตำบลดอมะกอก : 110)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงสังคมที่ยังไม่ให้ออกาสเพศหญิง เปรียบกับดอกไม้ที่ถูกเหยียดหยาม ช่มเหง และเปรียบกับกระโถนที่รองรับน้ำกาม หมายความว่าถึง เป็นที่ระบายนของผู้ชายในเรื่องอารมณ์ เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้หญิงได้รับการอบรมมาให้ยอมผู้ชายเสียทุกอย่าง แสดงให้เห็นว่า สังคมในสมัยที่วัฒน์ วรรณยางกูรกล่าวถึงยังไม่ให้เกียรติผู้หญิงเท่าที่ควร ผู้หญิงยังคงถูกผู้ชายรังแก เป็นเบี้ยล่างของผู้ชาย และผู้ชายยังมีความเป็นใหญ่

ผมกำลังกลายเป็นยักษ์ เป็นหมาป่า แล้วผมก็เหวี่ยงหมัดเข้าหน้านายขยันจนหน้า
หงาย

(บนเส้นลวด : 84)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการบรรยายฉากที่ตัวละคร ผม ทะเลาะวิวาทกับนายขยัน โดยเปรียบผมเป็นยักษ์และหมาป่า ซึ่งทั้งสองอย่างมีลักษณะน่ากลัว ยักษ์เป็นสิ่งสมมติที่มีเขี้ยวและกินคนเป็นอาหาร ส่วนหมาป่า มีลักษณะจู่โจม ล่าเนื้อเป็นอาหาร นำมาใช้เปรียบกับคนเมื่อคนมีอารมณ์โมโห

3. การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง เป็นการนำสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังเปรียบกับสิ่งที่สอง และสิ่งอื่นๆ อีก ดังตัวอย่าง

บ้านของเรายังมีชายหนุ่มรอคอยการกลับมาของสาวอดีตดาวเด่น ไม่ถือสาว่าเป็นแม่ม่ายลูก
ติด เป็นแตงเถาตาย เป็นน้ำตาลก้นแก้ว หรือว่าเป็นชานอ้อยที่ถูกดูดความหวานหมดสิ้นเหลือเพียงกาก

(ฉากและชีวิต : 29)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรกล่าวถึงลักษณะของตัวละครชายคนหนึ่ง คือ พร ที่มีความรักมั่นคงต่อหญิงสาวคนหนึ่งคือ น้อย ไม่ว่าเธอจะผ่านการมีครอบครัวมาแล้ว โดยวัฒน์ วรรณยางกูรเปรียบน้อยกับ แตงเถาตาย ซึ่งหมายถึง หญิงหม้าย , น้ำตาลก้นแก้ว หมายถึง หญิงที่ถูกทิ้งและชานอ้อย หมายถึง สิ่งทั้งหมดคุณค่าแล้ว ไม่เหลือความหวานอีกต่อไป ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของหญิงสาวที่ผ่านการใช้ชีวิตครอบครัวแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ

มือที่เคยกำเคียวจะพาดันแบบออกเป็นเส้นตรงแบนราบเรียงชิดประสานกันเป็นหลังคากันแดด เป็นเครื่องกรองแสง กลั่นกรองฝุ่นละอองและความก้าวกล้าของแสงแดด ให้มีแสงแดดตกถึงพื้นบ้างก็เป็นแสงที่อุ่นละไม สำหรับจะตัดผิวให้สะอาดละมุน ยามจะมีฝนโปรยปราย มือเหล่านั้นจะประสานกันแน่นหนาขึ้นเป็นหลังคาที่มั่นคงและเมื่ออากาศเย็น มือที่เคยเป็นหลังคาจะกระชับเข้าหากันเป็นผ้าห่มอบอุ่นแก่ร่างของตน

(ตำบลดอหมะกอก : 129)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการบรรยายความรู้สึกของครุฑที่ถูกข่มขืน แล้วชาวบ้านมาเยี่ยมครุฑเกิดความซาบซึ้งในความห่วงใย ความอาทรของชาวบ้านที่มีต่อเธอ ดังนั้น “มือ” จึงหมายถึง มือของชาวบ้านที่เป็นชาวนา เปรียบกับ หลังคา ที่เมื่อมีแดดก็สามารถป้องกันแดดเมื่อยามมีฝนก็กันฝนไม่ให้เปียกปอน ส่วนมือที่เปรียบกับเครื่องกรองแสง ก็ช่วยในการกรองฝุ่นละออง ความกล้าของแดด เพื่อมิให้แดดโดนผิว เพราะอาจจะทำให้ผิวคล้ำได้ และผ้าห่มที่สร้างความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย รวมแล้วล้วนเป็นความรัก ความห่วงใย ความอาทรที่ชาวบ้านมีต่อครุฑทั้งสิ้น แสดงให้เห็นภาพของชาวบ้านที่มีน้ำใจ และมีความรักในตัวครุฑที่ทำประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านมากมาย

การใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณะในนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร มีลักษณะเดียวกับการใช้แบบพจน์แบบอุปมา โดยสิ่งที่นำมาเปรียบมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะนำสิ่งมาเปรียบเพียงสิ่งเดียว สองสิ่ง หรือมากกว่าสองสิ่ง มาใช้ในการเปรียบเทียบ สื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพจากลักษณะนิสัย พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกและแง่คิดต่าง ๆ ของตัวละคร และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอ

บุคคลวัต (Personification)

บุคคลวัต (Personification) หมายถึง การกล่าวถึงสิ่งสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือสัตว์พืช แสดงลักษณะอาการในด้านรูปลักษณะ ลักษณะนิสัย ความรู้สึก พฤติกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับมนุษย์ เพื่อเรียกร้องความสนใจ และสร้างความมีชีวิตชีวาให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านคล้อยตามและเกิดภาพ สามารถสัมผัสได้ถึงสิ่งที่กล่าวถึงได้อย่างชัดเจน โดยบุคคลวัตในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร นั้นมีดังต่อไปนี้ คือ การสมมติให้ทำกริยาหนึ่งอย่าง การสมมติให้ทำกริยาสองอย่าง และการสมมติให้ทำกริยามากกว่าสองอย่าง

1. การสมมติให้ทำกริยาหนึ่งอย่าง เป็นการสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตแสดงกริยาอาการเหมือนคนหนึ่งอย่าง เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านผ่านสิ่งต่าง ๆ

วัฒน์ วรรลยางกูร นำอวัยวะและกริยาของคนมาแสดงกริยา อาการประหนึ่งว่าเป็นคน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ทิวหนวดเคราเขียวเต็นตามรอยยิ้ม มือขาว ๆ ของผู้กองตบไหล่คู่สนทนา
(คือรักและหวัง : 16-17)

“ทิวหนวดเคราเขียวเต็นมารอยยิ้ม” สีสภาพของหนวดที่เคลื่อนไหวจากการยิ้มของผู้กอง แสดงให้เห็นถึงความยินดี ให้ผู้ที่สนทนาด้วยวางใจในเรื่องที่กังวล

ความสัมพันธ์ระหว่างผมกับกีตาร์เลื่อมทรมลง นูเงียบ นิ้วหงา
(บนเส้นลวด : 175)

วัฒน์ วรรลยางกูรกล่าวสมมติให้นิ้วของตัวละคร “ผม” นิ้วหงา เพื่อสื่อให้เห็นว่า นิ้วไม่ได้สัมผัสกีตาร์ เมื่อไม่ได้เล่นนาน ๆ ก็แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของศิลปิน ที่เมื่อรัก ชอบที่จะเล่นดนตรีก็ต้องเล่นบ่อย ๆ แต่เมื่อไม่ได้เล่นก็ยอมเหงาเป็นธรรมดา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครได้อย่างดี

อีกหลายคนหัวร่อฮาเฮ...ขณะหัวใจสิงห์ร้องให้อยู่เงียบ ๆ
(สิงห์สาโท : 124)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรสมมติให้อวัยวะของสิ่ง คือ หัวใจทำกริยา “ร้องไห้” เพื่อสื่อภาพของความเสียใจที่มีอาจเปิดเผยได้ ในบรรยากาศที่สนุกสนานแต่ตนเองนั้นเศร้าเสียใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เมื่อเราอยู่ในหมู่เพื่อนฝูงมากมาย กำลังสนุกสนาน เราจะมาแสดงกริยาเศร้าก็ไม่ได้ แต่ภายในล้วนแล้วแต่ไม่สามารถเก็บความรู้สึกที่แท้จริงได้

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสัตว์มาแสดงกิริยา อาการประหนึ่งว่าเป็นคน เพื่อให้ผู้อ่าน
เกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

คุณปลาชว่ายอุบโตะ ๆ สนานสนุก

แม่หอยชมดีใจได้กำหนดคลอด

(บนเส้นลวด : 14)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้แม่หอยชมทำกิริยา “ดีใจ” เพื่อสื่อภาพของ
ความดีใจของผู้ที่กำลังจะเป็น “แม่” ที่รู้ว่าตนเองกำลังจะคลอด ทำให้ผู้อ่านที่มีประสบการณ์
ความรู้สึกรู้สึกของการเป็นแม่สัมผัสได้ถึงความดีใจ

ฝูงหนูสนุกสนานหากินกันจนอิ่มหน้าแล้วจึงระบ่ำรำพันกันอยู่บนนั้นร่างกับพวกมันได้
ยินเสียงเพลงจากกระท่อมข้างกองขยะ

(เทวีกองขยะ : 154)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ฝูงหนูทำกิริยา “จึงระบ่ำรำพัน” เพื่อสื่อภาพของฝูงหนูที่
เมื่อกินอิ่มแล้วก็เริ่มหาความสุขสนุกสนาน และอดไม่ได้ที่จะเต้นรำเมื่อได้ยินเสียงเพลง สื่อภาพ
แห่งความสุข

วัฒน์ วรรณยางกูร นำพืชมาแสดงกิริยา อาการประหนึ่งว่าเป็นคน เพื่อให้ผู้อ่านเกิด
จินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ลมอย่างนี้ผิดข้าวไม่ได้ ต้องรอจนใบไม้นอนหลับ

(ตำบลดงมะกอก : 151)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ใบไม้ทำกิริยา “นอนหลับ” เพื่อสื่อภาพให้เห็นว่าถ้ายังมีลม
พัดอยู่อย่างนี้ การผิดข้าว จะทำไม่ได้เพราะลมเป็นอุปสรรคในการผิดข้าว เปลือกที่ได้จากการผิด
จะปลิวว่อน ส่วน “ใบไม้นอนหลับ” ก็แสดงให้เห็นว่าลมนั้นสงบแล้วจนใบไม้ไม่เคลื่อนไหว

ดอกตะแบกสีม่วงบานต้อนรับอากาศคันตุกะจากเมืองหลวง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 97)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ดอกตะแบกทำกิริยา “บานต้อนรับ” เพื่อสื่อภาพของดอกตะแบกที่บ้านเต็มต้น สร้างสีม่วงประดับอยู่เต็มต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในฤดูของมันเท่านั้น พอดีกับผู้มาเยือนมาเจอทำให้ได้เห็น

เดีอนกว่าแล้วแดงโมโตเป็นหนุ่มสาวทอดยอเล็กน้อยเข้าเกี่ยวกัน ไม่ช้าก็มีดอกสีขาวและมีลูกเล็ก ๆ เท่หัวแม่มือสีเขียวอมขาว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 65)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้แดงโมทำกิริยา “โตเป็นหนุ่มสาว” เพื่อสื่อภาพของแดงโมที่โตเต็มที่ และออกลูก ออกผล

ผมนั่งเรือหางยาวลึกลงลำคลองเมื่อเรือกวาดคลื่นเป็นเส้นเฉียงเข้าหาฝั่ง ผักบุ้งยอดใหม่ไกวทักทาย

(บนเส้นลวด : 54)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้แดงโมทำกิริยา “ทักทาย” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของผักบุ้งยอดใหม่ที่กำลังเติบโต แผ่ขยาย เป็นภาพที่มองเห็นได้ในลำคลอง และนั่งเรือหางยาวเท่านั้น ทำให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นลำคลอง และเห็นวิถีชีวิตของชาวคลองที่ใช้พาหนะการเดินทางคือเรือหางยาว และในคลองก็ต้องมีพืชน้ำ และ“ผักบุ้ง” ก็เป็นพืชน้ำที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้ เป็นธรรมชาติที่เมื่อนั่งเรือก็ต้องเห็นผักบุ้ง

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสิ่งของมาแสดงกิริยา อากักรปะหนึ่งว่าเป็นคน เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

อยากอ่านหนังสือที่อ่านค้างไว้ แต่ตัวหนังสือก็วิ่งพล่านจนหน้ากระดาษดำมืด

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ตัวหนังสือทำกิริยา “วิ่งพล่าน” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของคนที่กำลังกังวลไปสารพัด แต่ก็ต้องการอ่านหนังสือ สายตาก็พล่านเห็นตัวหนังสือดำเป็นฟิดไปหมด

ในห้องกระจกสีขาวปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก เสียงเครื่องปรับอากาศครางอยู่เบา ๆ อากาศเย็นเยือก

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 215)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้เครื่องปรับอากาศทำกิริยา “คราง” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของเครื่องปรับอากาศที่เก่าแล้ว จึงเกิดเสียงขึ้น

จะมีเสียงเงินหล่อนในกระป๋องของแก เป็นเสียงที่ไพเราะน่าฟัง อาจเทียบได้กับเสียงเพลงยิ่งถ้าเหรียญหลายอันทับขานเพลงประสานเสียง บทเพลงนั้นยิ่งไพเราะ

(เทวีกองขยะ : 18)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้เหรียญทำกิริยา “ทับขานเพลงประสานเสียง” เพื่อสื่อให้เห็นภาพและสัมผัสได้ยินเสียงเหรียญที่กระทบกับกระป๋อง แสดงให้เห็นว่าถ้ามีเหรียญกระทบกระป๋องมาก ก็ได้เงินมาก และสัมผัสได้ถึงตัวละครมีอารมณ์ดี

คนขายลูกชิ้นหุ่นนักมวยฟูบหลับอยู่กับโต๊ะกินข้างร้านข้าวแกง ทิ้งให้กระทะลูกชิ้นและเตาไฟหลับสนิทเช่นเดียวกับตัวเจ้าของ

(เทวีกองขยะ : 177)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้กระทะลูกชิ้นและเตาไฟทำกิริยา “หลับสนิท” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของความเงียบ และไม่มีการเคลื่อนไหวใด ๆ ของคนขายลูกชิ้น ไม่มีการจุดเตาไฟเพื่อทอดลูกชิ้น เพราะคนขายลูกชิ้นก็หลับ

ปากกรร๋องให้

เมื่อจำต้องครุ่นคิดคำนวณ

บวกลบคูณหาร

ขาดทุนกำไร

ยิ่งกว่าได้ทองไปในทิพย์แห่งจินตนาการ

ปากกรร๋องให้

เมื่อมีอาจเอื้ออาทร

ต่อลูกหนี้หน้าเก่าผู้เป็นประดุษมิตรสนิท

จ่ายสดดั่งเชื้อ

เปื้อนเชื้แซ่คแด้ง

ปากกรร๋องให้

เช็ดน้ำตาเสียเถิด

วันนี้เปิดบาร์ฟรี

ฉลองวาระกวีกลับสู่ที่ตั้ง

ชุมทางกวี ฉันจะกลับมา

(สิงห์สาโท : 11)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรสมมติให้ปากกาทำกิริยา “ร๋องให้” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของเจ้าของบาร์ที่มีความเป็นกวี และเปื้อนที่จะต้องใช้ “ปากกา” คิดคำนวณเงินในเรื่องกำไรขาดทุน มีแต่ความทุกข์ใจ รุ่มร้อนที่จะต้องดิ้นรนในการหาเงิน ทวงเงินกับลูกหนี้ ซึ่ง “ปากกา” ของเขาน่าจะเป็น “ปากกา” ที่สร้างสรรค์มากกว่านี้ คือ การเขียนบทกวีที่รื่นรมย์ สุนทรี เขาจึงมีความคิดที่จะเลิกทำบาร์และหันกลับมาเป็นกวี

อยู่ ๆ มันก็กระซอกติด ๆ กันสองครั้งแล้วจามดังแฟด ดับสนิท

(ตำบลช่อมะกอก : 113)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรสมมติให้เรือหางยาวทำกิริยา “จาม” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของเรือหางยาวที่เครื่องยนต์ขัดข้อง สตาร์ทแล้วเครื่องส่งเสียง “แฟด” แล้วดับไปไม่ทำงาน

อันเนื่องมาจากการใช้งานอย่างหนัก เจ้าของเรือไม่ได้พักเครื่อง เพราะเครื่องยนต์นั้น เมื่อใช้งาน จะเกิดความร้อน หากร้อนอยู่ตลอดเวลา ก็อาจทำให้เครื่องไม่ทำงานได้

ความอ่อนละมุนเพิ่มอุณหภูมิขึ้นเรื่อย ๆ แต่แล้วรถจักรยานไม่มีตาก็กเกิดอาการชาแพลง ล้มโครมลง

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 26)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้จักรยานทำกิริยา “ชาแพลง” เพื่อสื่อให้เห็น ภาพของจักรยานล้ม โดยขาดั้งของจักรยานไม่สามารถรับน้ำหนักของคนที่เคยขึ้นไหวของบน จักรยานที่ตั้งขาไว้หนึ่ง ๆ ได้

ฤดูหนาวดินฟ้าอากาศรังแกคนไร้เสื้อ

(ตำบลด้อมมะกอก : 110)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ฤดูหนาวทำกิริยา “รังแก” เพื่อสื่อให้เห็น ภาพของฤดูหนาวที่มีอากาศหนาวเย็นมาก สำหรับผู้ที่มีเสื้อกันหนาวอาจจะไม่รู้สึกละอะไร สำหรับผู้ ที่ไม่มีแม้แต่เสื้อใส่ก็จะรู้สึกเหมือนโดนรังแก เพราะอากาศหนาวทำให้คนไม่มีเสื้อรู้สึกถึงความ หนาวเย็นมากกว่าคนอื่น ๆ เป็นพิเศษ

กรุงเทพฯ ห่อหุ้มความหมักหมมมีดมนไว้ด้วยแสงไฟหลากสี ไฟนีออนวิ่งไล่กันบน โปสเตอร์ขายน้ำอัดลม อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 193)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ไฟนีออนทำกิริยา “วิ่งไล่กัน” เพื่อสื่อให้เห็น ภาพของไฟนีออนเคลื่อนไหว กระพริบ หรือสลับกันกระพริบ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของไฟนีออนหลาก สีมาใช้ในการประดับร้านค้า หรือโปสเตอร์ต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจให้ผู้ซื้อสนใจมาซื้อ และทำให้ผู้ซื้อเห็นโปสเตอร์ขายสินค้าได้ชัดเจน

เมื่อพระนักรัชมุขจากหลายวักलयเฝ้ารับบาตรเป็นแถวเรียงลำดับกันมาตามหมายเลข
คูเหลืองพริต ล้ำคลองยืมแจ่มกระจ่าง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 180)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ล้ำคลองทำกิริยา “ยืมแจ่มกระจ่าง” เพื่อสื่อ
ให้เห็นภาพของล้ำคลองที่มีแต่ความอึมเฒด้วยบุญ เพราะมีเฝ้ารับบาตรของพระเต็มไปทั้งคลอง
สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของพระในชนบทที่ต้องบิณฑบาตในล้ำคลอง เพราะวิถีชีวิตของชนบท
มักอยู่ในล้ำคลองทั้งนั้น ไม่ว่าจะเดินทาง ค้าขาย

แดดเดือนสงกรานต์ไร่เมตตา โดยเฉพาะต่อเพื่อผู้มีหนึ่งหนาขุนนางอย่างไ้ตาล

(ปลายนาฟ้าเขียว : 84)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้แดดเดือนสงกรานต์ทำกิริยา “ไร่เมตตา”
เพื่อสื่อให้เห็นภาพของฤดูร้อน และเดือนเมษายน ซึ่งเป็นเดือนแห่งสงกรานต์ก็เป็นเดือนที่ร้อน
ที่สุด แดดที่ได้เจอก็จะเป็นแดดที่ร้อนที่สุด เมื่อสัมผัสผิวก็จะทำให้รู้สึกเจ็บ แสบร้อน แม้กระทั่ง
หน้หนา ๆ ของควายอย่างไ้ตาล ก็ไม่สามารถทนทนได้

เหนือหลังคากระเบื้องสีน้ำเงิน ดาวสองดวงส่องเศร้าอยู่ในลมหนาวที่พัดพาปุยดอกกุหลาบ
เปลือยเปล่าปลิวคว้างไร้จุดหมาย บางปุยและอีกบางปุยปลิวมาพบกันเคล้าเคลียกัน

(สิงห์สาโท : 121)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ปุยรูปทำกิริยา “เคล้าเคลีย” เพื่อสื่อให้เห็น
ภาพของการจตุรัสเป็นจำนวนมากปุยทำให้มีปุยรูปมากเช่นเดียวกัน และบางปุยก็ลอยมาใกล้ ๆ
กัน

หัวใจไม่อาจแบ่งบานเต็มที่ แม่สุดหายใจสุดแรงคล้ายอากาศมีดินวังหนีจากรูจุมุก

(คือรักและหวัง : 21)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้อากาศมีตื่นและทำกริยา “วิ่งหนี” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของตาเปี่ยมที่มีปัญหาเรื่องระบบการหายใจ ซึ่งสัมพันธ์กับการเต้นของหัวใจด้วย การหายใจจึงไม่สะดวกเท่าที่ควรแม้จะหายใจเข้าสู่สุดแรงแล้ว ก็ยังมีอากาศหายใจไม่เพียงพอ

คนเฒ่าคนแก่ที่ควรได้พักผ่อนยังต้องกรำแดดกรำฝนอยู่ในไร่นา หนีสินกัดตะกระดูกจนผูกก่อน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 253)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้หนีสินทำกริยา “กัดตะกระดูกจนผูกก่อน” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของชาวนาที่ถูกทำร้าย ด้วยการมีหนีสินทรมั่วหั่ว หารายได้มาได้เท่าไรก็ต้องนำมาเป็นค่าดอกเบี้ย หรือใช้หนี้กันหมด เพราะเจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยในราคาแพง ทั้ง ๆ ที่ชาวนาที่แก่เฒ่าสมควรได้รับการพักผ่อนแล้วแต่ก็ยังต้องจำทนทำนาหาเงินมาใช้หนี้

เสียงกลองทอมทะเลาะกับกลองเหยียบบอยอยู่ลมห่านวันไหว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 15)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้กลองทอมกับกลองเหยียบทำกริยา “ทะเลาะ” กัน เพื่อสื่อให้เห็นภาพของการประชันเสียงกลอง ทั้งกลองทอมและกลองเหยียบเกิดเสียงดังสนั่น

กลางหมอกควัน ใต้แสงมัวช้า ความร้อนรนยังไม่หลับไหล

(บนเส้นลวด : 198)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ความร้อนรนทำกริยา “ไม่หลับไหล” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของผู้คนที่อยู่ในสังคมเมืองมีหมอกควัน แสงมัว ๆ คนที่มีแต่การดิ้นรนไขว่คว้า ทำให้เขาคิดถึงกระท่อมน้ำ มีธารน้ำ แต่ก็ยังคงต้องดิ้นรนทำงานอยู่ในเมือง ใช้ชีวิตแบบนี้เช่นเดิมทุกวัน

มีคำกล่าวว่า ความเปลี่ยวเหงาอาจผลักดันให้คนอ่อนแอเป็นอะไรก็ได้

(เทวีกองขยะ : 21)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ความเปลี่ยวเหงาทำกิริยา “ผลักดัน” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของผู้คนที่อ่อนแอและมีความเหงานั้นอาจทำให้เขาคิดที่จะทำสิ่งที่ไม่คาดคิดก็ได้ ซึ่งอาจเป็นการกระทำในแง่ลบ เช่น การทำร้ายตนเอง หรือการฆ่าตัวตาย เพราะฉะนั้นอย่าปล่อยให้ความเหงาเข้ามาใกล้และให้มันทำร้ายเราได้

2. การสมมติให้ทำกิริยาสองอย่าง เป็นการสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตแสดงกิริยาอาการเหมือนคนสองอย่าง ดังตัวอย่าง

บนฟ้าเมฆหนาเป็นชั้นพระจันทร์คงแหวกเมฆจนเหนื่อย เลยสลบไสลอยู่หลังกลุ่มเมฆ

(คือรักและหวัง : 20)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้พระจันทร์ทำกิริยา “แหวกเมฆและสลบไสล” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของการส่องแสงของพระจันทร์ที่มีเมฆมาบดบังจำนวนมาก แสงเลยไม่สามารถส่องผ่านมาได้

จดหมายถูกส่งเจียบไป ยากจะรู้ว่ามันคลานตัวมดเต็มไปไหนแล้วหรือไปนอน
แอ้งแม้งค้างอยู่ในตะแกรงลวดหรืออยู่ระหว่างพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน ไม่มีปฏิกิริยาใด
ได้ตอบให้รู้เลย

(เทวีกองขยะ : 156)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้จดหมายทำกิริยา “คลานตัวมดเต็ม นอนแอ้งแม้ง” เพื่อสื่อให้เห็นภาพจดหมายที่ถูกจัดส่งช้า ทำให้ผู้ที่รอคอยการตอบกลับของอีกฝ่ายรอคอยด้วยความร้อนใจ สื่อให้เห็นว่าการสื่อสารในสมัยก่อนมีความล่าช้า

3. การสมมติให้ทำกริยามากกว่าสองอย่าง เป็นการสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตแสดงกริยาอาการเหมือนคนมากกว่าสองอย่าง เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านผ่านสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการย้าให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ ดังตัวอย่าง

ดึกคืนคำคืนมืดมิด ทั้งที่เป็นข้างขึ้นใกล้ถึงยามเดือนเพ็ญ แสงที่เคยสว่างนวลเย็นถูกบดบังมืดมัวให้หม่นเมฆทะมึน ตำบลปลายนาหลับไม่สนิท ยังมีฝนร้าย ยังมีภาพหลอน มีเสียงกระซิบเคร่งเครียด หวาดระแวงและว้าวุ่นอยู่ในซอกมุมมืดมัว เมื่อแสงเดือนโดนมืดมัว

(ปลายนาฟ้าเขียว : 68)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้ตำบลปลายนาทำกริยา “หลับไม่สนิท ฝนร้าย เคร่งเครียด หวาดระแวง และว้าวุ่น” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของตำบลปลายนาที่ชาวบ้านเชื่อว่าหมอบเลวที่หายออกจากหมู่บ้านไปนานแล้วเป็นผีมาวนเวียนทำให้ชาวบ้านต่างพากันหวาดกลัว ฝนร้าย และพากันพูดถึงอย่างอ้ออึ้ง ไม่ยอมหลับนอนด้วยความกลัว

เมื่อนั่งสูบยาพอรอดดีสักหน่อย เขาจะตกท่ายแม่กล่องกระดาศีชมพู่ ดวงตาในกรอบหน้าสีชมพูนั่นมีประกายภาควิมิ หล่นคงพอใจในรูปโฉมตัวเอง คู่แข่งสำคัญของมันเห็นจะมีแต่แม่ลูกก๊อบกับสีชมพู่ หล่นชอบหนีไปเหินมา อวดโฉมตัวเอง แม่ลูกก๊อบกับสวดีแต่ซึบ่น ผ่านไปทางไหนก็ส่งเสียง “ซึบแซบ ๆ” เคยมีเจ้ากระป๋องสีแดงมารักชอบแม่กล่องสีชมพู่ เพียงแต่แม่กล่องสีชมพู่มีสงวนท่าไปหน่อย นายกระป๋องสีแดงหายไ้ไป เข้าใจว่าถูกจับตัวไปไว้ที่ ไหนสักแห่ง อาจกลายเป็นกระถางต้นไม้ หรือไปเป็นกระป๋องน้ำประจำห้องส้วม พอนายกระป๋องสีแดงหายไ้ แม่กล่องสีชมพู่ก็มีอาการเซื่องซึมคงนึกเสียดายโอกาส และหล่นคงห่วงนายกระป๋องสี

(เทวีกองขยะ : 21)

วัฒน์ วรรณยางกูรสมมติให้แม่กล่องกระดาศีชมพู่ทำกริยา “สงวนท่า เซื่องซึม ห่วง” เพื่อสื่อให้เห็นภาพของสิ่งที่ห่างหายหรือจากกันไป แต่ในเรื่องนี้เกิดจากจินตนาการของมยุซึ่งเป็นตัวละครในเรื่อง ที่นับเอาเจ้ากระป๋องสีแดงและแม่กล่องกระดาศีชมพู่เป็นเพื่อนและตนเองก็เห็นความเป็นไปของทั้งสองสิ่ง ซึ่งที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีจินตนาการที่ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกของแม่กล่องสีชมพู่ ซึ่งไม่ใช่ฉากที่สำคัญมากแต่ก็ทำให้เรื่องมีความน่าสนใจ และผู้อ่านเห็นความเป็นตัวตนของตัวละครมยุที่ช่างเพ้อฝัน จินตนาการ

อติพจน์ (Hyperbole)

อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง การกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่าน ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีอติพจน์ที่น่าสนใจต่าง ๆ มาเปรียบเทียบเกินจริงดังต่อไปนี้ คือ คน อวัยวะและกริยาของคน และสิ่งของ

วัฒน์ วรรลยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อกล่าวเกินจริง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

แม่จะร้องลั่นว่าชีโคลของลูกชายปั้นข้างได้ตัวหนึ่ง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 66)

ตัวอย่างข้างต้นสื่อลักษณะทางกายภาพของตัวละคร โดยวิจารณ์ถึงลักษณะนิสัยที่ไม่ทำความสะอาดร่างกายให้สะอาด ดังนั้นมีชีโคลมากแต่เกินจริงที่จะมีชีโคลมากขนาดปั้นข้างได้ทั้งตัว

ยามไชนาวต้องไขว่คว้าหาผ้าห่มมาคลุมทั้งหัวหนาวจนอยากขอให้เหมือนกิ่งก้อ กระนั้นยังไม่หายหนาวต้องคลานไปติดไฟต้มน้ำกิน กว่าจะเสร็จเหนื่อยแทบขาดใจ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74-75)

“แทบขาดใจ” เป็นการกล่าวเกินจริง เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเหนื่อยยากมากที่จะต้องมาทำอะไรต่อมิอะไรเองเมื่อตนเองป่วยไข้อยู่ และสื่อให้เห็นภาพของคนที่อยู่คนเดียวในยามป่วยไข้ก็ต้องดูแลตนเองให้มีความอบอุ่นอยู่เสมอแต่ก็ยังไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย

“ไม่ต้องซื้อมาให้มันหรรอก” แม่ว่า “ทุกวันนี้ก็ด่าหาขนมพุงจะแตกอยู่แล้ว”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 93)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวเกินจริง เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะทางกายภาพของตัวละคร โดย
 วิจารณ์ถึงลักษณะนิสัยที่ชอบทานขนม และโดยปกติของเด็ก ๆ ที่อยู่กับแม่ก็มีได้อาหารมีขนม
 ให้ทานมากแล้ว

วันอาทิตย์มีรายการเพลงมาราธอนหลายชั่วโมงติดต่อกัน ฟังกันให้หุบวมไปเลย

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 73)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวเกินจริง เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะทางกายภาพของตัวละคร โดยสื่อ
 ให้เห็นภาพ “หุบวม” ทั้งที่ความเป็นจริงฟังเพลงติดต่อกันหลายชั่วโมง แต่ถ้าใช้เสียงที่ดังไม่มากก็
 จะไม่มีผลกระทบต่อหู แต่วัฒน์ วรพลยางกูรต้องการสื่อให้เห็นถึงความชอบและรายการวิทยุก็มี
 เพลงที่ตัวละครชอบให้ฟังมากตลอดวัน

ใช่แล้วพี่แผนนั่งอยู่นั่น คนนั่งหันข้างให้ นางดีใจจนแทบโผล่ลูกกระจกเข้าไป

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 107)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวเกินจริง เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะทางกายภาพของตัวละคร คือ
 สะเดา ไปตามหาแผนผู้เป็นสามี เมื่อเห็นสามีก็ดีใจมาก “แทบโผล่ลูกกระจกเข้าไป” กระบะใจ
 ผู้อ่านทำให้ทราบถึงความรู้สึกของผู้เป็นภรรยาที่มาตามหาสามีด้วยความรักและห่วงใยมาก

เมื่อแม่ทรัพย์สิ้นใจลงด้วยโรคบิด ใคร ๆ ก็พากันร้องให้น้ำตาแทบท่วมเมฆ

(คือรักและหวัง : 18)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวเกินจริง เพื่อสื่อให้เห็นถึงความเศร้าโศกเสียใจเมื่อบุคคลอันเป็นที่รักจากไป วัฒน์ วรพลยางกูรสื่อภาพจากนี้ “ใคร ๆ ก็พากันร้องให้น้ำตาแทบท่วมเมฆ” ให้เห็นถึงปริมาณความเสียใจได้อย่างเด่นชัด ถึงแม้ว่าจะเป็นไปไม่ได้แต่สื่อให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่ภายหลังนั้นมีความรักและเสียใจมากกับการจากไปของแม่ทรัพย์

มันเป็นยาเม็ดกลมแบนสีชมพูกินเม็ดสองเม็ดก็ยังไม่เป็นไร พอหลายเม็ดเข้ากลับมีอาการใจสั่นวาบหวิวจะขาดใจตายให้ได้

(คือรักและหวัง : 202)

ข้อความที่ว่า “พอหลายเม็ดเข้ากลับมีอาการใจสั่นวาบหวิวจะขาดใจตายให้ได้” เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อสื่อให้เห็นภาพของคนติดยา ซึ่งเป็นอาการกดประสาททำให้การหายใจผิดปกติเหมือนจะตายให้ได้ เนื่องจากกินยาเกินขนาด ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงอันตรายของยาเสพติด

คำก้เทวี สองคำก้เทวี สอนให้มันเข้าใจหน่อยเถิดพ่อหนุ่ม ฉันนะพูดจนปากจะฉีกถึงหูแล้ว

(เทวีกองขยะ : 40)

ตัวอย่างข้างต้น “ฉันนะพูดจนปากจะฉีกถึงหูแล้ว” กล่าวเกินจริงเพื่อสื่อให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพของตัวละครคือยายเฒ่าที่เป็นยายของมู่ย โดยเป็นการบอกกล่าวเรื่อง เทวี่ว่าเป็นเรื่องสมมติขึ้นหลาย ๆ ครั้งแล้วแต่มู่ยก็ยังไม่เชื่อ แล้วยายเฒ่าก็ไม่รู้จะทำอย่างไรแล้วเพื่อให้มู่ยเลิกเพ้อถึงเทวี่ที่ไม่มีจริง

แม่ค้าดอกไม้งถึงกับหน้าอไม่ยอมพูดจาด้วย แค่นี้ก็ทำเอานายคนขายลูกขึ้นแทบจะขาดใจตาย

(เทวีกองขยะ : 137)

ข้อความที่ว่า “คนขายลูกขึ้นแทบจะขาดใจตาย” เป็นการแสดงลักษณะกายภาพของตัวละครคือ นายคนขายลูกขึ้นที่มีความรักต่อแม่ค้าขายดอกไม้ เมื่อคนรักไม่พูดด้วยก็มีอาการเสียใจอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่การที่คนรักไม่สนใจคงจะไม่ถึงตาย แต่ก็ให้ความรู้สึกรบกวนใจผู้อ่านในด้านปริมาณความเสียใจว่าเสียใจมาก แม้คนรักจะทำกริยาเพียงแค่งอนเท่านั้น

วัฒน์ วรรลยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อกล่าวเกินจริง เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“ฉันแต่งงานแล้ว ฉัน...” เพียงแค่นี้..ก็เหมือนตู้โทรศัพท์จะถล่มทลายลงฉบับพลัน ทั้ง ๆ
ที่ไม่ใช่เรื่องคาดคิด

(บนเส้นลวด : 195)

ตัวอย่างข้างต้น “ตู้โทรศัพท์จะถล่มทลายลงฉบับพลัน” กล่าวเกินจริงเพื่อสื่อให้เห็นถึง
ความเสียใจมากเมื่อได้ยินข้อความที่ไม่คาดคิด ทำให้ความหวังในความรักหมดลงในทันทีขณะอยู่
ในตู้โทรศัพท์

เรือนไทยหลังเก่าฟุ้งจั่วแหลมจี๋เมฆ

(คือรักและหวัง : 187)

เมฆเป็นสิ่งที่อยู่สูง อยู่บนฟ้าและกล่าวได้ว่าหากไม่ใช่ขึ้นเครื่องบินไปก็ไม่สามารถไป
ถึงเมฆได้ แต่วัฒน์ วรรลยางกูรนำมากล่าวกล่าวเกินจริง ว่า “เรือนไทยหลังเก่าฟุ้งจั่วแหลมจี๋
เมฆ” เพื่อสื่อให้เห็นถึงลักษณะของเรือนไทยในสมัยก่อนที่มีหลังคาหน้าจั่วแหลมและสูงมาก อีกทั้ง
ยังสะท้อนให้เห็นศิลปะทางด้านสถาปัตยกรรมเรือนไทยซึ่งเป็นที่ยอดยของคนสมัยก่อน

ถึงวันนั้น ภูเขาจะกันขวางหน้า แดดกลัวจะร้อนเป็นไฟ พี่จะเดินเดินไปหาเอ็ง

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 84)

ไฟ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความร้อน การที่วัฒน์ วรรลยางกูร นำไฟมาสื่อเพื่อแสดงให้เห็น
ว่า ไฟเป็นสิ่งที่ทำให้คนเป็นทุกข์ เป็นอุปสรรค ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความพยายามของผู้ที่มุ่งมั่น
จะฟันฝ่าอุปสรรคถึงแม้ว่าจะมีความยากเพียงใดก็จะพยายามให้ผ่านอุปสรรคนั้นไปให้ได้

ที่สุดของความเกลียดชังเฒ่าผีสิงตรังรีเข้ากระซอกคอเจ้าหนูผลักไล่ให้คุงเข้าลงตรงหน้า
ซากกะโหลกควายและเกวียนเก่า พ่นดำแผ่นดินสะเทือนราวแผ่นดินจะถล่ม

(ปลายนาฟ้าเขียว : 54)

ตัวอย่างข้างต้นสร้างความน่ากลัว ด้วยการกล่าวเกินจริงถึงอำนาจที่รุนแรงของการมีอำนาจของเผ่าผีสิง แล้วสามารถทำให้แผ่นดินสะเทือน แผ่นถล่มได้ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของความรุนแรงที่เกิดจากอำนาจของเผ่าผีสิงที่แผ่นดินสะเทือนไปทั่วบริเวณนั้น

เปิดประตูหมอก

เปิดหน้าต่างเมฆ

ร้องเพลงสดุดีนกขมิ้น

เอื้อมหยิบดวงตะวันมาเล่นก้อยต๊อก

(บนเส้นลวด : 53)

“ดวงตะวัน” หรือดวงอาทิตย์เป็นสิ่งที่อยู่ไกลออกไป อีกทั้งเป็นดวงไฟที่มีร้อนแรงมาก เป็นไปไม่ได้ที่เราจะเอื้อมหยิบมาเล่นได้ แต่ก็สื่อให้เห็นภาพของคนที่กำลังมีความสุข

ฉันบอกกับพ่อว่า อยากได้สายรุ้งไปทำชิงช้า พ่อจึงลากสายรุ้งมาฉ้วนเป็นก้อนกลม ๆ ยัดใส่กระเป๋ากางเกงให้ฉัน

(คือรักและหวัง : 150)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นภาพที่เป็นความฝันของเจ้าหนูที่สูญเสียพ่อไป เมื่อพ่อมาหาที่รู้สึกดีใจและอ่อนโยนนี่กับพ่อเป็นธรรมดา ทั้ง ๆ ที่ขอสิ่งที่เป็นไปไม่ได้แต่ในความฝันยอมเป็นไปได้นั้น สื่อให้เห็นความรู้สึกของลูกที่เมื่อขาดพ่อก็ยอมคิดถึงพ่อมาก

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอตัวอย่างที่ใช้ภาพพจน์แบบอติพจน์ การกล่าวเกินจริง เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะ ความรู้สึกของตัวละครและสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเหมาะสม

อธิพจน์ (Overstatement)

อธิพจน์ (Overstatement) หมายถึง การกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่านในด้านอารมณ์ขัน ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีอธิพจน์ที่น่าสนใจต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันจริงดังตัวอย่าง

นั่นอีกคนหนึ่งกำลังจ้ำงหมัดตั้งแต่รังสิต คงจะมาปล่อยหมัดที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 128)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรนำลักษณะอาการของคนที่ไม่น่าจะทำได้และสื่อให้รู้สึกถึงความขบขันของสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ นั่นด้วย คือ “คนหนึ่งกำลังจ้ำงหมัดตั้งแต่รังสิต คงจะมาปล่อยหมัดที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ” ความเป็นจริงระยะทางจากรังสิตถึงอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นระยะทางที่ไกลมาก คงไม่มีใครจ้ำงหมัดมาตั้งแต่รังสิตแล้วมาปล่อยหมัดต่อที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นแน่ แต่วัฒน์ วรรลยางกูรต้องการสื่อให้เห็นว่าตัวละครนั้นจ้ำงหมัดค้างไว้นานมากกว่าจะต่อ

ชายวัยกลางคนนึกโกรธตัวเอง งวดที่แล้วถอดรหัสโทรจิตจากหลวงพ่อพลัดไปแต่เม็ดเดียว แต้มเดียวเท่านั้น เขาได้เลขดีไปคือ 6 เขาแทง 68 หวยออก 67 มันน่าเตะตัวเอง

(คือรักและหวัง : 60)

“มันน่าเตะตัวเอง” ในความเป็นจริงไม่น่าเป็นไปได้กลายเป็นเรื่องขำ เพราะใครจะเอาขาเตะตัวเองได้ ตัวอย่างข้างต้นจึงสื่อให้เห็นภาพของตัวละครที่ชอบเล่นหวย แล้วถอดเลขหวยผิดไปหนึ่งแต้ม ทำให้ผู้อ่านทราบถึงความรู้สึกผิดหวัง

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอตัวอย่างที่ใช้ภาพพจน์แบบอธิพจน์ การกล่าวเกินจริงที่เน้นความรู้สึกขบขัน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของสิ่งนั้นอย่างอารมณ์ดี สิ่งทีกล่าวอาจจะไม่ทำให้หัวเราะ แต่ก็คงอึดอัด อีกทั้งนำการกล่าวเกินจริงแบบอธิพจน์ในสถานการณ์ขันขัน ต้องเอาตัวรอดได้อย่างกลมกลืน แสดงให้เห็นลักษณะของวัฒน์ วรรลยางกูรนั้นเป็นคนอารมณ์ขัน

นามนัย (Metonymy)

นามนัย (Metonymy) หมายถึง การนำคุณสมบัติเด่นของสิ่งหนึ่งมากล่าว แทนที่จะกล่าวถึงสิ่งนั้นโดยตรง หรือหมายความว่าถึงสิ่งนั้นโดยตรง โดยสิ่งที่วัฒน์ วรรณยางกูร นำมากล่าวถึงมีดังต่อไปนี้ คือ คน อวัยวะและกริยาของคน ส่วนใดส่วนหนึ่งของสัตว์ พืช สิ่งของ และสำนวน

วัฒน์ วรรณยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“จะดีจะเลวยังไถ่ข้าง ขูดเลือดขูดเนื้อยังงี้ชูปตายเราตาย เขาสบาย”

(ตำบลดงมะกอก : 64)

“ขูดเลือดขูดเนื้อ” เป็นคำวิจารณ์ของตัวละครเช่นเดียวกันเป็นลักษณะนิสัยของตัวละครเจ้าหนี้ที่กดขี่ข่มเหงลูกหนี้

ท่าทางของเจ้าหน่มีผมบางวัยสิบเจ็ดไม่หวั่นเกรงหน้าอินทร์หน้าพรหม ทำเอาเจ้าอันครั้นคร้ามอยู่ในใจ

(ตำบลดงมะกอก : 122)

“หน้าอินทร์หน้าพรหม” เป็นอวัยวะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนกราบไหว้บูชา ซึ่งในบริบทตามตัวอย่างนี้ ววัฒน์ วรรณยางกูร นำมาใช้แทนความหมายถึง บุคคลไม่ว่าเป็นใครก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้อำนาจก็ไม่กลัว

เจ้าพิน เจ้าแหง เจ้าน้อย กลุ่มเพื่อนของเจ้าเมือง รู้เรื่องจากปากทิดชดถึงกับเดือดพล่าน ร้องลั่นว่าพวกท่านขุนซักจะใหญ่คับคลองเสียแล้ว

(ตำบลดงมะกอก : 165)

“ใหญ่คับคลอง” หมายถึง มีอำนาจในแถบบริเวณที่อยู่นั้น ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสื่อให้เห็นว่า ท่านขุนใช้อำนาจมากจนเกินไป ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย อีกทั้งสื่อให้เห็นความรู้สึกไม่พึงพอใจของเจ้าพิน เจ้าแหง เจ้าน้อย กลุ่มเพื่อนของเจ้าเมือง

บางคนแม้ไม่เคยรู้จักชื่อก็คงเคยพูดคุยกันอย่างถูกคอที่สนามหญ้าริมฝั่งเจ้าพระยา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 14)

“ถูกคอ” เป็นกริยาหมายถึง การเอามือมาสัมผัสคอ แต่ในบริบทนี้หมายถึงความถึงความชอบใจ ในการพูดคุย เข้ากันได้ดีทั้ง ๆ ที่ไม่ได้รู้จักกันมาก่อน

เราถูกปิดหูปิดตามานานแล้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 34)

“ปิดหูปิดตา” หมายถึง การนำผ้ามาปิดตาไว้ ทำมองไม่เห็น เอาสำลีมาอุดหูเอาไว้ทำให้ไม่ได้ยินตามตัวอย่างนี้วัฒน์ วรรลยางกูรนำมาใช้แทนความหมายว่า ไม่ทราบข่าวสารใด ๆ เลยเกี่ยวกับสิ่งที่ควรรู้ เช่น ความเป็นไปของบ้านเมือง ข่าวสาร กฎหมายและอื่น ๆ

ยกเว้นสำหรับนายคนชื่อสั้น นามสกุลพิลึกคนนี้เพราะ ‘เสียเส้น’ ตั้งแต่ในกลุ่มย่อย

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 39)

“เสียเส้น” มีความหมายว่า เสียความรู้สึก หรือรู้สึกไม่ดี ซึ่งบริบทนี้เป็นการบรรยายความรู้สึกของเด่นวีที่มีต่อพิน ซึ่งเป็นคนที่พูดจาตรงไปตรงมา

คนอย่างเขามีผู้หญิงให้เลือกเยอะแยะ คนบ้านนอกอย่างเราจะไปทันอะไร เขาหลอกกินไข่แดงแล้วจะทิ้งให้ระทม

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 18)

“ไข่แดง” หมายถึง อาหาร ซึ่งตามตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้ในความหมายความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ที่หวงแหนกันอย่างมาก หากสูญเสียไปแล้วก็ไม่สามารถเรียกกลับคืนได้

หัวหน้าคนงานก็ตกเป็นหนี้บุญเลี้ยงและแผนอยู่เกือบพันบาท ยิ่งเล่นยิ่งเข้าเนื้อเลยพันไปอีก

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 126)

“ยิ่งเข้าเนื้อ” ในที่นี้ หมายถึง การทำอะไรก็ต้องมีการลงทุน เมื่อลงทุนไปแล้วก็ย่อมหวังผลกำไร แต่เมื่อไม่ได้ก็ต้องลงทุนเพิ่ม หรือขาดทุนนั่นเอง

พูดถึงความแค้น นี่ก็เป็นเหตุผลมากเกินไปแล้วสำหรับที่จะยกพวกไปรุมกินโต๊ะเงินใครสักคน

(คือรักและหวัง : 194)

“รุมกินโต๊ะเงิน” หมายถึง การร่วมรับประทานอาหารจีน แต่ในบริบทนี้ หมายความว่า การร่วมกันไปรุมทำร้ายบุคคลที่ไม่พึงพอใจ

“ผู้จัดการจะหม่ำเอานะซี” เพื่อนสาวเล่าแทนอย่างคล้องแคล้วราวกับเป็นเรื่องของตนเอง

(บนเส้นลวด : 20)

“หม่ำ” หมายถึง กิน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้คำนี้กับอาการกินของเด็กเล็ก ๆ แต่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้ในความหมายมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งระหว่างชาย หญิง อีกทั้งสื่อให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครที่เป็นผู้จัดการว่า ไม่มีจรรยาบรรณของผู้เป็นเจ้านาย

“แกอย่าไปทำเปรี้ยวทำหวานกับเค้านะ คนนั้นนะมีคู่หมั้นแล้ว”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 43)

“ทำเปรี้ยวทำหวาน” หมายถึง รสชาติอาหาร แต่ในบริบทตัวอย่างข้างต้นเป็นกริยา หมายถึง ให้ความหวัง หรือทำกริยาให้รู้ว่ารู้สึกชอบ ซึ่งสื่อให้เห็นลักษณะของตัวละครที่มี ลักษณะนิสัยเจ้าชู้ หรือชอบสานสัมพันธ์ไปทั่ว

“อย่าแกลังโง่ แล้วย่ออย่าเพิ่งเปิดสาโท เดียวจะหมดชะก่อน ดินะได้พวกคอปเป้คอปทองแดง มันขี้เกียจรอเลยเหี้ยคบิลไปต่อกันที่อื่น”

(สิงห์สาโท : 13)

“คอปเป้คอปทองแดง” หมายถึง คนที่ดื่มสุราเป็นนิจ จนกระทั่งไม่รู้สึกเมาและสามารถดื่มได้เรื่อย ๆ

“สิงห์เป็นมวยแทนให้ได้ไหม ช่วยนกเขาหน่อย”

(สิงห์สาโท : 66)

“มวยแทน” หมายถึง ตัวแทนตัวสำรอง เมื่อตัวจริงไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงต้องให้ตัวแทนมาปฏิบัติหน้าที่แทน

“กูเป็นหุ้นส่วนมีส่วนลด มึงอย่าปอดแหก” สิทธิศักดิ์ปั่นแบบชักรำคาญเพื่อน

(สิงห์สาโท : 115)

“ปอดแหก” หมายถึง อวัยวะภายในที่ใช้ในระบบการหายใจซึ่งขาด ที่ในที่นี้หมายถึง กลัว กลัวมาก

“ไม่ยากหรอก เข้ากับสมภินะญะ – ญาติกัน แล้วไม่ยุ่งอะไร ขนาดเวลาตีไถ่นัดสำคัญ ท่านยังไม่ไปดูเลย อย่างน้อยก็ปรามให้ตีไถ่กันสงบ ๆ ไม่เบียด ไม่ชักดาบ จนถึงขั้นชกต่อยกัน เวลาเสียพนันไถ่”

(สิงห์สาโท : 158)

“ชักดาบ” หมายถึง การนำอาวุธดาบออกมา แต่มีบริบทตัวอย่างข้างต้นหมายถึง การไม่จ่ายเงิน

“เดี่ยวชาวบ้านจะยิ่งเดือดร้อนไปกันใหญ่ เพราะนายคนนี้กระดุกอ่อนไม่มีประสบการณ์

(สิงห์สาโท : 203)

“กระดุกอ่อน” หมายถึง คนที่ไม่มีประสบการณ์ ในการต่อสู้ในเรื่องกฎหมาย เพราะในด้านกฎหมายนั้น บางข้อบางมาตรามีช่องว่างในการโต้แย้งกลับผิดเป็นถูกกลับถูกเป็นผิดได้ หากนายเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการรับคดีต่าง ๆ ก็อาจจะเสียเปรียบนายผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าได้

ลำพังแค่จะให้เซ็นชื่อเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตามตัวยาก เกมจะคิดเงินราวกับเป็นธุรกิจทุกอย่าง ก้าว ใครไม่ หยอดน้ำมัน ก็โยกโย้ดดดดดน่ารำคาญ

(สิงห์สาโท : 225-226)

“หยอดน้ำมัน” เป็นกริยาที่ใส่น้ำมันให้แก่พาหนะ แต่ในบริบทนี้วัฒน์ วรรลยางกูร นำมาใช้ในความหมายว่า ดิดสินบนข้าราชการ เพื่อให้ธุรกิจนั้นไม่ติดขัด และการปฏิบัติงานของข้าราชการหย่อนประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำตัวให้เป็นที่สำคัญเพื่อโกงค่าตัว เป็นการสะท้อนสังคมข้าราชการที่ไม่น่ากระทำ

วัฒน์ วรรลยางกูร นำส่วนใดส่วนหนึ่งสัตว์มาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

คนอย่างกูไม่ทนอยู่สลัมเน่าเหม็นไปจนตายหรอก อย่างขี้หมูขี้หมาจะไปอยู่เฟรต

(เทวีกองขยะ : 90)

“ขี้หมูขี้หมา” หมายถึง อุจจาระของหมูและหมา แต่ในที่นี้หมายถึง อย่างน้อย ๆ แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีความทะเยอทะยาน ชอบความสะดวกสบาย

วัฒน์ วรรณยางกูร นำพืชมานี้เป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

บวกลบคุณหารดูแล้วหล่อนเห็นว่ายากที่จะได้อะไรจากนายขทานเป็นกอบเป็นกำ แต่หล่อนก็ไม่อยากตัดไม้ตรีเสียสิ้นเชิง เมื่อถึงคราวอัปจน เด็ดดอกหญ้าแซมผมก็ยังมี

(เทวีกองขยะ : 89)

“เด็ดดอกหญ้าแซมผมก็ยังมี” หมายถึง การนำดอกหญ้ามาประดับผม ที่นี้หมายถึง ถึงแม้จะไม่ได้สิ่งที่ต้องการอย่างสิ้นเหลือแต่ได้บ้างก็ยังดี ดีกว่าไม่ได้อะไรเลย

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“สงสัยเฒ่าเฉยจะได้ลูกเขยเฒ่าแก่”

อีกคนถามให้ว่า “เฒ่าเฉยว่าใจแข็งเรื่องหวงลูกสาว เจอเลื่อยเงินเลื่อยทองละเสร็จแน่”

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 17)

“เลื่อยเงินเลื่อยทอง” หมายถึง เลื่อยที่ทำจากเงินและทอง แต่ในที่นี้หมายถึง อำนาจเงินตรา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เงิน ยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญและผู้คนยังให้ความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด

บางคนค่อนข้างกระเป๋านัก

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 74)

“กระเป๋านัก” หมายถึง กระเป๋าที่ใส่ของหรือเอกสารมาก น้ำหนักมาก ทำให้รู้สึกหนัก แต่ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีเงินมาก

โดยเฉพาะกลุ่มผู้เสียพนันกระเป๋าคี

(ปลายนาฟ้าเขียว : 124)

“กระเป๋าคี” หมายถึง กระเป๋าขาด ซ้ำชุด แต่ในบริบทนี้หมายถึง ไม่มีเงินในกระเป๋าคีเลยแม้แต่บาทเดียว อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงผลที่เกิดจากการเล่นการพนันว่า การเล่นการพนันนั้นไม่ได้ทำให้คนรวยขึ้น แต่จะทำให้แย่งและเมื่อติดการพนันแล้วจะไม่เหลืออะไรเลย

เจอภาพบาดตา ขนาดนี้หัวใจก็อดสั่นสะท้านไม่ได้

(สิงห์สาโท : 259)

“ภาพบาดตา” หมายถึง ภาพที่ทำให้ผู้ที่เจอภาพนั้นสะเทือนใจ เสียใจ

“คะ – คุณหญิงนี่เส้น – เส้นใหญ่ระดับไหน” ลุงรวมถามสิงห์

“ก็เส้นใหญ่พอตัว” สิงห์ตอบโดยพยายามไม่ให้ทนายสาวได้ยิน

(สิงห์สาโท : 74)

“เส้นใหญ่” หมายถึง อาหารประเภทแบ่งเป็นเส้น ๆ มีขนาดใหญ่ แต่ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่รู้จักผู้ที่มีอำนาจ หรือมีอำนาจเอง สามารถทำกิจการของตนเองให้สำเร็จได้

วัฒน์ วรรลยางกูร นำสำนวนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีสำนวนที่วัฒน์ วรรลยางกูรมานำใช้นั้นแบ่งได้ดังนี้ คือ สำนวนต้นฉบับและสำนวนดัดแปลง

สำนวนต้นฉบับ ดังตัวอย่าง

แม่บอกว่าพ่ออยากพบข้า จะลงมาเยี่ยมไม่ได้ เพราะนายอำเภอวางคนคอยดักจับตาเป็นสับปะรด

(ตำบลดงมะกอก : 23)

“ตาเป็นสับปะรด” เป็นสำนวนตามตัวอย่างหมายถึง นายอำเภอมีพรรคพวกที่คอยสอดส่องเหตุการณ์ให้อยู่รอบข้างเป็นจำนวนมาก

เจ้าเมืองกระโดดแผล้วออกจากเรือน โดยไม่ทันบอกกล่าวเล่าสืบแก่ผู้อาวุโสทั้งสอง

(ตำบลช่อมะกอก : 125)

“บอกเล่าแก่สืบ” เป็นสำนวน หมายถึง บอกกล่าวให้รู้ ตามตัวอย่างนั้นเป็นการแสดงกริยาของตัวละครที่ไม่ได้บอกกล่าวให้ผู้ใหญ่รู้เมื่อตนเองจะไป เพราะโดยวัฒนธรรมของคนไทยแล้วจะถือว่า ไปลามาไหว้

ไม่มีอะไรยากลำบากเกินไป สำหรับคนที่ไว้ความหวังในชีวิต หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินมานับสิบนับร้อยปีพวกเขาก็ยังสู้บ่อดงานอันยิ่งใหญ่ขึ้นมา

(ตำบลช่อมะกอก : 170)

“หลังสู้ฟ้าหลังสู้ดิน” เป็นสำนวนนบบริบทนี้หมายถึง ต้องตรากตรำทำงานหนัก ซึ่งตามตัวอย่างนั้นหมายถึงชาวนา ซึ่งเวลาทำนา หลังต้องสู้กับแดด และหน้าต้องก้มลงดิน นอกจากนี้แสดงให้เห็นถึงความอดทนและเห็นคุณค่าของการทำนาโดยการสู้บ่อดงานอันนี้กันมาชั่วลูกสืบหลาน

“ข้าไม่ผิดเลือกเอามาเกะกะทำไม เชอ ไม่ดูตาม้าตาเรือ”

(คือรักและหวัง : 189)

“ดูตาม้าตาเรือ” เป็นสำนวน หมายถึง พิจารณาให้รอบคอบ แต่ตามตัวอย่างนั้น เป็น “ไม่ดูตาม้าตาเรือ” หมายความว่า เป็นแบบปฏิเสธ คือ ไม่รอบคอบ

‘เงินหลง!’ พันธุ์เงินหลงก็แบบนี้ หลงเงาตัวเอง หลงเพ้อฝัน หลงรูปโฉมภายนอก ช่างไม่รู้ว่าหลงได้แต่เด็กสาวไก่อ่อน แล้วก็หลงได้ชั่วประเดี๋ยวประด๋าว ทางเผลอเมื่อไหร่ ไก่ก็ตื่น หล่อแต่เฮงชวยฉวยโอกาส

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 45)

“ไก่อ่อน” เป็นสำนวน ตามตัวอย่างนั้น หมายถึง ผู้ไม่มีประสบการณ์ หรือ ประสบการณ์น้อยยังไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมของคน

สำนวนที่ดัดแปลง

สำนวนที่ดัดแปลง เป็นสำนวนที่มีเค้าของสำนวนเดิมอยู่บ้าง อาจจะมีการเพิ่มหรือลดจำนวนคำ และความหมายก็เหมือนสำนวนเดิม

“กลัวอะไรเงินของเราแท้ ๆ “

ขี้เข้าปากหมา” แพนสายหน้า

(มนตรีวิทยานธิสเตอร์ : 131)

“ขี้เข้าปากหมา” ดัดแปลงมาจาก “อ้อยเข้าปากช้าง” แต่ความหมายก็หมายถึง สิ่งหรือประโยชน์ที่อยู่ในมือ แล้วไม่ยอมคืน เหมือนเจ้านายของแผนการเล่นการพนันแล้วยืมยังไม่คืน จะหวังเข้าเขาคืนนั้นคงไม่มีหวัง

ทำไปทำมาผมกับสาวน้อยมาอยู่แพเดียวกัน คือ กำลังหางานทำ

(บนเส้นลวด : 21)

“อยู่แพเดียวกัน” ดัดแปลงมาจาก “ลงเรือลำเดียวกัน” แต่ความหมายก็หมายถึง ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน อย่างเช่น ผม กับ เธอ ที่ไม่มีงานทำเหมือนกัน

ตัวอย่างข้างต้นวัณณ์ วรรณยางกูรนำภาพพจน์แบบนามนัยมาใช้ เพื่อสื่อให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอ ว่าเป็นการใช้คำน้อยแต่ก็สามารถสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน โดยหลีกเลี่ยงการอธิบายยืดเยื้อ นอกจากนี้วัณณ์ วรรณยางกูรยังนำสำนวนดัดแปลงมาใช้ เพื่อไม่ให้ใช้ซ้ำผู้อ่านไม่เบื่อเมื่อใช้สำนวนนั้นซ้ำ คำที่นำมาดัดแปลงก็มีเค้าเดิม ความหมายก็ไม่เปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าวัณณ์ วรรณยางกูรเป็นผู้ที่สร้างสรรค์คำมาใช้เพื่อให้เกิดความหลากหลายไม่จำเจ

สมพจน์ (Synecdoche)

สมพจน์ (Synecdoche) หมายถึง การกล่าวเพียงบางส่วน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้งหมด แต่มีความหมายคลุมหมดยุ่ทุกส่วน ในนวนิยายของวัณณ์ วรรณยางกูร มีสมพจน์ที่น่าสนใจต่าง ๆ มาเปรียบเทียบดังต่อไปนี้ คือ คน อวัยวะและกริยาของคน พืช และสิ่งของ

วัฒน์ วรรณยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

พวกเขาต้องทำงานหนัก กินอยู่ตามมีตามเกิด หมอกก็ไม่มี ปวดหลังปวดไหล่ขึ้นมา
หาทางช่วยตัวเองกันตามประสา ลองติดแล้วขาดไม่ได้เลย จะปวดตามเนื้อตามตัว จับไข้นอนซม
(ตำบลดงมะกอก : 112)

“ตามเนื้อตามตัว” ตามตัวอย่างต้น หมายถึงความรวมถึง ร่างกาย แสดงให้เห็นถึงภาพ
ของคนที่ดีดยาแก้ปวด ยาแก้ไข้ไม่ยอมไปหาหมอ รักษาด้วยการซื้อยามากินเองทำให้ไม่หายขาด
แถมยังติดยาอีกด้วย

ยามไข้หนาวต้องไขว่คว้าหาผ้าห่มมาคลุมทั้งหัวหนาวจนอยากขดให้เหมือนงีงกือ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74)

“ทั้งหัว” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายถึงความรวมถึง ร่างกาย ที่เมื่ออากาศหนาวเย็นก็
ต้องสร้างความอบอุ่นให้แก่ร่างกายทุกส่วน

“ไปอาบน้ำอาบท่ากินข้าวกินปลาเสียก่อนลูก เดี่ยวค่อยพูดกันใหม่”
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 242)

“กินข้าวกินปลา” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายถึงความรวมถึง อาหารทุกอย่างที่เป็น
กับข้าว

เขาปล่อยมือร่องแรงลงอย่างน่าสงสาร แผลเห็นดังนั้นก็มือตีนอ่อน
(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 25)

“มือตีนอ่อน” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายถึงความรวมถึง ร่างกายหมดแรง ที่เมื่อเจอ
เหตุการณ์ที่เลวร้ายคือแผนทำร้ายคนอื่นจนแขนห้อย ทำให้แผนร่างกายหมดแรง ด้วยความตกใจ

“รักษาเนื้อรักษาตัวหน่อยก็แล้วกัน ข้าพจะสืบรู้อะไรอยู่บ้าง เติ้งมาทีหลังยังไม่ทันรู้เรื่องราวอย่าประมาท”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 109)

“รักษาเนื้อรักษาตัว” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายความว่ารวมถึง ดูแลชีวิตตนเอง ให้อยู่รอดปลอดภัย

“เราชอบอยู่ในชุมชนที่รู้จักหน้าค่าตากัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่”

(สิงห์สาโท : 28)

“รู้จักหน้าค่าตา” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายความว่ารวมถึง รู้จักตัวตน นิสัยใจคอ

วัฒน์ วรรลยางกูร นำพีชมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

พ่อค้าแม่ค้าเอาส้มสุกลูกไม้มาให้ล้นหลามจนดูลานตา

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 18)

“ส้มสุกลูกไม้” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายความว่ารวมถึง ผลไม้ต่าง ๆ ที่มีขายมากมาย

วัฒน์ วรรลยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เธอบอกว่าจะฝากดอกไม้และข้าวหนมข้าวต้ม ไม่วายลงท้ายว่า “ไม่หนักหรอก”

(เทวีกองขยะ : 179)

“ข้าวหนมข้าวต้ม” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายความว่ารวมถึง อาหาร

ผู้คนที่นี้ต้องทำงานหามรุ่งหามค่ำยิ่งกว่าเมื่อพวกเขาอยู่ในชนบทเสียอีก

(เทวีกองขยะ : 13)

“ห้ามรุ่งห้ามค่ำ” ตามตัวอย่างข้างต้น หมายความว่ารวมถึง ตลอดเวลา

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรนำภาพพจน์แบบสมพจน์มาใช้ โดยกล่าวถึงส่วนหนึ่งของสิ่งที่กล่าวถึง แต่สื่อให้เห็นทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ แสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีความหลากหลายในการใช้คำ ใช้ภาพพจน์เพื่อไม่ให้ซ้ำ

ปฏิกาดพจน์ (Paradox)

ปฏิกาดพจน์ (Paradox) หมายถึง การกล่าวสิ่งที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือ คำนานัน โดยไม่น่าจะเกิดขึ้นได้แต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้จริง ในนวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูร มี ปฏิกาดพจน์ที่น่าสนใจต่าง ๆ มากล่าวดังต่อไปนี้ คือ คน อวัยวะและกริยาของคน และนามธรรม

วัฒน์ วรรณยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เขาพูดเหมือนนักบุญแต่ก็ไม่ใช่ นักบุญ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 154)

ตัวอย่างข้างต้น “เขาพูดเหมือนนักบุญแต่ก็ไม่ใช่ นักบุญ” เป็นความคิดของแม่ที่ไม่เข้าใจ การกระทำของพินในเรื่องการเมือง เพราะพินบอกว่าเราไม่ได้ทำคนเดียว เราช่วยกัน เราจะได้พ้น จากการถูกเอาเปรียบ เหมือนจะมีความเมตตาแต่ก็ไม่เชิง

แต่ถ้าจะพูดถึงนิสัยของคนที่นี่จริง ๆ กวีสองแถวคนหนึ่งกล่าวไว้ว่า คนที่นี่...

‘โมโหร้ายแต่ใจดี

เลอะทุกที่แต่ก็ชอบสะอาด

มีความสามารถแต่ขาดช่องทาง

มีช่องทางแต่ขาดความเพียร’

(เทวีกองขยะ : 15)

การขัดแย้งระหว่าง “โมโหร้าย” กับ “ใจดี” ย่อมเกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะโมโหร้าย แต่เมื่ออารมณ์เย็นลง ความเป็นตัวตนที่มีจิตใจเมตตาทำให้เป็นคนใจดีได้ เพราะต่างสถานการณ์กันก็ทำให้มีบุคลิกต่างออกไป หรือ “เลอะทุกที่” แต่ “ชอบสะอาด” ก็อาจเกิดขึ้นได้เพราะตนเองอาจจะเป็นผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วเลอะเทอะ แต่ก็ต้องสะอาดเมื่อเสร็จกิจกรรมนั้นแล้ว

สองยายหลานไม่ได้นิยมชมชอบกลิ่นเหม็นแน่ ๆ ประสบการณ์จากการใช้ชีวิตอยู่กับกลิ่นเหม็น พวกเขาก็ค้นพบสัจธรรมลึกๆในกลิ่นเหม็น คือ ในกลิ่นเหม็นมีกลิ่นหอม เมื่อลมพัดมาประสาทของเขาจะแยกแยะว่าในกลิ่นเหม็นนั้นมีกลิ่นหอมที่ต้องการอยู่บ้างหรือไม่ เป็นต้นว่า กลิ่นกล้วยสุก กลิ่นขนมไข่ กลิ่นสับปะรด แล้วยังมีกลิ่นเฉพาะฤดูกาล เช่น ต้นฤดูฝนมีกลิ่นที่จำง่ายที่สุด - กลิ่นทุเรียน

(เทวีกองขยะ : 19)

“ในกลิ่นเหม็นมีกลิ่นหอม” สื่อให้เห็นความขัดแย้งของสิ่งของที่อยู่ในกองขยะ ซึ่งผู้ที่จะสัมผัสของทั้งสองกลิ่นในกองขยะได้ก็คือ ยายเฒ่ากับมู๋ เพราะต้องการหาสิ่งที่สามารถนำมาประทังชีวิตให้อยู่รอดได้ กลิ่นเหม็นกับสิ่งของเน่าเสีย กลิ่นหอมสำหรับสิ่งของที่ยังสามารถรับประทานได้

ฉันได้รู้จักความยากแค้นอย่างถึงที่สุด

จนคุ้นเคยกับมันดี และหัวเราะร่ำได้ในความคับแค้น

(สิงห์สาโท : 17)

“หัวเราะร่ำได้ในความคับแค้น” สื่อให้เห็นถึงความขัดแย้งในลักษณะของคน ซึ่งสิ่งที่เราเห็นภายนอก อาจตรงข้ามกับความรู้สึกจริง ๆ ข้างใน หรือยอมรับในความรู้สึกนั้นได้ โดยจากตัวอย่างสามารถหัวเราะและมีความสุขได้ทั้ง ๆ ที่ยากจนไม่มีกิน

วัฒน์ วรรลยางกูร นำนามธรรมมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้เกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ความคิดคนเราเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดและก็เป็นตัวกำหนดได้เช่นเดียวกัน ความหนาว
เหน็บทำให้เราสั่นสะท้าน แต่เราก็สามารถก่อกำเนิดเปลี่ยนความหนาวเย็นเป็นความอบอุ่นได้

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 41)

“ความคิดคนเราเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดและก็เป็นตัวกำหนดได้เช่นเดียวกัน” สื่อให้เห็นถึง
ความขัดแย้งในลักษณะของคนที่เราเป็นอยู่ “ความคิดที่ถูกกำหนด” อาจจะได้รับอิทธิพลมา
จากคนรอบข้างให้มีความคิดอย่างนั้นอย่างนั้นตามที่กำหนด และ “ความคิดเป็นตัวกำหนด” ก็
คือ เมื่อเราคิดการงานใดมันก็จะเป็นตัวกำหนดให้เราทำการงานนั้นให้สำเร็จ

‘อย่าพูดอะไรตายตัวดีกว่า สิ่งที่แน่นอนคือความไม่แน่นอน จำไว้นะทีว’

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 9)

“สิ่งที่แน่นอนคือความไม่แน่นอน” สื่อให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็น
ความขัดแย้ง แต่ก็มีความขัดแย้งที่เป็นไปได้ คือ สิ่งต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เรา
อาจจะคิดว่ามันไม่เปลี่ยนแต่อาจมีบางอย่าง แต่อาจจะมีเหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นที่มากระทบทำให้
ต้องเปลี่ยนก็ได้ เพราะฉะนั้นอย่าคาดหวัง และยึดมั่นถือมั่นมากเกินไปเพราะอะไรก็เกิดขึ้นได้

การใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเข้าใจรายละเอียด
ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและได้สัมผัสกับสิ่งที่วิวัฒน์ วรรณยางกูรนำเสนอและสามารถเข้าใจได้ว่าสิ่ง
ต่าง ๆ สามารถเป็นไปได้ทั้งนั้น ถึงแม้ว่าจะขัดแย้งกัน

ปฏิจจุจฉา (Rhetorical Question)

ปฏิจจุจฉา (Rhetorical Question) หมายถึง การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เป็น
การใช้ข้อความที่เป็นคำถาม แต่ทราบคำตอบอยู่แล้ว เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่
กล่าว ในนวนิยายของวิวัฒน์ วรรณยางกูร มีปฏิจจุจฉาดังต่อไปนี้ คือ การตั้งถามหนึ่งคำถาม
การตั้งคำถามสองคำถาม และการตั้งคำถามมากกว่าสองคำถาม

1. การตั้งคำถามหนึ่งคำถาม เป็นการตั้งคำถามเพื่อเรียกร้องความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเพียงคำถามเดียว ดังตัวอย่าง

“คุณจะมีฝันอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อประเทศไม่มีเอกราช ไม่มีประชาธิปไตย”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 31)

ตัวอย่างข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า เราจะมีความสุข เพื่อฝันในสิ่งสวยงามอยู่ไม่ได้ หากประเทศชาติไม่มีความสุข ไม่มีความเป็นไท และคงจะไม่มีความสุข อาจจะต้องอยู่ใต้อำนาจของผู้ที่ทำลายประเทศชาติก็ได้

“กวีหรือนักเขียนจะนั่งฝันอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อประชาชนทุกข์ยาก ศิลปินต้องรับใช้ประชาชน รับใช้กรรมกร รับใช้ชาวนา เพราะศิลปินเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ศิลปินต้องกินข้าวที่ชาวนาปลูก เดินถนนที่กรรมกรสร้าง”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 31)

ตัวอย่างข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า กวีควรมีส่วนในการดูแลสังคม เพราะสิ่งที่ทำให้เกิดเป็นกวีได้นั้นก็มาจากประชาชนที่เป็นชาวนา กรรมกร ในเมื่อผู้คนเหล่านั้นมีความสุข กวีก็ต้องช่วยเหลือ ไม่ใช่จะเพื่อฝันถึงสิ่งที่สวยงามและสุนทรีย์แต่เพียงอย่างเดียว เป็นการเน้นย้ำว่ากวีต้องช่วยเหลือสังคม

“วรรณกรรมที่มีแต่คำว่าดรีมดีดรีดซ้ำซาก มีแต่การฆ่าฟัน มันจะเป็นบทกวีได้อย่างไร กวีที่ไม่เห็นความงามของธรรมชาติ ไม่รู้จักกลิ่นหอมของดอกไม้ จะเป็นกวีได้อย่างไร ฉันไม่เข้าใจ”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 31)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นความคิดของตัวละคร คือ เคนระวี ที่มีแนวคิดต่างจาก ฟิน บทกวีจะเป็นบทกวีไม่ได้ถ้าไม่มีความงามของธรรมชาติต่าง ๆ หรือมีแต่สิ่งเลวร้ายของสังคมมาตีแผ่

“ประชาธิปไตยกินได้ไหม?”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 110)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นคำถามที่มาจากคนที่ไม่เข้าใจว่าการที่เราต้องต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยนั้น เพื่ออะไร จึงตั้งคำถามนี้ขึ้น สื่อให้เห็นว่าบุคคลทั่วไปยังคงนึกถึงปากท้องความเป็นอยู่มากกว่าสิ่งอื่นใด

คุณเจ็บปวดเพียงไหนเมื่อสะเก็ดระเบิดอันร้อนเดือดพัดเฉือนลงในเนื้ออ่อนนุ่มของคุณ !

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

คุณเจ็บปวดเพียงไหนเมื่อเศษกระสุนกระเด็นปักลงที่หลังแล้วลูกระสุนเจาะทะลุกระดูกของคุณ !

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 273)

ตัวอย่างข้างต้นทั้งสองตัวอย่าง เป็นการแสดงความรู้สึกของพิน ที่เห็นภาพสะท้อนขวัญและสะท้อนใจ โดยคนไทยกระทำต่อคนไทยด้วยกันเองด้วยความรุนแรง เน้นย้ำคำถามเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจและสัมผัสถึงความเจ็บปวด

เจ้าหน้าที่ใจคอไม่ดี ลองถาม “พ่อไม่ไปดูหนังหรือ?”

“ดูหนังมันอึดมี?” ตอบหัวน ๆ ขณะร่นวายอยู่กับการชุนแห

(คือรักและหวัง : 115)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของเผ่าเพี้ยมที่ไม่ชอบดูหนัง และมักเอาเวลานั้นไปจับปลามากินและขาย ย้ำเน้นให้เจ้าหน้าที่ได้คิดว่าน่าจะทำอะไร โดยเขาไม่พูดโดยตรงแต่พูดให้เจ้าหน้าที่คิดเอง สะท้อนให้เห็นถึงความคิดของเผ่าเพี้ยมที่คำนึงถึงปากท้องมากกว่าความบันเทิงใจ

“ไหนไอ้ช่างแก่นาฬิกาอยู่ไหน มันตีวิเศษยังงี้ถึงต้องให้ยกนาฬิกามาประเคนให้ถึงบ้าน ถ้าถูกนาฬิกาทับตายมึงจะว่าไง ผ่าพระตกรรณะไว้!”

(คือรักและหวัง : 133)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของพระ ที่ต้องยกนาฬิกามาซ่อมเองด้วยความรู้สึกไม่พอใจ และหากเกิดอันตรายแก่ตนเองขึ้นก็จะเจ็บตัวอีก ซึ่งความจริงแล้วคนซ่อมนาฬิกาน่าจะไปซ่อมให้ที่วัด

ชายชราหัวเราะหึ ๆ “ถ้าแม่ไฉ่หนูมีลูกสักสิบสามคน เราคงได้ทุนไซ้ไหมครู่?” พูดแล้วก็หัวเราะคนเดียว

(คือรักและหวัง : 137)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของเฒ่าเพี้ยมที่เสียใจกับการที่เจ้าหนูไม่ได้ทุนเรียนหนังสือ ด้วยข้ออ้างที่บอกว่า มีพี่น้องน้อย ต้องมอบทุนให้แก่ผู้ที่มีพี่น้องมาก ทั้ง ๆ ที่เจ้าหนูกียากจนเช่นกัน เน้นด้วยเสียงหัวเราะกลบเกลื่อนด้วยความน้อยใจ

ถึงบ้านพ่อจึงลุกขึ้นมาทักทาย “ทำไมมึงเพิ่งมา นี่ถ้ากูตายใครจะไปออกมาหือ...?”

(คือรักและหวัง : 175)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของเฒ่าเพี้ยมที่น้อยใจลูกชายที่ไม่มางานศพตาชวน ซึ่งเป็นเพื่อนรักของตาเพี้ยมผู้เป็นพ่อ พาดพิงมาถึงตัวเขาเองว่าถ้าเขาตายแล้ว ลูกชายจะมาได้หรือ ซึ่งในความเป็นจริงผู้เป็นลูกต้องไปเยี่ยมบ้านบ่อย ๆ ดูแลพ่อที่แก่ชราให้อยู่อย่างสบาย สะท้อนให้เห็นสังคมที่ต้องดิ้นรนเพื่อตนเอง จึงลืมผู้ที่เคยดูแลตน

“มึงจะเอาเด็กไป แล้วไม่คิดถึงหัวอกคนแก่ ๆ บ้างหรือ?”

(คือรักและหวัง : 178)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงความรู้สึกของเฒ่าเพี้ยมที่แม่ของเจ้าหนูจะเอาเจ้าหนูไปอยู่ด้วย ซึ่งถ้าเจ้าหนูไปแล้ว เขาจะต้องอยู่คนเดียวและรู้สึกห่วงเจ้าหนูเพราะหากไปอยู่กับแม่ มีน้องใหม่ มีพ่อใหม่ เจ้าหนูจะดูโดดเดี่ยวเหมือนไม่มีใครเพราะเขาเป็นครอบครัวแต่ตนเองไม่ใช่ อีกทั้งเฒ่าเพี้ยมก็เลี้ยงเจ้าหนูมาแต่เล็กจะให้ไปก็คิดถึง

2. การตั้งคำถามสองคำถาม เป็นการเรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน อีกทั้งยังเพื่อให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบในเรื่องที่ถามนั้นด้วยตัวเอง ดังตัวอย่าง

เราทำกินด้วยใจ ด้วยเอ่อ ... อุดมคติ

“มันกินเข้าไปได้หรือเปล่าอุดมคติอะไรของเอ็ง? ใครเขาสนใจเอ็ง?”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 140)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า มีคนที่ไม่เข้าใจว่าการที่เรามีอุดมคติในการใช้ชีวิตนั้นจะทำให้ชีวิตเราดีขึ้นได้อย่างไร จะทำให้เรามีกินมีใช้หรือไม่มีใครจะมาสนใจหรือว่าเราทำเพื่อสังคม บ้านเมือง ทุกคนก็ต้องเห็นแก่ตนเองก่อนสิ่งอื่น สะท้อนให้เห็นลักษณะของคนในสังคมที่ยังคิดถึงตนเองเป็นที่ตั้ง ทั้ง ๆ ที่อุดมคติทำให้เราภาคภูมิใจในความเป็นคนและได้ทำในสิ่งที่ควรทำเพื่อชาติบ้านเมือง

3. การตั้งคำถามมากกว่าสองคำถาม เป็นการย้ำคำถามต่อเนื่อง ในเรื่องเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นการเน้นความรู้สึก ดังตัวอย่าง

ความรักคือความเห็นแก่ตัวและความเจ็บปวดเท่านั้นหรือ คนดีของฉันความรักไม่ใช่สิ่งงดงามละหรือ? ความดีวัดกันด้วยผมสั้นผมยาวเท่านั้นหรือ?

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 74)

เธอมองดูอาการเคลื่อนไหวของเครื่องปั้มน้ำฝน ดูมันช่างซื่อสัตย์ ทำหน้าที่กวาดน้ำฝนออกจากกระจกเหมือนไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทำไมคนไม่ซื่อสัตย์แน่วแน่เหมือนสักครั้งหนึ่งของเจ้า? ความรักทำไมไม่เคยหยุดนิ่ง? มันช่างแปรเปลี่ยนเร็วไวไปกับกาลเวลา เป็นน้ำผึ้งนุหงาลดามาลัยเมื่อเริ่มแรกแล้วเป็นน้ำตาลขมเมื่อมันปลาย ความรักของข้าจะจบลงเช่นนี้ทุกครั้งไปละหรือ?

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 92)

ตัวอย่างข้างต้นทั้งสองตัวอย่าง เป็นการแสดงความรู้สึกของเด่นวีเกี่ยวกับความรัก เมื่อผิดหวังในความรัก แสดงให้เห็นว่าเธอนั้นอ่อนไหว กำลังสับสน เสียใจและไม่รู้จะจัดการกับหัวใจของตนเองได้อย่างไร ถึงแม้ว่าข้อความข้างต้นจะอยู่กับคนละช่วงแต่เป็นความต่อเนื่องของ

ความรู้สึก แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ยังทำใจไม่ได้ยังคงคิดถึงแต่เรื่องความรัก แม้ว่าตนเองนั้นจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม

คุณจะไม่ปวดสัปดาห์ไหนเมื่อถูกตอกด้วยลิ้ม
คุณจะไม่ปวดสัปดาห์ไหนเมื่อถูกผูกคอตายไปกับพื้น
คุณจะไม่ปวดสัปดาห์ไหนเมื่อช่างใหม่ไฟร้อนเคียดหยดลงบนเนื้อสดของคุณ
คุณจะไม่ปวดสัปดาห์ไหนเมื่อกระดูกของคุณกระชากดังรั้งจันแตกหัก

(ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ : 276)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการแสดงความรู้สึกของพินในสถานการณ์จริงที่เกิดความวุ่นวายของบ้านเมือง เน้นตั้งคำถามหลายคำถามเพื่อให้ผู้อ่านติดตาม เกิดความรู้สึกคล้อยตามและเห็นภาพของสิ่งนำเสนออย่างชัดเจน

ภาพพจน์แบบอุปมาอุปไมยที่วัฒน์ วรรลยางกูรนำเสนอขึ้นข้างต้นก็เป็นการแสดงความรู้สึกบ้างก็ชี้ให้เห็นลักษณะของตัวละคร บ้างก็แสดงให้เห็นสภาพของสังคมแตกต่างกันออกไปตามแต่สิ่งที่ต้องการนำเสนอ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นความคิดของผู้อ่านให้ได้คิดพิจารณาหาคำตอบ โดยที่วัฒน์ วรรลยางกูรไม่ได้ให้คำตอบไว้ตรง ๆ เป็นการเร้าให้ผู้อ่านเกิดความคิดแล้วเกิดภาพจินตนาการและเข้าใจสิ่งที่กล่าวนั้นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm)

ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm) หมายถึง การกล่าวคำพูดที่มีความหมายตรงกันข้าม ส่วนใหญ่มีความหมายด้านลบมากกว่าบวก เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีประชดและเหน็บแนม ดังตัวอย่าง

“ค่ายาเท่าไร”

“ไม่เป็นไรครับ พ่อเด็กไปไหนเสียละครับ”

“สาบสูญไปแล้ว” พูดถึงเรื่องนี้สะเดามีอาการโกรธขึ้นมาทันที “สงสัยตายแล้ว”

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 137)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นความรู้สึกของตัวละคร คือ สะเดาที่เมื่อถูกถามถึงสามี ก็โมโห จึงพูดประชดประชันไปว่า แผนคงตายไปแล้ว

“พี่น้องนอกชานนี้แหละเย็นดี” นางบอกแล้วลุกไปหยิบเสื้อกับผ้าห่ม นางสาวทับว่า

“นอนใกล้ ๆ บันไดเฝ้าบ้านให้ด้วย”

“พี่เห่าไม่เป็นนะ” เขาตอบประชด

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 167)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการโต้ตอบกันระหว่างสะเดากับแผน ที่สะเดาพูดให้แผนเฝ้าบ้าน ซึ่งเป็นหน้าที่ของสุนัข แผนเลยประชดว่าตัวเองนั้นเห่าไม่เป็น ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพของสามีภรรยาที่พูดประชดประชันกัน

เจ้าตัวเล็กสะบัดข้อเคาะซาม เมล็ดข้าวสุกขาวเกลื่อนพื้น แม่ร้องบ่น “เอาเข้าไป ใต้ลูกเศรษฐี หว่านนาข้าวสุกอีกแล้ว พ่อมึงเป็นเศรษฐี”

(คือรักและหวัง : 33)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นลักษณะการกินของตัวละครที่กินอาหารไม่เรียบร้อย แม่ทนดูไม่ได้จึงต้องบ่นแบบประชดว่า พ่อคงเป็นเศรษฐีจึงหว่านข้าวเล่น ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงก็ยากจนข้นแค้น

“อ้อ กว๋ยเตี่ยวศรีธนญชัย” ครูเห็บแถมอย่างนิ่มนวล

(คือรักและหวัง : 92)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีความเจ้าเล่ห์ ฉลาดแกมโกงเหมือนศรีธนญชัย คือ เจ้าหนูที่กินกว๋ยเตี่ยวซามเดียว โดยให้แม่ค้าลวกเส้นอย่าแช่นาน กินตอนร้อน ๆ แล้วเส้นจะไปติดในท้อง

กลับไปถึงบ้าน ชายชราเห็นหลานชายตัวมอมแมม ในมือถือสวิงและถังน้ำใบเล็ก เขา รู้สึกเฉียวฉุนขึ้นมา “มันเอาแต่เที่ยวชก ๆ อย่างนี้นะซี จำเวธแล้วละ”

(คือรักและหวัง : 137)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นลักษณะตามวัยของเด็ก ๆ ที่เที่ยวเล่นไปตามประสา แต่ผู้เป็นตาอาจจะคาดหวังให้เขาได้เรียนและขยันทำงาน จึงกล่าวประชดว่าคง “เจริญ” ความหมายตรงข้ามคือไม่ได้ดี ไม่ประสบความสำเร็จ

“ไม่ได้ก็ไม่ได้ดี คนไม่ใช่เทวดานี่พ่อ”

“เออ...ไอ้ลูกบังเกิดเกล้า” พุดปากคอสนั่น

(คือรักและหวัง : 140)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นภาพของการโต้เถียงกันระหว่างตากับหลาน ที่ฝ่ายตากำลังเสียใจที่หลานไม่ได้ทุน จึงมาว่ากล่าว แล้วประชดว่าเป็น “ลูกบังเกิดเกล้า” ทั้งที่ในความหมายลูกข้างโต้เถียงจริง ๆ และไม่ได้ตั้งใจเลย

“ทำไมวัดแถวนี้เยอะเยะจังพ่อแก่?”

“เขาส่งให้เด็กวิ่งเล่นไง เศรษฐีสร้างวัดให้ลูกวิ่งเล่น”

(คือรักและหวัง : 158)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นลักษณะของคนในสมัยนั้นที่มีเงินก็สร้างวัดถวาย แต่เฉพาะคนมีเงินเท่านั้น เพราะคนทั่วไปนั้นต้องใช้อยู่ใช้กิน ไม่มีเหลือเฟือ หรือบางครั้งคนมีเงินก็สร้างภาพเพื่อให้ดูว่าตนเองนั้นใจบุญบริจาคเงินสร้างวัด โดยเฉพาะติดอ้วน เมื่อเจ้าหนุถาม เฒ่าเพี้ยมจึงตอบประชดว่า “เศรษฐีสร้างให้เด็กวิ่งเล่น”

กว่าจะได้มาแต่ละบาท...เหนื่อยแทบตาย

“ใช้มันคนเดียวให้หมดเลย” เจ้าหนุยังไม่ทันหายงอน ปากพุดไปอย่างนั้น

(คือรักและหวัง : 233)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นภาพของเจ้าหนุที่พูดประชดตา ที่บอกว่าถ้าเจ้าหนุมีเงินเดือนอย่าลืมคนเงินต้น (คนแบกหาม) แต่เจ้าหนุยังโกรธไม่หายที่ตาจะส่งเขาไปอยู่กรุงเทพฯ เลยพุดประชดว่า “จะใช้คนเดียว” ทั้งที่ความเป็นจริงเจ้าหนุรักตามากไม่มีทางที่จะทำอย่างนั้นแน่นอน

‘ฟังนะทิว นอกจากเป็นไม่มีใครกล้าพูดจริงกับเธอหรอก พูดตรงแบบนี้หรือว่าตรงเกินไป เธอแน่ใจหรือว่าเธอรักแพร่น้ำจริง ตื่นจากฝันแล้วรียัง ถ้ามันใจก็เชิญ ชั้นจะไม่ทำอะไรเลย ‘ไม่มีความรู้สึก ไม่มีความคิดเห็น ใครจะลงนรกจะขึ้นสวรรค์ก็เชิญ’ หล่อนเริ่มต้นอย่างเย้ยหยันแล้วจบลงด้วยเสียงสั้นพรวด

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 14)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสื่อให้เห็นอารมณ์ของตัวละครคือแป้นที่พูดความจริงให้ทิวเข้าใจว่า เขาไม่เหมาะกับแพร่น้ำ แต่เมื่อพูดไปก็ไร้ความหมายจึงไม่สนใจอีก ทั้งที่ในความเป็นจริงเธอก็เป็นห่วงเป็นใยเขาอยู่เสมอ และคอยช่วยเหลือเขาเสมอมา

“งานอะไร”

“งานที่ทำแล้วตั้งหลักได้”

“ไปปล้นธนาคารสิ”

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 31-32)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการสนทนาของแป้นกับทิว ที่ทิวมักปรึกษางานกับแป้นเสมอแต่ก็ไม่เคยทำงานได้ดีสักที แป้นจึงบอกให้ไปปล้นธนาคาร ประสงค์เพื่อให้รู้ว่าทำงานอะไรก็ได้ แต่ต้องตั้งใจเท่านั้นก็ได้งานที่มั่นคงและตั้งหลักได้

ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia)

ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้คำที่บ่งบอกหรือเลียนเสียงของคน สัตว์ เสียงจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเสียงที่เกิดจากวัตถุ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีศัพท์พจน์ดังต่อไปนี้ คือ การเลียนเสียงเสียงเดียว การเลียนเสียงสองเสียง และการเลียนเสียงมากกว่าสองเสียง

1. **การเลียนเสียงเดียว** เป็นการเลียนเสียงคน สัตว์ พืชและสิ่งของ เพียงเสียงเดียวดังตัวอย่าง

วัฒน์ วรรณยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคนมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เจ้าหนูถูกแม่จับขี้ไคล มิไยจะร้องด้นรนนหนึเพราะเจ็บเมื่อนิ้วหัวแม่มือของแม่กดลงที่
กกหูและกลางหลังดั่งปัด ขี้ไคลหลุดเป็นคราบ

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 66)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของการขี้ไคลซึ่งมีจำนวนมาก จึงทำให้เกิดเสียงดัง เพื่อสื่อให้ผู้อ่านสัมผัสถึงเสียงนั้นได้อย่างชัดเจน

“จ้ำก็ไม่วักลว ถองทีเดียวตกบันได”
เหวี่ยงศอกกระแทกอกเขาดั่งอีก

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 41)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นความไม่พึงพอใจ และความหมั่นไส้ที่สะเดามีต่อแผน

นางปัดขี้ดิน เคี้ยวมะยมกร่วม ๆ รวากับไม่เปรี้ยว

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 58)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป็นเสียงที่เกิดจากการเคี้ยวผลไม้กรอบ

แผนบิตกาย กระตุกลั่นดั่งเกราะแจะแจะ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 98)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป็นเสียงที่เกิดจากการบิตตัว เพื่อคลายความปวดเมื่อยตัว

สักประเดี๋ยวนุ่มมือसानตบแก้มก้นดังเพียะ ด้วยความโมโหโกรธา

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 115)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความโมโห

ฝ่ามือขีดเหลือง ปากเขียวคล้ำ ตาแดงก่ำ คงประทุกันดังกึก ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 118)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป็นเสียงที่เกิดจากความเย็นมาก

ท่อนชักร้องจ๊อก ๆ ขึ้นมา จะซื้อกินก็ยังเสียดายเงิน

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 144)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป็นเสียงที่บ่งบอกว่าหิว

ชายชราหนึ่งโย้ตัวไปข้างหน้าดูราวสีระแหน่กว่าส่วนอื่น ตักต้มยำปลาตะเพียนชดดัง
โฮก ทำปากจึก ๆ

(คือรักและหวัง : 24)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป็นเสียงที่เกิดจากการชดต้มยำ และสื่อให้สัมผัสถึงความอร่อย

ผู้วะ! เขาเหวี่ยงด้วยมือขวามาปิดปากที่กำลังโวยวาย

(คือรักและหวัง : 34)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความโมโห

เจ้าหนูผวาร์บขวอนมดุดจ๊วบ ๆ คราบน้ำตาแห่งหาย

(คือรักและหวัง : 81)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรมการเลียนเสียงการกระทำของเด็ก ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความหิว

“อย่าคิดว่าตัวเองพิเศษกว่าคนอื่นเลย..” นายขยันเยาะเย้ยเสียงสั้น ตรงนี้แหละที่ยักษ์ร้ายในตัวผมสำแดงออกมา เส้นเลือดโปนขึ้น ชีพจรเต้น ต๊ิบ – ต๊ิบ – ต๊ิบ ก่อเกิดปฏิกิริยาดันภายในรุนแรงกล้ามเนื้อเป่งปานจะปริ

(บนเส้นลวด : 84)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรมการเลียนเสียงการเต้นของชีพจร ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงการมีชีวิต

ข้าไม่แปลกใจหรอกว่า ทำไมหมอบเลวถึงถูกคอกับพ่อเอ็ง คนประเภทเดียวกัน แต่รับประกันได้เลยว่าถ้าสองคนนี้อยู่ด้วยกันสักพักก็ต้องทะเลาะกันไม่มีใครลงใคร ฮ่า – ฮ่า

(ปลายนาฬิกาเขี้ยว : 83)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรมการเลียนเสียงการหัวเราะ ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความเย้ยหยัน

เด็กหนุ่มฟังแล้วชอบใจ พวกเข่าปาก เปี้ยวป้าว

(เทวีกองขยะ : 64)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรมการเลียนเสียงการกระทำของคน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความชอบใจ พอใจ

แล้วนักจับนกขุนอากาศก็ทำเสียงเลียนแบบนกกวัก ทั้งใช้ปากเปล่าและใช้หลอดเป่าดัง
กวัก – กวัก

(สิงห์สาโท : 88)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระทำของคน เป่าหลอด ซึ่งเสียง
ดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดที่สามารถดัดแปลงหลอดมาทำเป็นเสียงนกได้

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสัตว์มาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้าน
ภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ความเจ็บปวดถ่างปากหมาออกพร้อมด้วยเสียงเอ้ง ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 101)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงสุนัข ซึ่งส่งเสียงด้วยความเจ็บปวด

เจ้าป้อน้อยพุ่งเข้าไป ปลาสร้อยพลิกตัวหนีดูแวบอย่างกระเจิงจะมีเสียงดังจ่อมแจ่ม

(คือรักและหวัง : 23)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงปลาสร้อยพลิกตัวกระทบกับผิวน้ำทำให้เกิดเสียง

ปลาสร้อยดินลอยเป็นแพบนผิวน้ำ บางตัวหายใจแผ่บ ๆ

(คือรักและหวัง : 26)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการหายใจของปลาสร้อย ซึ่งสื่อให้เห็น
ภาพของการหายใจแล้วการเคลื่อนไหวของเหงือกเวลาหายใจ

ปลากัดพองเหงือกวิ่งรี่เข้าชนขวดดังจิ้ง

(คือรักและหวัง : 44)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการวิ่งของปลากัดชนขวด ซึ่งสื่อให้เห็นภาพของสัตว์ที่ถูกกักขังอยู่ในที่แคบ ๆ แล้วหาทางออก

เปิดลอยน้ำไปสบาย ๆ เมื่อเรือแล่นเฉียดใกล้ มันเหลียวมองตื่น ๆ ว่ายนํ้าไป ชุกไช้ตามริมคลอง พอถูกไม้ก็ร้องก๊าบ ๆ คอตั้งฉากกับพื้นน้ำ เคลื่อนไปข้างหน้า ขนเป็นมันเลื่อมไม่เปียกน้ำ

(บนเส้นลวด : 55)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงร้องของเป็ด ซึ่งสื่อให้เห็นภาพของเป็ดที่ตื่นตกใจกับการถูกไล่

ฝ่ายหนึ่งหาได้แต่กระตุกหนังตาไล่แมลงหวี่ สะบัดพู่หางปั๊ ๆ ไล่แมลงวันเหลือบร้อน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 71)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของควายที่ใช้พู่หางไล่แมลงวัน เหลือบร้อนซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพชีวิตของควาย

ไก่อ้มอีกแอ็กกลางดึก ควายหลับไม่สนิท

(ปลายนาฟ้าเขียว : 84)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการขันของไก่

ชั้นสุดท้ายควายทวนทวายชักเกร็งเป็นระยะ ร้องอู้กกอ่ากน่าเวทนา

(ปลายนาฟ้าเขียว : 94)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงควาย ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความเจ็บปวดทวนทวาย

“เสียงอะไรน้ำ เสียงนั้นนะ ตรงมีด ๆ “น้ำเสียงบอกความหวาดกลัว กลัวผีหลอกไม่กล้า
พูดตรง ๆ เสียงหอบหายใจฟืดฟาดดังชัดเจกลางความสงบเงียบของป่าคำ

(ปลายนาฟ้าเขียว : 103)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการหอบหายใจของควาย

นกกระปูดอยากจะปูดเต็มแกก็สู้ถอดเอาไว้ จนอดไม่ได้ส่งเสียง “ปูด – ปูด – ปูด”

ออกมา

(เทวีกองขยะ : 68)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของนกกระปูด ซึ่งมีเสียงเดียวกับชื่อนก

แถมอีกหนึ่งปาก ช่างเจรจาของเจ้านกกิ่งไครงที่เป็นเพื่อนของเด็ก ๆ มันอยู่มานานจน
สามารถเลียนเสียงร้องของเด็กเล็ก ๆ ได้ไม่นับเสียงร้องตามธรรมชาติที่จะทำคอปอง พร้อมชูคอ
ขึ้นส่งเสียงกึ่งง-โก่ง

(ฉากและชีวิต : 149)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงร้องของนกกิ่งไครง ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้
เห็นภาพลักษณะของนกกิ่งไครง

ตกตึกสิงห์ได้ยินเสียงก๊วก – ก๊วก ของนกกวักในฤดูเรียกคู่

(สิงห์สาโท : 85)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงร้องของนกกวัก เรียกหาคู่ ซึ่งเสียง
ดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความรัก คู่รัก

บริเวณบ้านลุมรวมเต็มไปด้วยกรงนกป่า เช่น นกเขียวปลีตัวเขียว หัวสีเหลือง ใต้คางสี
ม่วงคราม ตาดำ เป็นนกเล็กเช่นเดียวกับนกตีทอง ที่ตัวเล็กเสียงดัง ส่งเสียงร้อง ติ่ง-ติ่ง จนคน
ฟังเปรียบเทียบว่ามันคือช่างตีทองอยู่ในป่า

(สิงห์สาโท : 85)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงร้องของนกเขียวปลี

ยังมีนกเงือกสองคู่บินเฉียงไปทางยอดเขา เสียงปีกกว้างใหญ่แหวกอากาศดังวืบ-วืบ
ชัดหู

(สิงห์สาโท : 196)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการกระพือปีกของนกเงือก ซึ่งเสียง
ดังกล่าวลือให้เห็นภาพของนกเงือกขนาดใหญ่

นกยามเข้านานาชนิดร้องกันจิบจ๊าบ ในจังหวะและเสียงสูงต่ำแบบของตนอย่างชนิดไม่
ผิดจังหวะ

(สิงห์สาโท : 207)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงร้องของนกนานาชนิด ซึ่งเสียงดังกล่าวลือ
ให้เห็นภาพของนกจำนวนมากส่งเสียงร้องดังระงมไปหมด

วัฒน์ วรรณยางกูร นำพืชมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้าน
ภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

คนหนุ่มป็นขึ้นไปถีบมะพร้าว แห้งหล่นดินตุบตุบ

(ฉากและชีวิต : 84)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการหล่นของมะพร้าว ซึ่งเสียงดังกล่าวลือ
ให้เห็นภาพของสวนมะพร้าว

วัฒน์ วรรณยางกูร นำสิ่งของมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพใน
ด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ในชนบทบ้านเกิดพินเคยเห็นแต่นักเลงขี่เมาyingกันในวัดเบรียง ๆ ปร้าง ๆ ไม่ก๊นัด
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 21)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงปืน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความ
โมโห การใช้ปืนแบบไร้สติ

เสียงกระสุนปืนยิงกราดมาอีกชุดหนึ่ง วิถีกระสุนข้ามหัวไปดังเคียวคว้าว
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 22)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงปืน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของการ
ยิงกันมากมาย เน้นเสียงทำให้เหมือนได้ยินเสียงปืนนั้นจริง ๆ ในยามบ้านเมืองวุ่นวาย

บทเพลงเหยี่ยมโหดของสายฝนกระหน่ำรุนแรง หน้าต่างปิดเปิดปึงป้าง
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 75)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงหน้าต่างเปิดปิด ด้วยแรงลมที่มาจากพายุ
ฝน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของฝนตกหนัก และมีลมแรง

เธอกำลังร้องไห้ เขานิ่งมองภาพนั้น มือหมุนลูกบิดก็ต๊าว แล้วเขาก็ได้ยินเสียงดังเป๊าะ
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 91)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงสายกีตาร์ ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพ
ของสายกีตาร์ขาด

เสียงพื้นรองเท้าเสียดสีพื้นถนนดังครากจิ้งจิกร้อนผ่าว
(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 166)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงพื้นรองเท้าเสียดสีกับพื้น ซึ่งเสียงดังกล่าว
สื่อให้เห็นภาพของรองเท้าที่ลื่น บาง จนทำให้ทำสัมผัสกับพื้นถนนจนรู้สึกร้อน

แล้วผมก็ได้ยินเสียงระเบิดดังตูมของกระสุนเอ็ม .79 ลูกใหญ่เท่ากำปั้น

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 270)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงระเบิด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพ
ความวุ่นวาย โกลาหลและเสียงดังมาก

ปรี๊ด!

นกหวีดยาวเป่าหมดรอบ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 20)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของนกหวีด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพ
ของร่ำว สวร่ำวและเสียงเพลง

เธอหายใจสั้นลง ๆ หัวใจมันแป้วพิกล คมมีดขูดกะลามะพร้าวดังแกรก ๆ จนมะพร้าว
เกลี้ยงเกลาล

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 28)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงคมมีดกระทบกับกะลามะพร้าว

“ใครกันแน่มั่นพูดภาษาคนไม่รู้เรื่อง” นางกระแทกครกดังโครม

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 66)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของครกกระแทกพื้น ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้
สัมผัสถึงความโมโห

เด็กชายคนหนึ่งวิ่งตายนํ้า ตาของเขาจ้องปลาตีน ในมือขวาก็ถือไม้เรียวไล่ตีปลาตีน
อย่างสนุกสนาน ไม้เรียวฟาดดังจ้องแจ้ง

(คือรักและหวัง : 27)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยางกูรเลียนเสียงของไม้เรียวฟาดผ่านอากาศ ซึ่งเสียง
ดังกล่าวนำให้เห็นภาพของความสุขสนุกสนานของเด็ก ๆ ที่วิ่งไล่ปลาตีน

แม่วางกระทะลงบนปื๊ดถ่านดัง 'ครุ่ม' คราวนี้ทุกคนเงยบกริบ ใครจะลองฤทธิ์กับนาง
สิงห์

(บนเส้นลวด : 57)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยางกูรเลียนเสียงของปื๊ดถ่านกระทะพ่น ซึ่งเสียงดังกล่าวนำ
ให้เห็นถึงความโมโห

อี..." มุ่ยส่งเสียงเฉพาะตัวออกมา แบบนี้มุ่ยต้องฮึ้นหน่อยเพราะหากใส่พลาสติกชนิด
ก๊อบเก็บเข้าไปในหน้าอก...เวลาเดินคงดังก๊อบเก็บซ๊อบแซ็บ

(เทวีกองขยะ : 55)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยางกูรเลียนเสียงของถุงพลาสติก ซึ่งเสียงดังกล่าวนำให้เห็น
ภาพของถุงพลาสติกกล่อยไปลอยมา

เก็บกระทงของหนูที่ถูกล้างเกลื่อนรอบ ๆ วง เกรงจะเป็นหลักฐานสังเกตได้ แล้ววิ่ง
ฝ่าถุงสะบัดป๊ป

(ฉากและชีวิต : 141)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒนธรรม วรรณยางกูรเลียนเสียงของผ้าถุง ซึ่งเสียงดังกล่าวนำให้เห็นภาพ
ของผู้หญิงใส่ผ้าถุงวิ่งไปวิ่งมา

สิงห์วางหูโทรศัพท์ ผลุนผลันจะอาบน้ำ พลันสะดุ้งขึ้นส่วนถ้วยกาแฟที่เคยพยายามต่อให้ติด เสียงดังเพลิง แดกแล้วแตกอีก

(สิงห์สาโท : 9)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของถ้วยที่หล่นแตก ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของห้องที่มีของวางเกะกะที่ไม่เป็นระเบียบ

เขาไม่มีเวลาจะพูดเพราะกำลังจะขึ้นเครื่องบิน แล้วสายโทรศัพท์ก็หลุดไปอย่าง รีบร้อน เหลือแต่เสียงตืด – ตืด – ตืด เป็นจังหวะถี่ ๆ

(สิงห์สาโท : 103)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของโทรศัพท์เวลาสายหลุด

วัฒน์ วรรณยางกูร นำอาหารมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในด้านภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

คนขายกำลังโยนผักกระเฉดลงกระทะเสียงดังอู่อ่าน่ากิน

(เทวีกองขยะ : 94)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการผัดผักกระเฉด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของการทำอาหาร

กระทิงครู่ใหญ่ เนือกวางส่งกลิ่นหอมฉุย เมื่อโดนความร้อนจนน้ำมันในเนือกวางไหลเยิ้มออกมาและหยดโดนไฟ ฉ่า – ฉ่า จนสุกกำลังดี

(สิงห์สาโท : 62)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของน้ำมันในเนือกวางไหลเยิ้ม ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงการทำอาหารประเภทย่าง

ชาติชายปิดประตูดังปัง

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 59)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของประตูรถ ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึง
อารมณ์โมโห

รถเก๋งสีฟ้า พุ่งปราดเข้ามาเบรกเอี้ยดตรงหน้าหญิงสาว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 119)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของการเบรกรถกะทันหัน และทำให้เกิด
ภาพของหญิงสาวที่อยู่ในอาการตกใจ

เสียงเครื่องจักรทอตะทะ มันส่งเสียงกระหึ่ม เสียงโป่งเป้งอีกทีก็ แผดคำราม

(บนเส้นลวด : 121)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงเครื่องจักร ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพ
ของการทำงานของเครื่องจักร มีเสียงอีกทีก็

มีสาว ๆ สนใจเสียงเกวียนบรรทุกไม้ใหญ่ดังออดแอด

(ปลายนาฟ้าเขียว : 73)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงเกวียน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของ
เกวียนที่บรรทุกไม้จำนวนมากเกินน้ำหนักที่กำหนด ทำให้เกิดเสียงดัง

เจ้าหนูจ๋องดูแต่กลองแตก ตะแล็กแตกตึง – แต็ก – ตึง – แต็ก – ตึง ท่าทางตีกองแตก

ดูน่าสนุก

(คือรักและหวัง : 41)

ตัวอย่างข้างต้นวัดฉัณ วรลยางกูรเลียนเสียงกลองแต่ก็ สื่อให้เห็นภาพของความสนุกสนาน เพราะกลองแต่ก็มักใช้เล่นเพลงในจังหวะเร็ว

หลังสุดเป็นที่ตั้งกล่องทักคู้หนึ่ง เป็นกล่องชนิดใช้ไม้ตีเสียงดังตุ้มๆ ต๋อมๆ ในตอนเช็ด
 ข้างเช้า

(คือรักและหวัง : 66)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรลยางกูรเลียนเสียงกลองทัด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของการเล่นดนตรี มีเสียงเครื่องดนตรีมากมายแล้วได้ยินเสียงกลองทัดทุ้ม ๆ แต่จังหวะเร็วในเพลงเจ็ดและยี่สิบ

ยามโหมโรงเสียงโทนขยับปี่พาทน์ ปี่พาทน์ โองหน่งไหวเยือกเป็นจังหวะ

(คือรักและหวัง : 66-67)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงโทน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวของโรงหนัง เพราะคนเล่นดนตรีขยับตัวตามจังหวะเสียงโทน

ยามฟาดไม้ลงบนหนังกลองเชิดช่างเร้าใจ มันรัวเร็ว ตะลุ่มตุ้ม ๆๆๆๆ ตั๋อม ๆๆๆๆ
 ตุ้ม ๆๆๆๆ ตั๋อม ๆๆๆๆตุ้ม ๆ ตั๋อม ๆ ตุ้มตั๋อม เล่นเอาชิงฉับกรับโหม่งรัวไล่ไม่ทัน

(คือรักและหวัง : 67)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงกลองเซต ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึง
อารมณ์สนุกสนาน เพราะเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็ว

เสียงก็ตำรเบสกระตุกเส้นเอ็นต้นตัว ก็ตำรลีดตอดดั่งแต่ัว ๆ พาใจหวิว

(บนเส้นลวด : 124)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของกีตาร์ ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึง **ความกดดัน**

เมื่อครั้งชั่วโมงที่แล้วแต่ยังร้อนจำ ต่อมาฝนเทจึก ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 113)

ฝนเทลงมาอีกครั้ง จากหนาเม็ดค่อยเบาบางลงเป็นฝอยฝน จนใกล้ค่ำฝนจึงตกแฉะ ๆ
จำฟ้า

(บนเส้นลวด : 185)

ฝนตกแฉะ ๆ จนลูกรวมออกปากว่าสนุกเน่งานนี้

(สิงห์สาโท : 206)

ตัวอย่างข้างต้นทั้งสามตัวอย่างวิวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงฝน ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพของฝนไม่ตั้งเค้าตกลงมา ไม่รุนแรงนัก

มันเป็นเกลบเปียก ๆ จำนวนหนึ่ง สีหน้าของชายหนุ่มซัดสลดไขว่ขวานไปมาพักหนึ่ง แล้วเขากลับถึงโลกกำลังหนึ่งไว้ในมือ มีน้ำหยดลงมาถึง – ติง

(ปลายนาฟ้าเขียว : 135)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงน้ำหยด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงอารมณ์เป็นกังวล

เสียงดินเลนจากท้องร่องถูกเทจากล้งดังแผละ ๆ

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 60)

ตัวอย่างข้างต้นวิวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงของดินเลนที่ถูกเทลงถึง ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นภาพเลอะเทอะ สกปรก ความชื้นและเปียก

บุญเฮียงกระเด็นตกน้ำแล้ว ถูกขว้างซ้ำด้วยก้อนดิน เสียงก้อนดินกระทบน้ำดังต๋อม
แต่ม

(มนต์รักทรานซิสเตอร์ : 133)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงก้นดินกระทบน้ำ ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นการดิ้นรนของคนที่วิ่งหนีการตามล่าแล้วถูกขวางด้วยก้นดิน

ก้นกรวดบ้างก็สีเทาสีเหลืองสีแดงปลิวกระเด็นเสียงกร๊อบแกร็บ หญ้าเขียวสดชะเง้อยอดกระจายกลิ่นเขียว ยามไชยโรยทุ่งกลิ่นชวนชื่น

(จิ้งหรีดกับดวงดาว : 25)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงก้นกรวด ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงการกระเด็นของก้นกรวด บรรยากาศที่สดชื่น

2. การเลียนเสียงสองอย่าง เป็นการกล่าวถึงเสียงสองเสียงที่เกิดขึ้นกับสิ่งต่างกันหรือสิ่งเดียวกัน แต่อยู่ในสถานที่เดียวกัน ดังตัวอย่าง

ยังไม่ทันขาดคำ ควายทนเจ็บไม่ไหวดิ้นรนสะบัดหนี เสียงเชือกลั่นผึง เชือกที่พันอย่างเหนียวแน่นชนิดให้เล่นชักเย่อได้ ลั่นถึงผึงที่สามก็ขาดปืด ควายดีดโผนแผ่นหนีพลันช่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

(ปลายนาฟ้าเขียว : 16)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงเชือก เกิดเสียงสองครั้ง ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงภาพของเชือกที่เริ่มขาดและขาดออกจากกัน จึงเกิดเสียงขึ้น

เขาจะชนก้นหินจากทางรถไฟไสล่รถบรรทุกแห่งจินตนาการใช้ปากทำเสียงปรี๊น ๗ ซอยเท้าวิ่งตึก ๗ มา

(เทวีทองขยะ : 19)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรเลียนเสียงการทำปากและเสียงซอยเท้า ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงภาพของการจินตนาการให้มีรถไฟ ทำให้เกิดเป็นเสียงรถไฟ

เสียงกลองชุดทั้งตีรัวทั้งเหยียบเป็นจังหวะหนักแบบสมัยใหม่ ประสานกับเสียงกลอง
ลำเพลินแบบเก่าดัง ตุ้มเต็น ตุ้มเต็น ตุ้มตะตุ้มเต็น หัวใจที่เคยสนิทหนึ่งเหมือนปลาตายถูกปลุก
ฟื้นให้เต้นตุ้มตามตามจังหวะกลอง ตุ้มเต้ม ตุ้มตะตุ้มเต็น..ร่างที่ยกเยื้องคุดล้ายเบาราวจะลอย
ไหลล่องไปกับเสียงแคน..แล่นแต่แล่น แต่แล่นแต่

(เทวีกองขยะ : 26)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรเลียนเสียงกลองลำ กับเสียงแคน ซึ่งเสียงดังกล่าว
สื่อให้เห็นถึงภาพของการเล่นดนตรีด้วยความสนุกสนาน

3. การเลียนเสียงมากกว่าสองอย่าง เป็นการกล่าวถึงเสียงมากกว่าสองเสียงที่เกิด
ขึ้นกับสิ่งต่างกัน หรือสิ่งเดียวกัน แต่อยู่ในสถานที่เดียวกันหรือมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ดังตัวอย่าง

เสียงความเคลื่อนไหวชีวิตในชุมชนดังชัดเจนขึ้น เสียงกระดิ่งที่คอควาย โป้ง โป้งโกร้ง
เกร่ง เสียงรุมสากตำข้าว ปึก ตังตัง เสียงตีเหล็ก ตัง ตัง น้ำแก่หอบหายใจแรงขึ้นเมื่อต้องลาก
สังขารขึ้นเนินป่าดอน

(ปลายนาฟ้าเขียว : 16)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรลยางกูรเลียนเสียงกระดิ่งที่คอควาย สากตำข้าวและเสียงตี
เหล็ก ซึ่งเสียงดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชนบท

วัฒน์ วรรลยางกูรเลือกสรรสิ่งที่จะเลียนเสียงทั้งการเลียนเสียงจากคน สัตว์ พืช
สิ่งของ ต่าง ๆ อย่างหลากหลายและจำนวนมาก แล้วก่อให้เกิดภาพแก่ผู้อ่านได้อย่างเหมาะสม
เกิดเป็นลีลาแห่งเสียงที่สร้างจินตภาพ สัมผัสได้ รับรู้ รู้สึกและเหมือนได้ยินเสียงนั้นด้วยตนเอง
จริง ๆ

ปฏิรูปพจน์ (Allusion)

ปฏิรูปพจน์ (Allusion) หมายถึง การใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความที่เป็นที่รู้จัก
ดีอยู่แล้ว เช่น วาทีของนักปราชญ์ กวี หรือผลงานของผู้อื่น เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้
อย่างชัดเจน ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีปฏิรูปพจน์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เธอร่วมสัมมนาอย่างคนที่ชอบบทกวี เช่น “ฉันเอาฟ้าห่มให้ หายหนาว ...”และไม่เคย
สัมผัสบทกวีอย่าง

“เปิบข้าวทุกคราวค่ำ จงสูจ้เป็นอาภิน”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 41)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรยกข้อความของอัศนี พลจันทร มากล่าวเพื่อให้ตัว
ละครอีกฝ่ายที่ไม่เคยฟังบทกวีที่จรรโลงสังคม ซึ่งให้แง่คิดในการกิน ให้รู้คุณค่า ความยากลำบาก
ของชาวนา กว่าจะได้ข้าวมาให้เราได้กินกัน

พยายามอ่านหนังสือก็ไม่ค่อยรู้เรื่องเลย แล้วสายตาก็มาหยุดนิ่งอยู่ในย่อหน้านั้น
“สิ่งที่เรียกว่าความรักนั้น ควรเริ่มต้นจากจุดของความสละให้ มิใช่จากจุดของการ
เรียกร้องเอา ถ้าเรามีความรักต่อคนคนหนึ่ง มันไม่ควรเป็นว่า เราจะได้อะไรจากคนรักของเรา แต่
มันควรจะเป็นว่า เราคิดคำนึงว่า เราจะให้อะไรแก่เธอเพราะเหตุแห่งความรักของเรา”

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 230)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรยกข้อความมาจาก จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรี
บูรพา ซึ่งให้แง่คิดในเรื่องความรัก ว่าควรมีแต่การให้ ไม่คิดอยากได้หรือเรียกร้องกลับคืน จึงจะ
ทำให้เรามีความสุข

นี่กระมังพระท่านจึงบอกให้รู้จักประมาณตนเอง

(คือรักและหวัง : 168)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรยกข้อความของพระ มากล่าวเพื่อให้รู้จักการรู้จักตนเอง

คนที่ม่จิตใจแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด ดังคำกวี

(สิงห์สาโท : 20)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรยกข้อความจาก พระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหา พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ มากล่าวเพื่อให้แง่คิดในเรื่องจิตใจคน การไว้วางใจคน

วัฒน์ วรรณยางกูรนำข้อความที่ให้แง่คิดของผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานดี ๆ มากล่าวไว้ใน นวนิยายซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดภาพและได้แง่คิดดี ๆ พร้อมกันไปด้วยอีกทั้งเป็นกระตุ้นแนวคิดของ ผู้อ่านในเรื่องต่าง ๆ ที่วัฒน์ วรรณยางกูรกล่าวถึงด้วย

อวตพากย์ (Synesthesia)

อวตพากย์ (Synesthesia) หมายถึง การใช้คำแทนผลสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ในนวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูร มีอวตพากย์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มันเป็นต้นฤดูฝนปี 2517 การสัมมนาเกี่ยวกับศิลปวรรณกรรมที่ชายทะเลเป็นไปอย่าง เผ็ดร้อน

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 27)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรนำรสชาติของอาหารคือ เผ็ดมัน มาใช้กับการ สัมมนาศิลปวรรณกรรม สื่อให้เห็นภาพของบรรยากาศที่เคร่งเครียด รุ่มร้อน ดุเดือดซึ่งในความ เป็นจริง “การสัมมนา” เป็นการสัมผัสด้วยอารมณ์

ปฏิวาทะ (Oxymoron)

ปฏิวาทะ (Oxymoron) หมายถึง การใช้คำตรงกันข้าม หรือมีความหมายตรงกันข้าม มาเข้าคู่กันรวมกัน ทำให้เกิดความหมายใหม่ หรืออาจให้ความหมายให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือ เพิ่มความหมายให้แก่คำแรก เพื่อกระตุ้นเน้นความรู้สึกของผู้อ่าน ในนวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูร มีปฏิวาทะดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พินกำลังทำอะไรอยู่” พี่ดุสิตถามเรียบ ๆ แต่คาดได้ว่าเขาคงรู้เรื่องต้นลิ้นหมาบางที่ทำ ให้นักข่าวหนุ่มต้องตกข่าวแล้ว

(ด้วยรักแห่งอุดมการ : 82)

ตัวอย่างข้างต้นวิธณ์ วรรณยางกูรนำคำตรงข้ามกันมาเข้าคู่กันคือ “ต้นลึกหนาบาง” ซึ่งสื่อความหมายถึงเรื่องราวที่เป็นความลับ ความจริงต่าง ๆ ที่ถูกปกปิดเอาไว้

หลวงพ่อลงทุนอ้างถึง**บาปบุญ**อย่างนี้ที่สุดปฏิเสธ

(คือรักและหวัง : 133)

ตัวอย่างข้างต้นวิธณ์ วรรณยางกูรนำคำตรงข้ามกันมาเข้าคู่กันคือ “บาปบุญ” ซึ่งสื่อความหมายถึงผลของการกระทำ สื่อให้เห็นถึงสิ่งที่จะได้รับ หากทำบุญก็จะรับผลบุญ หากทำบาปคุณก็จะได้รับผลนั้น

อุทาหรณ์ (Analogy)

อุทาหรณ์ (Analogy) หมายถึง การเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่คล้ายกัน เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน ในนวนิยายของวิธณ์ วรรณยางกูร มีอุทาหรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปปั้นเทวียังคงเอื้อมกอบบีบมวยผมเย็นเยียบอย่างไม่ไยดีสิ่งใด ใจคนมองเหงาหงอยโดดเดี่ยว ตำนานเทวีนั่นเล่ากันมาว่าบีบมวยผมให้เกิดน้ำท่วมเหล่าศัตรูหมู่มารที่มองเห็นหน้าตาตัวตนชัดเจน ว่าเป็นยักษ์เป็นสัตว์ร้ายเป็นภูตพราย ผมยังมองไม่เห็นว่ามีศัตรูเป็นตัวอย่างไร รู้แต่ว่ายังต้องผจญอุปสรรค ความขัดข้องในชีวิต รวมทั้งความเหงาหงอยโดดเดี่ยว ไม่ว่าจะอยู่ในห้องเช่าหรือบนบาทวิถีตลาดค้าผู้คน

(บนเส้นลวด : 28)

ตัวอย่างข้างต้นวิธณ์ วรรณยางกูรนำเรื่องเล่าในส่วนของตำนานพระพุทธรูปเจ้ามากล่าว เพื่อสื่อให้เห็นว่า การกระทำการวิ่งไต่ก็ตามย่อมมีอุปสรรค ไม่ว่าอุปสรรคจะเป็นอะไรก็ตามเราก็ต้องฟันฝ่ามันไปให้ได้

“คนเราเกิดจากน้ำเต้าผลเดียวกันไม่ใช่หรือลุง”

ครูผู้เฒ่าถอนหายใจแล้วตอบด้วยนิทานของครูรุ่นลายคราม

“ข้าชักรจะเชื่อแล้วว่าที่คนเราทะเลาะวิวาทงุ่นวายเพราะตอนสร้างมนุษย์นั้นผสมเลือดสัตว์ต่างชนิดเข้าด้วยกัน ดินเหนียวที่ปั้นเป็นตัวคน เลือดเลือดสัตว์ที่แวดกระทั่งถึงทโมนหมาจึงจอกมันถึงพูดกันไม่เข้าใจกัดกันพัดกันหลอกหลวงกันใช้เหลี่ยมเล่ห์ทำร้ายกัน”

(ปลายนาฟ้าเขียว : 76)

ตัวอย่างข้างต้นวัฒน์ วรรณยางกูรนำนิทานมากล่าว เพื่อสื่อให้เห็นว่า คนกับสัตว์นั้นไม่ต่างกันหาใช่ใช้กำลังในการแก้ปัญหา ใช้เล่ห์เหลี่ยมทำร้ายกัน เพราะฉะนั้นเราควรใช้สติปัญญามากกว่ากำลัง

ภาพพจน์ที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาใช้ในนวนิยายนั้นมีความหลากหลายมาก และสามารถสร้างภาพได้ละเอียด ลึกซึ้งชัดเจน เข้าใจได้ง่าย โดยสามารถสื่อภาพจาก บรรยายากาต ลักษณะนิสัย พฤติกรรม ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร และยังสื่อแนวคิด รวมทั้งแง่คิดต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสิ่งที่วัฒน์ วรรณยางกูรนำมาสื่อ เปรียบเทียบนั้นสอดคล้องเหมาะสมกับเรื่องนั้นที่กล่าวถึง เช่น การกล่าวถึงเครื่องพิมพ์ที่ใช้งานมานาน มาสื่อเปรียบให้เห็นภาพคนครางหอบเมื่อทำงานหนักมาก หรือ การนำดอกไม้ที่ถูกขยี้ยู่ภายใต้รองเท้าทหารมาเปรียบเทียบกับ ครุฑนิตที่ถูกข่มขืน ซึ่งสื่อให้เห็นภาพของการทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจอย่างทารุณ เป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนจิตใจผู้อ่านมากเป็นต้น

นอกจากนี้วัฒน์ วรรณยางกูรมีความสร้างสรรค์โดยการนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้สื่อให้เกิดภาพ และเลือกใช้สิ่งที่นำมาเปรียบไม่ให้ซ้ำ เช่น ภาพพจน์นามนัยที่มีสำนวนดัดแปลงจากสำนวนเดิม แต่ความหมายก็ยังคงเดิม แต่ปรับเปลี่ยนให้ผู้อ่านเกิดอรรถรสในการอ่าน ไม่ซ้ำซากน่าเบื่อ บางครั้งใช้บริบทในการบรรยายสั้น บางครั้งยาวก็ขึ้นอยู่กับการใช้สื่อและรายละเอียดของสิ่งที่สื่อ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า วัฒน์ วรรณยางกูรมีความสามารถ พิถีพิถันและใส่ใจในการเลือกสิ่งที่จะนำมากล่าวกับสิ่งที่นำมาเปรียบให้ภาพพจน์เกิดภาพ หรือกระทบความรู้สึก ความคิดต่อผู้อ่าน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. จินตภาพ
2. ภาพพจน์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร
 2. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องจินตภาพและภาพพจน์ใน วรรณกรรมประเภทอื่น และนักเขียนท่านอื่น ๆ
 3. เป็นประโยชน์ในการนำความรู้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชา วรรณกรรม
- ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของ วัฒน์ วรรลยางกูร มีขั้นตอนของการศึกษาค้นคว่าดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 สืบค้นและรวบรวมนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นเล่มแล้ว จำนวน 10 เรื่องตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตด้านข้อมูล
 - 1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของวัฒน์ วรรลยางกูร

1.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการใช้ภาษา จินตภาพและภาพพจน์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรอย่างละเอียด โดยจัดบันทึกข้อมูลลงในบัตรที่ผู้วิจัยทำขึ้น จากนั้นจัด และแยกประเภทของข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหา และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตที่วางไว้

3. ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปและอภิปรายผล

3.2 เสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผล

ผลจากการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ปรากฏว่าวัฒน์ วรรลยางกูร สามารถใช้ศิลปะการใช้ภาษาอันได้แก่ จินตภาพและภาพพจน์ ก่อให้เกิดภาพ ความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน อีกทั้งมีความหลากหลายในการใช้ภาษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพ

ผลจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าวัฒน์ วรรลยางกูร นำจินตภาพมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน โดยใช้คำช่วยสื่อให้เห็นรายละเอียดของ สี แสง กลิ่น รส อารมณ์ การเคลื่อนไหว อารมณ์ความรู้สึกและสัมผัส ซึ่งคำเหล่านี้ส่งผลให้ประสาทสัมผัสของผู้อ่านรู้สึกนึกคิด เกิดภาพที่แจ่มชัดขึ้นและสามารถเข้าใจสิ่งที่วัฒน์ วรรลยางกูรต้องการสื่อ ซึ่งจินตภาพที่ปรากฏใน นวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรมีดังนี้

1.1 คำบอกสี

ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ผู้วิจัยพบว่า คำบอกสีที่นำมาใช้มีความหลากหลายและพิถีพิถันในการใช้คำบอกสี เลือกใช้คำในการขยายเพื่อให้รายละเอียด อธิบายสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงเพราะคำบอกสีบางคำจะต้องเลือกใช้คำให้เข้ากัน หรือลักษณะของสีที่มีการผสมกันอยู่หรือภาพตัดกันของสี หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกควบคู่ไปกับการใช้คำบอกสี ซึ่งทำให้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและเข้าถึงบรรยากาศได้เป็นอย่างดี

1.2 คำบอกแสง

คำบอกแสงเป็นการให้แสงเงา ความสว่างของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งช่วยผู้อ่านเกิดจินตภาพที่งดงามเกี่ยวกับบรรยากาศและสถานที่ที่นำเสนอเกี่ยวกับฉาก คำบอกแสงที่วัฒน์ วรรณยางกูร นำมาใช้ คือ การใช้คำบอกแสงที่กระพริบ ส่องประกาย การใช้คำบอกแสงที่เป็นแสงอ่อน ๆ ที่ค่อย ๆ สว่างขึ้น การใช้คำบอกแสงที่ส่องสว่าง เจิดจ้า การใช้คำบอกแสงที่อ่อนแสง การใช้คำบอกแสงที่หม่นมัวและมีมืด และการใช้คำสัมผัสบอกลักษณะของแสง ซึ่งล้วนทำให้เห็นภาพของฉากตามเนื้อเรื่อง เพิ่มความงดงามให้แก่เนื้อเรื่อง และวัฒน์ วรรณยางกูร ยังใช้คำบอกแสงที่แทรกความรู้สึกในการใช้คำบอกแสง ทำให้ผู้อ่านเกิดการสัมผัสถึงความรู้สึกนั้น

1.3 คำบอกกลิ่น

ในนวนิยายของวัฒน์ วรรณยางกูร ปรากฏการใช้คำบอกกลิ่นเพื่อแสดงลักษณะของกลิ่นต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้สึกถึงกลิ่นนั้น ๆ ได้ คำบอกกลิ่นที่วัฒน์ วรรณยางกูร นำมาใช้คือ การใช้คำบอกกลิ่นที่ไม่มีคำขยาย การใช้คำบอกกลิ่นที่มีคำขยาย เช่น คำว่า หอมฟุ้ง หอมอ่อน หอมรีน หอมละมุน หอมฉุย หอมทะแม่ง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าเป็นคำขยายที่ใช้กับกลิ่นหอม และให้ความรู้สึกถึงความหอม อีกทั้งบางคำยังบอกถึงการกระจายของกลิ่น เช่น ฟุ้ง ส่วนกลิ่นเหม็น เช่น คำว่า เหม็นคูล้ง เหม็นสาบร้ายกาจ หรือกลิ่นคาว เช่น กลิ่นคาวคละคลุ้ง นอกจากนี้ยังใช้อารมณ์บอกกลิ่น เช่น กลิ่นหอมเศร้า หรือแม้กระทั่งนำกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นไม่มีคำขยาย และการใช้คำบอกกลิ่นเฉพาะของสิ่งนั้นมีคำขยาย ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรณยางกูรมีความสามารถในการเลือกสรรคำให้เหมาะกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง และมีคลังคำมากมายที่นำมาสับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเปิดหน้าต่างสำหรับการอ่านของผู้อ่าน

1.4 คำบอกรส

ผลจากการศึกษาพบว่าวัฒน์ วรรณยางกูรได้นำคำบอกรสมากล่าวถึงรสชาติของอาหาร ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกและสัมผัสรสด้วยจินตนาการเสมือนผู้อ่านได้ลิ้มรสด้วยตนเอง คำบอกรสที่วัฒน์ วรรณยางกูร มาใช้คือ การใช้คำบอกรสที่ไม่มีคำขยาย การใช้คำบอกรสที่มีคำขยาย

1.5 คำบอกอาการ การเคลื่อนไหว

วัฒน์ วรรณยางกูรนำคำบอกอาการมากล่าวถึงอาการและการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนมองเห็นได้ด้วยตนเอง คือ การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวไปข้างหน้า เช่น ฟุ้ง ถลัน โถม การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เช่น ลูกพรวด ฟุ้งปราด รี ปรี การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เช่น คืบคลาน อืด งุ่นง่าน โตเต้ การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ไม่นิ่ง เช่น ระวัง กระวนกระวาย หันรีหันขวาง

การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวในอากาศ เช่น แกว่งหวัดเฉวียน พวยพุ่งกระจาย หมุนลิ่ว การใช้คำบอกอาการที่มีการเคลื่อนไหวจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ เช่น ไถลปรี๊ด พลันยุบวบ และ การใช้คำบอกอาการไม่ปกติ เช่น เต๋อตำ เปื้อนเหวอ ซึ่งคำที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่สื่อให้ผู้อ่านเกิด ภาพลึลการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ เสมือนผู้อ่านได้มองเห็นภาพการเคลื่อนไหวนั้นจริง ๆ

1.6 คำบอกอารมณ์ ความรู้สึก

วัฒน์ วรรณยางกูร เลือกคำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าถึง อารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำบอกอารมณ์ ความรู้สึกที่ วัฒน์ วรรณยางกูร นำมาใช้ คือ การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว่ ท้อแท้ ลึน หวัง น้อยใจและเบื่อหน่าย การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ ทรมาน การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกตกใจ หวั่นไหว หวาดกลัวและระแวง การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจ หงุดหงิด เกลียดชัง โกรธแค้น หมั่นไส้ อิจฉา การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกอึดอัด กดดัน กังวลและเคร่งเครียด การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกอาย เขิน การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกงง ไม่เข้าใจ ประหลาดใจ การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกเหนื่อย การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกสงสาร เวทนา เมตตา และ การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึกดีใจ พอใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน สบายใจและมีความสุข ซึ่งคำดังกล่าวล้วนแต่สร้างพลังกระเทือนใจแก่ผู้อ่านให้เกิด อารมณ์ร่วมด้วย

1.7 คำบอกสัมผัส

วัฒน์ วรรณยางกูร เลือกคำเพื่อเน้นย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ทำให้ผู้อ่าน เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย คำบอกอารมณ์ความรู้สึก ที่ วัฒน์ วรรณยางกูร นำมาใช้คือ การใช้คำบอกสัมผัสที่ไม่มีคำขยาย การใช้คำบอกสัมผัสที่มี คำขยายสื่อให้รู้ถึงการสัมผัส โดยใช้คำขยายความทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น เช่น ร้อนวาบ ร้อนอ้าว ร้อนจัด ร้อนเบรียง เย็นจ๋า เย็นเยือก เย็นเฉียบ เย็นประหลาด เย็นหนืด เย็นลื่น นุ่มเนียนมือ นุ่มยุ่น แข็งกระด้าง หยาบหนา ซึ่งการนำคำมาขยาย ความนั้นเป็นเหมือนการเพิ่มสิ่งเร้าเพื่อให้กระทบความรู้สึกของผู้อ่านให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ สัมผัสนั้นด้วย

2 . ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์

ผลจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าวัฒน์ วรรณยางกูร เป็นผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการ ใช้ความเปรียบหรือภาพพจน์ในนวนิยายได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ประทับใจ ประณีตงดงามและสิ่งสำคัญทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่แจ่มแจ้งชัดเจน โดยสื่อผ่านฉาก บรรยายากศ ลักษณะนิสัย พฤติกรรมและอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งภาพพจน์ที่วัณณ์วรรณยางกูรเลือกใช้สรุปได้ดังนี้

2.1 อุปมา (Simile)

ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า วัณณ์ วรรณยางกูร ใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์อุปมาที่หลากหลาย สิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบนั้นทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจน สามารถสัมผัสถึงสิ่งที่กล่าวถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของตัวละคร ลักษณะฉาก รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร อุปมา ที่ใช้นั้นคือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง และสิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบกับ เช่น คน สัตว์ พืช และสิ่งของ ซึ่งวัณณ์ วรรณยางกูร สามารถเลือกสื่อสารสิ่งเปรียบเทียบได้เข้ากัน อีกทั้งเข้ากับฉาก อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร แสดงให้เห็นถึงความสามารถของวัณณ์ วรรณยางกูรในการจัดวางสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงให้สื่อสารกับผู้อ่านให้เข้าใจมากที่สุด

2.2 อุปลักษณะ (Metaphor)

ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า วัณณ์ วรรณยางกูร ใช้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์อุปลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับอุปมา คือ การใช้สิ่งเปรียบเทียบหนึ่งอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบสองอย่าง การใช้สิ่งเปรียบเทียบมากกว่าสองอย่าง และใช้สิ่งเปรียบเทียบไม่ต่างกันคือ คน สัตว์ พืช สิ่งของ และอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดภาพของฉาก พฤติกรรมของตัวละคร รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกด้วย

2.3 บุคคลวัต (Personification)

บุคคลวัตในนวนิยายของวัณณ์ วรรณยางกูร ผู้วิจัยพบว่า มีการสมมติให้ทำกริยาหนึ่งอย่าง การสมมติให้ทำกริยาสองอย่าง การสมมติให้ทำกริยามากกว่าสองอย่าง และสิ่งที่น่าสนใจสมมตินั้นก็ ได้แก่ อวัยวะและกริยาของคน สัตว์ พืช และสิ่งของ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและเด่นที่ บางสิ่งทำกริยามากกว่าสองอย่าง เช่น “ตำบลปลายนาหลับไม่สนิท ยังมีฝนร้าย ยังมีภาพหลอน มีเสียงกระซิบเคร่งเครียด หวดระแวงและว่าวุ่นอยู่ในซอกมุมมืดมัว” สื่อให้เห็นภาพของตำบลปลายนาที่ชาวบ้านเชื่อว่าหมอเปลงที่หายออกจากหมู่บ้านไปนานแล้วเป็นผีมาวนเวียนทำให้ชาวบ้านต่างพากันหวาดกลัว ฝนร้าย และพากันพูดถึงอย่างอื้ออึง ไม่ยอมหลับนอนด้วยความกลัว ซึ่งเป็นการกระตุ้นความรู้สึกและสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่านได้คล้อยตาม

2.4 อติพจน์ (Hyperbole)

วัณณ์ วรรณยางกูร ใช้คำกล่าวเกินจริง โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือ ข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่าน ในนวนิยายของวัณณ์ วรรณยางกูร

มีอติพจน์ที่นำสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบเกินจริง คือ คน อวัยวะและกริยาของคน สัตว์ และสิ่งของ สื่อให้เห็นลักษณะ ความรู้สึกของตัวละครและสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.5 อธิพจน์ (Overstatement)

วัฒน์ วรรลยางกูร การกล่าวเกินโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อความนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งเน้นให้กระทบอารมณ์ จิตใจของผู้อ่านในด้านอารมณ์ขัน เช่น นั้นอีกคนหนึ่งกำลังงานหมัดตั้งแต่รังสิต คงจะมาปล่อยหมัดที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เป็นนำลักษณะอาการของคนที่ไม่น่าจะทำได้และสื่อให้รู้สึกถึงความขบขันของสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้นั้นด้วย คือ “คนหนึ่งกำลังงานหมัดตั้งแต่รังสิต คงจะมาปล่อยหมัดที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ” ความเป็นจริงระยะทางจากรังสิตถึงอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นระยะทางที่ไกลมาก คงไม่มีใครงานหมัดมาตั้งรังสิตแล้วมาปล่อยหมัดต่อผู้อื่นที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นแน่ แต่วัฒน์ วรรลยางกูรต้องการสื่อให้เห็นว่าตัวละครนั้นงานหมัดค้างไว้นานมากกว่าจะต่อ

2.6 นามนัย (Metonymy)

วัฒน์ วรรลยางกูร นำคน อวัยวะและกริยาของคน สัตว์ พืช สิ่งของ และสำนวนมากล่าวแทนที่จะกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ โดยมีความหมายเชื่อมโยงกับสิ่งที่กล่าวถึง หรืออยู่ในประเภทเดียวกัน ทั้งนี้นามนัยเป็นภาพพจน์ที่วัฒน์ วรรลยางกูรนำมาใช้มากอีกภาพพจน์หนึ่ง โดยเฉพาะสำนวนที่มีทั้งสำนวนดั้งเดิมและสำนวนที่ดัดแปลงมาจากสำนวนเดิม แต่ก็มีมีความหมายเหมือนสำนวนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนคำให้เกิดความรู้สึกไม่ซ้ำซาก

2.7 สมพจน์ (Synecdoche)

ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีสมพจน์ที่นำสิ่งต่าง ๆ มา คือ คน อวัยวะและกริยาของคน พืช และสิ่งของ โดยการใช้คำที่หลากหลายให้ความหมายได้ทั้งหมด ถือได้ว่าวัฒน์ วรรลยางกูรเป็นผู้รอบรู้เรื่องคำและความหมายของคำเป็นอย่างดี

2.8 ปฏิภาคพจน์ (Paradox)

วัฒน์ วรรลยางกูร การกล่าวสิ่งที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือค้านกัน โดยไม่น่าจะเกิดขึ้นได้แต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้จริง ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร มีปฏิภาคพจน์ที่นำสิ่งต่าง ๆ มากกล่าวคือ คน อวัยวะและกริยาของคน นามธรรม ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจ รู้สึกเช่นเดียวกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ

2.9 ปฏิพจน์ (Rhetorical Question)

วัฒน์ วรรลยางกูร ใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เป็นการใช้ข้อความที่เป็นคำถาม แต่ทราบคำตอบอยู่แล้ว เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว อันได้แก่ การตั้งถามหนึ่งคำถาม การตั้งคำถามสองคำถาม การตั้งคำถามมากกว่าสองคำถาม ทั้งนี้เพื่อย้ำให้ผู้อ่านเกิดความคิด คิดตาม ค้นหาคำตอบและสัมผัสความรู้สึกที่นำเสนอได้อย่างเข้าใจ

2.10 ประชดและเหน็บแนม (Irony and Sarcasm)

วัฒน์ วรรลยางกูร การกล่าวคำพูดที่มีความหมายตรงกันข้าม ส่วนใหญ่มีความหมายด้านลบมากกว่าบวก เป็นการเน้นกระตุ้นให้ผู้อ่านคิด รู้สึกถึงสิ่งที่กล่าว

2.11 สัทพจน์ (Onomatopoeia)

ในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ใช้คำที่บ่งบอกหรือเลียนเสียงของคน สัตว์ เสียงจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือเสียงที่เกิดจากวัตถุ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ อันได้แก่ การเลียนเสียงเสียงเดียว การเลียนเสียงสองเสียง การเลียนเสียงมากกว่าสองเสียง ซึ่งวัฒน์ วรรลยางกูร สามารถเลือกสรรคำเลียนเสียงมาใช้เพื่อบอกเสียงได้เหมาะสม ตามสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างภาพ ความรู้สึก ความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะเสียงเครื่องดนตรีไทย แสดงให้เห็นว่าวัฒน์ วรรลยางกูรมีความรู้และมีประสบการณ์เรื่องดนตรีไทยเป็นอย่างดี

2.12 ปฏิรูปพจน์ (Allusion)

วัฒน์ วรรลยางกูร นำข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความที่เป็นที่รู้จักดีอยู่แล้ว เช่น “เปิบข้าวทุกคราวคำ จงสูงจําเป็นอาจิดน” ของอัศนีชัย พลจันทร์ มากกล่าวเพื่อให้ตัวละครอีกฝ่ายที่ไม่เคยฟังบทกวีที่จรรโลงสังคม ซึ่งให้แง่คิดในการกิน ให้รู้คุณค่า ความยากลำบากของชาวนา กว่าจะได้ข้าวมาให้เราได้กินกัน จะเห็นได้ว่าเป็นข้อความที่ได้ยินอยู่บ่อยครั้ง เพราะโดยส่วนใหญ่สื่อเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ที่ได้ยินนั้นได้สำนึกถึงชาวนา

2.13 อาวัตพากย์ (Synesthesia)

วัฒน์ วรรลยางกูร การใช้คำแทนผลสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

2.14 ปฏิวาตะ (Oxymoron)

วัฒน์ วรรลยางกูร ใช้คำตรงกันข้าม หรือมีความหมายตรงกันข้ามมาเข้าคู่กันรวมกัน ทำให้เกิดความหมายใหม่ หรืออาจให้ความหมายให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มความหมายให้แก่คำแรก เพื่อกระตุ้นเน้นความรู้สึกของผู้อ่าน เช่น “พินกำลังทำอะไรอยู่” พี่ตุลิตถามเรียบ ๆ แต่

คาดได้ว่าเขาคงรู้เรื่องต้นลึกหนาบางที่ทำให้นักข่าวหนุ่มต้องตกข่าวแล้ว ซึ่งสื่อความหมายถึงเรื่องราวที่เป็นความลับ ความจริงต่าง ๆ ที่ถูกปกปิดเอาไว้

2.15 อุทาหรณ์ (Analogy)

วัฒน์ วรรลยางกูรนำเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่คล้ายกันมาเทียบกับเรื่องราว แนวคิดหรือสิ่งที่ต้องการนำเสนอ เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างง่ายและชัดเจน อย่างเช่น เรื่องตำนานเทวีปิยมวยผมให้น้ำท่วมพวกรมาร เพื่อขัดขวางให้ไปพบพระพุทธเจ้า ทั้งนี้เพื่อสื่อให้เห็นถึงความยากลำบากและต้องฝ่าฟันอุปสรรคจึงจะทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าวัฒน์ วรรลยางกูร มีศิลปะการใช้ภาษาทั้งด้านจินตภาพและภาพพจน์จนเป็นที่ยอมรับจากจำนวนการตีพิมพ์หนังสือของวัฒน์หลายครั้ง ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงวัฒน์ วรรลยางกูร คนมักจะให้ความสำคัญในเรื่องแนวคิด สะท้อนปัญหาสังคม การเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวชนชั้นเกษตรกร ดังนั้นผลงานของเขาจึงได้รับความนิยมในเรื่องรับใช้สังคม แต่ด้านศิลปะการใช้ภาษาทั้งในด้านการสร้างจินตภาพในการใช้คำต่าง ๆ ของวัฒน์ วรรลยางกูรทั้งด้านสี แสง กลิ่น รส อากาการเคลื่อนไหว อารมณ์ความรู้สึกและสัมผัส นั้น มีความหลากหลายในการใช้คำและเด่นไม่แพ้แนวคิด สังเกตได้จากการเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทนกัน เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย และเพิ่มอรรถรสในการอ่าน รวมถึงเพิ่มจินตภาพในแต่ละเรื่องได้อย่างดีอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงความสามารถของวัฒน์ วรรลยางกูร ว่าเป็นผู้ที่คลั่งคำมากผู้นึง นอกจากนี้ยังมีความพิถีพิถันในการเลือกสรรคำให้เข้ากับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง ผสมผสานกับความคิดในการใช้ภาษาจัดเรียงคำ ไม่ว่าจะเป็นการซ้อนคำ การซ้ำคำ หรือการเลือกคำที่มาขยายความ จึงถือว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่มีในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร และสิ่งที่สำคัญคือ ววัฒน์ วรรลยางกูรสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเสมือนรับรู้ รู้สึก สัมผัสไปกับสิ่งนั้น ๆ ด้วย โดยเฉพาะจินตภาพด้านสี ที่วัฒน์ วรรลยางกูรนำมาบรรยายสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ก็ไม่เป็นรองยังคงเอกลักษณ์ของตนเองด้วยการภาษาที่หลากหลายในการนำเสนอ ให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ เห็นภาพ เกิดอารมณ์ร่วมกับสิ่งเขากล่าวได้อย่างกลมกลืน มีการเพิ่มรายละเอียดของสิ่งที่นำมาเปรียบให้เห็นได้เด่นชัดขึ้น เป็นรายละเอียดเพียงเล็กน้อยก็นำมาเสนอหากมีความสำคัญพอ จะเห็นได้ว่าวัฒน์ วรรลยางกูรใช้ภาษาอย่างพิจารณาและภาพพจน์ที่น่าสนใจของวัฒน์ วรรลยางกูร คือ อธิพจน์ กล่าวเกินจริงที่

เน้นอารมณ์ขัน วัฒนไใช้ภาษาภาพพจน์นี้ในสถานการณ์ที่คับขัน แต่นำอิพจน์นี้ใช้อย่างกลมกลืนไม่ขัดแย้งกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร ทำให้ทราบกลวิธีการสร้างภาพและชี้ให้เห็นความสามารถของวัฒน์ วรรลยางกูรในด้านการสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้เขายังมีแนวคิด มานำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ผ่านตัวละคร และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ใช้ภาษาทั้งด้านจินตภาพและภาพพจน์ในการถ่ายทอดเรื่องราวได้เป็นอย่างดี สื่อความได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม อีกทั้งเป็นการใช้ภาษาที่หลากหลายและสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่าง ๆ สังคม ซึ่งควรแก่การเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงน่าจะมีการนำนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูรที่ได้รับความนิยมและมีแง่คิดสอนใจ คือ ตาบลซ่อนมะกอก ด้วยรักแห่งอุดมการณ์ มนต์รักทรานซิสเตอร์ คือรักและหวัง บนเส้นลวด จิ้งหรีดและดวงดาว ปลายนาฟ้าเขียว เทวีกองขยะ ฉากและชีวิต และสิงห์สาโทมาเป็นสื่อการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเห็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน อาจจะยกมาเรียนเพียงบางส่วนหรือบางเรื่องที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วให้ศึกษาดูว่ามีการใช้ภาษาแบบใดบ้าง และเรียนรู้การใช้ภาษาจินตภาพหรือภาพพจน์แบบง่าย ๆ ก่อน หลังจากนั้นก็แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามุ่งศึกษาศิลปะการใช้ภาษาที่จำกัดแค่จินตภาพและภาพพจน์เท่านั้น แต่ไม่ได้นำเสนอเรื่องความแนวคิด อีกทั้งวัฒน์ วรรลยางกูรมีจุดเด่นเรื่องแนวคิดที่น่าสนใจ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเรื่องแนวคิดเพื่อให้เห็นลักษณะอีกด้านหนึ่งของวัฒน์ วรรลยางกูรว่า ที่ว่าแนวคิดเด่นและน่าสนใจนั้น มีเรื่องใดบ้าง

ศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมถือเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารแก่ผู้อ่านอย่างหนึ่งสำหรับนักเขียน และนักเขียนที่มีศิลปะการใช้ภาษาก็มีอีกมาก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของนักเขียนท่านอื่น ๆ

ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยาย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาในวรรณกรรมประเภทอื่นว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล. การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย, 2521.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- จิตรลดา สุวัติกุล. "สารพัฒนาคณ : มติหนึ่งของนวนิยาย," ภาษาและหนังสือ. 2 : 64 - 74 ตุลาคม 2529 – มีนาคม 2530.
- เจตนา นาควัชระ. วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2536.
- ชวน เพชรแก้ว. การศึกษาวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, 2524.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. "ปลายนา ฟ้าเขียว ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสาของชนบท," ใน คนกับหนังสือ. หน้า 187 – 193. กรุงเทพฯ : ธีระการพิมพ์, 2536.
- ดลฤทัย ขาวดีเดช. ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์สยาม, 2536.
- ทองสุข เกตุโรจน์. อธิบายศัพท์วรรณคดี. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. "ภาษากวีในนวนิยาย," ใน ดินสอขอเขียน. หน้า 47 - 56. กรุงเทพฯ : ปาปรัส, 2535.
- _____. "มองทะลุสิบเรื่องสั้นในสิบปี," ถนนหนังสือ. 3(6) : 44 - 46 ; ธันวาคม 2528.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. ปทุมธานี : นาคร, 2539.
- นคินี วิฑูริศานต์. "วัฒน์ วรรณยางกูร," ใน วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชานิยม. หน้า 103 - 124. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2519.
- บุญยงค์ เกศเทศ. แอลอดวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2536.

เบญจวรรณ ชุนฤทธิ์. วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546. ถ่ายเอกสาร.

ประทีป เหมือนนิล. 100 นักประพันธ์ไทย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2542.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. แนวทางการศึกษาวรรณคดี ภาษา กวี การวิจารณ์และวิจารณ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. ศิลปะการเขียน(ชุดการใช้ภาษา เล่ม 2). กรุงเทพฯ : เทพประทานพร, 2525.

เปลื้อง ณ นคร. ภาษาวรรณนา : วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2540.

ผะอบ โปษกฤษณะ. ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2538.

พิศมร ้วยวุฒิ. วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของ สุจิตต์ วงษ์เทศ.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530. จัดสำเนา.

ภาคย์ จินตณมัย. “ปลายทางของความฝัน,” ใน รวมพลคนอ่านนวนิยายประกวดรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2543. หน้า 151- 155. กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนายน์, 2544.

ยุรฉัตร บุญสนิท. วรรณวิจารณ์. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้, 2544.

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

รัชดา เสพมงคลเลิศ. จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2539. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.

_____. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตสถาน, 2545.

รำเพย ไชยสินธุ์. กระบวนการจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. จัดสำเนา.

ลำเพา เพ่งวรรณ. “การแสวงหาความหมาย ‘ชีวิต’ ของวัฒน์ วรรลยางกูร,” ถนนหนังสือ. 4(2) : 89 – 91 ; สิงหาคม 2529.

วรรณนะ หนูเหิน. จินตภาพ ในรวมบทกวีนิพนธ์ มีอนันต์สาว ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2545. ถ่ายเอกสาร.

วิภา กงกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2533.

สว่าง ไชยสงค์. การศึกษาภาพพจน์ในวรรณคดีพระปฐมสมโพธิกถา โดยการศึกษาความและการขยายความ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538. ถ่ายเอกสาร.

สายทิพย์ นุกุลกิจ. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. พรินติ้ง, 2543.

ลิตา พินิจกุลและคนอื่นๆ. การเขียนและการพูด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.

สุชาดา ลาวัลย์กุล. ลีลากระบวนการร้อยแก้วในหนังสือกามนิด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. ถ่ายเอกสาร.

สุวัฒนา วรรณรังษี. ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี สุคนธา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ. วิทยานิพนธ์ อม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. ถ่ายเอกสาร.

โสภี รัมมณีย์. วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนาพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534. ถ่ายเอกสาร.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวเนตรทราย คงอนุวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	16 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11 หมู่ 14 ถนนวังประชา ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู โรงเรียนบ้านนาทวี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ศศ.บ. สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2550	กศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ